

C:\Users\Plazma\Desktop\301\Saylor_Steven-Rimska_msta.PDB

PDB Name: Saylor_Steven-Rimska_msta
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 20.3.2004
Modification Date: 20.3.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Římská msta

Steven Saylor

Penni Kimmelové,
helluo librorum et litterarum studiosus

PRVNÍ ČÁST

Mrtvoly, živé i mrtvé

1

Přes všechny své krásné vlastnosti - přes svou cestnost a oddanost, chytrost i záhadnou čilost - se Eko dobře nehodil k tomu, aby chodil otvírat dveře. Eko byl němý.

Nebyl však hluchý, teď ani dříve. Po pravdě řečeno má ten nejjemnější sluch ze všech lidí, které jsem kdy poznal. Má také lehký spánek, zvyk, jenž mu zůstal z bídných časů dětství, stráveného ve stěhu, než ho matka opustila a já ho sebral z ulice a nakonec adoptoval. Není tudíž divu, že to byl Eko, kdo uslyšel klepání na dveře druhou hodinu po setmění, když už se celý dům odebral na lože. Byl to Eko, kdo uvítal mého nočního návštěvníka, ale nemohl ho poslat pryč, neboť na něj nemohl dělat kšá, tak jako sedlák voláním kšá odhání od svých dveří zatoulanou husu.

Co tedy Ekovi zbývalo? Mohl vzbudit Belba, mého strážce. Mohutný Belbo, čpící česnekem a přihloupě si mnoucí rozespale oči, by byl mohl mého návštěvníka zastrašit, ale pochybuji, že by se ho dokázal zbavit; cizinec byl vytrvalý a dvakrát tak chytrý, než je Belbo. Takže Eko udělal, co mu jediné zbývalo; naznačil návštěvníkovi, aby počkal u dveří, a šel jemně zaklepat na mé dveře. Zaklepání mě neprobudilo - velkorysě porce Bethesda ryby a ječmenné polévky spláchnuté bílým vínem mě ukoľébaly do tvrdého spánku - a tak Eko opatrně otevřel dveře, po špičkách se vkradl do místnosti a zatřásl mi ramenem.

Bethesda se vedle mě zavrtila a vzdychla. Záplava černých vlasů se mi jaksi usadila na obličeji a na krku. Pohyb pramínků mě pošimral v nose a na rtech. Odér její parfémovaně henny mi vyslal pod břicho zachvění erotického mravenčení. Natáhl jsem se po ní, zformoval rty k polibku, přejel jí rukama po těle. Jak je to možné, napadlo mě, že dosáhne až tak daleko, aby mě zezadu zatahala za paži?

Eko nerad vydával ty mručivé, napůl zvířecí zvuky vyluzované němými, připadaly mu ponižující a trapné. Raději zůstával přísně zticha jako sfinga a nechával za sebe mluvit své ruce. Popadl mě za rameno silněji a zatřásl mnou o trošičku rázněji. Teď už jsem jeho dotek poznal se stejnou jistotou, jako člověk pozná známý hlas. Dokonce jsem pochopil i to, co mi říká.

"Někdo u dveří?" zamumlal jsem, odkašlal si a nechal ještě okamžik zavřené oči.

Eko mě na znamení souhlasu lehce pleskl po rameni. Byl to jeho způsob, jak říct potmě "ano".

Přitulil jsem se k Bethesda, která se ke mně v polospánku obrátila zády. Dotkl jsem se rty jejího ramene. Vydechla, cosi mezi zavráním a vzdechem. Na všech svých cestách od Herkulových sloupů až k parthské hranici jsem nenarazil na vstřícnější ženu. Jako skvěle vyřezaná lyra, pomyslel jsem si, dokonale vyladěná a naleštěná, rok od roku jemnější; máš ty ale štěstí, Gordiane Hledači, jaký poklad jsi to vypátral před patnácti lety na alexandrijském trhu s otroky.

Kdesi pod prostěradly se vrtělo kotě. Bethesda, Egyptanka až do morku kostí, vždycky chovala kočky, a zvala si je dokonce i do našeho lože. Tohle putovalo údolím mezi našimi těly, cestovalo od stehna ke stehnu. Zatím nechávalo drápky zatažené; to bylo dobře, protože v posledních několika vteřinách nabyla nejcitlivější část mého těla nehezké zranitelnosti. Kotě jako by mělo namířeno přímo k ní, třeba si myslelo, že je to nějaký had na hraní. Přitulil jsem se k Bethesda, abych u ní našel ochranu. Vzdychla. Vzpomněl jsem si na jednu deštivou noc, od níž uplynulo nejméně deset let, ještě než k nám přišel Eko - jiná kočka, jiná postel, ale ten samý dům, dům, který jsem zdědil po svém otci, a my dva, Bethesda a já, mladší, ale ne o tolik jiní než dneska. Klimbal jsem, skoro jsem usnul.

Dvě rázná plesknutí do ramene.

Dvě plesknutí byl Ekův způsob, jak říct "ne", jako by zavrtil hlavou.

Ne, nechce nebo nemůže poslat mého návštěvníka pryč.

Znovu mě plác dvakrát rázně přes rameno.

"Tak dobře, tak dobře!" zamumlal jsem.

Bethesda se agresivně odkulila, stáhla s sebou prostěradlo a vystavila mě vlhkému a chladnému zářijovému vzduchu. Kotě se skulilo ke mně a vystrčilo drápky, jak šátralo, aby nabylo rovnováhy.

"Při Numových koulích!" vyštěkl jsem, ačkoli to nebyl proslulý král Numa, koho jediný drobný drápek poranil. Eko diskrétně ignoroval moje bolestné zakňučení. Bethesda se ve tmě rozespale zasmála.

Vyskočil jsem z postele a šátral po tunice. Eko mi ji už přidržoval, abych do ní mohl vlézt.

"Doufám, že je to něco důležitého!" řekl jsem.

Bylo to důležité, ale jak důležité, to jsem se té noci ještě neměl dozvědět, a ještě ani nějakou dobu poté ne. Kdyby se byl vyslanec čekající v mém vestibulu vyjádřil jasně, kdyby byl upřímný stran toho, proč a od koho přichází, byl bych se jeho přání podřídil bez sebemenšího zaváhání.

Takových případů a takových klientů, jaký mi spadl té noci do klína, je málo a nevyskytují se často; byl bych se rval o příležitost převzít tu práci.

Místo toho z muže, který se stroze představil jako Markus Mummius, vyzařovala atmosféra nabubřelé tajuplnosti a jednal se mnou s podezíravostí, jež hraničila s opovržením.

Sdělil mi, že je bezodkladně zapotřebí mých služeb, a to na práci, která mě na několik dní odvede z Říma.

"Máš nějaké nesnáze?" zeptal jsem se.

"Já ne!" zařval.

Zdálo se, že není schopen mluvit tónem hlasu přiměřeným pro spící domácnost. Slova z něj vycházela ve štekavých a mručivých sériích, tak jako se mluví k neposlušnému otrokovi nebo zlobivému psu. Neexistuje jazyk tak šeredný jako latina, když se vyslovuje takhle po kasárensku, protože i když jsem byl rozespalý a otupělý večerním vínem, začínal jsem činit jisté dohady, pokud šlo o mého nezvaného hosta. I v maskování, které tvořil upravený plnovous, strohá, avšak na první pohled drahá černá tunika, jemně zpracované vysoké kožené boty a vlněný plášť, jsem viděl vojáka, muže zvyklého vydávat rozkazy, jichž bylo okamžitě uposlechnuto.

"No," řekl a přejel mě pohledem odshora dolů, jako bych byl líný rekrut, co zrovna vylezl z postele a vláčí za sebou nohy před dnešním pochodem. "Jdeš, nebo ne?"

Eko, uražen takovou hrubostí, si založil ruce v bok a zaškaredil se.

Mummius pohodil hlavou a odfrkl v návalu netrpělivosti.

Odkašlal jsem si.

"Eko," řekl jsem, "přines mi pohár vína, prosím tě. Ohráteho, pokud můžeš; podívej se, jestli jsou uhlíky v kuchyni ještě žhavé. A pro tebe taky pohár, Marku Mummie?"

Můj host se zamračil a ostře zavrtěl hlavou jako dobrý legionář při službě ve stráži.

"Tak snad trochu teplého jablečného moštu. Ne, trvám na tom, Marku Mummie! Noc je chladná. Pojď za mnou do pracovny. Podívej, Eko už nám rozsvítil lampy; dokáže předem vytušit všechny mé potřeby. Tady, posaď se - ne, trvám na tom! Tak tedy, Marku Mummie, mám za to, žeš mi přišel nabídnout práci."

V jasnějším světle pracovny jsem si všiml, že Mummius vypadá ztrhaně a unaveně, jako by se už nějakou dobu pořádně nevyspal. Ošíval se ve svém křesle a držel oči otevřené s nepřírozenou bdělostí. Po chvíli se vymrštil a začal přecházet sem tam po místnosti, a když mu Eko přinesl teplý mošt, odmítl ho. Takhle si voják na dlouhé hlídce odmítá udělat pohodlí ze strachu, aby ho proti jeho vůli nezaskočil spánek.

"Ano," řekl nakonec. "Přišel jsem tě pozvat..."

"Pozvat, mě? Gordiana Hledače si nikdo nepovolá. Jsem občan, ne něčí otrok nebo propuštěnec, a podle posledních zpráv je Řím kupodivu pořád ještě republika, a ne diktátorství. Jiní občané se ke mně přicházejí poradit, požádat o mé služby, najmout si mě. A zpravidla přicházejí za bílého dne. Aspoň ti počestní."

Mummius výpadal, jako by ze všech sil potlačoval podrážděnost.

"To je směšné," řekl. "Dostaneš zaplacené, samozřejmě, pokud ti to dělá starosti. Abych řekl pravdu, jsem zmocněn nabídnout ti pětinasobek tvého obvyklého denního honoráře, vzhledem k časové naléhavosti a k... cestě," řekl obezřele. "Pět dní zaručené mzdy, plus ubytování a náklady."

Získal si mou plnou pozornost. Koutkem oka jsem viděl, jak Eko zvedl jedno obočí, čímž mi radil, abych si počínal mazaně; z dětí ulice vyrůstají mazaní kramáři.

"Velmi velkorysý, Marku Mummie, velmi velkorysý," řekl jsem.

"Samozřejmě nemusíš vědět, že jsem minulý měsíc zvýšil své sazby. Ceny v Římě při téhle vzpouře otroků letí nahoru, a když na venkově řádí neporazitelný Spartakus a šíří chaos..."

"Neporazitelný?" Zdálo se, že Mummius se cítí osobně uražen.

"Spartakus a neporazitelný? To brzo uvidíme."

"Neporazitelný ve střetu s římskou armádou, chci říct. Spartakovci porazili všechna vojska, která proti nim poslali; zahnali dokonce i dva římské konzuly na bezectný útek. Předpokládám, že až Pompeius..."

"Pompeius!" vyprskl Mummius.

"Ano, předpokládám, že až se Pompeiovi konečně podaří přivést své vojáky zpátky ze Španělska, bude brzy po vzpouře..." repetil jsem dál jen proto, že se zdálo, že tohle téma mého hosta dráždí.

Chtěl jsem ho rozptylovat, než vyženu cenu jaksepatrii nahoru.

Mummius skvěle spolupracoval, přecházel po místnosti, skřípal zuby, mračil se. Zdálo se však, že se nesníží k drbům o tématu tak významném jako vzpoura otroků.

"To se uvidí," zamumlal jenom v chabé snaze přerušit mě.

Nakonec pozvedl hlas do velitelské síly a podařilo se mu utnout mi řeč.

"Brzo uvidíme, jak to bude se Spartakem! A teď tedy, něco jsi říkal o svých sazbách."

Odkašlal jsem si a usrkl teplého vína.

"Ano. No, jak jsem říkal, když se ceny takhle vymkly z kontroly..."

"Ano, ano..."

"No, nevím, co jste mohli ty nebo tvůj zaměstnavatel slyšet o mých sazbách. Nevím, jak jsi získal mé jméno, ani kdo mě doporučil."

"To je vedlejší."

"Tak dobře. Ačkoli jsi řekl pětkrát..."

"Ano, pětinašobek tvé denní sazby!"

"Mohlo by to být dost peněz, když vezmu v úvahu, že má normální cena..."

Eko se za mužem pohnul a ukazoval palcem nahoru, nahoru, nahoru.

"Osmdesát sesterciů denně," zběsile jsem plácl číslo ze vzduchu - asi dvojnásobek měsíční mzdy obyčejného legionáře.

Mummius se na mě divně podíval a já měl ná okamžik dojem, že jsem zašel moc daleko. Ale co, když se otočí a beze slova odkráčí z domu, budu se aspoň moci vrátit do vyhřáté postele k Bethesdě. Patrně mě stejně chce jen vyvést aprílem.

Pak vybuchl smíchem.

Dokonce i Eko byl zaražen. Díval jsem se přes Mummiovo rameno, jak vraští čelo.

"Osmdesát sesterciů denně," řekl jsem co nejveseleji a snažil se, abych nevypadal tak zmateně jako Eko. "Rozumíš mi?"

"Ach ano," řekl Mummius a jeho štekavý kasárenský smích se omezil na pouhý úšklebek.

"A pětkrát tolik..."

"Čtyři sta denně!" odsekl. "Počítat umím."

Pak si odfrkl s tak upřímným opovržením, až jsem pochopil, že jsem mohl požadovat mnohem víc.

Má práce mě často přivádí do kontaktu s bohatými vrstvami Říma.

Bohatí potřebují právníky v bitvách, které mezi sebou vedou; právníci potřebují informace; získávat informace, to je má specialita. Přijímal jsem už honoráře od takových advokátů, jako byli Hortensius a Cicero, a někdy přímo od klientů tak vážených jako velké rodiny Metellů a Messallů. Ale i oni by mohli ucouvnout před představou, že zaplatí Gordianovi Hledači denní honorář ve výši čtyř set sesterciů. Jakkoli bohatý je asi ten klient, kterého zastupuje Markus Mummius? Teď už nebylo pochyb o tom, že tu práci vezmu. Peníze se o to postaraly - Bethesda bude vrkat radostí, až uvidí, kolik stříbra se nahrne do domácích truhlic, a jistí věřitelé mě možná zase začnou vítat úsměvem, místo aby na mě pouštěli psy. Opravdovou pastí však byla zvědavost.

Chtěl jsem vědět, kdo ke mně Marka Mummia poslal. Kromě toho jsem nechtěl, aby už poznal, že mě získal.

"Tohle vyšetřování musí být dost důležité," řekl jsem neomaleně a snažil se mluvit s profesionálním klidem, zatímco mi v hlavě libě šplouchala fontána stříbrných mincí.

Čtyři sta sesterciů za den krát pět dní zaručené práce rovná se dva tisíce sesterciů. Přinejmenším bych mohl nechat dát vyspravit zadní zeď domu, vyměnit popraskané dlaždice v atriu za nové, snad bych si mohl dovolit i novou otrokyni, dívku, která by pomohla Bethesdě s jejími povinnostmi...

Mummius vážně přikývl.

"Je to nejspíš nejdůležitější případ ze všech, ke kterým tě kdy povolali."

"A choulostivý, soudím."

"Mimořádně."

"Vyžaduje diskrétnost."

"Velikou diskrétnost," souhlasil.

"Hádám, že v sázce je víc než jen majetek. Tedy čest?"

"Víc než čest," řekl Mummius vážně s vystrašeným výrazem v očích.

"Tedy život? Život v sázce?"

Podle výrazu na jeho tváři jsem poznal, že mluvíme o případu vraždy.

Tučný honorář, záhadný klient, vražda - už jsem nemohl déle odolávat. Ze všech sil jsem se snažil tvářit lhostejně.

Mummius vypadal velmi vážně - tak jak vypadají muži na bitevním poli, ne v návalu vzrušení před zabíjením, ale potom, uprostřed jatek a zoufalství.

"Ne život," řekl zvolna, "není v sázce jen jediný život, nýbrž mnoho životů. Desítky životů - mužů, žen, dětí - všechny visí na vlásku. Pokud se nestane něco, co by to ukončilo, poteče krev jako voda a kvílení nemluvnátek bude slyšet až v samých čelistech hádu."

Dopil jsem víno a postavil číši.

"Marku Mummiu, nemohl bys mi rovnou říct, kdo tě poslal a co ode mě chceš?"

Zavrtěl hlavou.

"Už takhle jsem řekl až moc. Než dorazíme, snad už bude po krizi, problém vyřešen a nebude tě vůbec zapotřebí. Pro ten případ je nejlepší, abys nevěděl nic, teď, ani nikdy jindy."

"Žádné vysvětlení?"

"Žádné. Ale zapláceno dostaneš, děj se co děj."

Kývl jsem.

"Jak dlouho budeme pryč z Říma?"

"Pět dní, jak jsem řekl prve."

"Zdá se, že jsi si velmi jistý."

"Pět dní," ujistil mě, "a pak se můžeš vrátit do Říma. Pokud to nebude dřív. Ale déle to nepotrvá. Za pět dní všechno skončí, ať tak nebo jinak, dobře... nebo špatně."

"Chápu," řekl jsem, i když jsem to vůbec nechápal. "A kam přesně jedeme?"

Mummius pevně stiskl rty.

"Protože," pokračoval jsem, "si vůbec nejsem jistý, jestli stojím o to, dát se zrovna teď vláčet po krajině a nemít ani zdání, kam mám namířeno.

Probíhá tady takové malé povstáníčko otroků; mám za to, že jsme o tom zrovna před pár vteřinami debatovali. Mé zdroje na venkově mi sdělily, že zbytečné cestování se vůbec nedoporučuje."

"Budeš v bezpečí," odsekl Mummius autoritativně.

"Mám tedy tvé slovo vojáka - nebo vysloužilého vojáka? - že se nedostanu do taktického ohrožení?"

Mummius přimhouřil oči.

"Řekl jsem, že budeš v bezpečí."

"Výborně. Pak myslím, že nechám Belba tady, aby ochraňoval Bethesdu; tvůj zaměstnavatel mi určitě může poskytnout strážce, kdybych ho potřeboval. Ale budu si chtít vzít s sebou Eka. Mám za to, že velkorysost tvého zaměstnavatele obsáhne i jeho stravu a místo ke spánku."

Pohlédl přes rameno na Eka se skeptickým zábleskem v oku.

"Je to teprve kluk."

"Ekovi je osmnáct; už je to přes dva roky, co si oblékl první mužskou tógu."

"Je němý, co'?"

"Ano. Ideální voják, řekl bych."

Mummius zamručel.

"Nejspíš si ho můžeš vzít."

"Kdy vyrazíme?" zeptal jsem se.

"Hned, jak budeš připravený."

"Tedy ráno?"

Pohlédl na mě, jako bych byl líný legionář, který si chce před bitvou schrupnout. Do jeho hlasu se vrátila velitelská britkost.

"Ne, hned, jak budeš připravený! Už takhle jsme promrhali dost času!"

"Jak je libo," zívá jsem. "Jen řeknu Bethesdě, aby mi zabalila pár věcí..."

"To nebude nutné." Mummius se vypjal v plné své výši, vypadal dosud unaveně, ale šťastný, že se znovu ujal velení.

"Všechno, co potřebuješ, ti bude poskytnuto."

Samozřejmě; klient ochotný zaplatit čtyři sta sesterciů denně si rozhodně může dovolit poskytnout pouhé nezbytnosti, jako je výměna oblečení, hřeben nebo otrok, který mi bude nosit věci.

"Pak mi stačí jen chvilka, co bych se rozloučil s Bethesdou."

Už jsem chtěl vyjít z místnosti, když si Mummius odkašlal.

"Jen tak pro jistotu," řekl, pohlížeje střídavě na mě a na Eka, "předpokládám, že žádný z vás dvou netrpí mořskou nemocí?"

2

"Ale kam tě ten člověk veze?" domáhala se odpovědi Bethesda. (Ano, "domáhala"; bez ohledu na své postavení otroka. Pokud se vám její impertinence zdá nepravděpodobná, pak proto, že Bethesda neznáte.) "Kdo je to? Proč si myslíš, že se mu dá věřit? Co když ho poslal někdo z tvých starých nepřátel, jen aby tě vylákal z města někam, kde ti může podřezat krk, aby ho nikdo neviděl?"

"Bethesdo, kdyby mi někdo chtěl podříznout krk, mohl by si ušetřit námahu a udělat to tady v Subuře. Vraha si můžou najmout na každém rohu."

"Ano, a právě proto máš Belba, aby tě ochraňoval. Proč ho nevezmeš s sebou?"

"Protože bych radši, aby zůstal tady a chránil v mé nepřítomnosti tebe a ostatní otroky, abych si o tebe nemusel dělat starosti, až budu pryč."

I když ji probudili uprostřed noci, byla Bethesda nádherná. Černé vlasy s pramínky stříbra se jí hmuly kolem obličeje v záplavě nepěstěné nádhery. I když trucovala, vyzařovala z ní atmosféra neotřesitelné důstojnosti, která mě k ní poprvé přitáhla na alexandrijském trhu s otroky před patnácti lety. Pokaždé když jsem se s ní loučil, pocítil jsem zachvění pchybností. Svět je nebezpečné a nejisté místo a život, který jsem si vyvolil, často koketuje s nebezpečím. Už dávno jsem se naučil nedávat své pochybnosti najevo. Bethesda přesně naopak.

"Je to hromada peněz," řekl jsem jí.

Opovržlivě odfrkla. "Pokud mluví pravdu."

"Myslím, že mluví. Ve městě, jako je Řím, člověk nepřežije tak dlouho jako já, pokud nemá zrnko zdravého úsudku.

Markus Mummius je čestný, jak jen může být. Ne moc sdílný, to připouštím..."

"Ale vždyť ti ani neřekl, kdo ho posílá!"

"To mi skutečně neřekl, ale otevřeně přiznal, že mi to nechce nebo nemůže říct. Jinými slovy, mluví pravdu."

Bethesda vydala ústy neslušný zvuk.

"Mluvíš jako jeden z těch řečníků, co pro ně vždycky pracuješ, jako když ten směšný Cicero říká, že pravda je lež a lež je pravda, jak se ti to zrovna náhodou hodí."

Kousl jsem se do jazyka a zhluboka se nadechl.

"Věř mi, Bethesda. Přece jsem zůstal až doteď naživu, ne?"

Podíval jsem se jí do očí a měl jsem pocit, že vidím uprostřed chladného ohně záblesk tepla. Položil jsem jí ruku na rameno. Setřásla ji a odvrátila se. Tak to chodí vždycky.

Přistoupil jsem blíž, položil jí dlaně do týla a zajel jimi pod kaskádu jejích vlasů. Neměla právo mě odmítnout a neodtáhla

se, ale ztuhla při mém dotyku a držela hlavu vztyčenou, i když jsem se sklonil, abych ji políbil na ucho. "Vrátím se," řekl jsem. "Za pět dní se vrátím. To mi ten člověk slíbil."

Viděl jsem, jak jí tváře ztuhly a brada se zachvěla. Rychle mrkala a tehdy jsem si všiml vějířku vrásek, které se jí shromáždily ve vnějším koutku oka. Zírala do prázdné zdi před sebou.

"Bylo by to jiné, kdybych věděla, kam jedeš."

Usmál jsem se. Bethesda poznala v životě dvě města, Alexandrii a Řím, a kromě cesty z jednoho do druhého se v životě nedostala dál než na míli mimo hranice některého z nich. Co jí na tom mohlo záležet, jestli jedu do Cumae nebo do Kartága?

"No," vzdychl jsem, "jestli tě to nějak uklidní, mám tušení, že Eko a já strávíme příštích pár dní někde v okolí Baiae.

Slyšelas o něm, ne?"

Kývla.

"Je to krásný kraj dole na pobřeží," řekl jsem, "uvnitř mysu Misenum, na břehu zátoky, kterou místní nazývají Číše, přes vodu od Puteoli a Pompejí. Prý je odtamtud naprosto nádherná vyhlídka na Capri a Vesuv.

Nejbohatší z bohatých si staví na mořském břehu krásné domy a koupají se tam v horkém bahně."

"Ale jak mám vědět, kam jedeš, když ti to ten člověk neřekne?"

"Je to jen dohad."

Bethesda pod mým dotykem změkla. Vzdychla a já poznal, že se smířila s mým odjezdem a vyhlídkou na to, že bude pár dní paní domu, která má výlučné velení nad ostatními otroky. Z dřívější zkušenosti jsem věděl, že v mé nepřítomnosti je jaksepatří nelítostný tyran. Doufal jsem jen, že Belbo její drsnou nadvládu vydrží. Při té myšlence jsem se musel usmát. Otočil jsem se a uviděl, že Eko čeká ve dveřích. Na okamžik měl ve tváři výraz soustředěného uchvácení; pak si založil ruce na hrudi a obrátil oči v sloup, jako by chtěl popřít jakýkoli zájem nebo sympatie vůči okamžiku něhy, který narušil. Rychle jsem políbil Bethesda na tvář a obrátil se k odchodu.

Markus Mummius přecházel po vestibulu, vypadal unaveně a netrpělivě. Rozhodil rukama, když jsem se objevil, a spěchal ze dveří. Ani nečekal, až ho doženu, jen po mně vrhl přes rameno pohled, kterým dal najevo, co si myslí o promrhání tolika času na loučení se ženskou, a ještě k tomu otrokyní.

Spěchali jsme po strmé stezce, která vede dolů z Esquilinského pahorku, přičemž jsme ve světle Ekovy pochodně hledali očima jámy a prohlubně. Tam, kde pěšina končila a napojovala se na Suburskou cestu, na nás čekali čtyři koně a dva muži.

Mummiovi muži vypadali a chovali se jako legionáři bez uniformy.

Pod jejich lehkými vlněnými plášti jsem zahlédl záblesk nožů, což mi dodalo pocit bezpečí při vyhlídce na cestu ulicemi Říma po setmění. Sálh jsem pod plášť a dotkl se vlastní dýky. Mummius prve řekl, že o všechny mé potřeby bude postaráno, ale já stejně radši nosil vlastní zbraň.

Mummius nepočítal s Ekem, takže jsem dostal nejsilnějšího oře. Eko nasedl za mě a držel se mě kolem pasu. Zatímco mé tělo je široké a mohutné v ramenou a v prsou (a poslední léta i v pase), Eko je hubený a pružný; jeho váhy si zvíře ani nevšimlo.

Večer byl vlhý, ve vzduchu se vznášel jen slabý chlad raného podzimu, ale v ulicích bylo takřka pusto. V časech nesnází se Římané straní tmy a zamykají své domy už při západu slunce, přenechávajíce ulice pasákům, opilcům a hledačům dobrodružství. Tak tomu bylo ve zmatku občanských válek a chmurných letech Supova diktátorství; tak tomu bylo znovu i teď, kdy se nemluvalo o jiném než o povstání spartakovců. Na Foru se vyprávěly děsivé příběhy o celých vesnicích, kde byli občané přemoženi a upečení zaživa otroky, kteří snědli své dřívější pány k večeři.

Po západu slunce Římané odmítali pozvání na večírky a ulice se vyprázdnily. Zamykali dveře svých ložnic, aby se v čase spánku nedostali dovnitř ani ti nejdůvěryhodnější otroci, a procítali ze zlých snů zalití potem. Ve světě se znovu rozpoutal chaos - a jeho jméno bylo Spartakus.

Dusali jsme přes Suburu zadními uličkami, které páchly močí a hnojícími odpadky. Na cestu nám tu a tam svítila záře z otevřených oken v předsunutých horních podlažích; nad hlavami se nám vznášely útržky hudby a opileckého smíchu, které jsme nechávali za sebou, až umlkly v dálce. Hvězdy nad námi se zdály velmi vzdálené a velmi chladné, znamení, že přijde mrazivá zima. Dole v Baiae bude tepleji, říkal jsem si, ve stínu Vesuvu se léto zdržuje déle.

Suburská cesta konečně vyústila na Forum, kde zněla ozvěna kopyt našich koní nepřírozně hlasitě v okolí opuštěných náměstí a chrámů.

Vyhnuili jsme se posvátnějším místům, kam koně nesměli ani v noci, a zamiřili na jih napříč úzkým údolím mezi pahorky Kapitol a Palatin. Pach slámy a hnoje převládl, když jsme míjeli veliký dobytčářský trh na Foru.

Bylo zde ticho až na občasné zabučení zvířat v ohradách. Obrovský bronzový vůl se tyčil na podstavci nad námi, velická rohatá silueta proti hvězdnatému nebi, jako olbřímí minotaurus postavený na skalní římse.

Zaklepal jsem Ekovi na stehno a on se předklonil, takže přiblížil ucho k mým rtům.

"Je to, jak jsem si myslel," zašeptal jsem. "Míříme k Tiberu. Jsi ospalý?"

Důrazně mi dvakrát zaklepal na rameno.

"To je dobře," zasmál jsem se. "Tak zůstaň na hlídce, až poplujeme po proudu do Ostie."

Na břehu řeky čekali další Mummiovi muži, připraveni převzít naše koně, když jsme sesedli. Na konci nejdelšího mola byl zakotven náš člun.

Jestliže jsem si v rozespalosti připravoval pomalou, ležerní cestu po proudu Tiberu k pobřeží, pak jsem se mýlil. Člun nebyl tou mrňavou lodičkou, kterou jsem si představoval - byla to malá válečná loď s tuctem otroků u vesel, s kormidelníkem vzadu a plátěným přístřeškem uprostřed, plavidlo zbudované pro rychlost a sílu. Mummius nás bez prodlení uvedl na palubu. Jen co nastoupili i jeho dva tělesní strážci, okamžitě jsme odrazili od břehu.

"Můžete spát, jestli chcete," řekl a ukázal na prostor pod přístřeškem, kde byla nazdařbůh naházená hromada přikryvek.

"Není to moc luxusní a není tu žádná otrokyně, aby vás zahřívala, ale nejsou tu žádné vši. Pokud nepřelezly z některého z těchhle."

Ostře kopl do ramene jednoho z veslařů.

"Veslovat!" zařval. "A koukejte udělat lepší čas než na cestě proti proudu, jinak vás nechám všechny nadobro přeložit na velkou loď."

Nemilosrdně se zasmál. Když byl zase ve svém živlu, začínal Mummius projevovat žoviálnější povahu a já si nebyl jist, jestli se mi to, co vidím, zamlouvá. Předal jednomu ze svých mužů velení a zalezl pod pokrývky.

"Probuď mě, kdyby bylo třeba," pošeptal jsem Ekovi a zmáčkl mu ruku, abych měl jistotu, že mě vnímá. "Anebo spi, pokud můžeš; pochybuju, že tady hrozí nějaké nebezpečí."

Pak jsem se odebral pod stan k Mummiovi, uhnízdil jsem se na druhém okraji a ze všech sil se snažil nemyslet na svou postel a teplo Bethesdina těla.

Snažil jsem se spát, ale s nevalným úspěchem. Skřípot vidlic, šplouchání vesel ve vodě a nekonečné zurčení řeky o dno lodi mě nakonec ukolébaly do neklidného polospánku, z něž jsem zas a znova procítal, vždy za zvuků chrápání Marka Mummia. Když mě ten burácivý zvuk probudil počtvrté, vystrčil jsem nohu zpod pokrývek a jemně do něj kopl.

Na okamžik přestal a pak začal znova, přičemž vydával zvuky jako člověk, kterého někdo pomalu škrtí. Uslyšel jsem tlumený chechtot, nadzvedl jsem se na loktech a uviděl, jak se na mě z přídě usmívají jeho dva osobní strážci. Stáli těsně u sebe a tiše si povídali, vzhůru a bděli. Podíval jsem se dozadu a uviděl kormidelníka na jeho stanovišti, vousatého obra, který jako by neviděl a neslyšel nic než řeku. Opodál se krčil Eko, zíral upřeně přes nízký bort do vody a vypadal jako socha Narcise, který si prohlíží svůj odraz pod hvězdnatou oblohou.

Nakonec se Mummiovo chrápání utišilo a splynulo s pleskáním vody o dřevo a pravidelným, rytmickým dechem veslařů, mně se však hluboké, léčivé objetí Morfea stejně vyhýbalo. Převracel jsem se a házel sebou neklidně v příkrývkách. Hned mi bylo horko a hned zima, myšlenky mi zabíhaly do slepých uliček a vracely se jedna přes druhou. Dřímota přinesla otupělost bez odpočinku, klid bez občerstvení; když jsme konečně dorazili do Ostie a k moři, byl jsem otupělejší než ve chvíli, kdy mě před několika hodinami Markus Mummius vylákal z postele. V podivném vymknutí času a prostoru, které mi zastínilo mysl, jsem měl dojem, že noc nikdy neskončí a my budeme cestovat temnotou věčně.

Mummius nás vyvedl z lodi na molo. Osobní strážci šli s námi, ale veslaři zůstali na lodi, lapali po dechu a ohýbali se nad svými vesly vyčerpáním. Ohlédl jsem se krátce po jejich širokých nahých hřbetech, které se nadzvedávaly a leskly potem ve svitu hvězd. Jeden z nich se naklonil přes bort a začal zvracet. Někdy během cesty jsem přestal vnímat jejich přerývaný dech a pravidelný skřípot vesel; úplně jsem na ně zapomněl, jako člověk zapomíná na kola skřípějícího stroje. Kdo si všimne kola, dokud nepotřebuje namazat, anebo otroka, dokud neonemocní, nedostane hlad nebo se nevzbouří? Zachvěl jsem se a přitáhl si pokrývku k ramenům, abych se chránil před studeným mořským vzduchem. Mummius nás vedl po nábřeží. Pod prkenným chodníkem jsem slyšel tiché šplouchání vln o dřevěné sloupky. Napravo od nás se shlukla flotila malých říčních člunů, řetězy upoutaných k můstkům. Nalevo vedla nízká kamenná zeď, u níž byly navršeny bedny a košíky v divoké zmeti stínů. Za zdí bylo spící město Ostie. Tu a tam jsem zahlédl osvětlené okno někde v horním poschodí a do městské zdi byly v pravidelných rozestupech zasazeny lampy. Kromě nás se tu však nepohnul ani živáček. Světlo provádělo podivné kousky; měl jsem dojem, že vidím rodinu žebráků schoulených v koutě, pak jsem spatřil, jak se od shluku žene krysa, a teprve pak mé oči rozeznaly, že šlo všehovšudy jen o hromadu hadů.

Klopýtl jsem o pohozenou plaňku. Eko mě popadl za rameno, abych nabral rovnováhu, pak mě Mummius málem srazil pleskáním po zádech.

"Špatně ses vyspal?" štekł svým kasárenským hlasem. "Mně stačí dvě hodiny denně. V armádě se naučíš spát ve stoje, dokonce i za pochodu, když ti nic jiného nezbývá."

Tupě jsem kývl. Kráčeli jsme podél skladiště a přístávacích můstků, přes zavřené tržiště a loděnice. Pach soli ve vzduchu silil a neurčité syčení moře se přidalo k pravidelnému pleskání řeky. Dorazili jsme na konec doků, kde se Tiber náhle rozšiřuje a ústí do moře. Městské hradby se stáčely na jih a před námi se otevřel pohled na širé moře osvětlené hvězdami. Tady na nás čekal další, větší člun. Mummius nás vedl po schůdcích dolů do lodi. Štekł na dozorce a loď odrazila od břehu.

Přístav se vzdaloval. Kolem nás se začaly vzdouvat vlny. Eko se zatvářil polekaně a sevřel můj rukáv.

"Neboj se," řekl jsem mu. "Na téhle lodi nebudeme dlouho."

Za okamžik, když jsme obepluli nevysoký, skalnatý útes, se objevilo na dohled plavidlo.

"Triéra!" zašeptal j sem.

"Jmenuje se Zběsilost," řekl Mummius, když uviděl mé překvapení, a hrdě se usmál.

Očekával jsem velkou loď, ale ne tak velkou jako tahle. Tři stěžně, tři plachty stoupaly z paluby. Z trupu jí čnely tři řady vesel. Zdálo se stěží možné, že by tak hromotlucké monstrum někdo vyslal pro jednoho jediného muže. Mummius zapálil pochodeň a zamával jí nad hlavou. Na palubě rovněž někdo zažehl pochodeň a zamávání opětoval. Když jsme připluli blíž, náhle se na palubě a na stožárech začali rojit muži, tiší jako přízraky ve svitu hvězd. Vesla vytažená z vody se zahemžila jako chvějivé nohy stonožky a spouštěla se dolů. Plachty se rozvinuly a napjaly v něžném vánku.

Mummius si naslinil prst a podržel ho ve vzduchu.

"Vitr nic moc, ale vytrvalý a na jih. To je dobře!"

Přirazili jsme k trirémě. Spustili z ní provazový žebřík. Eko se vydrápal nahoru první a já za ním. Markus Mummius šel poslední a vytáhl žebřík za sebou. Menší člun se vzdaloval zpět k Ostii. Mummius rychle přecházel sem tam po lodi a vydával rozkazy. Zběsilost se zhoupala a otočila. Pravidelný rytmus jednohlasného sténání veslařů pronikal vzhůru skrze prkna paluby a na obou stranách se ozvalo mocné šplouchnutí, jak se první záběr vesel zařízł do vln. Ohlédl jsem se zpět k Ostii, na úzkou pláž mezi městem a mořem a na prejzové střechy, které vyčnívaly nad hradbami. Město se

vzdalovalo ohromující rychlostí; hradby se zmenšovaly, pruh temné vody byl čím dál širší. Řím mi náhle připadal velmi vzdálený.

Markus Mummius, zaměstnaný posádkou, nás ignoroval. Eko a já jsme si našli klidné místo a ze všech sil se snažili spát, opíraje se jeden o druhého a zachumláni do přikrývek, abychom se chránili před chladem šířícího moře.

Náhle mnou zatřásl Mummius a probudil mě.

"Co děláš na palubě? Zhýčkaný měšfák, jako jsi ty, dostane z tohoto vlhkého vzduchu horečku a umře. Pojdte oba, na zádi je místo pro vás."

Následovali jsme ho a klopýtali přitom o svinutá lana a skryté poklapy. První paprsky úsvitu už pronikaly přes temné pahorky na východě. Mummius nás vedl po krátkých schůdkách do maličké místnosti s dvěma kavalci vedle sebe. Padl jsem na ten bližší a otřásl se příjemným překvapením, když jsem se ocitl pohroužen do tlusté peřiny z nejjemnějšího husího peří. Eko zaujal místo na druhém kavalci a začal zívat a protahovat se jako kočka. Přitáhl jsem si přikrývku až ke krku. Už v polospánku a neurčitě mě napadlo, jestli nám Mummius dovolil použít svou vlastní ubikaci.

Otevřel jsem oči a uviděl ho stát se založenýma rukama, jak se opírá o zeď venku v chodbičce. Tvář měl v bledém světle úsvitu stěží viditelnou, ale nebylo pochyb podle jemného chvění víček a ochablosti brady, že Markus Mummius jakožto čestný voják a žádný chvástavý mluvka tvrdě spí a sní vestoje.

3

Prudce jsem se probudil a honem jsem nevěděl, kde jsem. Muselo už být ráno, protože i v tom nejhorším stavu jsem jen zřídkakdy spal do poledne, a přece do okna nad mou hlavou proudila jasná sluneční záře s měkkostí odpovídající odpolednímu slunci časného podzimu. Země jako by se otřásala, ale nikoli v prudkých impulzech zemětřesení. Dům všude kolem mě skřípěl a sténal, a když jsem začal vstávat, ucítil jsem, jak se mi lokty hrouží do nesmírného, bezedného prachového polštáře.

Vzdáleně povědomý hlas pronikal dovnitř otvorem nad mou hlavou, chraplavý vojácký hlas pokřikující rozkazy, a já se z ničeho nic rozpomněl.

Eko vedle mě zasténal, zamžikal a otevřel oči. Podařilo se mi zvednout se a posadit na okraj lůžka, které jako by se snažilo mě vtáhnout zpět do něžného oparu zapomnění té přepychové hory prachového peří.

Potřásl jsem hlavou, abych si ji pročistil. V držáku na stěně byl upevněný džbán vody. Zvedl jsem ho za obě rukojeti a dlouze se napil, pak jsem si nabral obě dlaně plné vody a šplíchl si ji do obličeje.

"Neplýtvej s ní," vyštěkl nějaký hlas. "To je čerstvá voda z Tiberu. Na pití, ne na mytí."

Vzhlédl jsem a uviděl ve dveřích stát Marka Mummia s pažemi založenýma na prsou. Vypadal svěže a bděle a zářil nadřazeným úsměvem ranního ptáče. Převlékl se do vojenského, pod kroužkovým brněním měl tuniku z červeného plátna a červené kůže.

"Kolik je hodin?"

"Dvě hodiny po poledni. Anebo jak se říká na souši, devátá denní hodina. Od té chvíle, cos včera v noci padl do téhle postele, jsi nedělal nic, než spal a chrápal." Potřásl hlavou. "Skutečný Říman by na tak měkké posteli neměl vůbec dokázat usnout. Takovéhle nesmysly přenechte bláznivým Egyptanům, jářku. Už jsem myslel, žeš onemocněl, ale umírající prý nikdy nechápou, tak jsem usoudil, že to tak vážné zase nebude."

Zasmál se a já se chvíli kochal chmurnou představou, jak ho z ničeho nic nějaký bláznivý Egyptan napíchne na své kopí.

Znovu jsem potřásl hlavou.

"Jak dlouho ještě? Totiž na téhle lodi?"

Nakrčil obočí.

"To bych to prozradil, ne?"

Vzdychl jsem.

"Tak já se tě zeptám takhle: Jak dlouho ještě potrvá, než dorazíme do Baiae?"

Mummius se zatvářil, jako by ho náhle postihla mořská nemoc.

"Nikdy jsem neřekl..."

"To jsi opravdu neřekl. Jsi dobrý voják, Marku Mummie, a neprozradils mi nic, cos odpřisáhl utajit. Stejně jsem zvědavý a rád bych věděl, kdy doplujeme do Baiae."

"Proč si myslíš..."

"Myslím, Marku Mummie, přesně tak. Sotva bych byl tím mužem, kterého tvůj zaměstnavatel hledal, kdybych nedokázal rozluštit tak jednoduchou hádanku, jako je cíl naší cesty. Za prvé, s největší jistotou jsme mířili na jih; nejsem žádný námořník, ale vím, že slunce vychází na východě a zapadá na západě, a protože odpolední slunce je napravo od nás a břeh nalevo, vydedukoval jsem, že určitě plujeme na jih. Vzhledem ke skutečnosti, žeš mi slíbil, že svou práci stihnu za pět dní, stěží můžeme směřovat za hranice Itálie. Kam tedy jinam než do nějakého města na jižním pobřeží, a to nejspíš na Číši? No, možná jsem se spletl, když jsem vybral Baiae; mohlo by to být Puteoli nebo Neapol nebo i Pompeje, ale já myslím, že ne. Někdo tak bohatý jako tvůj zaměstnavatel - kdo může bez mrknutí oka zaplatit pětinasobek mého honoráře a poslat zřejmě jen z rozmaru takovouhle loď - někdo tak bohatý bude mít dům v Baiae, protože v Baiae si staví letní vilu každý Říman, který si to může dovolit. Kromě toho jsi včera říkal něco o Čelistech hádu."

"Nikdy jsem..."

"Ano, řekls, že v sázce je mnoho životů, a mluvil o kvílení nemluvnátek v Čelistech hádu. Mohl jsi tedy mluvit v metaforách jako básník, ale já mám pocit, že v tvé duši je výrazný nedostatek poezie, Marku Mummie. Nosíš meč, ne lyru, a když jsi řekl Čelisti hádu, myslels to doslovně. Nikdy jsem to na vlastní oči neviděl, ale řečtí kolonisté, kteří se původně kolem Číše usadili, věřili, že našli vstup do podsvětí v sirnatém kráteru zvaném jezero Avernus - kterému se

taky říká Čelisti hádu, protože hádes je řecké slovo pro podsvětí, které staromódní Římané dosud nazývají Orcus. Jak jsem slyšel, je to místo jen kousek pěšky od nejkrásnějších domů v Baiae."

Mummius na mě mazaně pohlédl.

"Ty jsi chytrý," řekl nakonec. "Možná přece jen stojíš za ty peníze."

Neslyšel jsem z jeho hlasu žádný sarkasmus. Místo toho v něm byl jakýsi smutek, jako by doopravdy doufal, že ve svém úkolu uspěje, ale očekával, že selže.

Okamžik nato už Mummius vycházel ze dveří a řval přes rameno:

"Asi budete mít hlad, když jste celý den prochrápali. Vprostřed lodi je v kantýně jídlo, nejspíš lepší, než na jaké jste zvyklí z domu. Na mě je to moc syté - já mám radši měch ředěného vína a tvrdou kůrku chleba- ale majitel vždycky nakupuje to nejlepší, anebo aspoň to, o čem mu kupci řeknou, že je to nejlepší, což znamená to nejdražší. Až se najíte, můžete si nadlouho zdřímnout." Zasmál se. "To byste mohli, když jste vzhůru, jen se pletete pod nohy. Pasážéři jsou na lodi k ničemu. Nemají dohromady co na práci. Mohli byste si klidně hrát na pytel zrní a najít si místočko, kde budete zakládat na sádlo. Pojdte za mnou!"

Tím, že změnil téma, vyhnul se Markus Mummius nutnosti přiznat, že naším cílem je Baiae. Nemělo smysl naléhat; už jsem věděl, kam plujeme, a teď mi v hlavě ležela větší záležitost, neboť jsem začínal tušit, že znám totožnost svého záhadného novopečeného zaměstnavatele. Kdo by si mohl dovolit tak okázalý dopravní prostředek pro pouhého nádeníka, ještě k tomu nepřilíhající váženého, jako je Gordianus Hledač? Možná Pompeius by si mohl dovolit takhle plýtvat na soukromý rozmar, jenže Pompeius je ve Španělsku. Kdo tedy jiný než muž, který je údajně nejbohatším žijícím Římanem, dokonce nejbohatším Římanem, jaký kdy žil. Co by však ode mě mohl chtít Markus Licinius Krassus, když mu patří celá města otroků a může si dovolit služby každého svobodného muže, po kterém zatouží?

Byl bych mohl dotírat na Mummia dalšími otázkami, ale usoudil jsem, že už jsem dost pokoušel jeho trpělivost.

Následoval jsem ho do odpoledního slunce a zachytil závan rožněného jehněčího, který ke mně přinesl závan mořského vánku. Žaludek mi zařval jako lev a já upustil od zvědavosti, abych uspokojil naléhavější choutky.

Mummius se mýlil, když se domníval, že se budu nudit, když nebudu mít na Zběsilosti co dělat, aspoň dokud svítlo slunce. Stále se měnící vyhlídka na pobřeží Itálie, kroužící rackové nad hlavou, práce námořníků, hra slunečního světla na vodě, hejna ryb, která se míhala těsně pod hladinou, svěží, štiplavá atmosféra dne už ne docela letního, ale také ještě ne docela podzimního - to vše mě stíhalo víc než dost zaměstnat, dokud slunce nezapadlo.

Eko byl ještě uchvácenější. Všechno ho fascinovalo. Za soumraku se k nám přidal párek delfinů, kteří plavali podél lodi ještě dlouho poté, co se setmělo, a vyskakovali ve zpěněné brázdě za naší zádi. Občas se zdálo, že se smějí jako lidé, a Eko na oplátku ten zvuk napodoboval, jako by měl s nimi společný tajný jazyk. Když konečně zmizeli pod pěnou a nevrátili se, odešel s úsměvem na lůžko a tvrdě usnul.

Já takové štěstí neměl. Protože jsem většinu dne prospal, čekala mě bezesná noc. Nějakou dobu mě stíny na pobřeží a jiskření hvězd na vodě okouzlovaly skoro stejně jako zářivé odpoledne, ale noc se ochladila a já se odebral na lože.

Markus Mummius měl pravdu: postel byla moc měkká, anebo byla pokrývka moc hrubá, anebo slabé světlo hvězd za okénkem příliš rušivé, anebo mi skřípaly v uších zvuky, které vydával Eko ze spánku, napodobující delfíni smích.

Nedokázal jsem usnout.

Pak jsem uslyšel ten buben. Vycházel odkudsi zezdola, duté, pulzující úder pomalejší než můj tep, ale stejně pravidelné. Předchozí noci jsem byl tak vyčerpaný, že jsem to neslyšel; teď jsem to nedokázal nevnímat.

Bylo to dunění, které pohánělo otroky u jejich vesel pod palubou, určující rytmus, který zanášel loď blíž a blíž k Baiae.

Tím víc jsem se to snažil neslyšet, tím hlasitěji jako by to stoupalo mezi prkny, dunění, dunění, dunění. Čím déle jsem sebou házel a převracel se, tím víc jako by se ode mě spánek vzdaloval.

Přistihl jsem se, že se snažím vybavit si v duchu tvář Marka Krassa, nejbohatšího muže v Římě. Viděl jsem ho na Foru stokrát, ale jeho podoba mi unikla. Počítal jsem v duchu peníze, představoval si jemný cinkot mincí ve váčku a tucetkrát jsem svůj honorář stihl utratit. Myslel jsem na Bethesdu; představoval jsem si ji, jak spí sama s kotětem stočeným mezi řadry, a ubíral jsem se po paměti svým domem v Římě z jedné místnosti do druhé jako neviditelný fantom stojící na stráži. Náhle mi v mysli vyvstala nevídaná představa Belba, jak leží napříč před vchodem v opilecké ztuhlosti, s dvěma dokořán otevřenými, aby mohl dovnitř vkročit kterýkoli zloděj nebo vrah.

Prudce jsem sebou škubl a posadil se. Eko se ve spánku obrátil a vydal repetitivý zvuk. Zapnul jsem si řemínky na sandálech, zahalil se do přikrývky jako do pláště a vrátil se na palubu.

Tu a tam leželi námořníci, schoulení ve spánku k sobě. Pár jich přecházelo po palubě, pozorných a bdělých vůči všem nebezpečím z moře i ze břehu. Od severu vanul vytrvalý větřík, napínal plachty a způsoboval mi husí kůži všude, kde mi paže a nohy nezakrývala přikrývka. Obešel jsem jednu palubu a pak jsem shledal, že mě přitahuje průduch uprostřed lodi, vedoucí dolů do galéry.

Je zvláštní, že člověk může v životě plout na mnoha lodích a vůbec neuvažovat o skryté síle, která je pohání, a přece právě tak většina lidí žije svůj všední život - lidé jedí, oblékají se a pracují, ale nikdy nevěnují ani myšlenku potu všech těch otroků, kteří pracně melou zrní a tkají látky a dláždí silnice, neuvažují o tom všem o nic víc, než uvažují o krvi, která jim zahřívá tělo, nebo o hlenu, v němž spočívá jejich mozek.

Prošel jsem vchodem a vydal se dolů po schůdcích. Okamžitě mě udeřila do tváře vlna horka, teplá a dusivá jako stoupající pára. Slyšel jsem tupé, pulzující dunění bubnu a pohyby mnoha mužů. Ucítil jsem je dřív, než uviděl.

Všechny pachy, které lidské tělo dokáže vytvořit, se koncentrovaly v tom vydýchaném prostoru, stoupaly jako dech démonů ze sirnaté jámy. Udělal jsem další krok dolů do světa živoucích mrtvol a napadlo mě, že čelisti pádu by stěží mohly vést do strašnějšího podsvětí, než je tohle.

Bylo to tam jako v dlouhé, úzké jeskyni. Tu a tam vrhaly lampy, zavěšené ze stropu, přízračnou záři na bledá, nahá těla veslařů. Zprvu jsem v šeru všude kolem sebe viděl jen náznak vlnivých pohybů jako svíjení červů. Když si moje oči

přivykly, zvolna jsem rozeznal detaily.

Středem vedla podélná úzká ulička jako vyvýšený můstek. Po obou stranách byli v řadách po třech rozmístěni otroci. Ti nejbliž ke stěnám trupu mohli na svých místech sedět, k pohánění kratších vesel vynakládali nejmenší námahu. Ti uprostřed seděli výš a museli se s každým záběrem dozadu vzepřít nohama o podpěru a pak vstát ze svých míst, aby zatlačili veslo kupředu. Ti nejbliž k uličce měli smůlu. Běhali po lávce, šourali se dozadu a dopředu, jak tlačili svá vesla ve velkém kruhu, stoupali si na špičky, pak poklekli a zapřeli se dopředu, aby zvedli vesla z vody. Každý z otroků byl přikován ke svému veslu zrezivělým řetězem kolem zápěstí.

Byly jich tu stovky natlačených těsně na sebe, otírali se jeden o druhého, když tlačili a tahali vesla a napínali svaly. Vzpomněl jsem si na dobytek nebo kozy namačkané v ohradě, jenže zvířata se pohybují bezcílně. Zde byl každý muž jako drobné kolečko v obrovském, neustále se pohybujícím stroji. Dunění bubnu je pohánělo.

Otočil jsem se a uviděl bubeníka na zádi, na nízké lavičce, která musela být přímo pod mou postelí. Nohy měl doširoka roztažené. Koleny svíral okraj nízkého, širokého bubnu. Kolem obou rukou měl omotané řemeny a na konci každého řemene byla kožená koule. Jednu po druhé zvedal koule do vzduchu a spouštěl je na kůži bubnu, která vydávala tlumený pulz, jenž tepal hustým, horkým vzduchem. Seděl s očima zavřenýma a slabým úsměvem na tváři, jako by snil, ale rytmus ani nezakolísal.

Vedle něj stál další muž, oblečený jako voják, a třímající v pravé ruce dlouhý bič. Zamračil se, když mě uviděl, pak práskl bičem do vzduchu, jako by chtěl na mě udělat dojem. Otroci, kteří k němu byli nejbliž, se otráslí a někteří zasténali, jako by se přes ně převalila vlna bolesti.

Přitiskl jsem si příkrývku k ústům a k nosu, abych odfiltroval ten puch. Když světlo lamp proniklo bludištěm lávek a nohou v okovech, uviděl jsem, že podlaha je pokrytá směsí výkalů, moči, zvratků a kousků hnijícího jídla. Jak to mohou vydržet? Zvykli si na to časem, jako si muži přivykli sevření okovů? Anebo se jim z toho nikdy nepřestal zvedat žaludek, jako se zvedl mně?

Na Východě existují náboženské sekty, které vyznávají existenci věčného trestu pro stíny hříšníků. Jejich bozi se nespokojí tím, že vidí člověka trpět na tomto světě, ale pronásledují ho ohněm a mučením ještě i do dalšího. O tom já nevím nic, ale vím, že pokud nějaké místo zatracení existuje tady na zemi, pak je určitě v útrobách římské galérie, kde jsou muži nuceni zničit si těla dřinou ve smradu vlastního potu, zvratků a exkrementů, oslabováni vlastní úzkostí za šíleného, nekonečného dunění bubnu. Stát se pouhou pohonnou hmotou, být pohlcen, vysát a odmraštěn takřka bezmyšlenkovitě, to je dozajista strašnější zatracení, než by si dokázal kterýkoli z bohů vymyslet.

Většina mužů prý po třech nebo čtyřech letech na galéře zemře; ti, co mají štěstí, zemřou dřív. Válečný zajatec nebo otrok, který se provinil krádeží, dostane-li na vybranou, půjde radši do dolů nebo se stane gladiátorem, než by sloužil na galejích. Ze všech krutých rozsudků smrti, které lze nad člověkem vynést, je otroctví na galéře všeobecně považováno za nejkrutější. Smrt přijde, ale teprve až člověku vymačkají z těla poslední trošku síly a až zoufalství a utrpení vymaže zbytky jeho důstojnosti.

Z mužů se na galejích stávají zrůdy. Někteří námořní kapitáni nikdy nestřídají pozice otroků; muž, který vesluje den po dni, měsíc po měsíci na stejné straně, zvláště pokud běhá po lávce, si vypěstuje velké svaly na jedné straně těla, disproporční vůči druhé. Současně mu tělo zbledne jako ryba nedostatkem slunečního světla. Pokud takový muž uprchne, snadno ho podle jeho deformity vypátrají. Jednou jsem v Subuře viděl vojáka soukromé gardy, jak vleče takového muže z bordelu, nahého a řvoucího.

Eko, tehdy teprve chlapec, byl zděšen otrokovým vzezřením a pak, když jsem mu to vysvětlil, se dal do pláče.

Muži se na galejích stávají také bohy. Krassus, pokud byl skutečně majitelem této lodi, si dával záležet, aby veslaře střídal anebo je spotřebovával rychleji než většina ostatních, neboť jsem mezi nimi neviděl žádné šišaté stvůry. Místo toho jsem viděl mladé muže s klenutými hrudníky a mohutnými rameny a pažemi a mezi nimi pár starších vytrvalců s ještě masivnějšími těly. Vypadali jako posádka vousatých Apollónů, sem tam proložených býčím Herkulem, aspoň od šíje dolů. Nad krkem byly jejich tváře příliš lidské, poničené starostmi a utrpením.

Když jsem pohlížel z jedné tváře na druhou, většina z nich odvrátila oči, jako by je můj pohled mohl poranit se stejnou jistotou jako úder biče.

Několik z nich se však opovážilo můj pohled opětovat. Viděl jsem oči otupělé nekonečnou lopotou a jednotvárností; oči závidící muži, který je obdařen tou prostou svobodou procházet se podle libosti, otřít si pot z obličejů, očistit se po defekaci. V některých očích jsem spatřil číhající strach a nenávist a v jiných jakési uchvácení, takřka chtíč toho nestoudného druhu, s nímž hladovějící pohlíží na hlouna.

Zachvátila mě jakási horečka, horkost podobná transu, když jsem krácel dlouhou ústřední uličkou mezi nahými otroky, nozdry plné pachy jejich těl, pokožku zvlhlou v dusném žaru jejich namáhaných svalů. Očima jsem přejížděl po tom velkém shromáždění trpících, neustále mizících v temnotě. Byl jsem spícím mužem, který pozoruje ostatní, stížené noční mrou.

Dál od bubeníkovy plošiny a centrálního schodiště lamp ubývalo, ale sem tam si do šerého prostoru našlo cestu trošku měsíčního světla. Vrhlo stříbromodré odlesky na zpocené paže a ramena veslařů, odráželo se od okovů, které jim držely ruce na veslech. Tupé dunění bubnu se ztišovalo, jak se vzdalovalo za mými zády, pokračovalo však zvolna a vytrvale, udávalo ležerní noční tempo, jeho neustálý rytmus byl hypnotický jako syčivé mumlání vln šplouchajících o příď.

Dorazil jsem na konec chodbičky. Otočil jsem se a ohlédl na všechny ty dřiče. Náhle jsem měl pocit, že už jsem viděl dost; spěchal jsem k východu. Uviděl jsem, jak se na mě dozorce podíval a vědoucně kývl. I na tu dálku jsem rozeznal v jeho tváři nechuť. Tohle byla jeho doména; já byl vetřelec, zvědavce, příliš změkčilý a příliš zhýčkaný na takovéhle místo.

Práskl kvůli mně bičem nad hlavou a usmál se vlně stenů, která se převalila mezi otroky u jeho nohou.

Postavil jsem jednu nohu na schod a byl bych za ní následoval druhou, ale jedna tvář ve světle lampy mě zarazila. Ten chlapec mi musel připomenout Eka. Právě proto jsem si všiml jeho tváře mezi všemi ostatními. Jeho místo bylo v poslední řadě vedle uličky. Když se otočil, aby na mě pohlédl, dopadl mu na jednu tvář kužel měsíčního světla, takže měl obličej napůl osvětlený měsícem, napůl lampou, napůl bleďmodrý a napůl oranžový. Navzdory svým mohutným ramenům a hrudi byl stěží víc než dítě. Spolu se špinou, která mu potřísnila líce, a utrpením v očích z něj vyzařovala zvláštní nevinnost. Jeho snědá tvář byla oslnivě krásná, výrazný nos a ústa a široké tmavé oči nasvědčovaly, že pochází odněkud z Východu. Když jsem si ho v měsíčním světle prohlížel, odvážil se opětovat můj pohled a pak se dokonce usmál - smutným, dojemným úsměvem, nesmělým a ustrašeným.

Pomyslel jsem na to, jak snadno mohl Eko skončit na takovémhle místě, kdybych ho onoho dávného dne nenašel a nevzal s sebou domů. Na chlapce se silným tělem bez jazyka a bez rodiny, která by se ho zastala, si mohl snadno někdo počíhat a prodat ho v dražbě. Ohlédl jsem se na chlapce-otroka. Pokusil jsem se opětovat jeho úsměv, ale nedokázal jsem to.

Náhle sestoupil po schodech nějaký muž a hrubě se protlačil kolem mě, pak spěchal k zádi. Něco křikl a bubeník náhle zrychlil na dvojnásobek dosavadního tempa. Silně to škublo, jak loď vystřelila kupředu. Narazil jsem na zábradlí schodů. Zrychlení bylo ohromující.

Buben duněl čím dál hlasitěji, rychleji a rychleji. Posel se znovu prodral kolem mě, mířil nahoru na palubu. Popadl jsem ho za rukáv tuniky.

"Piráti!" řekl s teatrálním přízvukem. "Dvě lodi vyrazily ze skryté zátoky, když jsme je měli. Teď jdou po nás."

Tvář měl zachmuřenou, ale když se vytrhl z mého sevření, k svému úžasu jsem měl dojem, že vidím, jak se směje.

Vydal jsem se za ním, pak jsem se zarazil, upoután náhlou podívanou všude kolem sebe. Buben duněl rychleji. Veslaři sténali a drželi se jeho tempa. Dozorce procházel uličkou. Práskl bičem do vzduchu, uvolnil si paži. Veslaři se přikrčili.

Dunění se zrychlovalo. Veslaři na vnějších okrajích lodi si mohli na svých místech stoupnout, ale ty podél uličky náhle zvedlo zvýšené tempo vesel na špičky. Měli co dělat, aby se udrželi, natahovali paže vysoko do vzduchu, aby udrželi vzpírající se vesla pod kontrolou. Příkovaní ke dřevu, neměli na vybranou.

Bubnování se zrychlilo ještě víc. Obrovitý stroj pracoval plným tempem. Vesla se pohybovala ve velikých kruzích šilným tempem. Otroci veslovali, co mohli. Zděšen, ale neschopen odvrátit pohled, pozoroval jsem grimasy v jejich tvářích - čelisti sevřené, oči žhoucí strachem a zmatkem.

Ozvalo se hlasité prásknutí a rána, jako by jedno z velikých vesel náhle prasklo, tak blízko, až jsem si zakryl tvář. V tomtéž okamžiku chlapec, který se na mě prve usmál, zaklonil hlavu. Ústa se mu otevřela v němém zaskučení.

Dozorce znovu zvedl paži. Bič se mihl vzduchem. Chlapec zaječel, jako by ho spálil žhavým železem. Uviděl jsem, jak mu bič prořezal nahá ramena. Klopýtl u vesla a zakopl o lávku. Dlouhou chvíli visel zavěšený v okovech na zápěstích, jak ho to táhlo dopředu, dozadu a zase nahoru.

Zatímco visel v nejvyšším bodě, v zoufalé snaze nalézt znovu rovnováhu, bič mu dopadal na stehna.

Chlapec zařval, vymrštil se a znovu upadl. Veslo ho neslo k další otáčce. Jaksí se chytil a přidal se k námaze ostatních, všechny svaly napjaté k prasknutí. Bič dopadl znovu. Buben duněl. Bič se zvedal a dopadal. Chlapec, ječící a zajíkající se bolestí, tancoval jako v křeči.

Široká ramena se mu smršťovala v rytmu biče, mimo tempo velkého stroje. Tvář se mu stáhla utrpením. Plakal jako dítě. Dozorce ho udeřil zas a znova.

Pohlédl jsem do mužovy tváře. Chmurně se na mě usmál, ukázal ústa plná zkažených zubů, pak se otočil a plivl na ramena jednoho z otroků, napínajících všechny síly. Podíval se mi do očí a znovu zvedl bič, jako by mě vybízel, abych zasáhl. Veslaři jednohlasně zasténali jako tragický sbor.

Pohlédl jsem na chlapce, který vůbec nepřestal veslovat. Opětoval můj pohled a pohnul rty, neschopen promluvit.

Náhle jsem seshora uslyšel kroky. Posel se vracel, natahoval rozevřenou dlaň jako signál bubeníkovi.

"Vzduch čistý! Vzduch čistý!" volal.

Bubeník náhle přestal. Vesla znehybněla. Náhlé ticho narušovalo jen pleskání vln o loď, skřípění dřeva a chraplavý, zajíkavý dech veslařů. U mých nohou ležel chlapec zhroucený na svém veslu, zmítaný vzlyky.

Shlédl jsem na jeho široká, svalnatá záda plná podlitin. Čerstvé rány překrývaly změť starších jizev; tohle nebylo poprvé, co se na něj dozorce soustředil.

Náhle jsem nic neviděl, nic neslyšel; zápach mě přemohl, jako by pot tolika namačkaných těl proměnil smrdutý vzduch v jed. Odstrčil jsem posla stranou a spěchal po schodech nahoru, na čerstvý vzduch. Pod hvězdami jsem se ohnul přes zábradlí a vyprázdnil obsah svého žaludku do moře.

Potom jsem se rozhlédl, dezorientovaný, zesláblý, znechucený. Muži na palubě měli napilno se stahováním pomocné plachty ze druhého stěžně.

Voda byla klidná, břeh vzdálený a tichý.

Markus Mummius mě uviděl a přistoupil ke mně. Měl skvělou náladu.

"Přišels o večeri, hm? To se může stát, když se ženeme plným tempem a ty máš plné břicho. Říkal jsem majiteli, aby nenakupoval tak bohaté zásoby. Radši bych vyhazoval břicho plné chleba a vody než žaludek plný napůl rozžvýkaného masa a žluči."

Otřel jsem si bradu.

"Tak jsme jim ujeli? Nebezpečí skončilo?"

Mummius pokrčil rameny.

"Dá se to tak říct."

"Jak to myslíš?"

Pohlédl jsem k zádi. Moře za námi bylo prázdné.

"Kolik jich bylo? Kam se poděli?"

"Inu, bylo to nejmíň tisíc lodí, všechny pod pirátskými vlajkami. A teď se vrátily zpátky do hádu, kam patří."

Uviděl, jak se tvářím, a zasmál se.

"Pirátské fantomy," vysvětloval. "Mořští duchové."

"Cože? Tomu nerozumím."

Muži na moři jsou pověřiví, ale stěží jsem dokázal uvěřit, že by Mummius napůl vraždil galejníky, aby utekl troše mořské mlhy nebo zatoulané velrybě.

Mummius však nebyl blázen; bylo to ještě horší.

"Cvičení," řekl nakonec, potřásl hlavou a plácl mě po zádech, jako by to byl vtip, který jsem já hlupák nedokázal pochopit.

"Cvičení?"

"Ano! Cvičení, nácvik. To musíš provádět každou chvíli, zvláště na nevojenské lodi, jako je Zběsilost, aby byli všichni ve střehu. Aspoň tak to vedeme pod..." Už už chtěl vyslovit jméno, pak se zarazil. "Pod mým velitelem," dokončil.

"Otroky to jaksepatří zaskočí, když to uděláš v noci."

"Cvičení?" opakoval jsem přihloupě. "Chceš říct, že žádní piráti nebyli? Že to bylo všechno zbytečné? Ale ti otroci tam dole div nevypustili duši..."

"To je dobře!" řekl Mummius a vystrčil bradu do vzduchu. "Otroci římského pána musí být vždycky připraveni, vždycky silní. K čemu by jinak byli?"

Ta slova nebyla jeho vlastní, někoho citoval. Co za muže velelo Marku Mummiiovi, že si mohl dovolit takhle mrhat svými lidskými nástroji?

Shlédl jsem dolů na vesla, která vyčnívala z trupu Zběsilosti, nehybně zavěšená nad vlnami. Za okamžik se vesla zavrtěla a klesla do vln.

Otrokům byl dopřán krátký odpočinek a teď se znovu dali do práce.

Svěsil jsem hlavu, zhluboka se nadechl slaneého vzduchu a zalitoval, že nejsem zpátky v Římě a nespím v Bethesdině náruči.

4

Probudilo mě dloubnutí do žeber. Eko stál nade mnou a gestikuloval, abych vstával.

Okénkem proudilo dovnitř sluneční světlo. Zvedl jsem se na matraci na kolena a vyhlédl ven. Nablízku jsem uviděl pevninu, mezi skalisky sem tam lidská sídla. Budovy o kus níž, nejbliž u vody, byly chatrče, skromné příbytky stlučené z vyplaveného dříví, ověšené sítěmi a obklopené malými loděnicemi. Budovy výš na svahu se od nich výrazně odlišovaly - rozlehlé vily s bílými sloupky a kůlky, po nichž se pnula vinná réva.

Vstal jsem a protáhl se, jak se ve stísněných prostorách nejlíp dalo.

Ošplchl jsem si obličej vodou a nabral si ji do úst, vypláchl je a zbylou vyplivl okénkem. Eko už mi připravil lepší tuniku. Zatímco jsem se oblékal, učesal mi vlasy a pak si zahrál na lazebníka. Když sebou loď škubla, zadržel jsem dech, ale neřizl mě ani jednou.

Eko přinesl chléb a jablka a najedli jsme se na palubě, kochajíce se pohledem na to, jak Markus Mummius navádí loď do veliké zátoky, které Římané odjakživa říkali Číše. Připodobňovali ji tak k obrovské míse vody s vesnicemi všude podél okraje. Starověcí Řekové, kteří tuto oblast kolonizovali jako první, ji nazývali Neapolský záliv, pravděpodobně podle svého hlavního sídliště. Můj občasný klient Cicero ji nazýval Záliv přepychu, a říkal to opovrhlivým tónem. On sám tam vilu nemá zatím.

Vpluli jsme do Číše od severu, protáhli jsme se úžinou mezi mysem Misenum a ostrůvkem Procida. Přímo před námi, na druhém konci zálivu, se tyčil větší ostrov Capri jako hrbolatý prst, ukazující k nebi. Slunce stálo vysoko, den byl krásný a jasný, nad vodou ani náznak mlžného oparu.

Mezi námi a protějším průlivem, který odděluje Capri od Minervina útesu, byla voda protkána pestrobarevnými plachtami rybářských člunů a většími plachtami obchodních a dopravních lodí, které kroužily zálivem a převážely zboží a pasažéry ze Surrenta a Pompejí na jižní straně do Neapole a Puteoli na severu.

Obepluli jsme výběžek pevniny a před námi se otevřela celá zátoka, třpytící se ve slunci. Na jejím vrcholu se nad vesničkou Herculaneum tyčil Vesuv. Pohled na něj na mě vždycky zapůsobí. Hora se zvedá na obzoru jako veliká pyramida, na vrcholku zploštělá. Její úrodné svahy jsou pokryty lučinami a vinicemi. Vesuv stojí v čele číše jako bujarý, dobrácký bůh, odznak jistoty a poklidného veselí. Nějakou dobu, v prvních dnech povstání otroků, našli na vyšších svazích útočiště Spartakus a jeho muži.

Zběsilost se držela těsně u pevniny, obeplula mys Misenum a pak se obrátila k Vesuvu zády, aby majestátně vklouzla do skrytého přístavu.

Plachty byly svinuté; námořníci běhali po palubě, upevňovali lana a ráhna.

Odtáhl jsem jim Eka z cesty v obavách, že když nemá hlas, kterým by se ochraňoval, mohl by šlápnout na nějaké lano nebo se do něj zaplést. Jemně setřásl mou ruku z ramene a obrátil oči v sloup. Už nejsem žádný kluk, jako by říkal, ale s chlapeckým vzrušením přitom obracel hlavu sem i tam, snažil se pozorovat všechno najednou, natahoval krk a šmejdil kolem sebe pohledem s výrazem zbožného vytržení ve tváři. Jeho očím nic neuniklo; v návalu zmatku mě popadl za paži a ukázal k veslici, která odrazila z přístavu a mířila ke Zběsilosti.

Člun přirazil k našemu boku. Markus Mummius se naklonil přes zábradlí a křikl nějakou otázkou. Když uslyšel odpověď, zaklonil hlavu a vzdychl - zda úlevou nebo lítostí, to jsem nepoznal.

Vzhlédl a zaškaredil se, když jsem k němu přistoupil.

"Nic se v mé nepřítomnosti nevyřešilo," vzdychl. "Přece jen tě budou potřebovat. Aspoň ta cesta nebyla nadarmo."

"Takže už mi můžeš oficiálně sdělit, že mým zaměstnavatelem je Markus Krassus?"

Mummius na mě lítostivě pohlédl.

"Ty si myslíš, že jsi užasně chytrý, vid'?" Jen doufám, že budeš aspoň zpolovice tak chytrý, až bude třeba. A teď pryč s tebou - žebřík dolů!"

"A ty?"

"Já přijdu později, až se postarám o loď. Prozatím jsi v rukou Fausta Fabia. Vezme tě do vily v Baiae a tam na všechno dohlédne."

Eko a já jsme sestoupili do veslice, kde stál vysoký zrzavý muž v tmavomodré tunice a čekal, aby nás uvítal. Tvář měl mladou, ale v koutcích jeho zelených kočičích očí jsem zahlédl vrásky stáří; patrně mu bylo kolem pětatřiceti, mohl být zhruba stejně starý jako Mummius. Stiskl mi ruku a já uviděl na jeho prstě záblesk patricijského prstenu, ale ani nebylo zapotřebí toho zlatého kroužku, abych poznal, že pochází z nějaké staré rodiny. Fabiové jsou stejně staří jako Korneliové nebo Aemiliové, starší než Klaudiové. Ale i bez prstenu a bez jména bych v něm poznal patricije. Jen římský urozenec toho nejctihodnějšího původu dokáže stáhnout tak škrobeně ramena dozadu a držet bradu tak strnule vzpřímenou i na malém, rozhoupaném člunu - aniž by vypadal pompézně nebo směšně.

"Ty jsi ten, kterému říkají Hledač?"

Jeho hlas byl uhlašený a hluboký. Když mluvil, vyklenul jedno obočí tak typicky patricijským gestem, až někdy uvažuji, jestli stará šlechta nemá na čele nějaký sval navíc čistě jen pro ten účel.

"Gordianus z Říma," řekl jsem.

"Dobře, dobře. Pojď, radši si sedneme, pokud nejsi výtečný plavec."

"Neumím plavat skoro vůbec," přiznal jsem se.

Faustus Fabius kývl.

"Tohle je tvůj asistent?"

"Můj syn Eko."

"Aha. To je dobře, že jsi přijel. Gelině se uleví. Kdovíproč si vzala do hlavy, že by to Mummius mohl stihnout ještě včera pozdě večer. Všichni jsme jí říkali, že je to nemožné; ani za těch nejlepších podmínek se loď nemohla vrátit dřív než dnes odpoledne. Jenže ona neposlouchá. Než si šla lehnout, zařídila, aby každou hodinu sestupovali poslové dolů do přístavu zjistit, jestli už loď nedorazila. V domě je chaos, jak si umíš představit."

Uviděl nechápavý výraz v mé tváři.

"Á, jenže Mummius ti nejspíš neřekl skoro nic. Ano, takové měl instrukce. Žádný strach, všechno se ti vysvětlí."

Obrátil tvář do mírného vánku a zhluboka se nadechl. Nemoderně dlouhé vlasy se mu přitom zatřepaly ve větru jako rudá hříva.

Rozhlédl jsem se po přístavu. Zběsilost tu byla zatím největší plavidlo.

Ostatní byly malé rybářské čluny a loďky pro zábavu. Misenum nikdy nebyl zvlášť rušný přístav. Většina obchodu se vede přes Puteoli, nejrušnější přístav v celé Itálii. A přece mi připadalo, že je v Misenu klidněji, než by se patřilo, vezmeme-li v úvahu jeho blízkost k luxusnímu letovisku Baiae a zdejším proslulým minerálním pramenům. Zmínil jsem se o tom Faustu Fabiovi.

"Takže už jsi tady byl?" zeptal se.

"Několikrát."

"Dobře se vyznáš v obchodních plavidlech a obchodování na pobřeží Campanie, vid'?"

Pokrčil jsem rameny.

"Během let mě obchod tu a tam zavedl do Číše. Nejsem žádný odborník na námořní dopravu, ale pletu se, když říkám, že přístav působí dost prázdně?"

Udělal mírnou grimasu.

"Vůbec se nepleteš. Mezi piráty na moři a Spartakem ve vnitrozemí se obchod v celé Campanii zastavil. Na silnicích ani na mořských trasách už se pomalu nic ani nehne - tím je překvapivější, že byl Markus ochotný poslat pro tebe Zběsilost."

"Tím Markem míníš Marka Mummia?"

"Ovšemže ne; Mummius nemá triéru! Míním tím Marka Krassa."

Fabius se pousmál. "Jenže to jsi přece neměl vědět, vid', aspoň dokud jsi nepřistál? No, už jsme tady. Drž se, cukne to - tihle nešikovní veslaři, člověk by řekl, že se snaží prorazit nepřátelské plavidlo. Možná by jim prospělo zaveslovat si na Zběsilosti."

Uviděl jsem, jak se otroci u vesel bojácně přikrčili, nebo to aspoň předstírali.

Když jsme vystoupili na přístavní můstek, ohlédl jsem se znovu na přístav.

"Chceš říct, že se tady teď vůbec neobchoduje?"

Fabius pokrčil rameny. Připisoval jsem jeho grimasu tradičnímu patricijskému opovržení vůči všemu komerčnímu.

"Plachetnice a veslice samozřejmě plují sem a tam přes Číši, převážejí zboží a pasažéry z jedné vesnice do druhé," řekl.

"Ale je čím dál vzácnější událostí uvidět připlouvat nějakou velkou loď z Egypta, z Afriky nebo dokonce ze Španělska do velkých doků v Puteoli. Samozřejmě, za pár týdnů cestování po moři na zimu ustane úplně. A pokud jde o zboží z vnitrozemí, celý jih Itálie je teď ve Spartakově stínu. Opevnil se na zimu v horách kolem Thurii, když předtím celé léto terorizoval oblast na východ od Vesuvu."

Úrodu zničili, statky a vily vypálili do základů. Tržiště jsou prázdná. Je dobře, že místní lidé nemusí žít z chleba; nikdo tady kolem nebude hladovět, dokud jsou v Číši ryby a v jezere Lucrinus ústíce."

Otočil se a vedl nás přes přístav.

"V Římě nejspíš žádný nedostatek není, navzdory těm nesnázím? V Římě se nedostatek nepovoluje."

"Lid se bojí, ale netrpí," zachoval jsem z posledního proslovu, který jsem vyslechl na Foru.

Fabius opovržlivě odfrkl.

"To je celý senát. Nezastaví se před ničím, aby měla římská lůza pohodlíčko. A zatím se nezmůžou na to, aby poslali slušného velitele ani proti Spartakovi, ani proti pirátům. Taková sešlost neschopných hňupů!

Řím už není, co býval, od té doby, co Sulla otevřel dveře senátu za odměnu všem svým bohatým kumpánům; teď stojí pradavači tretek ve frontě s kupci, co prodávají olivový olej, aby mohli pronášet proslovy, zatímco gladiátoři plní venkov. Ještě štěstí, že Spartakovi prozatím chybí buď mozek, nebo kuráž, aby vyrazil na samotný Řím."

"O téhle možnosti se debatuje den co den."

"To jistě. O čem jiném by si Římané dneska povídali mezi mísami kaviáru a nadívaných křepelek?"

"Pompeius je vždycky oblíbeným tématem klepů," nadhodil jsem.

"Prý málem vyhladil rebely ve Španělsku. Obecné mínění se těší, až si Pompeius pospíší nazpátek a udělá Spartakovi konec."

"Pompeius!" Faustus Fabius prodchl to jméno téměř stejným odporem jako prve Markus Mummius. "Ne že by samozřejmě nepocházel z dobré rodiny! A nikdo nemůže popřít jeho vojenské úspěchy. Ale protentokrát není Pompeius správný muž na správném místě ve správnou dobu."

"A kdo je?"

Fabius se usmál a nadmul široké nozdry.

"Brzo se s ním seznámíš."

Koně už na nás čekali. V doprovodu Fabiova osobního strážce jsme projeli vesnicí Misenum a pak zamířili na sever po kamením dlážděném silnici podél široké, bahnité pláže. Po nějaké době se silnice stáčela od pláže do vnitrozemí a stoupala na nízký, zalesněný pahorek. Po obou stranách jsem mezi stromy začal spatřovat velké domy, stojící daleko od sebe, s pěstěnými zahradami a ostrůvky divočiny, které je oddělovaly. Eko valil oči. Po mém boku už poznal bohaté muže a občas byl vpuštěn i do jejich domovů, ale taková okázalost, jakou se honosily domy kolem Číše, byla pro něj něco nového. Městské domy bohatých, nastavené těsně u sebe s prostými fasádami, nejsou tak působivé jako jejich venkovské vily.

Daleko od závistivých očí městských mas, v prostředí, kde stěží přijde zaklepat někdo jiný než otroci nebo návštěvníci stejně bohatí jako oni sami, inzerují velcí Římané bez obav svůj vkus a možnost za něj zaplatit.

Staromódní řečníci na Foru říkají, že bohatství se za starých časů nechvástalo samo sebou, ale za mého života se zlato nikdy nebálo ukazovat svou tvář, zvláště ne v Zátocě přepychu.

Faustus Fabius nasadil ležérní tempo. Pokud bylo jeho poslání naléhavé, pak to nedal najevo. Jako by cosi bylo v samotném ovzduší campanského pobřeží, co uvolňuje i ty nejuchvátanější městské návštěvníky ze severu. Sám jsem to vycítil - svěžest ve vzduchu provoněném borovým jehličím, kořeněným sprškou mořské vody, zvláštní jas slunečního světla prozařujícího oblohu a odrážejícího se od té obrovité vlní nádrže, pocit harmonie s bohy země, vzduchu, ohně a vody. Taková spokojenost razvazuje jazyk a pro mě bylo snadné rozpovídat Fausta Fabia radostnými výkřiky nad zdejší vyhlídkou a několika otázkami na topografii a místní kuchyni. Byl to Říman skrz naskrz, ale očividně navštěvoval takhle místa dost často, aby se důkladně vyznal v obyvatelích campanského pobřeží a jejich starých řeckých zvyklostech.

"Musím říct, Fauste Fabie, že můj hostitel na pevnině je rozhodně sdílnější než ten, kterého jsem měl na moři."

Zareagoval na tu poznámku pousmáním a vědoucím příkývnutím. Poznal jsem, že k Marku Mummiovi velkou náklonnost nechová.

"Pověz mi," pokračoval jsem, "kdopak je ten Mummius?"

Fabius zvedl obočí.

"Já myslel, že už to víš. Mummius byl jedním z Krassových chráněnců v občanské válce; od té doby se stal Krassovou pravou rukou ve vojenských záležitostech. Mummiové nejsou zvláště vážená rodina, ale jako většina římských rodin, které vydržely dost dlouho, mají alespoň jednoho proslulého předka. Naneštěstí ta sláva kráčí ruku v ruce se skandálem.

Pradědeček Marka Mummia byl za časů Gracchů konzulem; dosáhl triumfů za svá tažení ve Španělsku a Řecku. Nikdy jsi neslyšel o Šíleném Mummiovi, známém též jako Barbar?"

Pokřčil jsem rameny. Myšlení patricijů je rozhodně jiné než u nás obyčejných lidí; jak jinak by dokázali bez námahy uchovávat v hlavě tolik slávy, klepů a skandálů takového množství předků, nejen svých vlastních, ale i všech ostatních? Při sebemenší pobídce dokážou dopodrobna líčit jeden život za druhým, až po krále Numu a ještě dál.

Fabius se usmál.

"Je to nepravděpodobné, ale kdyby na to náhodou přišla někdy řeč v Markově blízkosti, dej si pozor na jazyk; je překvapivě citlivý na pověst svého předka. Před mnoha lety dostal tenhle Šílený Mummius pověření od senátu, aby potlačil povstání achajského spolku v Řecku. Mummius jej úplně zničil a pak systematicky vyplenil Korint, než srovnal město se zemí a senátorským dekretem zotročil obyvatelstvo."

"Další slavná kapitola v dějinách naší říše. Na takového předka by měl být dozajista každý Říman hrdý."

"Bodejt," řekl Fabius, zuby lehce zafaté, když v mém hlase zaslechl ironii.

"A za tu řezičinu si vysloužil jméno Šílený Mummius?"

"Ach, při Herkulovi; to ne. Nedostal je za svou krvežíznivost ani za krutost. Dostal to přízvisko za nevybíravý způsob, jímž zacházel s uměleckými díly, která poslal zpátky do Říma. Sochy nevyčíslitelné ceny dorazily rozbité na kusy, filigránské nádoby poškrábané a rozbité, drahokamy vyrvané z osazení, vzácné sklo roztržštěné na kusy. Ten člověk prý nerozeznal Polykleita od Polydora!"

"No tohle!"

"Ne, vážně! Juno od Polykleita a Venuše od Polydora prý obě přišly při přepravě o hlavu, a když je Šílený Mummius

dával spravit, nařídil prý dělníkům, aby upevnili nesprávné hlavy k nesprávným sochám. Ta chyba byla zřejmá každému hlupákovi, který měl obě oči. Jeden z korintských zajatců, rozhořčen tím rouhačstvím, upozornil Šíleného Mummia na ten omyl, načež dal generál toho starce důkladně zbičovat a prodal ho do dolů.

Pak nařídil svým mužům, aby nechali sochy přesně tak, jak byly, s tím, že podle něj tak vypadají lépe."

Fabius znechuceně potřásl hlavou; pro patricie je sto let starý skandál skandálem ještě i dnes ráno.

"Starý Mummus vstoupil ve známost jako Šílený Mummus, Barbar, protože neměl víc rozumu než Thrák nebo Gal.

Rodina se té trapnosti nikdy docela nezabavila. Škoda, protože náš Markus Mummus svého předka zbožňuje pro jeho vojenské schopnosti, a to právem."

"A Krassus uznává schopnosti Marka Mummia?"

"Jeho pravá ruka, jak jsem řekl."

Kývl jsem. "A kdo jsi ty, Fauste Fabie?"

Nespouštěl jsem z něj pohled ve snaze proniknout jeho kočičí zevnějšek, odpověděl však na moje zkoumání neomaleným výrazem, který jako by byl z jedné strany úsměvem a z druhé zamračením.

"Já jsem tím pádem nejspíš Krassova levá ruka," řekl.

Když jsme dorazili na vrchol pahorku, pokračovala silnice po rovině.

Mezi stromy po pravé straně jsem občas zahlédl vodu pod námi a v dálce za zátokou hliněné střechy Puteoli, tetelící se jako maličké červené korálky. Nějakou dobu jsem na žádné straně domy neviděl; zdálo se, že projíždíme jediným velkým panstvím. Měli jsme vinice a obdělaná pole, ale neviděl jsem žádné otroky při práci. Zmínil jsem se o neexistenci známek života. V domnění, že mě Fabius neslyšel přes rachot kopyt našich koní, opakoval jsem svou poznámku hlasitěji, on se však jen díval přímo před sebe a neodpověděl.

Konečně se po pravé straně objevila odbočka, užší silnice. Nebyla tu žádná brána, jen dva pylony, z každé strany cesty jeden. Oba červeně skvrnitě sloupky měly na vrcholku bronzovou hlavu býka s kruhem v nose.

Pozemky po obou stranách silnice byly divoké a zalesněné. Cesta se postupně vinula dolů k pobřeží. Mezi stromy jsem viděl modrou vodu se skvrnkami plachet v dálce a znovu střechy Puteoli za vodou. Pak cesta ostře zatáčela kolem velikého balvanu. Stromy a houštiny náhle zmizely, ukázalo se masivní průčelí vily.

Střecha byla z hliněných tašek, které ve slunečním svitu sálaly ohnivou červení. Zdi byly natřeny šafránovou barvou. Centrální budova byla dvoupodlažní a po obou stranách z ní vybíhala křídla, jedno na sever, druhé na jih. Zastavili jsme se na vyštěrkovaném nádvoří, kam vyběhli dva otroci, aby nám pomohli sesednout a odvedli koně do nedalekých stájí.

Eko si oprášil tuniku a rozhlížel se vyvalenýma očima, zatímco nás Faustus Fabius vedl ke vchodu. Vysoké dubové dveře zdobily pohřební věnce z cypřišových a jedlových větví.

Fabius zaklepal. Dveře se otevřely jen natolik, aby z nich mohlo vykuknout mrkající oko, a pak je neviditelný otrok, který se krčil za nimi, otevřel dokořán. Fabius zvedl ruku gestem, které nás zvalo, abychom ho následovali, a současně vyžadovalo ticho. Moje oči byly zvyklé na sluneční svit, takže se mi zdálo, že je v chodbě úplná tma. Voskové masky předků ve výklencích jsem viděl jen jako neurčité stíny po obou stranách od nás, jako přízraky bez těl, vykukující z okének.

Tmavá chodba vedla do atria. Prostor to byl čtvercový, obklopený portikem v přízemí a úzkým ochozem v horním poschodí. Dlážděné pěšinky se klikatily nízkou zahrádkou. Uprostřed byla malá fontána, kde bronzový faun zakláněl hlavu rozkoši, zatímco z píšťal mu prýštily tenké proudy vody. Dílo to bylo přepychové. Tvor byl jako živý, jen jen vyskočit a roztančit se; zvuk bublající vody zněl skoro jako smích. Po našem příchodu dva žlutí ptáčky, kteří se koupali v jezírku, vzlétli v polekaných kruzích nad dováděnými kopyty fauna a pak nahoru, kde se nervózně usadili na balustrádě, obkružující horní poschodí, a odtud znovu vzhůru k modré obloze.

Pozoroval jsem, jak stoupají, pak jsem spustil zrak zpátky do zahrady.

Tehdy jsem uviděl veliké pohřební máry na druhém konci atria a tělo, které leželo na nich.

Fabius prošel zahradou, kde se zastavil, aby si smočil prsty v bazénu u faunových nohou a pak se jimi dotkl čela. Eko a já jsme následovali jeho příkladu a přistoupili s ním k tělu.

"Lucius Licinius," řekl Fabius tlumeným hlasem.

Zaživa vládl mrtvý muž velkým bohatstvím; buď to, anebo mu pohřeb uspořádal někdo s jaksepatří plným měšcem. I velmi bohaté rodiny se obvykle spokojí tím, že kladou své zesnulé na dřevěné lože se slonovinovými nohami a snad trochou ozdobného slonovinového vykládání. Toto elegantně vyřezávané lože bylo zhotoveno celé ze slonoviny, od hlavy k patě. Slýchal jsem už o takovém přepychu, ale ještě nikdy jsem jeho ukázkou neviděl. Vzácná hmota zářila voskovou bledostí skoro stejně hladkou a bezbarvou jako samotné tělo mrtvého muže.

Na loži ležely purpurové příkrývky vyšívané zlatem spolu s ozdobami z aster a jehličnatých větví. Mrtvola byla oděna do bílé tógy s elegantním zeleným a bílým vyšíváním. Na nohou měl mrtvý čerstvě naolejované sandály, které směřovaly ke dveřím domu, jak předpisuje tradice.

Eko nakrčil nos. O okamžik později jsem učinil totéž. Navzdory parfémům a mastem, jimiž bylo tělo natřeno, a pávní kadidla nad nízkým ohřívadlem opodál, visel ve vzduchu znatelný pach rozkladu. Eko si užuž zakryl nos lemem rukávu; srazil jsem mu ruku a zamračil se nad jeho neomaleností.

Fabius řekl tlumeným hlasem: "Tohle je pátý den."

Do pohřbu uplynou tedy ještě dva dny, aby se mohlo sedm dní veřejně truchlit. Tou dobou už bude tělo dost zapáchat. Při tak okázalém předváděném bohatství rodina určitě zaplatila těm nejlepším balzamovačům, kteří se v Baiae dali nalézt, anebo je ještě spíš přivezla z rušného Puteoli, jejich zručnost však nestačila. Další ironie byla ještě k tomu v ledabylosti, s níž byl zesnulý vystaven; několik zatoulaných snítek vavřínu mu spadlo na hlavu, čímž zakrylo nejen půl obličeje, ale i případný vavřínový věnec, který by mohl mít v upomínku nějakých pozemských poct.

"Tenhle vavřín," řekl jsem, "vypadá skoro, jako by mu ho někdo dal na obličej naschvál..."

Fabius mi nebránil, když jsem jemně nadzvedl zelené úponky, jež byly tak obratně umístěny, aby kryly temeno hlavy mrtvého muže. Rána pod nimi byla z těch, nad kterými balzamovači mrtvých lomí rukama v zoufalství takřka se nedala očistit a zastít, byla příliš velká, než aby se dala nějak rafinovaně skrýt, příliš hluboká a ošklivá, aby se na ni dalo dlouho dívat. Eko vydal mimoděk zvuk znechucení a odvrátil tvář, pak se naklonil zpátky, aby se podíval zblízka.

"Děsné, vid'?" zašeptal Fabius, odvraceje tvář. "A Lucius Licinius byl tak marnivý. Škoda že po smrti nemůže vypadat co nejlip."

Obrnil jsem se, abych pohlédl mrtvému na tvář. Ostrá, těžká rána nebo několik ran mu zničila pravou horní čtvrtinu obličeje, utrhl ucho, roztržila lící kost a čelist a zničila oko, které se navzdory všemu úsilí ani po smrti nepodařilo zavřít, zůstalo pootevřené a ucpané sraženou krví.

Zkoumal jsem pohledem to, co z obličeje zbylo, a dokázal jsem si představit hezkého muže středních let, s mírně prošedivělými spánky, se silným nosem a bradou. Rty byly mírně pootevřené, takže bylo vidět zlatou minci, kterou mu balzamovači vložili na jazyk mzdu pro převozníka Charóna, aby ho přepravil přes řeku Styx.

"Jeho smrt nebyla nešťastná náhoda?" nadhodil jsem.

"To sotva."

"Nemohl k těm ranám přijít v nějaké hádce?"

"Mohl. Došlo k tomu pozdě v noci. Jeho tělo se našlo tady v atriu druhý den ráno. Okolnosti byly zřejmé."

"Ano?"

"Uprchlý otrok - nějaký hlupák, který se zřejmě řídil Spartakovým příkladem. Někdo jiný ti to vysvětlí podrobněji."

"Tohle udělal uprchlý otrok? Já nejsem lovec otroků, Fauste Fabie."

"Proč mě sem přivezli?"

Pohlédl na mrtvého, pak na bublajícího fauna.

"To ti vysvětlí někdo jiný."

"Jak je libo. Obět - jakže se jmenoval?"

"Lucius Licinius."

"Byl pánem tohoto domu?"

"Víceméně," řekl Fabius.

"Žádné nejasnosti, prosím."

Fabius stiskl rty.

"Tohle měla být Mummiova práce, ne moje. Slíbil jsem, že tě dovedu do vily, ale nikdy jsem neslíbil, že ti tu záležitost vysvětlím, až přijedeš."

"Markus Mummius tady není. Zato já ano, a stejně tak mrtvola zavražděného muže."

Fabius udělal grimasu. Patricij nepatricij, připadal mi jako člověk zvyklý na to, že mu připadají nepříjemné úkoly, a nezamlouvalo se mu to.

Jakže se to sám nazval - Krassova levá ruka?

"Jak je tedy libo," řekl konečně. "Takhle to bylo s Luciem Liciniem."

On a Krassus byli bratrance, úzce spřízněni krví. Řekl bych, že zamlada se sotva znali, to se však změnilo, když se z nich stali muži. Mnozí z Liciniů byli vyhlazeni v občanských válkách; jakmile se za Sullova diktátorství všechno vrátilo k normálu, vznikl mezi Krassem a Liciniem blízký vztah."

"Ne přátelství?"

"Mělo to spíš povahu obchodního partnerství." Fabius se usmál.

"Jenomže pro Marka Krassa je všechno obchod. Na každý pád - v každém vztahu musí být silnější a slabší partner. Myslím, že už toho o Krassovi musíš vědět dost, byt i jen z doslechu, aby sis dovedl představit, kdo z nich byl ten podřízený."

"Lucius Licinius."

"Ano. Lucius byl původně chudý a byl by chudým zůstal, kdyby nebylo Krassovy pomoci. Lucius měl tuze málo představitivosti; nebyl z těch, co poznají příležitost a chopí se jí, ledaže ho někdo postrkoval."

Mezitím si Krassus pilně vydělával své miliony na realitách v Římě - tu legendu určitě znáš."

Kývl jsem. Když diktátor Sulla konečně triumfoval v občanských válkách, zničil své nepřátele tak, že zkonfiskoval jejich majetek a odměnil své zastánce, mezi nimiž byli i Pompeius a Krassus, vilami a statky; tam započal Krassus svůj vzestup, poháněn viditelně bezmezným hladem po majetku. Jednou jsem v ulicích Říma narazil na hořící budovu a na Krassa, který vyjednával o koupi vedlejšího stavení. Majitel, zmatený, zoufalý a přesvědčený, že jeho majetek pohltí plameny, které se rozšíří, je prodal Krassovi na místě a za hubičku, načež milionář povolal svou soukromou hasičskou brigádu, aby plameny uhasila. Takové historky o Krassovy byly v Římě běžné.

"Čeho se Krassus dotkl, to jako by se měnilo ve zlato," vysvětloval Fabius. "Jeho bratranec Lucius na druhé straně se pořád snažil žít z půdy jako všichni dobří staromódní plebejci. Prodlával a prodával, až zbankrotoval. Nakonec poprosil Krassa, aby ho zachránil, a Krassus to udělal. Udělal z Lucia jakési faktótum, děvče pro všechno, zástupce, který měl dohlížet na některé Krassovo obchodní podnikání na Číši. Když je dobrý rok - bez pirátů a bez Spartaka - probíhá na Číši hodně obchodních transakcí; nejsou tu jen ty luxusní vily a pěstírny ústřic. Krassus vlastní doly ve Španělsku a flotilu lodí, které přivázejí rudu do Puteoli. V Neapoli a v Pompejích má dělníky, kteří zpracovávají rudu na předměty denní potřeby, zbraně a hotová umělecká díla. Patří mu lodí, které dopravují otroky z Alexandrie do Puteoli. Patří mu statky a vinice po celé Campanii a dodává tam stáda otroků, kterých je zapotřebí, aby je obdělávali. Krassus se nemůže o všechny tyhle maličkosti starat sám; jeho zájmy sahají od Španělska až po Egypt. Postoupil odpovědnost za místní podnikání tady na Číši Luciovi, který dohlížel na Krassovy investice a podnikání upachtěně, ale přiměřeně."

"Vedení tohoto domu například?"

"Ve skutečnosti patří dům a všechny okolní pozemky Krassovi. On vily nepotřebuje; ohrohuje nos nad představou, že by se měl uchýlit někde na venkov nebo k moři, aby odpočíval a četl básně. A přece je jaksi pořád nakupuje, už má desítky vil. Nemůže si držet prázdné domy po celé Itálii, takže je raději pronajímá příslušníkům své rodiny a svým faktotům. Když pak cestuje, může se v nich podle potřeby usídlit jako host, a přece něco víc než host."

"A domácí otroci?"

"Ti jsou také Krassovým majetkem."

"A Zbėsilost, ta triéra v přístavu, co mě přivezla z Ostie?"

"Ta patří také Krassovi, ačkoli na její užívání dohlížel Lucius."

"A ty opuštěné vinice a pole, přes které jsme jeli cestou od Misena?"

"Krassův majetek. Spolu s četnými dalšími pozemky a manufakturami a gladiátorskými školami a statky odtud až po Surrentum."

"Takže nazývat Lucia Licinia pánem tohoto domu..."

"Licinius vydával rozkazy a jednal nezávisle ve vlastní domácnosti, to je jistá věc. Ale nebyl nic víc než Krassův člověk. Vlastně služebník, i když privilegovaný a velice zhýčkaný."

"Aha. Je tu vdova?"

"Jmenuje se Gelina."

"A děti?"

"Jejich manželství bylo neplodné."

"Žádný dědic?"

"Krassus, jakožto jeho bratranec a patron, zdědí Liciniovy dluhy i majetek."

"A Gelina?"

"Bude teď závislá na Krassovi."

"Podle toho, jak mluvíš, Fauste Fabie, se zdá, že Krassovi patří celý svět."

"Někdy mi připadá, že patří. Nebo bude patřit," řekl a zvedl jedno obočí.

5

Ozvalo se hlasité bušení na dveře. Nějaký otrok je spěchal otevřít.

Dveře se hlučně otevřely a osvětlily zšeřelou chodbu klínem tlumeného slunečního světla, které rámovalo statnou, ramenatou siluetu v rozevláté červené pláštěnce vojenského důstojníka. Markus Mummius k nám připochoval přes zahrádku, dupl do záhonu bylin a vrazil loktem do jemného fauna.

Zastavil se před tělem a zamračil se při pohledu na odhalenou ránu.

"Tak už jsi to tedy viděl," řekl a natáhl ruku, aby vrátil zpátky břečťanovou kamufláž, ale udělal to spíš ještě horší.

"Chudák Lucius Licinius. Fabius už ti nejspíš všechno vysvětlil."

"Vůbec ne," odvětil jsem.

"To je dobře! Protože to není jeho práce, informovat tě. Nenapadlo by mě, že dokáže držet jazyk za zuby před cizím člověkem, ale možná z něj přece jen ještě uděláme vojáka." Mummius se široce usmál.

Fabius na něj vrhl zničující pohled. "Zdá se, že máš ohromnou náladu."

"Hnal jsem své muže o závod od Misenu až nahoru. Rychlá jízda na uvolnění kloubů po pár dnech na moři to a vzduch Číše by mělo zlepšit náladu každému."

"Stejně bys mohl trochu tlumit hlas, z úcty k mrtvému."

Mummiův úsměv zmizel v plnovousu.

"Omlouvám se," zamumlal a vrátil se k fontáně, aby si smočil prsty ve vodě a dotkl se pak jimi skloněného čela.

Nejistě pohlédl na mrtvolu a pak postupně na každého z nás. Čekal, až pomínou účinky jeho bezbožného chování vůči stínu Lucia Licinia.

"Snad bychom měli poslat pro Gelinu," řekl nakonec.

"Beze mě," řekl Fabius. "Já mám co dělat v Puteoli a nemám moc času, jestli to mám stihnout tam a zpátky do západu slunce."

"A kde je Krassus?" zavolal za ním Mummius.

"Taky v Puteoli, za vlastními obchody. Odjel dnes ráno a vzkázal, aby ho Gelina nečekala zpátky dřív než k večeři."

Neviditelný otrok ve stínu mu otevřel dveře, takže se zdálo, jako by se otevřely zázrakem, když se k nim přiblížil. Vročil do světla a zmizel.

"To je náfuha," zamumlal Mummius pod vousy. "A přes všechno to jeho povýšené chování si prý jeho rodina stěžuje, mohla dovolit koupit mu slušného vychovatele. Dobrá krev, ale jeden z jeho předků vyprázdnil rodinné truhlice a už je nikdy nikdo nenaplnil. Krassus ho přijal jako poručíka, jen aby prokázal laskavost Fabiovu otci; ani jako voják neprojevil mnoho nadání. Mohl bych na místě jmenovat pár plebejských rodin, které se za nějakých posledních sto let vyznamenaly víc." Usmál se trochu nadutě, pak přivolał malého otroka, který přecházel atriem: "Ty tam, Meto, běž najít paní a řekni jí, že jsem jí přivezl hosta z Říma. Hned jak se občerstvíme v lázních, přijdeme za ní."

"Je to nutné?" zeptal jsem se. "Po tom nepříčetném chvatu, abychom se sem dostali, skutečně myslíš, že bychom měli utrácet čas ve vaně s vodou?"

"Nesmysl. Nemůžeš se setkat s Celinou a páchnout jako mořský ježek." Zasmál se vlastnímu vtipu a položil mi ruku na rameno, aby mě odvedl od mrtvol. "Kromě toho koupele jsou to první, čemu se každý věnuje, když přijede do Baiae. Je to jako pomodlit se k Neptunovi, než se vydáš na moře. Vody jsou tady živé, víš. Musí se jim složit hold."

Zdálo se, že odpočinková atmosféra Číše dokáže uvolnit i Mummiovu pevnou a říznou disciplínu. Objal jsem Eka kolem ramen a následoval našeho hostitele, potřásaje hlavou v úžasu.

To, co Mummius ledabyly nazval lázní, bylo ve skutečnosti působivé zařízení uvnitř domu, který byl zřejmě zbudován na přírodním tarasu z boku kopce naproti zátoci. Nad jeho prostorem se klenula velká kazetová kupole natřená zlatým lakem, profatá na vrcholku kulatým otvorem, který vpouštěl dovnitř kužel čirého bílého světla. Pod ním byl kulatý bazén se soustřednými stupni, vedoucími do jeho hlubin. Hladinu zakrývaly převalující se sirnaté páry. Klenutý průchod na východní straně vedl na terasu, zařízenou stoly a křesly, s vyhlídkou na zátoku. Řada dveří kolem bazénu tvořila půlkruhovou arkádu; dveře byly ze dřeva natřeného na tmavočerveno, kliky ze zlata v podobě ryb s hlavičkami a ocásky připevněnými ke dřevu. První dveře vedly do vytápěné převlékárny; v ostatních místnostech, jak mi vysvětlil Mummius, když jsme si svlékali tuniky, byly bazény rozličných velikostí a tvarů, naplněné vodou různé teploty.

"Postavil to sám proslulý Sergius Orata," chvástl se Mummius.

"Slyšels o něm někdy?"

"Ne."

"Nejproslulejší ze všech puteolských občanů, muž, který udělal z Baiae to, čím dnes je. Založil pěstírny ústřic na jezeře Lucrinus - tím si vydělal první jmění. Pak se z něj vyklubal mistrovský inženýr při stavbě bazénů a rybníků a majitelé vil kolem celé Číše ho zahrnovali objednávkami. V tomhle domě byla skromná lázeň, když Krassus panství koupil. S Krassovým svolením, ani nemluvě o Krassových penězích, přidal Lucius Licinius horní patro tuhle, nové křídlo tamhle a nechal úplně přestavět lázně, přičemž zadal samotnému Sergiu Oratovi, aby nakreslil a uskutečnil plány. Mně je milejší jezírko v lese nebo obyčejný městský bazén - takovýhle přepych je dost absurdní, nemyslíš? Působivé, ale přemrštěné, jak praví filozofové."

Mummius přistoupil k mosaznému háku, odlitému do podoby Kerberových hlav a připevněnému ke stěně. Přes dvě z hlav zahákl své střevíce a opasek si zavěsil do rozevřených čelistí té třetí. Stáhl si těžké kroužkové brnění přes hlavu a pustil se do rozepínání kožených řemenů.

"Ale tu vodoinstalaci člověk musí obdivovat. Je tu přírodní horký pramen, který prýští ze země zrovna na tomhle místě; právě proto se první majitel rozhodl stavět tady - proto, a kvůli vyhlídce. Když to tu Orata přestavěl, navrhoval trubky tak, aby do některých bazénů tekla horká voda, kdežto do dalších se míchá studená voda z jiného bazénu nahoře na kopci."

Můžeš přecházet z nejhladnějšího do horkého a zase zpátky. V zimě jsou některé z pokojů v domě dokonce vytápěny vodou z horkého pramene trubkami, které vedou pod podlahami. Tahle převlékárna například se vytápí po celý rok."

"Tuze působivé," souhlasil jsem a stáhl si přes hlavu spodní tuniku.

Začal jsem ji dávat do jedné z truhlic ve stěně, ale Mummius mě zarazil. Zavolal na starého, shrbeného otroka, který stál v diskrétní vzdálenosti na druhé straně místnosti.

"Vezmi tady to a dej to vyprat," řekl, ukázal na moje a Ekovy věci a stáhl si vlastní tuniku přes ramena. "Přines nazpátek něco, co se hodí k audienci u tvé paní."

Otrok posbíral šatstvo, okamžik si nás prohlížel a odhadoval naše rozměry, pak se odbelhal z místnosti.

Nahý Markus Mummius poněkud připomínal medvěda s mohutnými rameny, trupem širokým v pase a hustými kučerami černých chlupů po celém těle kromě míst, kde bylo poznamenáno jizvami. Eka zřejmě zvláště zaujal dlouhý šrám, který mu přetínal levou polovinu prsou jako lesní průsek.

"Bitva u Collinské brány," řekl Mummius hrdě, pohlédl dolů a ukázal na jizvu. "Okamžik, na který je Krassus nejvíce hrdý, a já taky. To bylo toho dne, co jsme pro Sullu znovu obsadili Řím; diktátor nám to nikdy nezapomněl. Byl jsem raněn hned ráno, ale naštěstí to bylo na levé straně, takže jsem mohl dál používat ruku, ve které držím meč."

Mimicky napodobil své konání, vyrazil kupředu a máchl pravou paží, takže se mu dost mohutný meč mezi nohama rovněž ztěžka zhoupl dopředu a dozadu.

"Ve víru bitvy jsem si té rány sotva všiml, cítil jsem jen jakési tupé pálení. Teprve pozdě večer, když jsem šel doručit zprávu Krassovi, jsem omdlel. Prý jsem byl bílý jako mramor a dva dny jsem nepřišel k sobě."

Inu, ale to už je přes deset let, byl jsem vlastně ještě kluk - nemohl jsem být o moc starší než ty," řekl a žďuchl Eka do ramene.

Eko opětoval jeho úsměv trochu nakřivo a zvědavě pátral na Mummiovi po dalších jizvách, kterých nebylo málo. Drobné důbky a prohlubně měl roztroušeny po údech a celém trupu jako odznaky, snadno rozpoznatelné tam, kde narušovaly celkovou chlupatost jeho těla.

Omotal si kolem pasu ručník a pokynul nám, abychom učinili totéž, pak nás vedl z převlékárny zpět do velké klenuté místnosti s kruhovým bazénem. Začínalo se ochlazovat a pára stoupala z vody v mohutných oblacích, syčela a silně páchla sirou.

"Apollonie!" usmál se Mummius široce a vykročil na druhou stranu bazénu, kde stál u okraje vody mladý otrok v zelené tunice, zakryt mlžným oparem.

Když jsme se přiblížili, zapůsobila na mě otrokova mimořádná krása.

Vlasy měl husté a takřka modročerné, v barvě oblohy zá bezměsíčné noci.

Oči měl zářivě modré. Jeho čelo, nos, líce a brada byly dokonale hladké a dodržovaly jemné proporce, podle nichž Řekové definovali dokonalost.

Plné rty, tvarem připomínající luk, jako by otálely na pokraji úsměvu.

Nebyl vysoký, ale pod volnými záhyby tuniky měl očividně postavu atleta.

"Apollonie!" opakoval Mummius.

Ohlédl se na mě přes rameno.

"Začnu tím nejteplejším bazénem," oznámil a ukázal na protější dveře, "a potom si dám od Apollonia pořádnou masáž."

A ty?"

"Já asi vyzkouším nejdřív tuhle vodu," řekl jsem, namočil si nohu do hlavního bazénu a rychle ji vytáhl zpátky. "Anebo

snad nějakou méně vařící."

"Vyzkoušej tuhle, ta je nejchladnější," řekl Mummius a ukázal na komoru vedle převlékárny.

Odkráčel s rukou na otrokově rameni, pobzukuje si přitom bujarý pochodový nápěv.

Vypotili jsme se a oškrábali dočista slonovinovými škrabkami; pohroužili jsme se do jednoho bazénu a pak do dalšího, přecházeli jsme z chladné vody do horké a zase nazpátek, a když jsme skoncovali s očistou, Markus Mummius se k nám opět připojil ve vytápěné šatně, kde jsme měli připravené čisté spodní prádlo a tuniky. Moje byla z tmavomodré vlny s prostou černou obrubou, vhodná pro hosta domácnosti, která drží smutek.

Starý otrok měl bystrý zrak; tunika mi padla dokonale, ani nebyla těsná v ramenou, jak se mi u vypůjčeného šatstva často stává. Mummius se oblékl do prosté, ale dobře ušité černé tuniky, kterou měl na sobě toho večera, kdy pro mě přišel.

Eko byl svým kostýmem potěšen už méně. Otrok ho zřejmě považoval za mladšího, než ve skutečnosti byl, anebo za příliš hezkého, než aby se po domě ukazoval s holými údy, a tak mu přinesl modrou tuniku s dlouhými rukávy, dosahující ke kolenům. Byla tak cudná, že by se spíš hodila pro třináctiletého chlapce nebo děvče. Řekl jsem Ekovi, že by se měl cítit polichocen, jestliže starému otrokovi připadá tak oslnivý, že by se měl zakrývat. Mummius se zasmál; Eko se zarděl a tvářil se, jako by se ho to netýkalo. Odmítl se obléct, dokud mu otrok nepřinesl stejnou tuniku jako mně. Nepadla tak dobře, ale Eko si poradil, utáhl si kolem pasu černý vlněný opasek a zdál se celý šťastný, že má na sobě mužštější oblečení, které ukazuje jeho ruce a nohy.

Mummius nás vedl chodbami, kde otroci skláněli hlavy a pokorně ustupovali z cesty, po jednom křídle schodů dolů a pak zas nahoru, přes pokoje vyzdobené přepychovými sochami a rozsáhlými nástěnnými malbami, přes zahrady vydechující poslední sladký dech léta. Nakonec jsme přišli do půlkruhové místnosti na severním konci domu, zasazené nad převislým skalním útesem s vyhlídkou na zátoku. Mladá otrokyně nás ohlásila a pak odešla.

Místnost měla tvar amfiteátru. Tam, kde mělo být jeviště, vedly stupně nahoru na sloupovou galerii. Ta se otvírala malebné vyhlídce na jiskřící vodu dole a přístav Puteoli v dálce. Daleko vpravo byl ničím nerušený výhled na horu Vesuv a města Herkulaneum a Pompeje na jejím úpatí.

Uvnitř v místnosti byla taková tma a světlo zvenčí bylo tak oslnivé, že jsem viděl ženu, jež spočívala v lehátku na terase, jen jako ostře narýsovanou siluetu. Seděla s nataženými nohama a zády vzpřímenými na nízkém divanu vedle stolku, na němž stál džbán a poháry. Hleděla na zátoku a nijak nezareagovala, když jsme vstoupili; mohla být klidně jednou ze soch, až na to, že jemný vánek vanoucí kolonádou rozhybal splývající záhyby jejího roucha.

Obrátila se k nám. Dosud jsem nemohl rozeznat rysy její tváře, ale v hlase měla přívětivý úsměv.

"Marku," řekla a natáhla pravou paži před tělo gestem na uvítanou.

Mummius vstoupil na terasu, uchopil její ruku a uklonil se.

"Přijel tvůj host."

"To vidím. Dókonce dva. Ty jsi určitě Gordianus, ten, kterému říkají Hledač."

"Ano."

"A tenhle?"

"Můj syn jménem Eko. Nemluví, ale slyší."

Kývla a gestem nás vyzvala, abychom si sedli. Když si mé oči přivykly na osvětlení, začal jsem rozeznávat strohé, dost ostré rysy její tváře - silnou čelist, vystouplé lící kosti, klenuté čelo - změkčené sytou černí obočí a řas a něhou šedých očí. Navzdory svému vdovství neměla černé vlasy s nádechem šedi na spáncích zakryty ani nijak upraveny, jen prostě sčesaný dozadu z obličeje. Od krku ke kotníkům byla zahalena do černé stoly, volně přepásané pod prsy, a ještě jednou v pase. Její tvář byla jako ta vyhlídka za ní, spíš vznosná než půvabná, živá, a přesto mírně odtaziťá.

Mluvila vyrovnaným, uměřeným tónem, jako by zvažovala každou myšlenku, než ji vyslovila.

"Jmenuji se Gelina. Můj otec byl Gaius Gelinus. Má matka byla z Korneliů, vzdáleně spřízněná s diktátorem Sullou.

Gelinové přišli do Říma už dávno z vnitrozemí Campanie. V posledních letech jich mnoho pomřelo v občanských válkách, když bojovali proti Cinnovi a Mariovi po Sullově boku. Jsme stará a hrdá rodina, ale ani bohatá, ani zvlášť vlivná. Mnoho Gelinů už nezbylo."

Odmělčela se, aby usrkla ze stříbrného poháru na stole vedle sebe.

Víno bylo téměř černé. Dodalo jejím rtům živě karmínového zabarvení.

Pokynula k pohárům na stole, které už pro nás naplnili.

"Protože jsem nemohla nabídnout žádné věno," pokračovala, "měla jsem velké štěstí, když si mě vzal muž jako Lucius Licinius. Pro manželství jsme se rozhodli sami, nezařídily to rodiny. Musíš pochopit, že to bylo ještě před Sullovým diktátorstvím, během válek; doba byla krutá a budoucnost velmi nejistá. Naše rodiny byly stejně zchudlé a žádná z nich nebyla tím svazkem nadšená, ale smířily se s tím. S lítostí musím říct, že jsme za dvacet let manželství neměli žádné děti a že můj manžel nebyl tak bohatý, jak by se ti mohlo zdát na základě toho, co vidíš v tomhle domě.

Ale svým způsobem se nám dařilo."

Začala si lenivě přerovnávat záhyby roucha podél kolen, jako by to byl signál ke změně tématu.

"Určitě bys rád věděl, jak jsem se o tobě dozvěděla, Gordiane. Znáš tě od našeho společného přítele, Marka Tullia Cicera. Mluvil o tobě s velkým uznáním."

"Skutečně?"

"Ano. Já sama jsem Cicerona poznala teprve vloni v zimě, když jsme Lucius a já náhodou seděli na divanu sousedícím s jeho na jedné večeři v Římě. Byl nesmírně šarmantní."

"To je slovo, jímž někteří lidé Cicerona označují," souhlasil jsem.

"Ptala jsem se ho na jeho kariéru u soudních dvorů muži vždycky s radostí mluví o své kariéře," řekla Gelina. "Obvykle poslouchám jen napůl, ale něco v jeho vystupování mě zlákal, abych dávala pozor."

"Je prý tuze podmanivý řečník."

"Ach to je, určitě. Jistě jsi ho už sám někdy slyšel, když mluví z rostry na Foru?"

"Dost často."

Gelina přimhouřila oči ve vzpomínce, vážná jako profil Vesuvu přímo nad její hlavou.

"Docela mě upoutalo jeho vyprávění o Sextu Rosciovi, bohatém sedlákovi, obviněném z vraždy vlastního otce, který se obrátil k Ciceronovi o právní radu, když mu nikdo jiný v Římě nepřišel na pomoc.

Byl to Ciceronův první případ vraždy; pokud vím, založil si na něm svou reputaci. Cicero mi řekl, že mu pomáhal muž jménem Gordianus zvaný Hledač. Byls pro něj naprosto nedocenitelný - statečný jako orel a tvrdohlavý jako mezek, říkal."

"To že říkal? Ano, hm, to bylo před osmi lety. Byl jsem tenkrát mladý a Cicero byl ještě mladší."

"Od té doby stoupal jako kometa. Nejproslulejší advokát v Římě - náramný úspěch, na muže z tak bezvýznamné rodiny. Pokud vím, požádal tě o tvé služby už mnohokrát." Přikývl jsem.

"Byla tu ovšem záležitost té ženy z Arretia, jen krátce po procesu Sexta Roscia, to byl Sulla ještě naživu. A rozličné hrdelní procesy, případy vyděračství a majetkové spory, ani nemluvě o pár soukromých záležitostech, u nichž nemohu uvést jména."

"Musí být velmi uspokojivé pracovat pro takového muže."

Někdy si přeju být němý jako Eko, abych se nemusel kousat do jazyka. Pohádal jsem se a smířil s Ciceronem tolikrát, až už mě to unavuje.

Je to čestný muž, nebo drzý oportunist? Zásadový muž z lidu? Nebo snad zastánce bohaté šlechty? Kdyby byl jasně jedno nebo druhé, jako většina lidí, věděl bych, co si o něm mám myslet. Místo toho je tím nejnevyzpytatelnějším mužem v Římě. Jeho opovržení a nadřazenost, bez ohledu na to, jak dalece jsou zasloužené, mi ho nijak nepřibližují; stejně tak jeho sklon říkat vždycky jen polovinu pravdy, i když je jeho cíl třeba počestný. Z Cicerona mě občas brní hlava.

Gelina usrkla svého vína.

"Když vyvstala tahle záležitost a já se ptala, na koho bych se měla obrátit - na někoho důvěryhodného a diskrétního, odjinud než z Číše, muže, který by dokázal jít umanutě za pravdou a přitom se nebál - statečného jako orel, jak říkal Cicero..."

"A tvrdohlavého jako mezek."

"A chytrého. Především chytrého..." Gelina vzdychla a zadívala se na vodu. Jako by sbírala síly. "Viděls už tělo mého manžela?"

"Ano."

"Byl zavražděn."

"Ano."

"Surově zavražděn. Stalo se to před pěti dny, na zářijových nonách, ačkoli jeho tělo objevili až nazítří ráno..." Její klid se náhle rozplynul; hlas se jí zachvěl a odvrátila pohled.

Mummius přistoupil blíž k ní a vzal ji za ruku.

"Sílu," pošeptal jí.

Gelina kývla a zatajila dech. Pevně sevřela jeho ruku, pak ji pustila.

"Jestliže ti mám pomoci," řekl jsem tiše, "musím vědět všechno."

Dlouhou chvíli studovala Gelina vyhlídku před sebou. Když se vrátila pohledem ke mně, její tvář už byla zase klidná, jako by dokázala vstřebat klidnou odtazitost panoramatu tím, že na ně upřeně zírala. Hlas měla vyrovnaný a klidný.

Pokračovala:

"Objevili ho, jak jsem řekla, na druhý den časné ráno."

"Kdo ho objevil? Kde?"

"V předním atriu, nedaleko od místa, kde v této chvíli leží jeho tělo."

Našel ho jeden z otroků - Meto, ten malý kluk, co nosí vzkazy a budí ostatní otroky, aby se pustili do svých ranních povinností. Byla tma; ani kohout ještě nezakokřhal, říkal chlapec, a celý svět působil nehybně, jako by byl mrtvý."

"Jak přesně leželo tělo? Snad bychom měli předvolat toho Meta..."

"Ne, můžu ti to říct sama. Meto pro mě hned přišel a nikdo se ničeho nedotkl, dokud jsem nedorazila na místo. Lucius ležel na zádech, oči měl ještě otevřené."

"Natažený na zádech?"

"Ano."

"A paže a nohy měl zkroucené kolem těla? Držel se za hlavu?"

"Ne. Nohy měl rovné a paže nad hlavou."

"Jako Atlas, když podepírá svět?"

"Nejspíš."

"A zbraň, kterou byl zabit, ta byla někde nablízku?"

"Vůbec se nenašla."

"Ne? Dozajista tam byl nějaký zakrvácený kámen nebo kus železa."

Když ne v domě, tak možná na nádvoří."

"Ne. Ale byl tam kus látky."

Otřásla se. Mummius se ve svém křesle napřímil; tenhle detail byl pro něj zřejmě novinkou.

"Látky?" zeptal jsem se.

"Mužský plášť, nasáklý krví. Našel se teprve včera, ne na nádvoří, ale asi půl míle odtud na silnici, která vede na sever,

směrem ke Cumae a Puteoli. Jeden z otroků, když šel na trh, to náhodou zahlédl mezi podrostem a přinesl mi to."

"Byl to plášť tvého manžela?"

Gelina se zamračila.

"To nevím. Těžko říct, podle toho jak vypadal; stěží bys vůbec poznal, že to byl plášť, dokud jsi to zevrubně neprozkoumal - celý pomačkaný a ztuhlý krví, rozumíš?" Zhluboka se nadechla. "Je to prostá vlna. Byla obarvená na tmavohnědo, skoro na černo. Mohl náležet Luciovi; vlastnil mnoho plášťů. Mohl být číkoli."

"To jistě ne. Byl to plášť bohatého muže nebo otroka? Byl nový nebo starý, kvalitně zpracovaný nebo odbytý?"

Gelina pokrčila rameny.

"To nemohu říct."

"Budu ho muset vidět."

"Ovšem. Požádej později Meta; teď bych ten pohled nesnesla."

"To chápu. Ale pověz mi jedno: bylo na podlaze pod zraněním hodně krve? Anebo tam bylo krve jen málo?"

"Já myslím - jen málo. Ano, pamatuju se, že jsem se divila, jak tak strašné zranění mohlo tak málo krváčet."

"Pak asi můžeme předpokládat, že krev na tom plášti pochází od Lucia Licinia. Co ještě mi můžeš povědět?"

Gelina se dlouze odmlčela. Poznal jsem, že stojí před nepříjemným, ale nevyhnutelným prohlášením.

"To ráno, kdy byl Lucius nalezen mrtev, se v domě pohřešili dva otroci. Od té doby se nenašli. Já ale nemohu uvěřit, že by některý z nich dokázal Licinia zavraždit."

"Kdo jsou ti otroci?"

"Jmenují se Zeno a Alexandros. Zeno je - byl - účetní a tajemník mého muže. Psal dopisy, vedl účty, zařizoval to i ono. Byl u Lucia už skoro šest let, od té doby, co nám Krassus začal prokazovat svou přízeň a na nás se usmálo štěstí. Vzdělaný řecký otrok, klidný a tichý, velmi laskavý, s bílým plnovousem a křehkým tělem. Vždycky jsem doufala, že kdybychom měli syna, byl by Zeno jeho prvním vychovatelem. Prostě nepřipadá v úvahu, že by byl mohl Lucia zavraždit. Představa, že by dokázal zavraždit kohokoli, je nepřijatelná."

"A ten druhý otrok?"

"Mladý Thrák jménem Alexandros. Koupili jsme ho před čtyřmi měsíci na trhu v Puteoli, aby pracoval ve stájích. Umí to báječně s koňmi.

Dokáže taky číst a provádět jednoduché početní úkony. Zeno ho někdy používal v manželově knihovně, aby sčítal cifry nebo opisoval dopisy.

Alexandros se velmi rychle učí, je velmi chytrý. Nikdy neprojevil žádné známky nespokojenosti. Naopak, připadalo mi, že byl jedním z nejšťastnějších otroků v domácnosti. Nemůžu uvěřit, že Lucia zavraždil."

"A přece oba tito otroci zmizeli té noci, kdy byl tvůj manžel zavražděn?"

"Ano. Nedokážu si to vysvětlit."

Mummius, který až do té doby mlčel, si odkašlal.

"To není všechno. Ten nejhorší důkaz ze všech."

Celina odvrátila pohled, pak rezignovaně kývla. Pokynula mu, aby pokračoval.

"Na podlaze u Luciových nohou někdo pomocí nože vyřezal šest písmen. Jsou hrubá a mělká, nakvap udělaná, ale dají se dost jasně přečíst."

"Co znamenají?" zeptal jsem se.

"Jméno jedné proslulé vesnice v Řecku," řekl Mummius chmurně.

"Ačkoli člověk tak chytrý jako ty by mohl předpokládat, že ten, kdo to tam naškrábal, prostě neměl čas svou práci dokončit."

"Jaké vesnice? Nerozumím."

Mummius si namočil prst do číše a napsal krvavě rudým vínem na mramorový stůl písmena, jen rovné čáry a ostré rohy:

SPARTA

"Ano, chápu," řekl jsem. "Vesnice v Řecku."

Buď to, nebo úspěchaný, přerušený hold králi uprchlých otroků, vrahovi římských otrokářů, uprchlému thráckému gladiátoru Spartakovi.

6

"Tu noc nikdo nic neslyšel, neviděl?"

"Ne," řekla Gelina.

"A přece, jestliže jméno Spartakus zůstalo nedokončené, jako by to nasvědčovalo, že ten, kdo je vyřezával, byl vyrušen a uprchl; velmi zvláštní."

"Snad prostě zpanikařili," řekl Mummius.

"Snad. Druhý den ráno - co ještě se v domácnosti pohřešovalo, kromě těch dvou otroků?"

Gelina okamžik přemýšlela, pak zavrtěla hlavou.

"Nic."

"Nic? Žádné mince? Žádné zbraně? Nože z kuchyně? Myslel bych, že prchající otroci vypleni z domu stříbro a zbraně."

"Pokud, jak říkáš, nebyli vyrušeni," podotkl Mummius.

"A co koně?"

"Ano," řekla Celina, "dva koně byli příštího dne ráno pryč, ale ve zmatku si toho nikdo ani nevšiml, dokud se oba téhož odpoledne sami nevrátili."

"Bez koní nemohli dojet daleko," zamumlal jsem.

Celina zavrtěla hlavou.

"Už předpokládáš to, čeho se dohadují všichni ostatní - že Zeno a Alexandros zavraždili Lucia a vydali se za Spartakem."

"Co jiného mohu předpokládat? Hlava domácnosti se najde zavražděná v atriu svého domu; dva otroci se pohřešují, evidentně uprchli koňmo. A jedním z těch otroků je mladý Thrák jako Spartakus. Byl tak hrdý na svého neblahého krajana, že drze vyřezal jeho jméno k nohám svého mrtvého pána. Stěží potřebujete mé schopnosti, abyste na to přišli sami. Je to příběh, který se v posledních měsících opakuje v mnoha variacích po celé Itálii. Na co mě potřebujete? Jak už jsem dneska řekl Faustu Fabiovi, já nestopuju uprchlé otroky. Lituju té absurdní námahy, která se promrhala na to, abych sem přijel, ale nedokážu si představit, co ode mě chceš."

"Pravdu!" řekla Gelina zoufale. "Cicero říkal, že máš na ni nos jako kanec na lanýže."

"Á, už chápu, proč se mnou Cicero celá ta léta zachází tak mizerně."

Jsem dobytče, ne člověk!"

Celině zaplály oči. Mummius se temně zamračil a já koutkem oka zahlédl, jak sebou Eko škubl. Pod stolem jsem mu nepozorovaně zatůkal nohou o nohu, abych mu dal na srozuměnou, že je všechno pod kontrolou; koukl po mně a spiklenecky vzdychl úlevou. Už jsem vedl mnoho rozhovorů s bohatými klienty, za nejrůznějších okolností. I těm, kteří nejvíc potřebovali a seriózně stáli o mou pomoc, trvá někdy k zešílení dlouho, než se dostanou k věci. Daleko raději rozprávím s obyčejnými kupci nebo prostými obchodníčky, lidmi, kteří rovnou řeknou, co od vás chtějí. Bohatí jako by si mysleli, že bych mohl vyhovět jejich potřebám bez říkání. Někdy je pobídne ke zrychlení prudkost nebo trošku předstírané hrubosti.

"Ty to nechápeš," řekla Celina beznadějně.

"Ne, nechápu. Co ode mě vůbec chceš? Proč jsi mě sem dala tak záhadně přivést, a navíc tak výstředním způsobem? Co je tohleto za divnou hru, Celino?"

Živost jí z tváře vypřehala. Jako tvárná maska se její vážnost změnila v prostou rezignaci, otupělou přemírou červeného vína.

"Řekla jsem všechno, co mohu říct. Nemám sílu ti to všechno vysvětlovat. Ale pokud někdo nedokáže odhalit pravdu..." Zarazila se a kousla se do rtu. "Všichni do jednoho zemrou," zašeptala chraplavě. "To utrpení, ta škoda - nemohu to snést..."

"Jak to myslíš? Kdo zemře?"

"Otroci," řekl Mummius. "Všichni otroci v domácnosti."

Pocítil jsem náhlé zamrazení. Eko se otfásl a já poznal, že to také pocítil, i když byl vzduch vlahý a klidný.

"Vysvětluj, Marku Mummie."

Strnule se napřimil jako velitel, když informuje svého poručíka.

"Víš, že Markus Licinius Krassus je skutečným majitelem této domácnosti?"

"To jsem pochopil."

"Výborně. Náhodou se stalo, že v tu noc, kdy došlo k vraždě, právě přijel z Říma Krassus se svým doprovodem, včetně Fabia a mě. Měli jsme napilno s rozbíjením tábora na pláni u jezera Lucrinus, jen pár mil odtud po silnici, spolu s našimi rekruty."

"Rekruty?"

"Vojáky, mnozí z nich jsou veteráni, kteří sloužili pod Krassem v občanských válkách."

"Kolik vojáků?"

"Šest set."

"Celá kohorta?"

Mummius na mě pochybovačně pohlédl.

"Asi bys to měl vědět. V Římě se chystají jisté události; Markus Krassus se začal připravovat na zvláštní poslání, jímž ho pověří senát - shromáždit vlastní armádu a vyrazit proti Spartakovi."

"Ale to je práce prétorů a konzulů, volených hodnostářů..."

"Volení hodnostáři nectně selhali. Krassus má vojenské schopnosti a finanční prostředky, aby rebely rozprásl jednou provždy. Přijel z Říma shánět rekruty a zkonsolidovat si politickou a finanční podporu tady na Číši. Až bude hotov, začne podněcovat senát, aby mu odhlasoval to zvláštní poslání."

"To tedy Řím opravdu potřebuje," řekl jsem, "další válečník se soukromou armádou."

"To je přesně to, co Řím potřebuje!" řekl Mummius. "Anebo by se ti víc zamlouvalo, kdyby se krajem potloukaly tlupy otroků?"

"A co to má společného s vraždou Krassova bratrance nebo s tím, že jsem tady?"

"Řeknu ti to. Té noci, co byl Lucius Licinius zavražděn, jsme tábořili u jezera Lucrinus. Nazítří ráno Krassus shromáždil svůj štáb a zamířili jsme do Baiae. Dorazili jsme sem do vily jen pár hodin potom, co byl Lucius nalezen mrtev. Krassa to přirozeně rozhořčilo. Já sám jsem zorganizoval skupiny mužů k pátrání o pohřešovaných otrocích; v mé nepřítomnosti lov pokračoval, ale uprchlí otroci se nadále pohřešují."

Vzdychl. "A teď se dostáváme k jádru problému. Pohřeb Lucia Licinia se bude konat sedmého dne období smutku - to je pozítří. Den nato Krassus vyhlásil pohřební hry s gladiátory, v souladu s prastarou tradicí. To budou zářijové idy, datum úplňku; příznivé datum k posvátným hrám."

"A až gladiátoři vybojují svá utkání?" řekl jsem a tušil, jaká bude odpověď.

"Všichni otroci z této domácnosti budou veřejně popraveni."

"Dovedeš si to představit?" zamumlala Gelina. "I ti staří a neviní; všichni zahynou. Slyšels někdy o takovém zákoně?"

"Ach ano," řekl jsem, "je to velmi starý a ctěný zákon, pochází z časů našich praotců. Jestliže otrok zabije svého pána, všichni otroci v domácnosti musí zemřít. Tak drsné zacházení udrží otroky tam, kde je jejich místo. Jsou tací, kteří

budou argumentovat tím, že viděl-li, jak jiný otrok zavraždil jejich pána, je i ten nejmírnější a nejpovolnější otrok potřísněn tím vědomím a už se mu nikdy nedá věřit. Dneska je aplikace tohoto zákona věcí dobrovolnou. Zabití pána otrokem je vzácný zločin, anebo aspoň před Spartakem byl. Mají-li na vybranou, jestli pozabíjet všechny otroky v domácnosti, anebo potrestat jen provinilce, rozhodne se většina dědiců zachovat si svůj majetek. Krassus je velice proslulý svou hrabivostí; pročpak se rozhodl obětovat všechny otroky z panství?"

"Chce se ukázat," řekl Mummius.

"Ale znamená to smrt dětí a stařen," protestovala Gelina.

"Dovol, abych ti to vysvětlil tak, abys to pochopil, Gordiane."

Mummius se tvářil jako zasmušilý velitel, hovořící ke svému vojsku před bitvou, jejíž výsledek je pochybný. "Krassus přišel do Campanie a k Čiši sbírat podporu pro svůj požadavek, aby byl pověřen vojenským velením proti Spartakovi. Tažení senátu byla jedna velká katastrofa - římská armáda poražena, generálové poníženi a posláni zneuctění domů, konzulové přinuceni vzdát se úřadu na základě rozhořčení veřejnosti, stát zůstal bez vůdce. Tolik zmatku, způsobeného otrhanou armádou uprchlých zločinců a otroků! Celá Itálie se otřásá strachem a rozhořčením. Krassus je skvělý velitel; dokázal to už za Sully. Při jeho bohatství - a kdyby měl k dobru porážku Spartaka - je na nejlepší cestě stát se konzulem. Zatímco méně schopní muži před tou prací prchají, Krassus spatřuje ve velení svou příležitost. Říman, který zarazí Spartaka, bude hrdinou. Tím mužem chce být Krassus."

"Protože jinak jím bude Pompeius."

Mummius udělal obličeje.

"Patrně. Polovička senátorů z Říma uprchla do svých vil ve snaze zachránit si vlastní majetek, kdežto druhá polovina si kouše nehty a čeká, až se Pompeius vrátí ze Španělska, a modlí se, aby to stát do té doby vydržel. Jako by byl Pompeius další Alexandr! Kvalifikovaný velitel stačí, aby byl Spartakovi konec. Krassus to dokáže během pár měsíců, jen když mu na to senát kývne. Dokáže shromáždit zbytky zachovaných legií tady v Itálii, přidá k nim svou soukromou armádu tvořenou převážně jeho klienty tady na jihu, a tak se přes noc stane spasitelem Říma."

Podíval jsem se ven na zátoku a Vesuv za ní.

"Aha. Právě proto je vražda Lucia Licinia něco víc než jen tragédie."

"Je to nepopsatelná nesnáze, tak je to!" řekl Mummius. "Když mu otroci vraždí a utíkají z jedné z jeho vlastních domácností, zrovna když žádá senát, aby mu předal meč, jímž by ztrestal Spartaka - na Foru budou brečet smíchy. Právě proto pocífuje nutkání vynést ten nejpřísnější možný rozsudek, uchýlit se zpět k tradici a starým zákonům - čím tvrdším, tím lépe."

"Udělat z nesnáze politickou výhodu, chceš říct."

"Přesně tak. To, co by mohla být katastrofa, se může proměnit do takové nějaké propagandy vítězství, kterou potřebuje. ‚Krassus a měkký na uprchlé otroky? To sotva! Ten chlap jich pobil dole v Baiae celý dům, muže, ženy i děti. Neprojevil vůbec žádné milosrdenství, udělal z toho veřejnou podívanou, slavnost. Přesně takovému člověku můžeme věřit, že se postará o Spartaka a jeho vražednou čeládku!‘ Tak se to bude říkat."

"Ano. Chápu."

"Ale Zeno a Alexandros jsou nevinní," řekla Celina unaveně. "Já to vím. Lucia musel zavraždit někdo jiný. Žádný z otroků by neměl být potrestán, a přece Krassus odmítá poslouchat. Díky bohům za Marka Mummia, který to chápe. Společně jsme přesvědčili Krassa, aby mi aspoň dovolil povolat z Říma tebe. Neexistoval jiný způsob, jak tě sem včas dostat, než poslat Zběsilost; Krassus projevil náramně okázale svou velkorysost, když mi dovolil ji použít. Nabídl se, že zaplatí i za tvé služby, jen aby mi vyhověl. Nemohu od něj žádat víc laskavostí ani odkladů."

Máme moc málo času. Jen tři dny do pohřebních her, a pak..."

"Kolik je tady dohromady otroků, Zena a Alexandra nepočítaje?" zeptal jsem se.

"Včera v noci jsem nespala a počítala je - devětaadvadesát. Včetně Zena a Alexandra jich bylo sto a jeden."

"Tolik na jednu vilu?"

"Na severu a na jihu jsou vinice," řekla neurčitě, "a samozřejmě olivové sady, stáje, loděnice..."

"Otroci to vědí?" zeptal jsem se.

Mummius pohlédl na Celinu, která se na mě podívala s vysoko zvednutým obočím.

"Většina otroků je držena a střežena v přístavku na druhé straně stájí," řekla tiše. "Krassus nedovolí, aby polní otroci vyšli ven, a nechává mi jen nejdůležitější otroky tady v domě. Jsou ve vazbě, vědí to, ale nikdo jim nepověděl celou pravdu. Rozhodně jim to nesmíš říct. Kdoví co by mohlo vypuknout, kdyby otroci vytušili..."

Kývl jsem, ale nespatoval jsem žádný smysl utajení. Kromě mladého Apollonia v lázních jsem stěží zahlédl tvář jediného otroka v domácnosti, jen procesí skloněných hlav a odvrácených očí. I když jim to neřekli, nějak se to dozvěděli.

Odebrali jsme se od Celiny. Rozhovor ji vyčerpal. Když jsme opouštěli půlkruhovou místnost, ohlédl jsem se a spatřil její siluetu, jak sahá po džbánku, aby si dolila do poháru víno.

Mummius nás vedl zpět do atria a ukázal mi, kde byla do dlažebních kamenů vyryta písmena SPARTA. Každé z písmen bylo tak vysoké jako můj prst. Jak Mummius řekl, zřejmě byla zhotovena nakvap, spíš je někdo hrubě naškrábal, než vytesal. Překročil jsem je, aniž bych si jich vůbec všiml, když nás Faustus Fabius poprvé uvedl do domu. V šeru chodby se dala snadno přehlédnout. Jak podivně náhle vypadaly chodba a atrium s posmrtnými maskami předků zirájícími ze svých výklenků, s pískajícím faunem skotačícím ve své fontáně, s mrtvým mužem na slonovinových mářách a se jménem nejobávanějšího a nejpopovrhovanějšího muže z celé Itálie napůl naškrábaným na podlaze. Světlo v atriu začínalo mžknout a zamlžovat se; brzy bude čas rozsvítit lampy, do večere však ještě zbývá dost slunečního svitu, aby se dalo vyjet ven a podívat se, kde byl nalezen ten zkrvavený plášť.

Mummius přivolal chlapce Meta, který došel pro plášť a pro otroka, jenž ho našel, a vyjeli jsme mezi pylony na severní

silnici.

Plášť byl tak nevýrazný, jak ho Celina popsala, tmavý kus oděvu blátivé barvy, ani otrhaný, ani nový. Nebyl zdoben vyšíváním, které by nasvědčovalo tomu, zda jde o místní výrobu nebo dovoz odkudsi zdaleka, zda plášť patřil boháči nebo chudákovi. Krvavá skvrna ho pokrývala z valné části, nebyla jen na jednom místě, rozstříkla se a rozmazala všude kolem. Jeden roh jako by byl odstřižen - aby nezůstala ani stopa po insignii nebo pečeti, umožňující identifikaci?

Otok ho našel na odlehlém, úzkém úseku silnice, která šplhala po strmém útesu nad zátokou. Někdo ho musel hodit z okraje útesu, snažil se dohodit až dolů do vody. Zmačkaný plášť se zachytil na zakrslém stromě, který vyčníval ze skalnatého úbočí kousek pod silnici. Chodec ani muž na koni ho nemohli uvidět, aniž sestoupili k okraji útesu a zadívali se přes něj; otrok, sedící na vysokém voze, ho sotva zahlédl cestou na trh, a dokonce ho tam nechal až do chvíle, kdy se vracel z Puteoli, podíval se důkladněji a uvědomil si, že by to mohlo být něco důležitého.

"Ten hlupák říká, že se mu pro něj nechťelo jít, protože si všiml, že je na něm krev," říkal Mummius polohlasem.

"Usoudil, že je zničený a nemá pro něj žádný užitek; pak ho napadlo, že by ta krev mohla patřit jeho pánovi."

"Nebo Zenovi či Alexandrovi," řekl jsem. "Pověz mi, kdo ještě ví, že se tenhle plášť našel?"

"Jen ten otrok, co ho našel, Gelina a ten kluk Meto. A teď ještě ty, Eko a já."

"To je dobře. Myslím, Marku Mummiu, že možná existuje jakýsi důvod k naději."

"Ano?"

Oči se mu rozsvítily. Na otužilého vojáka, který dokázal tak hrubě zacházet s otroky na své galěře, to bylo zvláštní, jako by podivně dychtil zachránit otroky z Gelininy domácnosti.

"Neříkám to proto, že bych měl nějaké řešení, ale protože věci, jak se mají, jsou spleťtější, než by se patřilo. Například, ačkoli nebylo nic takového nalezeno, zdá se, že vrah použil k zavraždění Lucia Licinia jakýsi kyj. Proč, když měl po ruce nůž?"

"Nůž?"

"Vrah musel použít nějakou čepel, aby ta písmena vyškrábal. A proč bylo tělo odvečeno na místo, kde se našlo, místo aby je nechali tam, kde padlo?"

"Proč myslíš, že ho vůbec někam vlekli?"

"Kvůli poloze, kterou Gelina popsala. Uvažuj: nohy natažené, paže nad hlavou - to nevypadá jako poloha muže, který se zhroutí na zem poté, co dostane ránu do hlavy, nýbrž přesná poloha těla, které bylo vlečeno nohama napřed po podlaze. Vlečeno odkud a z jakého důvodu? Pak je tu ta záležitost s tím pláštěm."

"Ano?"

"Nelze zjistit, či krev na něm je, ale prozatím a proto, že je to tolik krve, budeme předpokládat, že pochází od mrtvého. Gelina nám řekla, že na podlaze pod zraněním moc krve nebylo, ale Lucius musel krváčet silně; zdá se pravděpodobné, že plášť byl použit k tomu, aby krev vsákl. A přece tento kus oděvu mohl jen stěží náležet samotnému Luciovi; když jsem viděl ten extravagantní dům, ve kterém žil, stěží mohu uvěřit, že by si vybral tak nevýrazný kus oděvu. Ne, tohle je nejlepší plášť, jaký mohl patřit nějakému obyčejnému člověku, anebo obyčejný plášť, jaký by mohl běžně s oblibou nosit nějaký urozenec, který se drží staromódních římských ctností. Anebo prostě takový tmavý obyčejný plášť, jaký by si muž či žena vybrali, aby se mohli pohybovat nocí nespátní - plášť vraha."

Tento plášť musí být nějakým způsobem usvědčujícím důkazem. Proč ho jinak odnášet ze scény zločinu a proč se pokoušet zahodit ho do moře? A proč odřezával jeho cip? Jestliže Lucia skutečně zabili uprchlí otroci, byli evidentně dost drzí, aby se chvástali tím, že napsali Spartakovo jméno na podlahu; proč by se měli obtěžovat skrýt plášť po tak neomaleném přiznání viny? Proč by ho tam nenechali, jen ať si ho všichni v hrůze prohlédnou? Myslím, že musíme s velkou opatrností dohlédnout na to, aby nikdo jiný nezjistil, že se ten plášť našel. Opravdový vrah si musí nadále myslet, že ho úspěšně hodil do vody. Vezmu si ho a schovám ho mezi vlastní věci."

Eko, který soustředěně naslouchal, mě zatahal za tuniku. Na jeho naléhání jsem mu podal zkrvavený plášť, načež ukázal na různé krvavé skvrny a napodobil rozevřenou dlaní sérii pohybů.

Mummius zmateně přihlížel.

"Co říká?"

"Eko má výtečný postřeh! Podívej sem, kde je krev nejkoncentrovanější, zhruba tvoří kruh - jako by byl plášť podložen pod otevřenou ránu, aby chytal krev? Kdežto jinde je krev rozmazaná do šmouh zhruba o šíři mužské dlaně - jako by byla látka použita k setření krve, snad z podlahy."

Eko předváděl další pantomimu. Lehl si naznak a ruce si dal za hlavu, pak natáhl obě paže, jako by vlekl nějaký těžký předmět, a všechno to dělal s takovým nadšením, až jsem se bál, aby nespadl z koně.

"A o co jde teď?" zeptal se Mummius.

"Eko zdůrazňuje možnost, že plášť byl nejprve vložen mrtvému pod hlavu, aby zachytil krev, když jeho tělo vlekli po podlaze. Pak mohl vrah použít čistou část látky k setření stříkanců krve z místnosti, kde byly rány ve skutečnosti zasazeny, a také všeho, co se dostalo na podlahu při přesunu."

Mummius si založil paže.

"Vážně je tak výřečný?"

"Stěží mu stačím. Tolik o tom plášti. Nejvíc mě na tom všem rozčiluje skutečnost, že se dva pohřešovaní koně vrátili příštího dne do stáje. Zeno a Alexandros by je určitě nepustili dobrovolně - pokud by nezískali koně jinde."

Mummius zavrtěl hlavou.

"Moji lidé se poptali. Široko daleko nebyli žádní koně ukradeni."

"Pak by Zenovi a Alexandrovi nezbyvalo, než aby cestovali pěšky. V oblasti tak civilizované, jako je tahle, kde je na cestách tak velký provoz, tolik podezření a strachu vůči uprchlým otrokům mezi obyvatelstvem a kde aktivně pátrají tvoji muži, se zdá stěží možné, že by dokázali uprchnout."

Eko zkřížil jednu dlaň přes druhou v pantomimické napodobenině plachty na moři. Mummius okamžik vypadal nechápavě, pak se zaškaredil.

"Ovšemže jsme se ptali mezi majiteli lodí. Žádná loď do Pompejí ani do Herkulanea by nevzala dva uprchlé otroky a žádná plavidla nebyla ukradena. Žádný z nich stejně neměl ani tušení o obsluze plachetní lodí."

"Jaké možnosti tedy zbývají?" zeptal jsem se.

Mummius pokrčil rameny. "Jsou ještě někde v okolí a skrývají se."

"Anebo, což je pravděpodobnější, jsou oba mrtvi."

Světla začalo rychle ubývat. Útes vrhal dlouhý stín na vodu. Ohlédl jsem se k vile a přes stromy jsem uviděl jen pár tašek na střeše a několik pramínků kouře; už se přikládalo na večerní ohně. Otočil jsem koně.

"Pověz mi, Mummie, kdo v současnosti sídlí ve vile?"

"Kromě Geliny jen hrstka lidí. Teď už je v Baiae konec prázdninové sezony. Letos tady nebylo mnoho návštěvníků ani na jaře. Já sám jsem tu byl v květnu spolu s Krassem, Fabiem a několika dalšími. Baiae vypadalo jako svůj vlastní stín. Vzhledem ke Spartakovi a pirátům se všichni bojí vytáhnout paty z Říma."

"Ano, ale kdo tu bydlí teď?"

"Nech mě přemýšlet. Samozřejmě Gelina. A Dionysius, její filozof - říká si polymath, píše hry a dějiny a předstírá, že vede vtipnou konverzaci, ale mě uspává. Pak je tu Iaia, malířka."

"Iaia? Žena?"

Kývl. "Původem z Cyzica. Krassus říká, že když byl kluk, byla výkřikem módy, její obrazy visely v nejlepších římských domech a všude kolem Číše. Specializovala se na portréty, hlavně žen. Nikdy se neprovdala, ale zřejmě dosáhla vlastními silami slušného úspěchu. Teď už je na odpočinku a maluje pro radost spolu s mladou asistentkou, které radí. Dělají nějaký projekt jako projev přízně Gelině, malují předpokoj v ženských lázních."

"A kdo je ta Iaia asistentka?"

"Olympias, původem z Neapole na druhé straně zátoky."

"Dívka?" zeptal jsem se.

"Velmi krásná dívka," ujistil mě Mummius, načež se Ekovi rozzářily oči. "Iaia s ní zachází jako se svou dcerou. Mají vlastní vilku na mořském pobřeží v Cumae, ale často tady zůstávají i několik dní, ráno pracují a po večerech dělají Gelině společnost."

"Byly v domě tu noc, co byl Lucius zabit?"

"Vlastně ne. Byly nahoře v Cumae."

"Je to daleko?"

"Ne moc; hodinu pěšky, koňmo je to blíž."

"Kromě filozofa a malířky jsou v domě ještě nějakí hosté?"

Mummius se zamyslel.

"Ano, dva."

"A byli tady v noc vraždy?"

"Ano," řekl Mummius zvolna, "ale žádného z nich nelze podezírat z vraždy."

"Ale stejně..."

"Jak je libo, první je Sergius Orata. Už jsem se ti o něm zmínil, stavitel lázní v jižním křídle. Pochází z Puteoli a má vily všude kolem Číše, ale častěji ho najdeš spíš v domech jiných lidí; tak se to tady dělá, bohatí jezdí po návštěvách do vil ostatních. Gelina říká, že tady mluvil s Luciem o nějakých obchodech, když přišla zpráva, že je Krassus na cestě z Říma a chce se s oběma poradit. Orata se rozhodl zůstat, aby všichni tři mohli svůj obchod provést společně na jednom místě. Byl tady tu noc, kdy došlo k vraždě, a ještě pořád tady je, bydlí v apartmá v severním křídle."

"A ten druhý host?"

"Metrobius, má vilu nahoře na druhé straně zátoky v Pompejích."

"Metrobius? To jméno mi zní povědomé."

"Proslavil se na jevišti, kdysi byl nejoblíbenějším ztělesňovatelem žen v Římě. Sullův oblíbenec. Tak se dostal k té své vile, ještě když byl Sulla diktátorem a rozdával zkonfiskovaný majetek svých nepřátel jako stranické pozornosti úzkému okruhu svých přátel."

"Ach ano, jednou jsem viděl Metrobia hrát."

"Mně se té cti nikdy nedostalo," řekl Mummius se sarkastickým ostřím v hlase. "Hrál Plauta? Nebo nějakou vlastní kreaci?"

"Nic z toho. Přednášel dost oplzlou parodii na hold Sullovi na jednom soukromém večírku v Chrysogonově domě, už je to spousta let."

"A tys tam byl?" Mummius se zatvářil skepticky nad tím, že bych kdy pronikl do tak výlučných a zhýralých kruhů.

"Byl jsem nezvaný host. Velmi nezvaný. Ale co tu dělá Metrobius?"

"Je to Gelinin veliký přítel. Ti dva to spolu vydrží celé hodiny, vyměňují si místní drby. Aspoň se to říká. Mezi námi, já bych s ním nevydržel v jedné místnosti víc než pár minut."

"Ty nemáš Metrobia rád?"

"Mám své důvody."

"Ale z vraždy ho nepodezíráš."

Mummius odfrkl. "Něco ti řeknu, Gordiane. Zabil jsem mužů víc než dost, vždycky čestně a v bitvě, chápeš, ale zabíjení je zabíjení. Zabíjel jsem mečem, zabíjel jsem kyjem, zabíjel jsem dokonce i holýma rukama."

Vím něco o tom, jak je to těžké, vymáčkout z jiného člověka duši. Věř mi, Metrobius nemá náturu na to, aby roztřískal Luciovi lebku, i kdyby měl důvod."

"A co Zeno nebo Alexandros, ti dva otroci?"

"To se mi nezdá moc pravděpodobné."

"Ale ne nemožné?"

Pokrčil rameny.

"Takže," řekl jsem, "víme, že tihle lidé byli v domě tu noc, kdy došlo k vraždě: Dionysius, domácí polymath, puteolský obchodník Sergius Orata a penzionovaný herec Metrobius. Malířka Iaia a její asistentka Olympias tu bývají často, ale tu noc ne."

"Pokud vím. Z těch, kdo tu byli, spal každý sám ve své vlastní posteli, aspoň to tvrdí. Žádný z nich nic neslyšel, což je docela dobře možné, vzhledem ke vzdálenosti mezi pokoji. Všichni otroci taky tvrdí, že nic neslyšeli, což se zdá rovněž věrohodné, protože spí ve vlastních ubikacích venku u stájí."

"Jistě měl aspoň jeden otrok za povinnost držet přes noc hlídku," řekl jsem.

"Ano, ale na pozemcích, ne v domě. Má udělat okruh, jedním okem pozorovat silnici před domem a druhým pobřeží za domem. Je známo, že piráti napadají soukromé vily na pobřeží, ačkoli v Baiae k tomu nikdy nedošlo, aspoň pokud já vím. Když otroci prchali, musela být hlídka vzadu. Nic neviděla."

"Podezíráš někoho? Někoho z obyvatel nebo hostů Gelinina domu, u koho je pravděpodobnější, že Lucia zabil, než u otroků?"

V odpověď jen pokrčil rameny a zamračil se.

"Tak mě napadá, Mummie, proč jsi vynaložil tolik svého času a energie, abys pomohl Gelině dokázat, že otroci jsou nevinní?"

"Mám své důvody," řekl stroze, vystrčil bradu a zadíval se přímo před sebe.

Pobídl koně do cvalu a uháněl k vile sám.

DRUHÁ ČÁST Čelistí hádu

7

Večeře začínala v dvanáctou hodinu dne, hned po západu slunce, ve skromně zařízené místnosti v jihovýchodním rohu horního poschodí. Z oken byla vyhlídka na Puteoli na východě a Vesuv daleko na jihu. Zástup otroků se spěšně pohyboval po místnosti a sousedních chodbách, zapaloval ohřívadla proti mírnému chladu ve vzduchu a osvětloval sytě barevné zdi hojností závěsných lamp. Panovalo bezvětří, nebylo slyšet ptačí zpěv ani zvuky žádných jiných živočichů; jediné, co bylo slyšet ze světa venku, byl neurčitý šum moře jako vzdálené vzdychy. Když jsem vyhlédl z jižního okna, uviděl jsem, jak se nad Vesuvem na temněmodré obloze tetelí jediná hvězda. Na vilu padla atmosféra tlumeného přepychu, ten zvláštní pocit pohodlí a obrovské výlučnosti, vyhrazený domům boháčů za soumraku. Gelina už spočívala na svém lehátku, uvítala hosty, jak přicházeli po jednom nebo v párech, všichni oděni v chmurné tmavé modři nebo černi.

Byla tu místa celkem pro jedenáct lidí, nešikovné číslo na večeři, jenže Gelina to zvládla, když rozmístila společnost do čtverce s třemi lehátky na každé ze tří stran a dvěma na poslední, jeden byl pro ni a druhý rezervovaný pro Krassa. Malé stolky před každým z lehátek už byly prostřeny poháry vína s medem, bílými a černými olivami a předkrmem z mořských ježků v kmínové omáčce.

Malířka Iaia a její chráněnkyně Olympias spolu s polymathem Dionysiem seděly naproti Gelině; Markus Mummus, Faustus Fabius a Sergius Orata seděli po její pravici; Eko a já jsme byli po levici spolu s hercem Metrobiem. Gelina nás jednoduše představila jako Gordiana z Říma a jeho syna, bez dalšího vysvětlování. Z jejich výrazů jsem pochopil, že Gelinini hosté už mají určitou představu o účelu, za nímž jsem přijel. V jejich očích jsem spatřoval rozličné stupně skepse, podezíravosti a nezájmu.

Iaia, oslnivá v uhlově černé stoličce, se stříbrnými šperky a objemným účesem karmínových vlasů (určitě obarvených), byla očividně svého času velká kráska; teď vyzařovala vláčné, sebejisté kouzlo žen, které ztratily mládí, ale uchovaly si šarm. Na vysedlých lícních kostech měla hojnost růže, obočí vyholené a nakreslené tužkou.

Zatímco Iaia na mě vrhala chladné pohledy, její mladá chráněnkyně, oslnivá blondýna, na mě nestydatě zírala, jako by má přítomnost byla svého druhu urážka. Olympias si mohla při své kráse dovolit ležérnost; její nezakryté vlasy byly ve světle lamp jako hřiva ze zlaté a stříbrné příze, oči měly téměř fialový odstín modři, vedle které by každé líčidlo, pokud by se je obtěžovala použít, vypadalo na jejím dokonalém těle bledě a šupácky.

Její tmavomodrá stola bez rukávů byla úplně prostá, ještě prostší, než jsme měli Eko a já, bez vyšívaní a bez obruby. Neměla žádné šperky. Všiml jsem si stop pigmentu na jejích prstech a několika tůpek od barvy u dolního lemu jejího roucha.

Dionysius, vychrtlý šedovous s nadřazeným výrazem ve tváři, na mě vrhal kosé pohledy, mezitímco uzobával olivy prsty levé ruky. Během první části večera takřka mlčel, jako by si nechával slova v zásobě na pozdější použití. Připadal mi jako muž, který má nějaké tajemství, ale snad to způsoboval jen výraz nadutého mudrlantství, který měl v obličeji jako tolik jiných tilozofů.

Dionysiovo rezervované, zakyslé vystupování bylo v ostrém kontrastu se vzezřením místního obchodníka a inženýra Orata, který měl s polymathem společný kout. Orata byl skoro plešatý až na zbytky oranžových vlasů, podobných věnci vítěze, a měl statnou postavu muže, který ztloustl z vlastních úspěchů. Jeho buclatá, nechápavá tvář působila v celkově panující zasmušilosti nemístně. Když se náhodou podíval mým směrem, nepoznal jsem, zda jsem se mu na první pohled zalíbil, nebo jestli se obratně usmívá, aby zakryl nějakou jinou reakci. Převážně mi připadalo, že si mě vůbec málo všimá, neboť pilně nařizoval stolním otrokům, přiděleným k jeho lehátku, aby mu vypekkovali olivy a přinesli víc kmínové omáčky.

Postarší herec Metrobius, který spočíval po mé pravici, mi pokynul, když jsem byl představen, a pak okamžitě obrátil svou pozornost ke Gelině. Spočíval na pravém boku, ona na levém, takže měli hlavy u sebe.

Mluvili spolu tlumenými hlasy a Metrobius se občas natáhl a konejšivě jí stiskl ruku. Dlouhé, rozevláté roucho ho zakrývalo od hlavy až k patě; plátno z jemné příze se zdálo na první pohled pohřebně černé, ale při důkladnějším prozkoumání jsem viděl, že je ve skutečnosti velmi tmavě fialové. Kolem krku a zápěstí měl zlato a na levé ruce veliký prsten pokrytý drahokamy, které se blýskaly ve světle, kdykoli pozvedl číši.

Metrobius býval Sullovou velkou láskou, říkalo se, byl celoživotním diktátorským společníkem a přítelem, přečkal všechna Sullova četná manželství a milostné poměry. Ať si měl v mládí jakékoli fyzické kouzlo, bylo už dávno pryč, v jeho mohutné hřívě bílých vlasů a jakési robustní kráse jeho ošlehané a vráscité tváře byla sebevědomá důstojnost. Připomněl jsem si tu noc před deseti lety, kdy jsem ho viděl přednášet pro Sullu, a rozpomněl jsem se na kouzlo, které vyzařovalo z jeho osobnosti. I když se jeho pozornost soustředila na Gelinu, cítil jsem charizmatickou sílu, kterou vyzařoval, hmatatelnou jako vůně myrhy a růží, kterou byl prodehnut jeho oděv. Každý jeho pohyb byl doprovázen bezděčnou grácií a tlumený, klidný ševel jeho hlasu byl konejšivý jako bubnování deště za letní noci nebo šelest větru v korunách stromů.

Až na Eka a mě to vypadalo jako typická společenská večeře v baianské vile - voják a patricij, malířka a její chráněnkyně, polymath a stavitel, herec a jejich hostitelka. Hostitel chyběl - anebo přesněji, spočíval na slonovinových mářách dole v atriu - ale jeho místo pro nás měl zaujmout nejbohatší muž Říma. Prozatím se však Markus Krassus neobtěžoval zjevit.

Vzhledem k tak jiskrnému shromáždění hovor překvapivě vázl.

Mummius a Faustus tiše debatovali o denních záležitostech a zásobování Krassova tábora u jezera Lucrinus; Iaia a Olympias si spolu neslyšně šeptaly; filozof dupal nad svým jídlem, kdežto obchodník vychutnával každické sousto; Gelina a Metrobius se zdáli lhostejní vůči všemu kromě sebe. Konečně vstoupil malý otrok Meto a pošeptal něco Gelině do ucha.

Kývla a poslala ho pryč.

"Obávám se, že Markus Krassus se k nám dnes večer nepřipojí," oznámila.

Myslel jsem si původně, že neurčité napětí v místnosti způsobuje moje přítomnost anebo atmosféra smrti v domě, ale v tom okamžiku jako by shromážděná domácnost vydala kolektivní vzdech úlevy.

"Zdržel se pracovně v Puteoli, co?" zeptal se Mummius přes sousto mořského ježka.

"Ano. Vzkazuje, že se navečeří sám a potom přijede zpátky. Takže už nemusíme čekat."

Dala signál otrokům, kteří uklidili předkrmy a naservirovali hlavní chody - sladké citronové ragú ze šunky a jablek, knedlíčky z plodů moře kořeněné libečkem a pepřem a rybí filety s pórkem a koriandrem, to vše servírováno na stříbrných mísách spolu s ječmennou polévkou s kapustou a čočkou, kterou jsme usrkávali z maličkých hliněných hrnečků.

V průběhu jídla nabýval rozhovor na živosti. Hlavním tématem byly pokrmy. Smrt a hrozící katastrofa, politické ambice a Spartakova hrozba, to vše zůstalo stranou před relativními výhodami zajíce a vepřového.

Diskutovalo se o hovězím, které bylo všeobecně prohlášeno za nejedlé.

Faustus Fabius prohlásil, že hovězí dobytek je k ničemu, až na kůži, avšak filozof Dionysius, který mluvil kantorským tónem, tvrdil, že barbari ze Severu mají dokonce raději kravské mléko než kozí.

Sergius Orata byl zřejmě poněkud odborníkem na obchod s kořením a dalšími delikatesami z Východu. Jednou cestoval až do Parthie, když zjišťoval možnosti tamního trhu, a na Eufratu byl nucen ze zdvořilosti ochutnat nějaký místní nápoj, vyrobený z fermentovaného ječmene, který mají Parthové radši než víno.

"Mělo to přesně stejnou barvu jako moč," smál se, "a taky to tak chutnalo!"

"Ale jak jsi to poznal? Máš snad ve zvyku pít moč?" zeptala se Olympias, která cudně klopila tvář, takže jí pramen plavých vlasů spadl přes jedno oko.

Iaia na ni vrhla kosý pohled a potlačila úsměv. Oratova pleš zrudla ruměncem do růžova. Mummius se rozeřval smíchy.

"Lepší moč než boby!" zvolal Dionysius. "Znáš Platovu radu: Člověk se musí noc co noc čirým duchem vydat do říše snů."

"A co to má společného s boby?" zeptal se Fabius.

"Jistě znáš názor pythagorejců? Bobby vytvářejí veliké nadýmání, které navozuje stav, jenž je v protikladu s duší při hledání pravdy."

"Vážně, jako by to byla duše, a ne břicho, co se naplní větry!" zvolal Metrobius, naklonil se ke mně a ztlumil hlas.

"Tihle filozofové - žádná myšlenka jim není dost absurdní. Tenhle je určitě nafouklý jako balon, ale myslím, že mu to všechno vychází ústy, a ne z opačného konce!"

Gelina se zdála imunní vůči vtipu i hrubostem a jedla mlčky, neklidně zobala do svého jídla a častěji než kterýkoli z jejích hostů žádala o čerstvé víno do poháru.

Metrobius mi začal vysvětlovat rozdíly mezi římskou a baianskou kuchyní.

"Tady je na trhu větší výběr čerstvých plodů moře, samozřejmě, a mnohé mořské speciality v Římě neznámé, ale rozdíly jsou ještě rafinovanější. Například každý kuchař ti řekne, že nejlepší hrnce na vaření se vyrábějí ze speciální hlíny, která se nalézá jen v okolí Cumae. V Římě jsou takové hrnce vzácné a těžko se shánějí, ale tady je má i ten nejnuznější rybář, a tak tu máme všechny možné selské pokrmy, které jsou stejně jemné jako jednoduché - například tahle ječmenná polévka. Pak jsou tu proslulé baianské zelené fazolky, tak jemné a sladké, jaké nikde jinde nerostou. Gelinin kuchař dělá jedno jídlo se zelenými fazolkami, koriandrem a sekanou pažitkou, a to se hodí i k bakchanáliím. Ach, ale otroci už začali odklízet hlavní chod, což znamená, že druhý chod musí být na cestě."

Otroci vstoupili, přinášejíce stříbrné tácy, jež zářily ve světle lamp. Na nich byly pečené hrušky nadívané skořicí, pražené kaštiny a sýr ochucený šťávou z kvašených bobulí. Obloha venku potěměla z tenné modři do černi ozdobené zářivými hvězdami. Gelina se zachvěla a nařídila, aby přinesli ohřívadla blíž. Poskakující plameny se odrážely

od stříbrných mis, takže delikatesy na všech stolcích jako by se vznášely v jezírcích ohně.

"Škoda že tu Markus Krassus není, aby si pochutnal na téhle hostině," řekl Metrobius, zvedl nadívanou hrušku a vdechoval její aroma.

"Samozřejmě, kdyby tu byl Krassus, netočila by se debata kolem ničeho jiného než kolem politiky, politiky, politiky." Mummius se na něj zamračil.

"O které někteří lidé vědí méně než nic. Dobrá politická debata by mohla jistě osoby udržet pro změnu zticha." Strčil si do úst kaštan a mlaskl rty.

"Stolování barbara," zamumlal Metrobius polohlasem směrem ke mně.

"Co jsi říkal?" Mummius se prudce předklonil.

"Říkal jsem, že se v tobě nezapře zdatný zemědělec. Tvá rodina dosud sedláčí, ne?"

Mummius se zvolna zase posadil, ale tvářil se skepticky.

"Snad bychom měli debatovat o něčem, co je nám všem společné," navrhl Metrobius. "Co třeba umění? Iaia a Olympias je vytvářejí, Dionysius o něm dumá, Orata je kupuje. Je to pravda, Sergie, že jsi dostal objednávku na stavbu a výzdobu nového rybníčku pro jednoho z Korneliů dole v Misenu?"

"Pravda," potvrdil Sergius Orata.

"Á, tihle majitelé vil na Čiši a jejich láska k ozdobným rybníčkům!

Jak si považují každické vousaté parmice! Slyšel jsem o senátorech, kteří dávali všem rybám jména a krmili je z ruky už od narození, a když parmice vyrostou, nedokážou je pak sníst."

Gelina se konečně usmála. "Ach, nech toho, Metrobie. Tak pošetilý není nikdo."

"Ale ano, je. Slyšel jsem, že Korneliové trvají na tom, aby byl jejich nový rybníček obklopen všemi možnými hezkými sochami - ne pro potěchu lidských hostů, ale pro povznesení jejich ryb."

"Nesmysl!" Gelina se zachichotala a vyprázdnila svůj pohár, pak ho zvedla, aby jí otrok dolil.

Metrobius se tvářil naprosto vážně. "Samozřejmě, problém je, že parmice - no, hrozně nerad takový zlomyslný drb roznáším - ale Korneliovy parmice jsou prý tak pitomé, že ani nepoznají rozdíl mezi Polykleitem a Polydorem. Jeden by mohl prohodit hlavy Venuše a Junony a ony by to ani nepoznaly. Jen si to představte!"

Ve všeobecném smíchu Metrobius pohrozil Oratovi prstem. "Tak si dej pozor, Sergie, jaké sochy přivezeš k novému rybníčku Korneliů! Není třeba utrácet jmění pro Šílenou parmici, která ani nedocení ten rozdíl."

Orata se roztomile rděl. Mummius vypadal mrtvičnatě. Faustus Fabius, jak jsem si všiml, položil varovně ruku Mummiovi na stehno, držel ho tak pevně, až mu zběhly kotníky, zatímco levou rukou zvedl číši ke rtům, aby zakryl úsměv.

Gelina byla najednou povídavá. "Jestli chcete debatovat o umění, měli bychom mluvit o Iaiině projektu dole, v předpokoji k ženským lázním. Je rozkošný! Od podlahy až ke stropu na všech čtyřech stěnách dovádějí chobotnice, olihně a delfini pod stropním světlem. Mám z toho pocit takového klidu a bezpečí, jako bych byla na dně moře. Takové odstíny modří - tmavě modrá a světle azurová a modrozelené řasy. Miluju modrou, ty ne?" řekla přiopile a usmála se na Olympias. "Tak rozkošná modrá barva, jako máš na sobě dnes večer, tak rozkošná k tvým rozkošně blond vlasům. Jaké vy obě máte nadání!"

Iaia sevřela rty. "Děkuju ti, Gelino, ale já myslím, že všichni tady už viděli práci na tom díle."

"Ne!" řekla Gelina. "Gordianus ji neviděl, ani jeho kouzelný chlapec Eko. Musí se jim všechno ukázat. Rozumíš?"

Nesmíme před nimi nic skrývat, vůbec nic. Právě proto tady jsou. Aby viděli, aby pozorovali. Prý má ostrý zrak. Ne oko znalce, chci říct, ale oko lovce. Anebo Hledače, tak si říkáš, ne? Zítra, Iaio, bys mu snad mohla ukázat svou práci a nechat ho posoudit zážrak tvých létajících ryb a strašlivých olihní. Ano, nechápu, proč by to nešlo, pokud nejsou v ženských lázních ženy, totiž ženy, které by se tam koupaly. Proč ne? Gordianus určitě dokáže ocenit umění stejně jako kdokoli z nás ostatních."

Olympias vyklenula jedno obočí a chladně na mě pohlédla, pak na Eka, který se pod jejím upřeným pohledem ošil. Iaia se neproniknutelně usmála a kývla.

"Zajisté, Gelino, s radostí ukážu Gordianovi svou práci. Snad ráno, kdy je nejlepší světlo. Ale když už mluvíme o umění, vím, že Dionysius pracuje na nové hře, ale ještě jsme o ní neslyšeli skoro nic."

"To proto, že ho Krassus vždycky umlčí," zašeptal mi do ucha Metrobius.

"Abych řekl pravdu, prozatím jsem svou komedii odložil."

Dionysiovy tenké rty se stiskly v úsměvu. "Události posledních několika měsíců a zvláště posledních několika dní obrátily mé myšlenky k vážnějším záležitostem. Jsem pohroužen do nové práce, pojednání na aktuální téma - zkoumání dřívějších povstání otroků s několika poznatky o tom, jak se co nejlépe do budoucna takovým rozruchům vyhnout."

"Dřívější povstání?" ozvala se Gelina. "Chceš říct, že se takové věci dály už před Spartakem?"

"Ach ano. První, o kterém víme, bylo asi před sto dvaceti lety, po válce s Hannibalem. Vítězství Říma mělo za následek zajetí spousty Kartáginců, kteří byli drženi jako rukojmí a váleční zajatci. Otroci těchto Kartáginců byli rovněž zajati a rozprodáni jako válečná kořist. Náhodou se velký počet těchto rukojmí a otroků soustředil ve městě Setia poblíž Říma. Rukojmí vymysleli plán, jak se osvobodit, a do tohoto podniku vtáhli i své dřívější otroky, kterým slíbili svobodu, pokud povstanou proti svým novým římským pánům a pomohou svým dřívějším pánům k návratu do Kartága. Za několik dní se měly v Setii konat gladiátorské hry; měli v plánu tehdy povstat a nic netušící obyvatelstvo zmasakrovat. Naštěstí dva z otroků spiknutí zradili prétorovi v Římě, který shromáždil vojsko v síle dvou tisíc mužů a spěchal do Setie. Vůdcové spiknutí byli zatčeni, ale z města uprchlo mnoho otroků. Nakonec byli všichni znovu zajati nebo pobiti, ale předtím šířili po okolí hrůzu. Ti dva otroci, kteří moudře informovali o úmyslech svých druhů, byli odměněni pětadvaceti tisíci kusy bronzů a dostali svobodu."

"Ach!" Gelina, která poslouchala s vykulenýma očima, pochvalně kývla. "Mám ráda příběhy se šťastným koncem."

"Jediná věc nudnější než politika je historie," zívá Metrobius. "V časech velkých krizí, jako je ta, kterou teď prožíváme, mi připadá, že by Dionysius prokázal světu daleko větší službu, kdyby vyrobil slušnou komedii, místo aby přemítal mrtvou minulost."

"O čem kdy propána mohl člověk jako Sulla mluvit s mužem, jako jsi ty?" zamumlal Mummus.

Metrobius na něj zlobně pohlédl. "Tu samou otázku bych mohl položit stran tebe a tvého..."

"Prosím, žádné nepřijemnosti po jídle," naléhala Gelina. "Narušuje to trávení. Dionysie, pokračuj. Jak jsi vůbec objevil tak fascinující příběh?"

"Častokrát vzdávám díky Minervě a stínu Hérodota za nádhernou knihovnu, kterou tak moudře nashromáždil tvůj zesnulý manžel," pravil Dionysius delikátně. "Pro takového muže, jako jsem já, je pobyt v domě plném vědomostí takřka stejně velkou inspirací jako pobyt v domě plném krásy. Zde v této vile jsem si naštěstí nikdy nemusel volit jedno nebo druhé."

Gelina se usmála a ozvalo se všeobecné pochvalné mumlání nad tak hezkým komplimentem.

"Ale abych pokračoval: Nepodařené povstání v Setii bylo prvním případem všeobecné revolty nebo pokusu o útěk velkého, organizovaného množství otroků, který jsem dokázal nalézt. V průběhu let následovalo několik dalších, podobných událostí, v Itálii a jinde, avšak podařilo se mi najít o nich jen sporé záznamy. A nejsou ničím v porovnání s dvěma sicilskými válkami otroků, z nichž první začala asi před šedesáti lety - v roce mého narození, abych řekl pravdu. Často jsem o ní slyšel vyprávět, když jsem vyrůstal.

V těch časech zřejmě sicilští velkostatkáři začali hromadit velká bohatství a nashromáždili obrovský počet otroků. Bohatství způsobilo, že Sicilané začali být arogantní; neustálý příliv otroků z obsazených provincií v Africe a na Východě zapříčinil, že zacházeli se svými otroky bezohledně, neboť otrok zmračený přepracováním nebo podvýchovou se dal snadno nahradit. Mnozí velkostatkáři dokonce posílali své otroky, aby pracovali jako pastýři bez řádného oblečení a dokonce i bez jídla. Když si ti otroci stěžovali na svou nahotu a hlad, páni jim řekli, aby ukradli šatstvo a potraviny poutníkům na silnici! Přes všechno své bohatství Sicílie zdegenerovala v zoufalé místo, kde nevládl žádný zákon.

Byl tam jeden velkostatkář jménem Antigenes, známý mezi všemi svou výjimečnou krutostí. Byl první na ostrově, kdo začal svým otrokům vypalovat poznávací značky, a ta praxe se brzy rozšířila po celé Sicílii.

Otroci, kteří za ním přišli žebrat o jídlo nebo oblečení, byli zbiti, spoutáni řetězy a postupně vystaveni, než je poslal zpátky k jejich práci, nahé a hladové jako dřív.

Tenhle Antigenes měl jednoho oblíbeného otroka, kterého s rozkoší rozmazloval i ponižoval, Syřana jménem Eunus, který si namlouval, že je čaroděj a divotvůrce. Tenhle Eunus vyprávěl o snech, v nichž k němu promlouvali bozi.

Takové příběhy lidé vždycky rádi vyslechnou, dokonce i od otroka. Zanedlouho začal Eunus bohy i vidět, nebo to aspoň předstíral, i za denního světla. Rozprávěl s nimi podivnými jazyky, zatímco ostatní v úžasu přihlíželi. Také plival oheň z úst."

"Oheň?" užasla Gelina.

"Starý divadelní trik," vysvětloval Metrobius. "Vyvrtáš dírky do ořechu nebo do něčeho podobného, naplníš ho hořlavinou, zapálíš a strčíš si to do úst, pak vyfukuješ plameny a jiskry. To dokáže každý kejkliř v Subuře."

"Ach, ale ze Sýrie ten trik jako první přivezl Eunus," řekl Dionysius.

"Jeho pán Antigenes ho ukazoval při slavnostních večeřích, kde Eunus upadal do transu, plival oheň a potom odhaloval budoucnost. Čím větší nesmysly vyprávěl, tím lepšího přijetí se jim dostávalo. Například říkal Antigenovi a jeho hostům, že se mu zjevila nějaká syrská bohyně a slibovala, že on, otrok, se stane králem celé Sicílie, ale že se ho nemusí bát, neboť povede velmi tolerantní politiku vůči otrokářům. Antigenovým hostům to připadalo velice zábavné a odměňovali Euna lahůdkami ze stolů. Říkali mu, aby si pamatoval jejich laskavost, až se stane králem.

Málo toho věděli o temné budoucnosti.

Došlo asi k tomu, že se Antigenovi otroci rozhodli vzbouřit proti svému pánovi, ale nejprve se poradili s Eunem - zeptali se ho, zda bozi budou jejich konání příznivě nakloněni. Eunus prohlásil, že jejich povstání bude úspěšné, ale jen pokud udeří brutálně a bez zaváhání. Otroci, byly jich asi čtyři stovky, uspořádali té noci obřad na louce, složili přísahy a prováděli rity a oběti, jak jim radil Eunus. Uvedli se do vražedného šílenství a pak vtrhli do města, zabíjeli svobodné muže, znásilňovali ženy, vraždili i nemluvnata. Antigenu zajali, svlékli, zbili a srazili mu hlavu.

Otroci oblékli Euna do bohatého šatu a koruny ze zlatého listí a prohlásili ho svým králem.

Zpráva o jejich rebelii se šířila jako lesní požár napříč ostrovem a podnítila ke vzpouře i ostatní otroky. Povstaly konkurenční skupiny vzbouřených otroků a doufalo se, že se obrátí proti sobě. Místo toho se vzbouřenci spojili dohromady, do své armády přijímali všechny možné bandity a vyvrhele. Zpráva o jejich úspěchu se rozšířila i za hranice Sicílie a podnítila nepokoje široko daleko, sto padesát otroků se spiklo ke vzpouře v Římě, víc než tisíc jich povstalo v Athénách. K podobným rušivým událostem docházelo po celé Itálii a Řecku. Všechny byly rychle potlačeny, avšak situace na Sicílii se změnila v naprostý chaos.

Sicílii přemohli vzbouření otroci, kteří svorně prohlašovali Euna za svého krále. Obecný lid, spojený nenávistí vůči bohatým, dokonce stranil otrokům. Přes všechno své šílenství byla vzpoura řízena s jistou inteligencí, neboť i když byl mnohý velkostatkář mučen a zabit, otroci mysleli na budoucnost a dali si pozor, aby nezničili úrodu a majetek, který by jim mohl být k užítku."

"Jak to dopadlo?" zeptala se Celina.

"Z Říma poslali armádu. Po celé Sicílii došlo k řadě bitev a nějakou dobu se zdálo, že otroci jsou neporazitelní, až se nakonec římskému guvernérovi Publiu Rupiliovi podařilo zahnat je do pasti v městě Tauromeniu. Obležení trvalo, až se povstalci dostali do situace nevýslovného hladovění a nakonec i kanibalismu. Začali jíst své děti, pak ženy a nakonec jeden druhého."

"Ach! A ten čaroděj?" zašeptala Celina.

"Uprchl z Tauromenia a skrýval se v jeskyni, až ho nakonec Rupilius vykouřil. Zrovna když se otroci začali požírat navzájem, byl král otroků objeven napůl sežraný červy - ano, právě takovými červy, jací prý postihli velikého Sullu v posledních letech jeho života tady na Čiši, předtím, než zemřel na mrtvici, což je důkazem toho, že tihle žraví červi, stejně jako lidé nižšího stupně, čerpají obživu z jakéhokoli vůdce, ať nízkého nebo vysokého. Euna vyvlekli z jeskyně, řval a drásal si tělo nehty, a uvrhl ho do kobky v Morgantině. Čaroděj měl i nadále vidění, která byla čím dál děsivější; ke konci už z něj byl zuřivý šílenec. Nakonec ho sežrali červy a tak bídně skončilo první veliké vzbouření otroků."

Nastalo hluboké ticho. Tváře Gelinových hostů byly lhostejné, až na Eka, který seděl s vykulenými očima, a mladou Olympiadu, která jako by měla v očích slzy. Mummius se ošíval na svém lehátku. Mlčení přerušily tiché šouravé kroky nějakého otroka, odcházejícího ke kuchyni s prázdnou mísou. Rozhlédl jsem se místností po tvářích obsluhujících otroků, kteří stáli strnule na svých místech za hosty. Žádný z nich mi nepohlédl do očí, nepodívali se ani jeden na druhého; místo toho zírali upřeně do země.

"Vidíš," řekl Metrobius a jeho hlas zazněl do toho ticha nepřírozeně silně, "máš všechny prvky k božské komedii přímo na dosah ruky, Dionysie! Nazvi to ‚Eunus ze Sicílie‘ a nech mě to režírovat!"

"Metrobie, no tak!" zaprotetovala Celina.

"Myslím to vážně. Stačí jen obsadit to standardními rolemi. Podívej: nadutý sicilský velkostatkář a jeho syn, který bude samozřejmě zamilovaný do sousedovy dcery; přidej k tomu synova vychovatele, hodného otroka, který bude v pokušení přidat se k tomu povstání otroků, ale zvolí si místo toho cestu ctnosti a zachrání svého mladého pána před lůzou. Toho Euna můžeme přivést na jeviště na pár groteskních komediálních zvratů, jak prská oheň a blábolí nesmysly. Generála Rupilia uveď jako bombastického mluvku; spleť si toho hodného otroka, toho vychovatele, s Eunem, a chce ho ukřižovat; v posledním okamžiku mladý pán svého vychovatele zachrání před smrtí, čímž se mu odvděčí za záchranu vlastního života. Vzpoura je potlačena mimo jeviště a všechno skončí radostnou písní! Vážně, sám Plautus by jakživ nepřišel na lepší zápletku."

"Mám za to, že to myslíš napůl vážně," řekla Iaia chytře.

"Všechno to zní trochu nevkusně," stěžoval si Orata, "vzhledem k současným okolnostem."

"Ach propána, to máš asi pravdu," připustil Metrobius. "Snad už jsem moc dlouho pryč z jeviště. Tak tedy pokračuj, Dionysie. Doufám jen, že tvé další líčení zločinů z minula bude stejně zábavné jako to poslední."

Filozof si odkašlal.

"Mám obavu, že budeš zklamán, Metrobie. Po Eunovi došlo na Sicílii k četným povstáním otroků; něco na tom ostrově jako by napomáhalo nepravostem mezi boháči a vzpourám mezi otroky. Poslední a největší z těchto vzbouření se soustředilo do Syrakus v časech, kdy byl konzulem Marius, před pětacíti lety. Proběhlo ve stejně velkém měřítku jako to první povstání pod Eunovým velením, ale bojím se, že ten příběh není zdaleka tak barvitý."

"Žádní čarodějové, co vydechují oheň?" zeptal se Metrobius.

"Ne," řekl Dionysius. "Jen tisíce nebezpečných otroků, kteří řádili na venkově, znásilňovali a plenili, korunovali falešné krále a vzpírali se moci Říma. Nakonec přijde nějaký generál ukřižovat vůdce a ostatní vsadit do želez a znovu je nastoleno právo a řád."

"Tak to vždycky bude," řekl Faustus Fabius temně, "pokud jsou otroci tak pošetilí, že narušují přirozený řád."

Po obou stranách od něj Orata a Mummius mudrlantsky souhlasně přikyvovali.

"Dost těch chmur," řekla Gelina prudce. "Předjme k jinému tématu."

Myslím, že je na čase, abychom se nějak pobavili. Metrobie, recitace?"

Herec zavrtěl bílou hlavou. Gelina na něj nenaléhala.

"Tak snad tedy píseň. Ano, píseň, to potřebujeme, aby se všem zvedla nálada. Meto... Meto! Meto, dojdí pro toho chlapce, co tak božsky zpívá, ty víš, kterého. Ano, toho hezkého Řeka s tím sladkým úsměvem a černými kučerami." Uviděl jsem, jak Mummiovou tvář přelétl divný výraz. Zatímco jsme čekali na otrokův příchod, Gelina vypila další pohár vína a trvala na tom, abychom následovali jejího příkladu. Jen Dionysius odmítl; místo toho mu otrok přinesl pěnivě zelený lektvar ve stříbrné číši.

"Co to je, ve jménu Herkulově?" zeptal jsem se.

Olympias se zasmála. "Dionysius to pije dvakrát za den, před poledním jídlem a po večeri, a snaží se přesvědčit nás ostatní, abychom se řídili jeho příkladem. Ten lektvar vypadá strašně, vid'?" Ale samozřejmě když Orata může pít moč..."

"To nebyla moč, to byl zkvašený ječmen. Řekl jsem jen, že to vypadalo jako moč."

Dionysius se zasmál.

"Toto neobsahuje nic tak exotického - nebo bych měl říct tak obyčejného? - jako moč."

Upil z poháru a pak ho postavil, odhaluje tak zeleně potřísněné rty.

"Ani to není lektvar; není na tom nic magického. Je to prostě kaše z řeřišnice a hroznových listů spolu s mou vlastní směsí léčivých bylin - routa na oči, silphium na plíce, česnek na zvýšení odolnosti..."

"Čímž se vysvětluje," řekl Faustus Fabius přátelsky, "jak to, že Dionysius dokáže celé hodiny číst, celé dny mluvit a nikdy mu není na omdlení - i když jeho obecenstvu třeba je!"

Všichni se zasmáli a pak dorazil mladý Řek, který nesl lyru. Byl to Apollonius, ten otrok, jenž obsluhoval Marka Mummiu v lázních. Pohlédl jsem na Mummiu. Zíval a projevoval pramalý zájem, ale jeho zívnutí se zdálo příliš pracné a jeho prázdný pohled byl nejistý. Lampy se přitlumily, takže místnost zůstala ve stínu. Gelina vyžadovala nějakou píseň s řeckým názvem - radostnou píseň, ujišťovala nás - a chlapec začal hrát.

Apollonius zpíval řeckým dialektem, z nějž jsem jen tu a tam rozuměl nějakému slovu či frázi. Snad to byla pastýřská píseň, neboť jsem slyšel, že zpívá o zelených lučinách a velikých horách mlžných oblaků, anebo to snad byla nějaká legenda, neboť jsem slyšel, jak jeho zlatistý hlas tvoří jméno Apollón a zpívá o slunečním svitu na tetelivých vodách

Kyklad -

"jak oblázky lápisu v moři zlata," zpíval, , jak oči bohyně ve tváři Luny".

Snad to byla milostná píseň, neboť jsem ho slyšel zpívat o uhlově černých vlasech a pohledu pronikavém jako šíp.

Možná to byla píseň o ztrátě, protože v každém refrénu zpíval: "Už nikdy víc, už nikdy víc, už nikdy víc."

Ať to bylo cokoli, radostnou písní bych to nenazval. Snad to nebyla ta píseň, kterou Gelina očekávala. Naslouchala s vážným soustředěním a její výraz zvolna nabýval takové sklíčenosti, jako když jsem se s ní toho dne odpoledne seznámil. Ani hosté se neusmívali; dokonce i Metrobius naslouchal s jakousi úctou, oči napůl přivřené. Kupodivu, na tak smutný nápěv u tak oduševnělé písně skanula v místnosti jen jedna slza. Díval jsem se na ni, jak sestupuje po ošlehané líci Marka Mummia, třpytná stopa křišťálu ve světle lamp, jež rychle zmizela v jeho plnovousu a rychle za ní následovala další.

Pohlédl jsem na Apollonia, na jeho rozechvělé rty, rozvírající se, aby zazpívaly dokonalý nápěv plný všech zklamání a beznaděje světa. Zachvěl jsem se; naskočila mi husí kůže, ne z patosu té písně ani z náhlého chladného dechu moře, který zavál do místnosti. Uvědomil jsem si, že za tři dny bude mrtev spolu se všemi ostatními otroky a že už nikdy nezazpívá.

Naproti mně, skryt ve stínu, si Mummus zakryl tvář a mlčky se rozplakal.

8

Ubytovali nás velkolepě: malá místnost v jižním křídle s dvěma přepychově vypoštářovanými lehátky a tlustým kobercem na podlaze.

Dveře na východní straně vedly na malou terasu s vyhlídkou na kupoli nad lázněmi. Eko si stěžoval, že nevidíme na zátoku. Řekl jsem mu, že máme štěstí, že nás Gelina nedala do stájí.

Svlékl se do spodní tuniky a vyzkoušel své lůžko, skákal na něm nahoru dolů, až jsem ho pleskl do čela.

"Tak co myslíš, Eko? Jak jsme na tom?"

Okamžik civlě do stropu nad sebou, pak si švihl rozevřenou dlaní proti nosu.

"Ano, chce se mi souhlasit. Tentokrát stojíme před cihlovou zdí.

Nejspíš dostanu zapláceno, ať se děje co se děje, ale kolik toho ode mě ta ženská může čekat za tři dny? Vlastně jen za dva dny, zítřek a den pohřbu; pak přijde den her, jestli to tak bereš, protože kolik toho můžeme doufat stihnout v den pohřbu? Takže - Eko, viděls u jídla nějaké vrahy?"

Eko ukázal Olympiadinu dlouhé vrkoče.

"Chráněnka té malířky? To nemůžeš myslet vážně."

Usmál se a udělal z prstů šíp, kterým si proťal srdce.

Tiše jsem se zasmál a stáhl si tmavou tuniku přes hlavu.

"Aspoň jeden z nás bude mít dneska v noci příjemné sny."

Zhasl jsem lampy a dlouho seděl na posteli s bosýma nohama na koberci. Díval jsem se z okna na chladné hvězdy a voskový měsíc. Vedle okna stála malá truhla, do které jsem schoval zakrvácenou tuniku a uložil naše věci včetně dýk, které jsme si přivezli z Říma. Nad truhlou viselo na stěně leštěné zrcadlo. Vstal jsem a přistoupil k odrazu své tváře, ozářené strohým měsícem.

Uviděl jsem osmatřicetiletého muže, překvapivě zdravého, vezmemeli v úvahu, kolik toho nacestoval a jak nebezpečné měl zaměstnání, se širokými rameny, objemným pasem a pramínky šedi v černých kučerách - ne mladíka, ale taky ne starce. Ne zvlášť hezká tvář, ale ne ošklivá, s rozpláclym, mírně zahnutým nosem, širokou bradou a klidnými hnědými očima. Muž, který má velké štěstí, pomyslel jsem si, Fortuna ho nehýčká, ale ani jím neopovrhne. Muž s domem v Římě, stálou prací, krásnou ženou, která s ním sdílí lůžko a vede domácnost, a synem, který nosí jeho jméno. Bez ohledu na to, že ten dům je ošumělá záležitost zděděná po otci anebo že ta práce je často nevábná a často nebezpečná, anebo že ta žena není manželka, nýbrž otrokyně, anebo že ten syn není z jeho krve a je postižen nemotou - stejně má ten muž celkem vzato velké štěstí.

Vzpomněl jsem si na otroky ze Zběsilosti - odporný puch jejich těl, přízračné zoufalství v očích, naprostá beznaděj jejich zoufalství - majetek muže, který nikdy neuvidí jejich tváře ani nebude znát jejich jména, který nebude ani vědět, zda žijí nebo jsou mrtvi, dokud mu tajemník nepředá žádanku o další otroky, kteří by je nahradili. Myslel jsem na toho chlapce, který mi připomínal Eka, na toho, kterého si dozorce vybral k trestu a ponížení a na to, jak se na mě podíval s tím svým dojemným úsměvem, jako bych měl nějakou moc mu pomoci, jako bych už tím, že jsem svobodný člověk, se stával jaksi bohem.

Byl jsem unavený, ale ke spánku jsem měl daleko. Přitáhl jsem si z kouta křeslo a seděl a zíral na svou tvář. Myslel jsem na toho mladého otroka Apollonia. Sloky jeho písně mi zvučely v hlavě. Vzpomněl jsem si na filozofovo vyprávění o čaroději-otrokovi Eunovi, který říhal oheň a pozvedl své společníky k šílené vzpouře. Někdy přitom jsem musel začít snít, neboť jsem měl dojem, že vedle sebe v zrcadle vidím Euna, jak syčí, na hlavě má ohnivou korunu a malé plamínky mu vyskakují z nozder a mezi zuby. Nad mým druhým ramenem se tyčila tvář Lucia Licinia, jedno oko napůl zakryté a splepené krví. Byla to tvář mrtvol, a přece byla schopna promlouvat neurčitým šepotem, příliš tlumeným, než abych mu rozuměl. Bubnoval na podlahu, jakoby šifrovaně. Užasle jsem potřásl hlavou a řekl mu, aby mluvil nahlas, ale jemu místo toho začala ze rtů kanout krev. Něco z ní mi steklo na rameno, do klína. Shlédl jsem dolů a uviděl zkrvavený plášť. Svíjel se a syčel. Ta věc se hemžila tisíci červy, těmi samými červy, kteří sežrali diktátora a otrockého krále. Snažil jsem se plášť odmrstit stranou, ale nemohl jsem se pohnout.

Pak mi na rameno dopadla silná, těžká ruka - to už nebyl sen, ale skutečnost. Prudce jsem otevřel oči. V zrcadle jsem uviděl tvář muže znenadání procitlého z hlubokého snu, bradu ochablou a oči ztěžklé spánkem. Zamrkal jsem před odraženou září lampy, kterou někdo za mnou držel ve výši. V zrcadle jsem uviděl vztyčeného obra, oblečeného jako voják. Na tváři měl špinavé šmouhy, byla to ošklivá a hloupá tvář jako maska z komedie. Tělesný strážce - cvičený vrah,

pomyslel jsem si a okamžitě ten typ poznal. Zdálo se krutě nespravedlivé, aby někdo z domu na mě poslal vraha už teď, ještě než jsem začal dělat potíže.

"Probudil jsem tě?" Jeho hlas byl chraplavý, ale překvapivě laskavý.

"Klepal jsem a byl bych odpřisáhl, že jsem tě slyšel odpovídat, tak jsem šel dál. Když takhle sedíš v křesle, myslel jsem si, že jsi určitě vzhůru."

Vyklenul jedno obočí. Tupě jsem opětoval jeho upřený pohled, už jsem si nebyl tak docela jistý, že jsem vzhůru, a uvažoval jsem, jak se asi vpotácel do mého snu.

"Co tu děláš?" zeptal jsem se nakonec.

Vojáková ošklivá tvář se roztáhla v úsměvu.

"Markus Krassus vyžaduje tvou přítomnost dole v knihovně. Totiž pokud nemáš moc práce."

Trvalo jen okamžik, než jsem vklouzl do sandálů. Začal jsem ve světle lamp pátrat po vhodné tunice, ale tělesný strážce mi řekl, abych šel, jak jsem. Eko během celého toho rozhovoru jemně pochrupoval. Den ho vyčerpal a jeho spánek byl nezvykle hluboký.

Dlouhá rovná chodba vedla do centrálního atria; točité schodiště pak vedlo dolů do otevřené zahrady, kde světlo lampiček na podlaze vrhalo podivné stíny na mrtvolu Lucia Licinia. Knihovna byla o kousek dál chodbou v severním křídle. Strážný ukázal na dveře vpravo od nás, když jsme je mijeli, a přiložil prst ke rtům.

"Paní Gelina spí," vysvětloval.

O pár kroků dál otevřel dveře po naší levici a uvedl mě dovnitř.

"Gordianus z Říma," ohlásil.

U čtvercového stolu na druhém konci místnosti seděla zády k nám postava v plášti. Opodál stál další tělesný strážce.

Postava se trochu pootočila na své židli bez opěradla, jen tolik, abych zahlédl jedno oko, pak se obrátila zpět ke své práci a pokynula oběma strážným, aby místnost opustili.

Po dlouhé chvíli muž vstal, odhodil stranou prostý plášť, který měl na sobě - řecký chlamys, jaký si Římané často berou, když navštěvují Číši - a obrátil se, aby mě uvítal. Měl na sobě prostou, tuniku z trvanlivé látky a prostého stříhu. Vypadal trochu nepořádně, jako by měl za sebou jízdu koňmo. Jeho úsměv byl unavený, ale ne předstíraný.

"Tak ty jsi Gordianus," řekl, opíraje se vzadu o stůl, který byl plný dokumentů. "Nejspíš víš, kdo jsem já."

"Ano, Markus Krassus."

Byl jen o málo starší než já, ale značně prošedivější - žádný div, vzhledem k těžkostem a tragédiím, jimiž prošel v mládí, včetně útěku do Španělska po sebevraždě svého otce a zavraždění bratra protisullovskými silami. Viděl jsem ho často na Foru, když přednášel proslovy nebo hájil své zájmy na tržištích, vždy doprovázen velkým doprovodem tajemníků a sycophantů. Bylo trochu znervózňující vidět ho v takhle intimní situaci - vlasy neuspořádané, oči unavené, ruce neumyté a špinavé od otěží. Byl koneckonců docela lidský, navzdory všemu svému pohádkovému bohatství.

"Krassus, Krassus, bohatý jak Krésus," říkalo se a lidová představitivost ho v Římě líčila jako muže přemrštěných zvyklostí. Avšak ti, kdo byli dost mocní, aby pronikli do jeho okruhu, líčili jiný obraz, navozený jeho neokázalým vzezřením; Krassova touha po bohatství se netýkala luxusu, který se dá koupit za zlato, nýbrž moci, kterou si lze osedlat.

"Je to div, že jsme se ještě nesetkali," řekl svým uhlazeným hlasem řečníka. "Ovšemže tě znám. Vloni tu byla ta aféra s pannami vestálkami; sehrál určitou roli při záchraně Catalinina života, pokud vím. Také jsem slyšel od Cicera chválu na tvou práci, i když poněkud mimochodem.

Hortensius tě taky chválí. Poznávám tvou tvář, nejspíš z Fora. Zpravidla nenajímám takové svobodné agenty, jako jsi ty. Radši používám muže, kteří mi patří."

"Anebo vlastníš muže, které používáš?"

"Pochopil jsi mě přesně. Když si chceš postavit novou vilu, je účinnější koupit si vzdělaného otroka nebo vzdělat nějakého chytrého otroka, kterého už vlastním, než najímat za přemrštěnou cenu architekta, co je zrovna v módě. Koupím si radši architekta než jeho služby; tak ho pak mohu používat zas a znova bez dalších nákladů."

"Některé schopnosti, které nabízím, se vymykají možnostem otroka," řekl jsem.

"Ano, to nejspíš ano. Například otrok by se dal sžítí pozvat, aby večeřel spolu s Gelinými hosty a po libosti se jich vyptával. Dozvěděl ses něco, co by mělo nějakou hodnotu, od té doby, cos přijel?"

"Abych řekl pravdu, dozvěděl."

"Ano? Tak mluv. Koneckonců já jsem ten, kdo tě najal."

"Myslel jsem, že pro mě poslala Gelina."

"Ale přivezla tě má loď a honorář dostaneš zaplacený z mého měšce."

Tím pádem jsem tvůj zaměstnavatel."

"Ale stejně, jestli dovolíš, bych si po nějakou dobu radši nechal své objevy pro sebe. Někdy je informace jako vylišaná štáva z hroznů; musí kvasit ve tmě a v tichu, daleko od zkoumavých očí."

"Aha. No, nebudu na tebe naléhat. Upřímně řečeno myslím, že tvá přítomnost tady je mrhání mými penězi a tvým časem. Ale Gelina na tom trvala, a protože zavražděný byl její manžel, rozhodl jsem se jí vyhovět."

"Ty sám nejsi zvědavý na vraždu Lucia Licinia? Pokud vím, byl tvůj bratranec a po mnoho let správce tvého majetku." Krassus pokrčil rameny.

"Existuje skutečně vůbec nějaká pochybnost o tom, kdo ho zavraždil?"

Gelina ti jistě vyprávěla o pohřešovaných otrocích a o pismenech, naškrábaných u Luciových nohou? Že se něco takového mohlo stát jednomu z mých příbuzných, v jedné z mých vlastních vil, je neslýchané.

Nelze to přehlédnout."

"A přece možná existují důvody uvěřit, že otroci se tím zločinem neprovinili."

"Jaké důvody? Á, já zapomněl, tvá hlava je jakási tmavá bečka, kde zvolna kvasí pravda." Zasmušile se usmál.

"Metrobius by nepochybně dokázal přijít na další vtípky na to samé téma, ale já jsem na to moc unavený. Á, tyhle účetní knihy, to je skandál."

Odvrátil se ode mě a zadíval se na svitky, rozložené po stole, zřejmě už ho nezajímal důvod, proč tam jsem.

"Neměl jsem zdání, že Lucius začal být tak lehkomyšlný. Když je otrok Zeno pryč, nedávají tyhle dokumenty už vůbec žádný smysl..."

"Jsi se mnou hotov, Marku Krasse?"

Byl pohroužen do účetních záznamů, jako by mě ani neslyšel.

Rozhlédl jsem se po místnosti. Podlaha byla pokryta tlustým kobercem s geometrickým vzorem černé a červené barvy. Stěny nalevo a napravo zakrývaly police plné svitků, některé z nich byly navršeny na hromadě a jiné úhledně uložené v přihrádkách. Stěnu proti dveřím protínala dvě úzká okénka, vedoucí na nádvoří před domem, zabezděná proti chladu a zakrytá tmavočervenými draperiemi.

Mezi okny, nad stolem, kde se lopotil Krassus, byl Gelinin obraz. Byl to vzácně výstižný obraz, dotýkaný životem, jak říkají Řekové. V pozadí se tyčil Vesuv, modrá obloha nad ním a zelené moře dole; v popředí Gelinina podoba jako by vyzařovala výraznou vyrovnanost a půvab.

Portrétistka byla očividně na své dílo dost hrdá, neboť v dolním pravém rohu bylo napsáno IAIA CYZICENA.

Písmeno A namalovala s výstředním rozmachem, vodorovná čára se ostře svažovala doprava.

Na obou stranách stolu stály nízké piedestaly, podpírající bronzové sošky, každá z nich byla zhruba tak vysoká jako mužské předloktí. Sošku nalevo jsem neviděl, neboť byla zakryta Krassovým ledabyly odhozeným chlamysem. Ta napravo zpodobňovala Herkula s kyjem přes rameno, nahého až na plášť ze lví kůže, s lví hlavou místo kápě a tlapami sepnutými kolem krku. Byl to zvláštní výběr - do knihovny, ale zpracování se nedalo nic vytknout. Chlupy na lví kožešině byly puntíkářsky vymodelovány; struktura kožešiny kontrastovala s hladkou svalnatostí těla poloboha.

Lucius Licinius byl vůči svým uměleckým dílům stejně ledabylý jako vůči účetním knihám, pomyslel jsem si, neboť se zdálo, že zvlněná kožešina na lví hlavě začala poněkud rezivět.

"Marku Krasse...", začal jsem znovu.

Vzdychl a máchnutím ruky mě poslal pryč, aniž vzhlédl.

"Ano, už jdi. Nejspíš jsem dal jasné najevo, že nejsem tvým projektem nijak nadšen, ale podpořím tě ve všem, co potřebuješ. Jdi nejdřív za Fabiem nebo Mummiem. Jestli nebudeš s něčím spokojen, přijď rovnou za mnou, ačkoli ti nemohu zaručit, že mě najdeš. Musím uzavřít plno obchodů, než se vrátím do Říma, a nemám moc času. Důležité je, že až bude tahle záležitost skončená, nikdo nebude moci říct, že se nehledala pravda nebo že spravedlnosti nebylo učiněno zadost."

Konečně otočil hlavu, jen proto, aby mě propustil unaveným a neupřímným úsměvem.

Vyšel jsem na chodbu a zavřel za sebou dveře. Strážný se nabídl, že mi ukáže cestu do mého pokoje, ale já mu řekl, že jsem už docela vzhůru.

Zastavil jsem se na okamžik v centrálním atriu, abych se znovu podíval na mrtvolu Lucia Licinia. Zapálili tu další kadidlo, ale pach rozkladu stejně jako vůně růží jako by v noci sílil. Už jsem byl v půli cesty do svého pokoje, když jsem se prudce otočil nazpátek.

Strážný byl překvapen a trochu podezíravý. Trval na tom, že vstoupí do knihovny jako první a poradí se s Krassem, než mi dovoli vstoupit.

Vyšel na chodbu a zavřel dveře, takže nás opět nechal o samotě.

Krassus se dosud pachtil s účetními záznamy. Seděl teď ve spodní tunice, jezdeckou tuniku si svlékl a přehodil ji přes Herkula. Za těch pár minut, co jsem byl pryč, přinesl jeden z otroků táč s pohárem, z nějž stoupala pára a ze kterého Krassus usrkával. Nápoj z horké vody a máty naplnil místnost svou vůní.

"Ano?" Netrpělivě zvedl jedno obočí. "Zapomněl jsem probrat nějaký bod?"

"Je to maličkost, Marku Krasse. Možná se úplně pletu," řekl jsem a zvedl jeho tuniku z Herkula.

Látka byla dosud zahřátá jeho tělem. Krassus na mě temně pohlédl.

Očividně nebyl zvyklý, aby se jeho osobních věcí dotýkali lidé, kteří nebyli jeho vlastnictvím.

"Velmi zajímavá soška," poznamenal jsem, shlížeje na Herkula z výšky.

"Patrně. Je to kopie originálu, který mám ve své vile ve Falerii. Lucius ji jednou na návštěvě obdivoval, tak jsem ji dal pro něj zhotovit."

"Jaká je to tedy ironie, že byla použita k jeho zavraždění."

"Cože?"

"Myslím, že jsme oba dostatečně obeznámeni s pohledem na krev, abychom ji poznali, když ji uvidíme, Marku Krasse. Co vyvozuješ z téhle rezavé látky, která uvízla v prohlubních lví kožešiny?"

Vstal ze židle a koukl dolů, pak zvedl sošku oběma rukama a podržel ji pod závěsnou lampou. Posléze ji postavil na stůl a vážně na mě pohlédl.

"Máš velmi ostrý zrak, Gordiane. Zdá se však zcela nepravděpodobné, že by někdo nosil tak nešikovný kyj až dolů chodbou do atria za tím účelem, aby s ním zavraždil mého bratrance Lucia, a pak ho odnesl zase zpátky."

"Nehýbalo se soškou," řekl jsem, "ale tělem."

Krassus se zatvářil pochybovačně.

"Vezmi v úvahu polohu, v níž byla mrtvola nalezena, jako když je člověk vlečen. Z téhle místnosti do atria rozhodně není tak daleko, aby tam silný muž nedokázal dotáhnout tělo."

"Pro dva muže je to snazší," řekl a já viděl, že má na mysli pohřešované otroky. "Kde je ale zbytek krve? Určitě jí na sošce muselo být víc a vlečené tělo by po sobě zanechalo stopu."

"Ne, pokud se pod hlavu dala nějaká látka, a tatáž látka se použila k ořtení zbylé krve."

"Našla se taková látka?"

Zaváhal jsem. "Marku Krasse, odpusť mi mou smělost, když tě požádám, abys o tomhle s nikým jiným nemluvil. Gelina, Mummius a dva z otroků už to vědí. Ano, taková látka se našla, nasáklá krví, dole u silnice, kde se ji někdo pokusil hodit do moře."

Mazaně na mě pohlédl.

"Tahle zakrvácená látka byla jedním z těch objevů, o kterých ses prve zmiňoval, z těch tajemství, která sis přede mnou radši nechal pro sebe, zatímco ti důkazy kvasí v hlavě?"

"Ano."

Dřepł jsem si a hledal stopy krve na podlaze. Plášť by stěží postačil, aby očistil krev z tmavého koberce, ale v šeru se žádné skvrny nedaly spatřit.

"Ale proč by vrahové tělo stěhovali?"

Zvedl sošku levou rukou a prsty pravé se dotkl zaschlé krve, pak ji s grimasou postavil zpátky na stůl.

"Říkáš vrahové, ne vrah, Marku Krasse."

"Ti otroci..."

"Možná došlo k přestěhování těla a vyrytí Spartakova jména přesně proto, aby to ukazovalo na otroky a nás to odvedlo co nejdál od pravdy."

"Anebo možná otroci přestěhovali jeho tělo do nejveřejnější části domu přesně proto, aby se ukázali, na místo, kde by všichni určitě uviděli jak mrtvolu, tak jméno, které vyryli."

Na to jsem neměl odpověď. Jedna pochybnost vedla k druhé.

"Zdá se nepravděpodobné, že by k zabití mohlo dojít v téhle místnosti, aniž by to někdo slyšel, zvlášť pokud následovalo po nějaké hádce nebo jestli Lucius mohl vůbec nadělat nějaký hluk. Gelina spí hned přes chodbu; hluk by ji určitě probudil."

Krassus se na mě sarkasticky usmál.

"S Celinou ve svých dohadách nemusíš počítat."

"Ne?"

"Celina spí jako mrtvá. Možná sis všiml, jakou hojnost vína zkonsumuje? To není žádný nový zvyk. Chodbou by se klidně mohl promenovat průvod tančících dívek a Celina se ani nehne."

"Pak musí otázka znít: Proč byl Lucius zavražděn zde ve své knihovně?"

"Ne, Gordiane, otázka je stejná, jako byla vždycky. Kde jsou ti dva uprchlí otroci? Že by Zeno, jeho tajemník, mohl Lucia zavraždit tady v místnosti, kde spolu často pracovali, to stěží někoho překvapí. Ten mladý stájník Alexandros tady mohl být s nimi; pokud vím, uměl číst a počítat a Zeno ho někdy používal jako pomocníka. Možná to byl právě tenhle Alexandros, kdo zločin spáchal; stájník by měl dost síly, aby odvedl Lucia chodbou, a Thrák by měl tu drzost, aby naškrábal na podlahu jméno svého krajana. Něco ho při tom činu vyrušilo, a tak upláchl dřív, než stihl napsat celé jméno."

"Ale nikdo je nevyrušil. Tělo se našlo až ráno."

Krassus pokrčil rameny. "Zahoukala sova nebo kočka uvolnila nějaký oblázek. Anebo možná se tenhle thrácký otrok prostě ještě nenaučil písmeno K a nechal toho," řekl bodě a promnul si oči ukazováčkem a palcem. "Odpusť, Gordiane, ale myslím, že pro dnešek už toho mám dost."

Dokonce i Markus Mummius šel do postele, a my bychom měli učinit totéž." Zvedl Herkula ze stolu a postavil ho zpátky na podstavec. "Tohle je nejspíš další z tvých tajemství, která potřebují kvasit? Zmíním se o něm jenom ve snu Morfeovi."

Lampa, která osvětlovala chodbu, uhasínala. Prošel jsem kolem Gelininých dveří zlehka navzdory Krassovu ujištění, že ji nic nedokáže probudit. Potmě se do mě vkradl zvláštní pocit; právě touto cestou bylo vlečeno Luciovo neživé nebo umírající tělo. Ohlédl jsem se přes rameno a skoro jsem litoval, že jsem nepřijal nabídku tělesného strážce, aby mě doprovodil zpět do mého pokoje.

V měsícem ozářeném atriu jsem se na dlouhou chvíli zastavil. Byl tu klid, ale ne úplné ticho. Fontána zurčela dál; ten zvuk se odrážel v atriu jako ve studni a rozhodně byl dost hlasitý, aby zastřel náhodné zvuky, vydávané mužem, který se pohybuje kradmo a tiše. Zakryl by však pisklavý skřipot nože, vyřezávajícího písmena do tvrdé dlažby? Už při samotné představě toho zvuku mě zabrněly zuby.

Koutkem oka jsem zahlédl podivný obrys. Jako kdyby vedle pohřebních már vlál bílý závoj. Zarazil jsem se, srdce se mi rozbušilo, ale pak jsem si uvědomil, že je to jen kouř stoupající z kadidla, který se na okamžik zachytil v kuželu modrého měsíčního světla. Zachvěl jsem se a přičetl to na vrub vlhce studenému nočnímu vzduchu.

Vystoupil jsem po schodišti do horního poschodí. Musel jsem zahnout do špatné chodby a nějak zabloudit. Maličké lampičky osvětlovaly chodby v pravidelných rozestupech a okna vpouštěla dovnitř sloupy měsíčního světla, ale stejně jsem byl zmaten. Snažil jsem se podle sluchu určit, kterým směrem je zátoka, a místo toho jsem shledal, že slyším slabé bublání horké vody v obdivovaných Oratových trubkách tam, kde byly neviditelně položeny pod podlahou a podél stěn. Minul jsem zavřené dveře a měl jsem dojem, že zevnitř slyším slabý smích - hluboký hlas Marka Mummia, tím jsem si byl skoro jist, a další, tišší hlas mu odpovídal. Šel jsem dál a došel k otevřeným dveřím, odkud vycházelo pravidelné, hlučné chrápání. Udělal jsem krok dovnitř, zamžoural do tmy a uviděl cosi, co mi připadalo jako baňatý profil Sergia Oraty, spočívající na širokém lehátku s gázovou moskytiérou. Vrátil jsem se na chodbu a pokračoval, až jsem došel do půlkruhového pokoje, kde nás prve uvítala Gelina.

A to si říkáš Córdianus Hledač, pomyslel jsem si s nechutí a děkoval bohům, že tu nikdo není, aby se mi smál. Došel jsem na severní konec domu, zahnul jsem přesně opačným směrem, jen co jsem vyšel po schodišti z atria. Už už jsem se

chtěl otočit nazpátek, když jsem se rozhodl vyjít na terasu a nadechnout se čerstvého vzduchu, abych si pročistil hlavu.

Pod voskovým měsícem se doširoka rozkládala zátoka, stříbrná a zvlněná maličkými černými vlnkami, obkroužená černými horami, které byly tu a tam profatě tečkou žlutého světla, vzdálenou lampou ve vzdáleném domě. Po obloze nahoře se ubíralo několik potřhaných mraků ozářených měsícem, jinak však byla plná hvězd. Uchvácen tím výhledem jsem skoro ani nepostřehl slaboučký třpyt lampy dole na břehu, kde pevnina strmě klesala k vodě.

Gelina se zmínila o loděnici. Skalnaté výčnělky a koruny vysokých stromů zakrývaly výhled, ale skoro přímo pod sebou jsem uviděl kousek střechy a cosi, co musel být přístavní můstek, vyčnívající do vody, v dálce velmi malý. Také jsem viděl v pravidelných rozestupech drobné záblesky plamenů, ukazovaly se a zase mizely. Zaposlouchal jsem se důkladněji a zdálo se, že každé objevení se lampy se shoduje s tichým šplouchavým zvukem, jako by se něco tiše spouštělo do vody.

Rozhlédl jsem se ve snaze nalézt schodiště a uviděl jsem širokou stezku dolů, která začínala na jednom konci terasy, na níž jsem stál.

Opatrně jsem se vydal kupředu.

Pěšina začínala jako dlážděná rampa, která se zatáčela do protisměru a pak se zužovala do strmého schodiště, napojujícího se na další křídlo schodů, sestupujících odkudsi odjinud z vily. Schody se zužovaly ve stezku dlážděnou kočičími hlavami, jež se klikatila dolů po úbočí pod příkrovem vysokých keřů a stromů. Rychle jsem ztratil z dohledu vilu nad sebou a chvíli jsem neviděl ani loděnici dole.

Nakonec jsem zahrnul za roh a uviděl pod sebou střechu a za ní druhý konec můstku, vybíhajícího do vody. Na můstku svítila lampa; ozvalo se šplouchnutí a lampa stejně rychle zmizela. V témž okamžiku jsem ucítil, jak mi ujely nohy, a začal jsem klouzat po pěšině dolů, přičemž jsem uvolnil spršku štěrku, který přšel jako kroupy na střechu loděnice podě mnou.

Zůstal jsem sedět nehybně jako skála v tichu, které následovalo, lapal jsem po dechu, naslouchal a litoval, že jsem si s sebou nevzal svou dýku.

Světlo už se neobjevilo, ale uslyšel jsem náhlé hlasité šplouchnutí, po němž následovalo ticho, a pak dole pod sebou v podrostu zvuk, podobný skákání polekané vysoké zvěře. Pracně jsem se zvedl a klusal dolů po pěšině až na konec. Mezi úpatím pěšiny a loděnicí byl ostrůvek hlubokého stínu, takřka neproniknutelné temnoty pod převislými stromy. Zvolna jsem postupoval kupředu a naslouchal zesílenému zvuku vlastních kroků na trávě a jemnému pleskání vody o můstek.

Za kruhem stínu byla loděnice a můstek, obojí ozářené světlem úplňku. Můstek vybíhal asi patnáct metrů do vody; neměl zábradlí, ale z obou stran byl vyztužen úvazovými sloupky. Žádné čluny k nim nebyly připoutány, můstek byl opuštěný. Loděnice byla jednoduchá čtvercová budova s jedinými dveřmi, které vedly na můstek. Dveře byly dokořán otevřené.

Vkročil jsem do měsíčního světla k otevřeným dveřím, nakoukl jsem dovnitř, soustředěně naslouchal a nic neuslyšel. Okénko vysoko nahoře ve stěně vpouštělo dovnitř dost světla, aby mi ukázalo svinutá lana na podlaze, pár vesel navršených vedle dveří a záhadné nástroje, zavěšené na protější stěně. Hluboké stíny plnily kouty místnosti. V naprostém tichu jsem slyšel vlastní dech, ale jinak už nic. Vycouval jsem a vstoupil na můstek.

Došel jsem až na konec, kde kotouč měsíce jako by visel nad vodou hned za můstkem. Zvlněný břeh po obou stranách byl tečkovaný světlými vzdálených vil a kdesi v dálce, za velikou vodní plochou, se lampy Puteoli podobaly hvězdám. Podíval jsem se přes okraj můstku, ale v černé vodě nebylo vidět nic než odraz mé zamračené tváře.

Rána jako by přišla odkud, jako neviditelný úder palicí zasazený z černé prázdnoty. Zasáhla mě do čela, až jsem se zapotácel dozadu. Necítil jsem bolest, jen náhlou nesnesitelnou závrať. Neviditelná palice znovu vyrazila ze tmy, ale tentokrát jsem ji uviděl - krátké, bytelné veslo. Vyhnul jsem se druhému úderu spíš náhodou než schválně - potácející se muž je nejistý cíl. Barevné šmouhy se mi vznášely před očima, ale za veslem jsem zahlédl temnou postavu v kápi, která se jím rozmachovala.

Pak jsem se ocítl ve vodě. Lidé, kteří mě najímají, se někdy ptají, jestli umím plavat. Zpravidla jim říkám, že umím, což je lež. Rval jsem. Cákal jsem. Jaksi se mi podařilo udržet na hladině a zoufale jsem se natahoval po můstku, i když tam čekala postava v kápi se zdviženým veslem.

Sáhl jsem po jednom z úvazových sloupků. Prsty mi klouzaly po zeleném mechu. Veslo se sneslo dolů, aby mě udeřilo do ruky, ale mně se nějak podařilo je chytit. Táhl jsem ze všech sil, spíš abych se dostal z vody, než abych jeho stáhl dolů, ale výsledek byl ten, že útočník ztratil rovnováhu. Za okamžik mě s mocným šplouchnutím následoval do černé vody.

Vynořil se vedle mě, udeřil mě máchnutím lokte do hrudníku a natáhl se po můstku. Popadl jsem ho za plášť a horečně jsem se snažil vyšplhat přes něj na můstek. Oba jsme se zmítali a zápolili. Sůl mě páčila v očích.

Otevřel jsem ústa a nasál žhavý závan slané vody. Slepě jsem se po něm rozebral.

Myslím, že věděl, že bude-li se se mnou prát, zabiju nás oba. Výtrhl se mi a plaval od můstku směrem k zarostlému břehu pod loděnicí. Já se chytil kluzkého úvazového sloupku a sledoval jsem, jak se vzdaluje jako neohrabaná mořská příšera. Jeho hlava v kápi nadskakovala a mizela, nadskakovala a mizela. Když byl v bezpečné vzdálenosti ode mě, vydrápál jsem se na můstek a zůstal ležet, lapaje po vzduchu. Zmizel ve stínech za loděnicí. Slyšel jsem ho, jak vylézá z vody, klouže a šplouchá a pak se prodírá podrostem.

Svět zase ztlchlo, až na zvuk mého namáhavého dýchání. Vstal jsem.

Dotkl jsem se čela a zasykl palčivou bolestí, ale nenahmatl jsem žádnou krev. Potácel jsem se kupředu, nohy roztřesené, ale hlavu čistou.

Vůbec jsem neměl v noci k té loděnici chodit, sám a beze zbraně; měl jsem si s sebou vzít Eka a lampu a dobrý ostrý

nůž, ale na to už bylo pozdě. Vylovil jsem z vody veslo, abych je mohl použít jako zbraň, a spěchal jsem k úpatí pěšiny. Cesta byla nesnadná a strmá, ale já běžel až nahoru a upíral jsem pohled do každého tmavého koutu. Přitom jsem máchal veslem proti neviditelnému vrahovi, který by tam mohl číhat. Z pěšiny se staly schody, ze schodů rampa, rampa vedla na terasu, kde jsem byl konečně v bezpečí. Na dlouhou chvíli jsem se zastavil, abych nabral dech. Začínal jsem cítit skrz mokrou tuniku chlad. Spěchal jsem setmělým domem, roztřesený a pořád ještě s veslem v ruce. Konečně jsem dorazil do svého pokoje.

Vstoupil jsem dovnitř a zavřel za sebou dveře. Eko mírumilovně chrápal. Natáhl jsem se a dotkl se měkké kštice vlasů na jeho čele. Pocítil jsem náhlý porыв něhy a touhy chránit ho - ale před kým a před čím?

Nejvíce ze všeho jsem cítil chlad, mokro a takovou únavu, že bych se byl stěží zmohl na další krok nebo další myšlenku. Svlékl jsem ze sebe vodou nasáklou tuniku a osušil se pokrývkou, jak se dalo. Pak jsem stáhl přehoz ze své postele, padl na záda a zoufale toužil, abych už spal.

Něco tvrdého a ostrého se mi zarylo do zad. Vymrštil jsem se z postele. Nočním překvapením ještě nebyl konec. Zadíval jsem se dolů a uviděl jen tmavý obrys na polštáři. Vyrazil jsem nahý z místnosti na chodbu pro lampu. V její sinálé záři jsem zkoumal tu věc, kterou někdo nechal v mém loži. Byla to figurka velikostí mé dlaně, vytesaná z porézního černého kamene, groteskní stvoření s děsivou tváří. Místo očí měla zasazeny maličké střípky červeného skla, které se ve světle třpytily. To, co mě bodlo, byl její ostrý, zobákovitý nos.

"Viděls někdy něco šerednějšího?" zamumlal jsem.

Eko vydal hrdelní zvuk a převalil se ke stěně, tvrdě spal. Stejně jako Gelina by klidně zaspal i zástup tančících dívek. Postavil jsem příškeru na podokenici, protože jsem nevěděl, co s ní mám dělat, a byl jsem příliš unavený, než abych o tom přemýšlel.

Lampu jsem dal na stůl a nechal ji svítit, ne protože bych důvěřoval v ochranu světla, ale protože jsem byl příliš vyčerpaný, než abych ji zhasínal. Padl jsem na lože a takřka okamžitě usnul. Těsně předtím, než se mě zmocnil Morfeus, jsem si se zachvěním uvědomil, proč byla ta věc v mé posteli. ať už šlo o projev přátelství nebo nepřátelství - dar, varování nebo kletbu - šlo o čarodějnický skutek. Přišli jsme do oblasti Číše, kde země vydechuje síru a páru, kde prastarí obyvatelé praktikují pozemskou magii a kam řečtí kolonizátoři přinesli nové bohy a orákula. To vědomí mě znepokojovalo ve snu a zastínilo můj spánek, ale nic, dokonce ani tančící dívky na chodbě, by mě už nedokázalo udržet v bdělém stavu ani o vteřinu déle.

9

Škubl jsem sebou ostrou bolestí v hlavě, jako by do mě někdo štouchal kopřivou. Otevřel jsem oči a uviděl Eka, jak na mě seshora kouká a zamyšleně svírá rty. Právě se natahoval, aby se dotkl nějakého místa na mém čele, těsně pod hranicí vlasů. Zasténal jsem a odstrčil mu ruku.

Chápavě ucukl a odtáhl se. Přitom potřásl hlavou.

"Je to tak zlé?" řekl jsem, spustil nohy na podlahu, předklonil se a pohlédl do zrcadla.

I v šedém světle úsvitu byla boule dost zřetelná, kulatá červená vyvýšenina, která vypadala hůř, než bolela. Eko zvedl jednou rukou mou dosud vlhkou tuniku a druhou rukou veslo. Nesouhlasně na mě hleděl, dožadoval se vysvětlení. Začal jsem svým rozhovorem s Krassem. Vyprávěl jsem o krvavých skvrnách na Herkulově sošce, důkazu, že Lucius Licinius byl zabit ve své knihovně, i o odhodlaném nezájmu našeho zaměstnavatele. Popsal jsem mu pohyblivou lampu v ložnici, periodické šplouchání, jako by se něco házelo do vody, i strmý sestup, opuštěný můstek a loďníci, ránu veslem do hlavy a zápas ve vodě.

Eko hněvivě vrtěl hlavou a dupal nohou.

"Ano, Eko, byl jsem hlupák, a k tomu jsem měl štěstí. Měl jsem tě vytáhnout z postele, abys šel se mnou, místo abych se to hnal dolů vyšetřovat. Anebo ještě líp, měl jsem vzít s sebou Belba, aby mi dělal osobního strážce, a tebe nechat v Římě starat se o Bethesdu."

Tahle možnost ho dopálila ještě víc.

"Nemám zdání, kdo mě udeřil. Pokud jde o tu loďnici a můstek, nebylo tam nic vidět, aspoň ne v noci. Jak já nenávidím vodu!"

Vzpomněl jsem si na pálení mořské vody v hrdle, zápas a zmítání; ruce se mi najednou roztřáslly a musel jsem lapat po dechu. Ekův hněv zmizel a už mě objímal kolem ramen, pevně mě svíral. Chytil jsem dech a poplácal ho po ruce.

"A jako by moje dobrodružství v ložnici nestačilo, vrátil jsem se a našel v posteli tohle."

Přistoupil jsem k oknu a zvedl figurku. Černý, porézní kámen byl na dotek studený a lepkavý. V noci jsem se pořád budil a viděl, jak na mě zírá z podokenice, ošklivou tvář podivně osvětlenou lampou, červené oči svítily. Jednu chvíli jsem měl dokonce dojem, že vidím, jak se pohybuje, vlní v jakémsi tanci - ale to byl samozřejmě jen sen.

"Co ti to připomíná?"

Eko pokrčil rameny.

"Už jsem něco takového viděl. Připomíná mi to egyptského domácího bůžka rozkoše, Bes mu říkají, šeredného prcka, který vnáší do domu radost a frivolnost. Je tak děsný, že kdybys nevěděl, že je přátelský, mohl by ses ho polekat - obrovská otevřená ústa, upřený pohled, špičatý nos. Ale tohle není Bes; především je to hermafrodit - vidíš ta maličká kulatá prsa a ten malý penis? A co víc, zpracování není egyptské. Zdá se, že je zhotoven z místního kamene, z toho měkkého, porézního, co člověk nachází na svazích Vesuvu. Není to snadný materiál ke zpracování, řekl bych, moc drolivý, takže těžko říct, zda je zpracování hrubé nebo prostě jen uspěchané. Kdo mohl zhotovit takovou věc a proč mi ji dal do postele?"

Praktikování čarodějnictví je tady na Číši velmi rozšířené, mnohem víc než v Římě. Mezi těmi, jejichž rodiny už tady žily, tedy příslušníky rasy, která byla v těchto končinách dřív než Římané, je hodně rozšířená domorodá magie. Pak se tu usadili Řekové a přinesli s sebou svá orákula.

Ale stejně mi to připadá spíš jako věc, kterou mohl vytesat nejspíš někdo z Východu, a spíš žena než muž. Co ty myslíš, Eko - snaží se mě někdo z domácích otroků očarovat? Nebo by to mohlo..."

Eko zatleskal a ukázal na dveře za mnou, kde stál malý otrok Meto a vyčkávavě čekal, v rukou táč s chlebem a ovocem. Viděl jsem, jak nervózně táká očima po místnosti. Skryl jsem figurku z dohledu, když jsem se otočil, takže jsem ji držel za zády, jakmile jsem stanul proti němu.

Usmál jsem se na něj. Opětoval úsměv. Pak jsem vytáhl figurku a položil ji na táč.

Trochu se zajíkl.

"Už jsi to někdy viděl?" zeptal jsem se vyčítavě.

"Ne!" zašeptal.

Vzhledem k tomu, jak zpanikařeně odvrátil oči, to mohla být pravda.

"Ale víš, co to je a odkud to pochází?"

mlčel, kousal se do rtů. Táč se třásl. Jedno jablko se převálilo na bok a skutálelo se k hromádce fiků. Vzal jsem od něj podnos a položil ho na postel, zvedl sošku a strčil mu ji pod nos. Zašilhal na ni a pak pevně zavřel oči.

"No?" naléhal jsem.

"Prosím, když ti to řeknu, nemusí to fungovat..."

"Co? Mluv jasně."

"Když ti to vysvětlím, zkouška se nemusí zdařit."

"Slyšíš to, Eko? Někdo mě zkouší. Rád bych věděl kdo a proč."

Meto se třásl pod mým zamračeným pohledem.

"Já tomu vlastně sám všemu nerozumím, jen jsem něco náhodou zaslechl."

"Zaslechl? Kdy?"

"Včera v noci."

"Tady v domě?"

"Ano."

"Nejspíš musíš zaslechnout mnoho věcí, když tu takhle chodíš."

"Někdy, ale ne schválně."

"A koho jsi zaslechl včera v noci?"

"Prosím!"

Dlouze jsem se na něj zadíval, pak jsem odstoupil dozadu a nechal z tváře zmizet přísný výraz.

"Ty chápeš, proč jsem tady, vid', Meto?"

Kývl. "Asi ano."

"Jsem tady, protože ty a mnozí ostatní jste ve velmi vážném ohrožení.

Chci vám pomoci, pokud to půjde."

Skepticky na mě pohlédl.

"Kdybych si tím mohl být jistý...", zašeptal velmi tenkým hláskem.

"Buď si tím jistý, Meto. Myslím, že víš, jak veliké je to nebezpečí."

Byl to jen malý kluk, přespříliš malý, aby mohl čelit tomu, co mu Krassus připravoval. Viděl někdy odsouzenec k smrti?

Je dost starý, aby to skutečně chápal?

"Důvěřuj mi, Meto. Pověz mi, odkud pochází tahle soška."

Dlouze na mě zíral, pak bez mrknutí oka pohlédl na groteskní tigurku v mé ruce.

"To ti nemůžu říct," prohlásil nakonec.

Eko se rozhořčeně pohnul směrem k němu; zahradil jsem mu cestu paží.

"Ale můžu ti povědět..."

"Ano, Meto?"

"Že tu figurku nesmíš ukázat nikomu jinému. A nesmíš o ní nikomu povědět. A..."

"Ano?"

Kousl se do spodního rtu.

"Až opustíš tenhle pokoj, neber ji s sebou. Nech ji tady. Ale ne na stole ani na podokenici..."

"Kde tedy? Tam, kde jsem ji našel?"

Zatvářil se, jako by se mu ulevilo, jako by jeho čest byla méně ohrožena, pronesu-li ta slova místo něj.

"Ano, jen..."

"Meto, mluv!"

"Jen to nech opačně, než jsi to našel!"

"Myslíš obličejem dolů?"

"Ano, a..."

"Nohama ke zdi?"

Kývl, pak rychle pohlédl na sošku. Přitiskl si dlaň k ústům a přikrčil se.

"Podívej, jak na mě civí! Ach, co jsem to udělal?"

"Udělal dobře," ujistil jsem ho a sošku schoval, aby na ni neviděl.

"Podívej, mám pro tebe jeden úkol: vrať tohle veslo do loděnice. Teď jdi a nikomu neříkej, že jsme spolu mluvili.

Nikomu! Přestaň se třást, lidi si toho všimnou. Udělal dobře," opakoval jsem, zavřel za ním dveře a pak jsem dodal:

"Doufám!"

Po spěšné snídani jsme se vydali do knihovny. Otroci už byli na nohou, zametali a nosili a šířili z kuchyně vůni pečení, ale jinak se nikde nic nehýbalo. Na chodbách dosud hořelo několik lamp a v odlehlejších koutech číhaly stíny, ale

většina domu byla zalita měkkým modrým světlem. Měli jsme dlouhé okno, které směřovalo na východ; slunce, dosud skryté za Vesuvem, šířilo kolem ramen hory svatozář světlého zlata.

Byla první hodina dne, kdy už by byla většina Římanů vzhůru a na nohou.

Obyvatelé Číše nemají tak nabitý program.

Knihovna byla nestřežená a prázdná. Otevřel jsem okenice, abych vpustil dovnitř co nejvíce světla. Eko si stoupl napravo od stolu a zkoumal zaschlé zbytky krve na Herkulově soše, aby si potvrdil, co jsem mu prve říkal, pak se zachvěl v chladu časného jitra, který se vkrádal okny ze štěrkového nádvoří venku. Zvedl chlamys, jenž Krassus přehodil přes druhou sošku - ukázalo se, že je to kentaur - a ovinul si ho kolem ramen.

"Zrovna tenhle plášť bych si na tvém místě nepůjčoval, Eko. Nejsem si jistý, jak by člověk jako Krassus reagoval, kdyby si lidé našeho postavení půjčovali jeho osobní věci."

Eko jen pokrčil rameny a zvolna obcházel místnost, přičemž civěl na to množství svitků. Většina z nich byla úhledně svinutá a zastrčená do dlouhých pouzder z látky nebo kůže, označených malými visačkami.

Zdálo se, že literární díla určená pro radost nebo návodná - filozofické stati, zábavné fecké novely, hry, historické práce dostala červené nebo zelené visačky a byla uspořádána dost nazdařbůh, navršena jedno na druhém na vysokých, úzkých policích. Dokumenty vztahující se k obchodním transakcím byly pečlivěji uspořádány v jednotlivých přihrádkách a měly modré nebo žluté visačky. Dohromady tu byly stovky svitků, dvě stěny jich byly plné od podlahy až ke stropu.

Eko tlumeně hvízdal.

"Ano, dost působivé," souhlasil jsem. "Myslím, že jsem ještě nikdy neviděl tolik svitků pohromadě, ani v Ciceronově domě ne. Ale v tuhle chvíli bych byl radši, kdybys namířil oči dolů, na podlahu. Jestli někdy někdo navrhoval koberec tak, aby na něm nebyla vidět skvrna od krve, tak to musel být tenhle, celý tmavě červený a černý. Ale stejně, jestli Lucius krvácel na podlahu a vrah to utřel jenom pláštěm, měly by tu být nějaké stopy skvrn."

Eko začal spolu se mnou prohlížet geometrický vzor. Ranní světlo sililo každou minutou, ale čím déle jsme tmavý vzorek zkoumali, tím víc nás mátl. Společně jsme prošli koberec krok za krokem. Eko si nakonec klekl na všechny čtyři jako pes, ale k ničemu to nevedlo. Pokud někdy byla na koberci kapka krve, nějaký bůh ji musel proměnit v prach a odfouknout. Dlaždicová podlaha, tam, kde byla vidět pod okrajem koberce, neprozradila o nic víc. Zvedl jsem cíp koberce a přeložil ho v domnění, že byl možná přesunut, aby zakryl nějakou krvavou skvrnu, ale nic jsem nenašel.

"Možná Lucia přece jen nezabili v téhle místnosti," vzdychl jsem.

"Někde krvácel musel, ale neměl kde krvácel než na podlaze. Ledaže..." přistoupil jsem ke stolu. "Ledaže stál tady, kde by ve své knihovně přirozeně musel stát - u stolu. Rána byla zasazená zepředu do hlavy, ne zezadu, takže musel stát čelem k útočníkovi. A rána vedla zprava, ne zleva, takže musel být obrácený tváří k severu, levým bokem ke stolu, s pravým bokem odkrytým. K úderu zpřímá do pravého spánku musel vrah použít levou ruku; to by mohlo být velmi důležité. Eko, ten, kdo zvedl těžkou sošku, aby ji použil jako kyj, použil by tu ruku, které dává přednost. Usuzujeme tedy, že vrah byl levák. Lucius by padl bokem na stůl..."

Eko poslušně vlezl na stůl mezi změt' dokumentů, které Krassus studoval předchozího večera. Padl tváří dolů s jednou paží pod sebou a druhou nataženou.

"V kterémžto případě se krev mohla rozlít po stole a na stěně, kde se asi dala snadno setřít. Ted' tam žádnou krev nevidím. Ledaže by vystříkla ještě výš..."

Klekl jsem si na stůl. Eko se zvedl a spolu se mnou zkoumal pohledem Gelinin obraz.

"Enkaustika na plátně, která je zasazená v rámu z černého dřeva s perleťovým vykládáním a pověšená na zdi, se otře snadno. Kdyby nějaká krev dopadla na samotný obraz, pochybuju, že by se vrah odvážil drbat vosk příliš horlivě ze strachu, aby ho nepoškodil, pokud by vůbec krev mezi všemi těmi pigmenty uviděl. Je to úžasné, vid', kolik barev na tom obraze je, když ho vidíš takhle zblízka? Na tuhle vzdálenost je Iaiina signatura rozhodně dost velká, vyvedená červeně, ale spíš cinobrem než krví. Záhyby Gelininy stoly jsou tečkované červeně a černě; nepochybně vybrala ty koberce tak, aby se hodily k jejímu rouchu na obraze. Červená tuhle, černá tamhle a, Eko, vidíš to?"

Eko úzkostlivě přikývl. Napříč přes skvrnu zeleného pozadí, kde by žádný malíř nemohl být tak neopatrný, aby ho udělal sám, byl stříkanec rudočerných kapek barvy zaschlé krve. Eko se koukl blíž a pak začal ukazovat další kapky - na pozadí, na stole, všude při dolním okraji obrazu.

Dokonce i přes první písmeno Iaiiny signatury se táhla šmouha. Čím víc jsme se dívali, tím víc jsme viděli. V silicím ranním světle jako by nám kapky rozkvétaly před očima, jako by sám obraz ronil krev. Eko udělal obličej a já odpověděl souhlasnou grimasou. Musela to být šeredná rána, co dostal Lucius Licinius do hlavy, když z ní stříkalo tolik krve. S odporem jsem se od obrazu odtáhl.

"Ironií je," zašeptal jsem, "že Lucius znečistil vlastní krví obraz ženy, kterou si vzal z lásky, a skončil tady jako mrtvola natažená před její podobiznou. Žárlivý milenec, Eko? Zavraždil ho někdo tady před tím obrazem úmyslně? Musela to být náramná podívaná - mrtvý manžel se sesul bez života před klidnou podobiznou své ženy. Ale jestli to tak někdo zamýšlel, proč tedy bylo tělo přemístěno a proč ten náznak, který směřoval ke Spartakovi?"

Sestoupil jsem ze stolu, následován Ekem.

"Na stole musela být taky krev, ta se dala snadno otřít. Což znamená, že tady nesměly ležet žádné dokumenty jako ted', jinak by byly taky zakrvácené a nedaly by se očistit; z lakovaného dřeva se krev setře, ale z pergamentu nebo papýru ne. Rád bych ale věděl... Pojď, pomoz mi odtáhnout stůl ode zdi."

Snáz se to řeklo, než udělat. Stůl byl těžký, asi moc těžký na to, aby ho zvedl jeden člověk. I když jsme si stoupli každý z jedné strany, šlo to ztuha; převrhli jsme židli, shrnuli koberec a vyluzovali hlasitý skřípot, jak jedna noha stolu drhla o dlaždicovou podlahu. Odměnou nám byla krev.

Jak na stěně, tak na zadní hraně stolu uvízly tam, kam by se žádná látka nedostala, lepkavé rudohnědé zbytky. Luciova

krev stekla přes stůl a nahromadila se v úzké škvíře mezi stolem a zdí, přičemž zanechala své stopy na obojím. Eko nakrčil nos.

"Další důkaz, že Lucius byl zavražděn zde, pokud jsme ho vůbec potřebovali," řekl jsem. "Ale co nám to říká? Nedává smysl, že by pohřešovaní otroci setřeli krev, zvláště pokud byli na ten zločin hrdí. Stejně však budeme potřebovat silnější důkaz, abychom odvrátili Krassa od jeho úmyslu. Pojď, Eko, pomoz mi vrátit stůl tam, kde byl. Slyším na chodbě kroky."

Zrovna když jsem zvedal židli a Eko narovnával koberec, vykoukla za rohem zívající tvář.

"Meto! Tebe jsem zrovna chtěl vidět. Pojď dovnitř a zavři za sebou dveře."

Udělal, co jsem mu nařídil, ale váhavě.

"Víš jistě, že máme být v téhle místnosti?" zašeptal.

"Meto, tvá paní mi dala jasně na srozuměnou, že mám přístup do všech částí domu, ne snad?"

"Nejspíš ano. Ale do téhle místnosti nikdy nikdo nesměl bez pánova svolení."

"Nikdo? Ani uklízečky?"

"Jen když je sem pán pustil, a i pak obvykle chtěl, aby byl v místnosti on sám nebo Zeno."

"Ale není tu nic, co by mohl nějaký otrok štipnout ani drobné mince, ani šperky nebo třetky."

"Ale stejně - jednou jsem sem nakoukl, protože jsem se chtěl podívat zblízka na toho koně..."

"Koně? Aha, na tu sošku kentaura."

"Ano. Ale pán sám na mě přišel. Rozzlobil se... a pán obvykle nebyl nijak vzteklý. Celý zrudl ve tváři a křičel na mě, až jsem myslel, že umřu, jak mi to bušilo v hrudi."

Meto vyvalil při té vzpomínce oči. Nafoukl tváře a potřásl hlavou jako člověk, který se snaží vzpamatovat ze strašlivého snu.

"Přivolal Alexandra a nařídil mu, aby mi nabídl, přímo tam. Za normálních okolností by to byl Clito, který taky pracuje ve stájích a rád dává výprasky, ale měl jsem štěstí, protože Clito ten den pracoval v Puteoli. Musel jsem se předklonit, dotknout se rukama země a Alex mi dal deset ran rákoskou. Udělal to jen proto, že mu to pán nařídil. Mohl mě bít daleko silněji, to určitě, ale stejně jsem se rozbředel."

"Aha. Máš toho Alexandra rád?"

Chlapci zajiskřilo v očích. "Samozřejmě. Alexe má každý rád."

"A co Zeno, toho jsi měl taky rád?"

Pokrčil rameny.

"Zena neměl rád nikdo. Ale ne proto, že by byl krutý nebo vejta jako Clito. Je nafoukaný a zná cizí jazyky a myslí si, že je o moc lepší než všichni ostatní otroci. A hodně prdí."

"To zní jaksepatří protivně. Pověz mi, tu noc, co zabili tvého pána, byl někdo vzhůru? Třeba ty nebo nějaký jiný otrok?"

Zavrtěl hlavou.

"Víš to jistě? Nikdo nic neviděl, neslyšel?"

"Všichni o tom samozřejmě mluví. Ale nikdo neví, co se vlastně stalo."

Druhý den nám paní řekla, že jestli někdo něco ví, musí jít rovnou za panem Krassem nebo za Mummiem nebo za Fabiem. Kdyby někdo viděl nebo slyšel, co se stalo, tak by to řekl, to vím jistě."

"A mezi samotnými otroky se nic nepovídá, nic se nešeptá?"

"Nic. A kdyby někdo něco říkal, dokonce i potají, tak já jsem ten, co by to nejspíš zaslechl. Ne že bych poslouchal za dveřmi..."

"Rozumím. Tvé povinnosti tě vedí po celém domě, z pokoje do pokoje, od úsvitu do soumraku, kdežto kuchaři, stájníci a uklízeči zůstávají celý den na jednom místě a vedou řeči mezi sebou. Něco slyšet a vidět není nic, zač by ses měl stydět, Meto. Já si tím vydělávám na živobytí."

Hned jak jsem tě poprvé uviděl, poznal jsem, že jsi očima a ušima tohohle domu."

V úžasu na mě pohlédl a pak se zalichocen usmál, jako by ještě nikdy nikdo nepochopil jeho skutečnou hodnotu.

"Pověz mi, Meto, mohl tu noc být Zeno v téhle místnosti s tvým pánem?"

"Je to možné. Často sem chodili a pracovali spolu po setmění, někdy hodně dlouho, zvláště když zrovna připlula nějaká loď anebo se chystala odplout z Puteoli anebo když měl přijet pan Krassus."

"A mohl tu být taky Alexandros?"

"Mohl."

"Ale tu noc jsi nikoho neviděl vstupovat do tohohle pokoje ani odtud vycházet? Neslyšels nic ze stájí ani z atria?"

"Spal jsem v pokojičku s několika dalšími," řekl zvolna, "ve východním křídle domu, za stájemi. Obvykle chodím do postele poslední."

Alex se směje, že ještě nikdy neviděl kluka, co by potřeboval mň spánku.

Každý jiný večer bych asi byl ještě na nohou. Mohl bych vidět to, co chceš vědět. Ale tu noc jsem byl tak unavený, měl jsem tolik běhání a nosil celý den tolik vzkazů..." Hlas se mu začal třást. "Je mi to líto."

Položil jsem mu ruce na hubená ramena.

"Nemáš čeho litovat, Meto. Ale odpověz mi ještě na jednu otázku."

Byls včera večer dlouho vzhůru a toulal ses po domě?"

Zatvářil se zamyšleně.

"Včera jsem měl tolik práce, když jste s Mummiem připluli na Zbėsilosti, a ještě navíc s tou večeří..."

"Takže jsi šel spát brzo?"

"Ano."

"Neviděls tedy nic neobvyklého, neslyšels nikoho, kdo by se potuloval po chodbách nebo sestupoval z kopce dolů k loděnici?"

Bezmocně pokrčil rameny a kousl se do rtu. Byl smutný, že mě zklamal. Vážně jsem na něj pohlédl a kývl.

"To je v pořádku. Jen jsem myslel, jestli třeba nevíš něco, co já bych nevěděl. Ale poslyš, než půjdeš, chci ti něco ukázat."

Vedl jsem ho s rukou na jeho rameni, až jsme stáli před sochou kentaura.

"Vynadívej se na ni dosyta. Sáhni si na ni, jestli chceš."

Pro jistotu na mě pohlédl, pak natáhl rozechvělé prsty a oči mu zazářily. Pak prudce ruku odtáhl a kousl se do rtu.

"Ne, ne, to je v pořádku," řekl jsem. "Nedovolím nikomu, aby tě potrestal."

A nedovolím Marku Krassovi, aby tě zničil, pomyslel jsem si, ačkoli jsem se neodvážil vyslovit nahlas tak neomalené přání. Sama Fortuna by to mohla zaslechnout a klepnout mě přes prsty za to, že dělám sliby, jejichž dodržením by si nemohl být jistý ani bůh.

10

"Když jsem byla dívka, nikdy bych se nesnížila k tomu, abych malovala fresky. Člověk má používat enkaustiku na panely z plátna nebo ze dřeva, s pomocí stojanu, ale nikdy, nikdy při freskách na zeď. To mě učil můj mentor. Kdo dělá nástěnné malby, to je pouhý řemeslník," říkal, "kdežto malíř u stojanu, ach, s malířem u stojanu se jedná jako se samotnou rukou Apollónovou! Malíři u stojanu shrábnou všechnu slávu i zlato."

Udělej si pověst u stojanu a budou se kolem tebe slétat jako holubi na Foru. Propána, ty máš ale ošklivou bouli na čele."

Iaia vypadala docela jinak než předchozího dne u večere. Zmizely šperky i elegantní roucho; místo toho měla na sobě beztvarý oděv s dlouhými rukávy, sahající až k podlaze. Byl zhotoven z hrubého plátna a celý postříkaný cákanci barvy. Její mladá asistentka byla oděna podobně a v denním světle byla její krása ještě pozoruhodnější. Obě společně působily jako kněžky jakéhosi podivného ženského kultu, které nosí barvy na oblečení místo na obličejích.

Stropní okno plnilo malý kruhový předpokoj kuzelem žlutého světla, kolem kterého vířila smršť modrých a zelených vodních odstínů, zalidněná stříbřitými zářivými rybami a záhadnými příšerami z hlubin. Figury byly pozoruhodně plavné a skvěle vystínované a pojetí samotné vody vytvářelo iluze neuvěřitelné hloubky. Kdybychom s Ekem oba roztáhli paže, byli bychom mohli dosáhnout od stěny ke stěně, avšak na některých místech jako by kalné hlubiny sahaly do nekonečna. Nebýt změní lešení a poházených hadrů, mohla být scenerie takřka strašidelně reálná jako sen o smrti utopením.

"Dneska už se samozřejmě dávno nepachtím za objednávkami," pokračovala Iaia. "Za starých dobrých časů jsem si vydělala jmění. Věděls, že jsem taky dostávala zaplacení víc než Sopolis? Je to pravda. Všechny bohaté matrony v Římě chtěly mít portrét namalovaný od té divné mladé paní z Cyzicu. Teď už maluju, jen co chci a kdy chci. Tenhle projekt je laskavost vůči Gelině. Jednoho dne jsme vycházely z lázní, celé svěží a odpočaté, a ona si stěžovala, jak je tahle místnost ošklivá. Najednou jsem viděla před očima ryby, ryby, všude ryby! Ryby, které by nám létaly nad hlavami a chobotnice stočené u nohou. A delfíny, jak se míhají mezi mořskými řasami. Co říkáš?"

"Úžasné," řekl jsem.

Eko civěl po místnosti a třepal rukama, jako by byly mokré.

Iaia se zasmála.

"Už je to skoro hotovo. Žádné opravdové malování už nás nečeká."

Jsme ve stadiu fixace vodových barev enkaustickou fermeží, právě proto tu pomáhají otroci. Tahle práce nevyžaduje žádné zvláštní schopnosti, jen roztírat fermež štětcem, ale musím se na ně dívat, abych měla jistotu, že se nic nepoškodí. Olympiádo, dlouhni tamhle do toho na horním lešení.

Nanáší to moc tlustě - barvy nebudou vůbec vidět."

Olympias se na nás podívala seshora, ze stanoviště nad našimi hlavami, a usmála se. Potají jsem štípl Eka, který civěl s otevřenou pusou, ale nikoli na umělecké dílo kolem nás.

"No ano, za starých dobrých časů bych se takového projektu, jako je tenhle, nikdy neujala," pokračovala Iaia. "Můj mentor by mi to nedovolil."

Dokážu si představit jeho reakci. „Příliš vulgární," řekl by, jen dekorativní.

Malovat dějiny nebo bajky s mravním naučením je jedna věc, ale malovat ryby? Portréty jsou tvá silná stránka, Iaio, a to portréty žen; žádný muž nedokáže namalovat ženu z polovice tak dobře jako ty. Ale stačí jen jeden pohled na ty vykulené rybí hlavy, a žádná římská matrona už se od tebe nenechá namalovat! Bude hledat stopy satiry v každém tahu štětce! "No, tak by to řekl můj starý mentor. Jenomže když teď chci malovat ryby, při Neptunovi, budu malovat ryby. Myslím, že jsou půvabné."

Zdála se dost uchválena vlastními schopnostmi, neskromnost snad odpustitelná u umělkyně v závěrečném stadiu takřka hotového výtvaru.

"Už chápu, proč ses proslavila svými portréty," řekl jsem. "Viděl jsem tvůj obraz Gelinu v knihovně."

Úsměv se jí zachvěl.

"Ano, ten jsem dělala teprve před rokem. Gelina ho chtěla dát Luciovi k narozeninám. Pracovaly jsme na něm celé týdny. Na její soukromé terase na severním konci domu, v jejím pokoji, kam Lucius nikdy nechodil, aby to bylo překvapení."

"Nelíbil se mu?"

"Upřímně řečeno, ne. Byl zhotoven zvlášť k tomu, aby zapadl do zdi nad jeho stolem v knihovně. No, dal dost jasně najevo, že ho tam nechce."

Jestli jsi ten pokoj viděl, znáš jeho vkus - ty strašné sochy Herkula a Charona. Obraz nad jeho stolem byl ještě horší,

děsná věc, která měla ukazovat argonauty napadené harpyjemi, něco tak hrůzně trapného, že si nedokážu představit, jak se opovažoval pouštět do toho pokoje návštěvy.

Skutečně strašný obraz, který namaloval nějakým neznámým mazal v Neapoli. Je to směsice nahých prsou, rozmáchlých pařátů a strnule namalovaných válečníků, ohánějících se meči. Slovy nelze vypsat, jaká to byla hrůza. Nemám pravdu, Olympiade?"

Dívka shlédla dolů od své práce a zasmála se. "Byl to moc špatný obraz, Iaio."

"Nakonec se Lucius podvolil a dal tu věc odstranit, abychom mohli zasadit do zdi Gelinin portrét, ale choval se tuze nepříjemně. Gelina objednala koberec, který se k tomu hodil, a on si donekonečna stěžoval na ty výdaje. Nejednou si díky té epizodě poplakala. Samozřejmě, řeči o penězích byly v tomhle domě stará písnička. Ten Lucius byl přece ztroskotanec! Takový šejdíř! Jaký má smysl žít v takovéhle vile, když musíš dvakrát obrátit každý sestercius, než ho vydáš?"

V místnosti zavládlo náhlé napětí. Olympias už se neusmívala. Jeden z otroků převrhl hrnek s fermeží a zaklel. I ryby jako by se zachvěly nejistotou. Iaia ztlumila hlas.

"Pojďme do lázní. Místnosti jsou úplně prázdné a světlo je v tuhle denní dobu rozkošné. Chlapce nech tady, ať pozoruje Olympiadu při práci."

Púdorys ženských lázní byl zrcadlově shodný s mužskými, kromě rozměrů, jež byly značně menší. Na druhé straně otevřené terasy se rozprostírala hodně podobná vyhlídka. Pod vycházejícím sluncem zářila zátoka tisíci drobných teček stříbrného světla. Obešli jsme kruhový bazén, ze kterého ve svěžím ranním vzduchu stoupala pára. Pod vysokou kopulí zněly naše tlumené hlasy divnou ozvěnou.

"Myslel jsem, že Lucius a Gelina byli šťastný pár," řekl jsem.

"Připadá ti šťastná?"

"Její manžel zemřel děsnou smrtí před pouhými několika dny.

Nečekám zrovna, že se bude usmívat."

"Její nálada se moc nezměnila. Tehdy byla zoufalá díky němu.

Zoufalá je i teď, znovu díky němu a jeho hnusné smrti."

"Na tom obraze zoufale nevypadá. Lže snad ta podobizna?"

"Podobizna ji zachycuje přesně takovou, jaká byla. A proč vypadá na tom portrétu tak šťastně a mírumilovně? Ber v úvahu, že k němu pózovala v jediné místnosti v domě, kam Lucius nikdy ani nevskočil."

"Slyšel jsem, že se vzali z lásky."

"To ano, ale sám vidíš, co z takového svazku vzejde. Zнала jsem Gelinu, ještě když byla dívka, než se vdala. Její matka a já jsme byly zhruba stejně staré a velké přítelkyně. Když se Gelina vdala za Lucia, nebyla jsem tu zrovna od toho, abych kritizovala, ale věděla jsem, že z toho vzejde jen smutek."

"Jak sis mohla být tak jistá? Byl tak zlý?"

Dlouhou chvíli mlčela.

"Netvrdím, že bych dovedla nějak skvěle posuzovat povahy, Gordiane, aspoň ne pokud jde o muže. Víš, jak mi říkali za starých dobrých časů? Iaia Cyzicena, Věčná panna mi říkali, a ne bezdůvodně.

Pokud jde o muže, mám málo zkušeností a nehonosím se žádnou zvláštní prozíravostí. Můj úsudek o mužské povaze je určitě méně spolehlivý než úsudek většiny ostatních žen. Avšak úsudek vycházející ze zkušeností má své meze.

Existují i jiné, jistější způsoby, jak předvídat budoucnost."

Zahleděla se do vířících mlh nad vodou.

"Ano? A co čeká v budoucnosti tento dům a jeho obyvatele?"

"Něco temného a děsivého, ať je to cokoli." Zachvěla se. "Ale abych odpověděla na tvou otázku: Ne, Lucius nebyl zlý, jen slabý. Muž bez vizí, bez energie, bez ctižádosti. Nebýt Krassa, byli by s Gelinou dávno umřeli hladu."

"Vila a stovka otroků, to má k smrti hladem hodně daleko."

"Jenže Luciovi samotnému z toho nepatřilo nic! Pokud já vím, celý jeho příjem padl na vedení tohoto paláce a udržování zdání velkého bohatství. Při jeho spojení s Krassem by každý druhý už dávno zbohatl a získal nezávislost. Lucius ne; tomu stačilo plout s proudem, brát to, co se mu dávalo, a víc než žádat. Choval se jako zhýčkaný pes, co prosí o zbytky z pánova stolu. Jisté je, že táž ruka, která ho pozvedla vzhůru, ho taky přidržovala dole. Krassus zřejmě rozhodl, že Lucius bude navždy ten přikrčený, za všechno vděčný příbuzný, nikdy ne jemu rovný ani soupeř. A Krassus zná způsoby, jak se postarat, aby lidé zůstali na svých místech.

Inu, Gelina si zasloužila něco lepšího. Teď je úplně vydaná Krassovi na milost a nemilost, nemůže ani říct, zda její vlastní domácí otroci mají žít nebo zemřít."

"A až bude po všem?"

Iaia hleděla upřeně do mlhy a neodpovídala. Mlčky jsme obešli bazén.

"Ať byly jejich různice jakékoli, myslím, že Gelina smrtí svého manžela velice trpěla," řekl jsem tiše. "Bude trpět ještě víc, bude-li Krassus pokračovat v tom svém strašném plánu."

"Ano," řekla Iaia hluchým, vzdáleným hlasem. "A nebude ve svém utrpení sama."

"Pokud to byl někdo tady z domu, kdo Lucia zavraždil, rozhodně ten člověk nemůže nečinně stát a přihlížet, jak je tolik lidí pozabíjeno namísto něj."

"Ne lidí," opravila mě, "otroků."

"Ale stejně..."

"A aby umírali otroci, dokonce i devětadevadesát otroků, pro dobro velkého a bohatého muže - není to typicky římské?"

Na to jsem neznal odpověď. Nechal jsem ji stát u bazénu, zahleděnou do jeho sirnatých hlubin.

V předpokoji stál Eko na lešení, držel štětec z koňských žíní a Olympias postávala za ním, ruku jemně položenou na jeho, aby vedla jeho tahy.

"Jeden plynulý pohyb," říkala. "Nanášej to tence, v rovnoměrné vrstvě."

"No tohle, Eko," zavolal jsem na něj, "neměl jsem zdání, že máš malířské nadání."

Trhl sebou. Olympias se ohlédla přes rameno s veselým úsměvem.

"Má velice klidnou ruku," řekla.

"To jistě. Ale myslím, že se rozloučíme. Pojď, Eko."

Obratně sešplhal dolů, uzardělý a mírně dezorientovaný, a nešikovně se ohlížel přes rameno, když jsme vycházeli ven do portika.

"Vnucovals jí svou pozornost, Eko, anebo to byla Olympias, kdo navrhl, abys vylezl za ní na lešení?"

Eko naznačil, že druhá možnost je správná.

"Á, tak to ona si stoupla tak blízko a objala tě kolem ramen?"

Snivě přikývl, pak se zamračil nad tím, jak jsem stiskl rty.

"Já bych přívětivosti té mladé ženy tak docela nedůvěřoval, Eko. Ne, nebuď hloupý; nezávidím ti. Na tom, jak se usmívá, je něco, co mě znepokojuje."

Někdo na nás zezadu zavolal, a když jsem se otočil, uviděl jsem Metrobia a Sergia Oratu, oba v doprovodu otroků.

"Jdeš taky do lázní?" zeptal se obchodník se zívnutím, jež nasvědčovalo tomu, že právě vstal z postele.

"Ano," řekl jsem. Proč ne?

Zatímco se Orata a Eko uvolňovali v horkém bazénu, přijal jsem Metrobiovu nabídku, abych se s ním dal masírovat. Svlékli jsme se a spočinuli bok po boku na palandách v převlékárně. Otrok pobíhal sem a tam mezi námi, hnětl nám ramena a štouchal nás do páteří. Otrok byl vysoký, šlachovitý muž s mimořádně silnými rukama.

"Kdybych byl bohatý," sténal jsem, "asi bych si to nechával dělat každý den."

"Já jsem bohatý," řekl Metrobius, "a dělám to tak. Jak jsi přišel k té strašné bouli na čele?"

"Ach, to nic není. Dveřní rám byl nižší, než jsem očekával. Ach! To je příjemné! Ano, tam... to místečko pod ramenem..."

Tyhle lázně jsou úplně skvělé, vid' Eko a já jsme sem šli včera, hned jak jsme přijeli. Mummius nám chtěl předvést vodoinstalaci. Dal se masírovat tím chlapcem, co nám včera večer zpíval, Apollonius se myslím jmenuje. Ale pochybuju, že je ten Apollonius zpolovice tak šikovný jako tvůj člověk."

"To nevím," řekl Metrobius obezřele.

Ležel na boku s hlavou opřenou o jednu ruku a pohlédl na mě s náhlou podezíravostí.

"Ne? Jsi v tomhle domě tak častým hostem, že jsem myslel, žeš měl třeba příležitost tohoto Apollonia sám využít."

Metrobius si zabzučel a zvedl jedno obočí.

"Mě tady masíruje jen Mollio. Dostal jsem ho už před léty darem od Sully. Zná každý bolavý sval a prasklou kost v tomhle unaveném starém těle. Takový holobrádek jako Apollonius by mi nejspíš udělal výron."

"Ano, Mummius si nejspíš může dovolit riskovat. Není zrovna zjemnělý. Tvrdý jako býk, aspoň tak vypadá."

"A skoro stejně chytrý."

"Ach! Mohl bys to udělat znovu, Mollio? Nevím proč, Metrobie, ale mám dojem, že Marka Mummia nemáš rád."

"Je mi lhostejný."

"Pohrdáš jím"

"To přiznávám. Pojď, Mollio, věnuj se mi. Gordianus toho už má prozatím dost."

Ležel jsem ve stavu blaženosti, ochablý jako uhnětené těsto. Zavřel jsem oči a uviděl před sebou létající ryby a chobotnice, vydávající zvláštní zajímavé zvuky. Ted byla řada na Metrobiovi, aby sténal a kvílel.

"Proč zachází ta zášť tak hluboko?" zeptal jsem se.

"Nikdy jsem neměl Mummia rád, od první chvíle, kdy jsem ho poznal."

"Ale muselo dojít k nějakému incidentu či urážce."

"No tak dobře." Vzdychl. "Bylo to před deseti lety, hned potom, co se Sulla stal diktátorem. Pamatuješ se, že Sulla sestavil proskripční seznamy a dal je vyvěsit na Foru? Nabízela se v nich odměna každému, kdo mu přinese hlavy jeho nepřátel."

"To si dobře pamatuju."

"Byl to ošklivý postup, ale nevyhnutelný. Republika musela padnout.

Aby Sulla znovunastolil pořádek a udělal konec létům občanských válek, musel odstranit opozici. Jinak by trvaly konflikty a krevní msty do nekonečna."

"A co to má společného s tvou soukromou válkou proti Mummiovi?"

"Panství Sullových nepřítel se stala majetkem státu a prodala se ve veřejné dražbě. Nemusím ti říkat, že v první řadě na takzvaných veřejných aukcích stáli zpravidla Sullovi blízcí přátelé a spojenci. Jak jinak by si mohl pouhý herec jako já dovolit vilu na Číši? Ale přede mnou stáli ve frontě jiní."

"Včetně Mummia?"

"Ano. Krassus se tehdy těšil velké přízni, byl skoro stejně významný jako Pompeius. Nakonec to přehnal a Sullu ztrapnil. Možná si pamatuješ jistý skandál, v němž figuroval jeden nevinný muž. Připsali ho na Sullovy seznamy, jen aby Krassus mohl získat majetek toho chudáka."

"Takových skandálů bylo víc než jeden."

"Ano, ale Krassus byl Říman z dobrého rodu, generál, hrdina od Collinské brány. Takové krobiánství od něj nikdo nečekal. Ale stejně ho Sulla za ten přečin jen plácl přes ruce. Jenže před skandálem byl Krassus první ve všem, hned za Pompeiem. A Krassovi muži se museli hýčkat a rozmazlovat, ještě víc než se hýčkali mnozí ze Sullových nejstarších přátel a pomocníků."

"Jako jsi ty."

"Ano."

"Mám za to, že tě Mummius v něčem předběhl a Sulla se postavil na jeho stranu."

"Existoval určitý majetek, po kterém jsme oba prahli."

"Nemovitost nebo otrok?"

"Otok."

"Chápu."

"Ne, nechápeš. Ten chlapec byl majetkem jistého senátora v Římě."

Jednou jsem ho slyšel zpívat na jedné slavnostní večeři. Pocházel z mého rodného města v Etrurii. Zpíval v dialektu, který jsem se učil jako dítě.

Rozplakalo mě, když jsem ho slyšel. Jakmile jsem se dozvěděl, že ho prodávají spolu se zbytkem domácích otroků, uháněl jsem na Forum.

Aukcionář byl náhodou Krassův přítel. Ukázalo se, že Mummius po tom chlapeci rovněž touží, a nikoli kvůli zpěvu. Aukcionář ignoroval mé přihazování a Markus Mummius získal všechny otroky dohromady za cenu obnošené tuniky. Jak byl nafoukaný, když kolem mě procházel, aby si vyzvedl stvrzenku! Navzájem jsme si vyměnili hrozby. Já vytasil nůž. V davu bylo plno Krassových mužů a já musel utéct, abych si zachránil život, když se na mě sesypali. Šel jsem za Sullou, dožadoval se spravedlnosti, ale on se do věci odmítl vložit. Mummius byl prý příliš blízký Krassovi a on si v tu chvíli nemohl dovolit Krassa urazit."

"Takže Mummius tě ošidil o toho chlapce."

"Tím to nekončilo. Trvalo mu jen dva roky, než ho ten otrok unavil."

Mummius se rozhodl, že se ho zbaví, ale odmítl ho prodat mně, čistě jen na truc. Tou dobou už byl Sulla mrtvý a já neměl v Římě žádný vliv.

Napsal jsem Mummiovi dopis a žádal ho tak pokorně, jak jen jsem dokázal, aby mi dovolil toho chlapce koupit. Víš, co udělal? Dal ten dopis kolovat na slavnostní večeři a tropil si z něj žerty. A pak dal kolovat i toho kluka. Postaral se, abych se o tom všem doslechl."

"A ten chlapec?"

"Mummius ho prodal obchodníkovi s otroky, který směřoval do Alexandrie. Chlapec zmizel navždy. Mollio!" vyštěkl.

"Tvoje ruce jsou dneska ráno k ničemu!"

"Trpělivost, pane," šveholil šlachovitý otrok. "Páteř máš ztuhlou jako dřevo. Tvoje ramena jsou jako zrezivělé panty." Dveře se otevřely. Závan chladného vzduchu s sebou přinesl vysoký, pisklavý hlas Sergia Oraty.

"A další trubky vedou tady pod podlahou a podél obou těchto stěn," říkal. "Vidiš ventilátory, které propouštějí dovnitř v pravidelných rozestupech horký vzduch?"

Eko ho následoval a bez velkého nadšení přikyvoval. Orata byl nahý až na velikánskou osušku, ovinutou kolem pasu. Z jeho buclatého růžového těla stoupala oblaka páry.

"Gordiane, tvůj syn je učenlivý žák. Na lepšího posluchače jsem nikdy nenarazil. Mám za to, že ten hoch možná má určité inženýrské nadání."

"Vážně?"

Podíval jsem se přes tlusfuchovo rameno na Eka, který vypadal dost znuděně. Myšlenkami byl nepochybně někde docela jinde, vznášel se nad mořskou krajinou ženského předpokojie spolu s Olympiádou.

"Vždycky jsem si to myslel, Sergie Orato. Nepochybně je mu zatěžko klást složité otázky, ale jako bych se rozpomínal, že byl včera tuze zvědavý na to, co se děje s vodou poté, co projde okruhem bazénů. Říkal jsem mu, že podle mého domnění vede nějaký systém trubek dolů do zátoky, ale mé vysvětlení ho neuspokojilo."

"Opravdu?"

Orata se zatvářil potěšeně. Eko na mě užasle civěl, pak postřehl, jak jsem na něj mrkl, když se Orata otočil zády.

"Pak mu to budu muset dopodrobna vysvětlit a nic nevynechat. Pojd', mladíku."

Orata zmizel ze dveří a Eko se odplahočil za ním.

Metrobius se zasmál, pak zasténal, jak ho otrok Mollio začal znovu štípat a bušit po těle.

"Sergius Orata není takový prostáček, jak se tváří," řekl se sarkastickým úsměvem. "Na těch ramenou sedí, panečku, hlava, pořád kalkuluje a počítá zisky. Rozhodně je dost bohatý a povídá se, že má slabost pro hazardní hru a tanečnice. Ale v tomhle domě musí stejně působit jako výlupek ctnosti - není ani tak hrabivý jako Krassus, ani zlý jako Mummius, to ani zdaleka ne."

"O Krassovi vím velmi málo," přiznal jsem, "jen to, co se říká za jeho zády na Foru."

"Věř každému slovu. Vážně, překvapuje mě, že neukradl mrtvole minci z úst."

"A Mummius..."

"Ta svině."

"Připadá mi jako zvláštní směsice povah. Souhlasím s tebou, že má v sobě něco drsného. Ukázku jsem viděl cestou sem. Z cvičných důvodů nařídil hnát galejníky na maximum - děsnější podívanou jsem ještě nezažil."

"To je celý Mummius s tou svou blbou vojenskou disciplínou."

Disciplína je bůh, kterého používá jako záminku k ospravedlnění každé zlovolnosti, jakkoli neřestné, stejně jako Krassus dokáže ospravedlnit jakýkoli zločin kvůli zisku. Oba jsou stranami téže mince, v mnohém ohledu opační, ale v podstatě stejní."

Taková kritika mi přišla divná, aspoň od muže, který byl tak úzce spojen se Sullou. Jak ale říkají Etruskové, láska je slepá vůči zkaženosti, kdežto závist vidí každou neřest.

"A přece," řekl jsem, "myslím, že jsem u obou zahlédl jistou slabost, měkkost, která je vidět i přes jejich zbroj."

Mummiovo brnění je z oceli, Krassovo ze stříbra, ale proč by se muž zakrýval krunýřem, než aby zaštitil svou zranitelnost?"

Metrobius zvedl jedno obočí a mazaně na mě pohlédl.

"Inu, Gordiane z Říma, možná jsi všímavější, než jsem si myslel. Jaké jsou ty slabosti, jimiž jsou postiženi Krassus a jeho poručík?"

Pokrčil jsem rameny.

"Ještě toho o žádném z nich nevím dost, abych to mohl říct."

Metrobius kývl.

"Hledej a možná najdeš, Hledači. Ale o těch dvou už dost."

Převalil se a nechal si od otroka natáhnout ruce nad hlavu. "Změňme téma."

"Možná bys mi mohl něco povědět o Luciovi a Gelině. Pokud vím, jste s Gelinou velmi dobří přátelé."

"To jsme."

"A Lucius?"

"Nepřišel právě z prohlídky místnosti, kde maluje Iaia?"

"Ano."

"Pak jsi musel vidět jeho portrét."

"Prosím?"

"Ta medúza nad dveřmi."

"Cože? Aha, ty žertuješ."

"Nežertuji. Až budeš mít příště příležitost, pořádně si ji prohlédni."

Tělo patří medúze, ale tvář je nepochybně Luciova. Je to v očích. Brilantní satirický kousek tím uspokojivější, protože Lucius sám by ten vtip jakživ nepochopil. Povyšuje to celou fresku na úroveň vysokého umění. Iaia byla kdysi nazývána nejlepší portrétistkou v Římě, a to z dobrých důvodů."

"Lucius tedy byl medúza?"

Opovržlivě odfrkl.

"V životě jsem nepoznal zbytečnějšího člověka. Pro Krassa pouhý ošlapek, ačkoli ošlapek by mohl mít větší osobnost. Je líp, když je mrtvý než živý."

"A přece ho Gelina milovala."

"Že by? Ano, nejspíš ano. „Láska je slepá,“ říkají Etruskové."

"Zrovna jsem si sám to rčení vybavil. Ale Gelina je nejspíš od přírody citově založená. Rozhodně se zdá zdcena osudem svých otroků."

Pokrčil rameny.

"Jestliže Krassus trvá na tom, že je zabije, je to pitomé plýtvání, ale určitě jí dá jiné. Krassus má víc otroků, než je v moři ryb."

"Zapůsobilo na mě, že Gelina dokázala Krassa přesvědčit, aby pro mě poslal loď."

"Gelina?" Metrobius se podivně usmál. "Ano, byla to Gelina, kdo první pronesl tvoje jméno, ale pochybuji, že by sama dokázala Krassa přemluvit, aby vynaložil tolik námahy a výdajů kvůli pouhým otrokům."

"Jak to myslíš?"

"Já myslím, že to víš. Je tu někdo jiný, kdo touží vyrvat ty otroky ze spárů smrti."

"Koho tím míníš?"

"Kdo cestoval až do Říma, jen aby tě přivezl?"

"Markus Mummus? Muž, který hnal celou loď otroků, div nevypustili duši, z pouhého rozmaru? Proč by měl hnout prstem, aby zachránil Gelininy otroky, zvláště navzdory Krassově vůli?"

Metrobius na mě podivně pohlédl.

"Já myslím, že to určitě víš. Když jsi mluvil o tom, že Mummus má nějakou slabost..." Zamračil se. "Zklamals mě, Hledači. Myslím, že jsi tak tupý, jak jsem si původně myslel. Seděls vedle mě včera u večeře. Viděls stejně jasné jako já ty slzy, co vytryskly Mummiovi z očí, když ten klukotrok zpíval. Myslíš, že brečel z laciného sentimentu? Muž jako Mummus pláče jen proto, že mu puká srdce."

"Chceš říct..."

"Tuhle, když se Krassus rozhodl, že by otroci měli zemřít, se hádali a hádali. Mummus prakticky klečel na kolenou, žadonil, aby Krassus udělal výjimku. Krassus však trvá na tom, aby byli všichni potrestáni, včetně krásného Apollonia, bez ohledu na to, jak může být ten hoch neškodný nebo nevinný a bez ohledu na to, jak po něm Mummus touží. A tak se den po pohřbu bude muset Markus Mummus dívat, jak jeho vlastní muži naženou kluka do arény a usmrtí ho spolu s ostatními domácími otroky."

Rád bych věděl, jestli je budou stínat jednoho po druhém? To určitě ne, to by trvalo celé odpoledne a i otrlé baianské obecenstvo by se začalo ošívat.

Možná budou tu špinavou práci muset udělat gladiátoři. Uvězní otroky do sítí a vyřítí se na ně s kopími..."

"Mummus je tedy chce všechny zachránit jen kvůli Apolloniovi?"

"Ovšem. Je ochotný udělat ze sebe kvůli tomu klukovi úplného blázna. Všechno to začalo, když tu byl naposledy na jaře s Krassem na návštěvě. Mummus okamžitě vzplál, jako když trefíš jelena šípem mezi oči. V létě dokonce napsal klukovi dopis z Říma. Lucius ho zachytil a byl dost znechucený."

"Protože ten dopis byl oplzlý?"

"Oplzlost od Mummia? Prosím tě, určitě nemá představivost ani literární zdatnost. Naopak, byl dost cudný a opatrný, úplně jako epištola od Platóna některému z jeho studentů, plný zbožné chvály Apolloniovy duchovní moudrosti a jeho

nezemské krásy a tak."

"Ale Lucius se žení z lásky. Řekl bych, že by mohl mít pochopení."

"Luciovi připadala skandální ta nepatřičnost. Že se občan peleší s jedním z jeho otroků je jedna věc; o tom nemusí nikdo vědět. Ale že občan píše dopisy otrokovi jiného muže, to je trapné všem. Lucius si stěžoval Krassovi, který musel Mummiovi něco říct, protože druhý dopis už se neobjevil. Mummios ale zůstal uhranutý. Chtěl si Apollonia koupit pro sebe, ale to muselo projít přes Lucia i přes Krassa. Jeden nebo druhý odmítl prodat - asi Lucius, Mummiovi naschvál. Anebo se možná chtěl Krassus vyhnout dalším trapným situacím se svým poručíkem."

"A teď Mummios čeká, až otrok zahyne."

"Ano. Snažil se svou úzkost skrývat před Faustem Fabiem a zbytkem Krassova doprovodu, ale nejvíc ze všeho před muži pod svým velením."

Jenomže každý to ví. Řeči se v malé, soukromé armádě šíří velmi rychle.

Byla to náramná podívaná, vidět ho, jak se tuhle plazil v knihovně před Krassem a pachtil se přijít na ty nejjádlnější argumenty, kterými by Apollonia zachránil..."

"To bylo nejspíš za zavřenými dveřmi?"

"Co mám dělat, když slyším každé slovo okny, která vedou na nádvoří? Mummios prosil o chlapcův život; Krassus se dovolával přísného majestátu římského práva. Mummios se hádal o výjimku; Krassus mu řekl, aby ze sebe přestal dělat pitomce. Mám za to, že jednu chvíli dokonce Mummia nazval 'Neřímanem', což je nejhorší urážka, jaké se může chrabrému vojákovi, jako je Mummios, od jeho velitele dostat. Jestli ti Gelina připadá zdrcená, tak bys měl tenkrát slyšet Mummia. Neumím si představit, jak bude reagovat, až se římská čepel zatne do něžného mladého Apolloniova těla a hezký otrok začne krváčet..."

Metrobius zvolna zavřel oči a na tváři se mu usadil podivný výraz.

"Ty se usmíváš," zašeptal jsem.

"A proč ne? Mollio umí masírovat nejlíp z celé Číše. Je mi úplně rozkošně a jsem připraven k lázni."

Metrobius vstal a podržel ruce nahoře, zatímco kolem něj otrok omotával dlouhý ručník. Posadil jsem se a otřel si zpocené čelo.

"Je to jen má představa," řekl jsem tiše, "anebo jsou v tomhle domě tací, kteří se doopravdy těší, až uvidí popravu otroků? Říman prahne po spravedlnosti, ne po pomstě."

Metrobius neodpověděl, ale zvolna se otočil a opustil místnost.

"Skoda že neumíš plavat líp než já," řekl jsem Ekovi, když jsme opouštěli lázně.

Vrhl na mě bolestný výraz, ale nediskutoval o tom.

"Naším příštím úkolem je podívat se do vody kolem loděnice. Co se tam včera v noci shazovalo z můstku a proč?"

Shlédl jsem z terasy před láznemi. Z místa, kde jsme stáli, bylo vidět loděnici a větší část můstku.

Kolem nikdo nebyl. Okraj pobřeží byl přerušován zubatými skalisky a voda se zdála dost hluboká na to, aby zastráovala.

"Rád bych věděl, jestli je ten malý Meto plavec? Patrně vyrůstal tady na Číši. Nejsou snad všichni místní kluci potápěči a plavci, dokonce i otroci? Kdybychom ho dokázali rychle najít, snad bychom mohli prozkoumat loděnici a její okolí ještě před poledním jídlem."

Našli jsme ho v horním patře. Když nás uviděl, usmál se a přiběhl.

Začal jsem mluvit, ale popadl mě za ruku a zatahal za ni.

"Musíš jít zpátky do svého pokoje," zašeptal.

Snažil jsem se mu to vysvětlit, ale on jen zavrtěl hlavou a svá slova opakoval. Eko a já jsme ho následovali, utíkal napřed.

Místnost byla zaplavena slunečním světlem. Nikdo nám ještě nepřišel ustlat postele, ale já vycítil, že v pokoji někdo byl. Pohlédl jsem úkosem na Meta, který na mě pokukoval zpoza dveří. Stáhl jsem přehoz ze své postele.

Ošklivá figurka byla pryč. Na jejím místě byl kus pergamenu s červeně napsanou zprávou:

PORAĎ SE SE SIBYLOU V CUMAE JDI RYCHLE "Eko, tohle mění naše plány. Dneska ráno se plavat nebude. Někdo zařídil, abychom dostali zprávu přímo od bohů."

Eko hleděl na cár pergamenu, pak mi ho podal zpátky. Zdálo se, že si na rozdíl ode mě nevšiml, že písmeno A je napsáno s výstředním rozmachem, se středovou příčkou ostře skloněnou k pravé straně.

11

Když jsem se zeptal Meta, jestli by nám nemohl ukázat cestu k Siblyně jeskyni nebo aspoň do Cumae, ucouvl a zavrtěl hlavou. Když jsem naléhal, zbledl ve tváři.

"Já ne," šeptal. "Já se Sibly bojím. Ale vím, kdo by ti ji mohl ukázat."

"Ano?"

"Olympias chodí do Cumae každý den zhruba touhle dobou pro věci z Iaiina domu a dohlédnout na něj."

"To se nám ale hodí," řekl jsem. "Jezdí tam vozem, anebo dává Olympias přednost přepychu nosítek?"

"Kdepak, jezdí na koni, jezdí dobře jako muž. Teď je nejspíš ve stáji."

Jestli si pospíšíte..."

"Pojd', Eko," začal jsem, ale už byl ze dveří.

Napůl jsem čekal, že na nás Olympias bude čekat, zdála se však upřímně překvapená, když jsem na ni z nádvoří zavolal. Už vyjížděla ze stáje v sedle malého bílého koníka. Převlékla se z dlouhého, beztvářeho malířského roucha do krátké stoly, která jí umožňovala sedět na koni obkročmo. Oděv ji úplně odhaloval nahé nohy od kolen dolů. Eko předstíral, že si obdivně prohlíží koně, zatímco přejížděl očima dokonale krivky dívčích opálených lýtek, přitisknutých k plecím zvířete.

Olympias slíbila, že nás doprovodí do Cumae, ale teprve až po krátkém zaváhání. Když jsem jí řekl, že hledáme Sibylu, zatvářila se zprvu polekaně, pak skepticky. Její zmatek mě překvapil. Myslel jsem si, že musí mít podíl na tomto rafinovaném plánu vylákat mě do Cumae, a přece jako by se jí ten vnucený úkol nezamlouval. Počkala, než jsme si Eko a já půjčili koně od správce stáje, a pak jsme všichni tři společně vyrazili.

"Ten chlapec Meto říká, že tuhle cestu podnikáš každý den. Není to dlouhá jízda tam a zpátky?"

"Znám zkratku," řekla.

Projeli jsme mezi pylony s byčími hlavami na veřejnou silnici a pak zahrnuli doprava jako tehdy s Mummiem, než nám otroci ukázali, kde se našla zakrvácená tunika. Rychle jsme to místo minuli a pokračovali na sever. Kopce po naší levici byly pokryty sady olivovníků, jejichž větve byly ztěžklé časnou úrodou; nikde nebylo vidět žádné otroky. Po sadech následovala vinice, pak roztroušená políčka a kus lesa.

"Půda všude kolem Číše je pozoruhodná svou úrodností," řekl jsem.

"A ještě divnějšími věcmi," podotkla Olympias.

Silnice se začala stáčet dolů. Mezi stromy jsem před sebou uviděl jezero Lucrinus, dlouhou lagunu oddělenou od zátoky úzkým pruhem pláže.

"Tady nadělal své jmění Sergius Orata," řekl jsem Ekovi. "Pěstuje ústřice a prodává je boháčům. Kdyby tak tady byl s námi, určitě by ti chtěl poskytnout rozsáhlou prohlídku s přednáškou."

Eko obrátil oči v sloup a přehnaně se otřásl.

Vyhlídka se rozšířila a já už před sebou viděl úsek silnice, která sledovala pevninu mezi jezerem a zátokou a pak odbočovala směrem na východ, kde procházela mezi řadou nízkých pahorků a pak znovu klesala k městu Puteoli. Viděl jsem tam mnoho přístavišť, ale jak řekl prve Faustus Fabius, jen málo velkých lodí.

Olympias se ohlédla přes rameno.

"Kdybychom jeli pořád po téhle cestě, minuli bychom jezero Lucrinus a dorazili do poloviny cesty do Puteoli, než bychom zahrnuli zpátky ke Cumae. Ale to je pro vozy a nosítka a pro ty, co potřebují dlážděnou silnici. Já jezdím tudy."

Odbočila ze silnice na úzkou pěšinu, která protínala nízké křoviny. Projeli jsme mezi stromy na holý pahorek a pokračovali po úzké cestě, která vypadala jako kozí stezka. Nalevo od nás byly oblé kopce, ale napravo, směrem k jezeru Lucrinus, se půda strmě svažovala. Daleko pod námi, na široké, nízké pláni kolem jezera, byla utábořena Krassova soukromá armáda.

Všude na břehu stály stany. Z ohňů na vaření stoupaly obláčky kouře.

Po pláni se proháněli jezdci, zvedající oblaka prachu. Vojáci cvičili v pochodových formacích anebo trénovali boj mečem ve skupinkách po dvou.

Zvuk mečů narážejících na štíty z údolí vzhůru spolu s hlubokým bučivým hlasem, který byl příliš nezřetelný, aby mu bylo rozumět, ale nedal se nepoznat. Markus Mummius řval rozkazy na skupinu vojáků, kteří stáli v přísné formaci.

Opodál, před největším ze stanů, stál Faustus Fabius, rozpoznatelný podle hřívy rudých vlasů; předkláněl se a mluvil ke Krassovi, který seděl na skládací židli bez opěradla. Byl oděn v plné vojenské nádheře, stříbrná výstroj se mu týpila ve slunci, velká rudá kápě zářila jako krůpěj krve na pozadí prašné krajiny.

"Prý se připravuje vymáhat velení proti Spartakovi," zadívala se Olympias dolů na tu podívanou se zasmušilým výrazem v obličejí. "Senát má vlastní armádu, samozřejmě, ale její řady poničily porážky na jaře a v létě."

Takže Krassus staví vlastní armádu. Fabius říká, že u jezera Lucrinus je šest set mužů. Krassus už shromáždil pětinasobek toho počtu v jednom táboře u Říma a může jich sehnat ještě víc, jakmile to senát schválí.

Krassus říká, že žádný muž o sobě nemůže říct, že je opravdu bohatý, pokud si nemůže dovolit vlastní armádu."

Před našima očima se vojáci, svolaní úderem na cimbál, začali shromažďovat k polednímu jídlu. Otroci pobíhali sem a tam mezi kotli, v nichž cosi vřelo.

"Poznáš ty tuniky? Ti kuchyňští otroci jsou z Gelinina domu," řekla Olympias. "Spěchají nakrmit tytéž muže, kteří jim za dva dny budou podřezávat hrdla."

Eko se dotkl mé paže a ukázal na druhý konec pláně, kde holou zemi střídal les. Z velkého množství stromů, v lese pokácených, budovalo mužstvo vojáků provizorní arénu ze syrového dřeva. Do země vykopali hlubokou prohlubeň, udusali ji naplocho a kolem ní vojáci stavěli vysokou zeď obklopenou řadami sedadel. Když jsem zamžoural, taktak jsem dokázal rozeznat skupiny mužů v helmách uprostřed kruhu, kteří si nacvičovali předstíraný souboj meči, trojzubci a sítěmi.

"Na pohřební hry," zamumlal jsem. "Gladiátoři už museli přijet. Tady budou bojovat pozitíři na počest Lucia Licinia."

Tady taky určitě..."

"Ano," řekla Olympias. "Tady budou usmrceni otroci." Tvář jí ztvrdla.

"Krassovi muži by neměli používat tyhle stromy. Ty patří k lesu u jezera Avernus, dál na severu. Nevlastní je nikdo. Averninský les je posvátný."

Porazit třeba i jen pár z nich k jakémukoli účelu je velká bezbožnost.

Pokácet jich tolik, aby uspokojil vlastní ctižádostivé záměry, je od Marka Krassa strašná arogance. Nic dobrého z toho nevzejde. Uvidíš. Jestli mi nevěříš, zeptej se Sibylu, až ji uvidíš."

Pokračovali jsme mlčky podél pahorku, pak znovu vjeli do lesa a cesta se začala postupně svažovat. Les houstl. Stromy samy změnily charakter.

Jejich listy už nebyly zelené, ale takřka černé; veliké huňaté stromy se tyčily všude kolem a napřahovaly do vzduchu propletené větve. Podrost houstl trnitými křovinami a převislými chumáči mechovitěho lišejníku. Ze země vyrážely houby. Kozí stezka zmizela a mně připadalo, že Olympias nalézá cestu lesem instinktem. Zahalilo nás těžké ticho, přerušované jen dusotem našich koní a vzdáleným křikem nějakého divného ptáka.

"Tudy jezdíš sama?" řekl jsem. "Tak osamělé místo, čekal bych, že se tu nebudeš cítit v bezpečí."

"Co by mi v tomhle lese mohlo ublížit? Banditi, loupežníci, uprchlí otroci?"

Olympias se dívala přímo před sebe, takže jsem ji neviděl do tváře.

"Tyhle lesy jsou zasvěcené bohyni Dianě; tyhle lesy náležely Dianě po tisíc let, ještě než přišli Řekové. Když ona zamiluje, neunikne jejímu šípu žádné bijící srdce. Necítím tady o nic víc strachu, než kdybych byla holubice nebo jestřáb. Jen člověku, který vstoupí do tohoto lesa se zlým úmyslem, tady hrozí nebezpečí. Vyvrhelové to v hloubi duše vědí a nevstupují sem. Ty cítíš strach, Gordiane?"

Zadíval jsem se na její zátylek, na měkkou zlatou hřívu vlasů.

Představoval jsem si tu nejpodivnější věc - že kdyby se náhle otočila, neuviděl bych její krásnou tvář, nýbrž podobu příliš strašnou, než aby se na ni dalo hledět, hrubou, šklebící se masku s krutými očima, tvář hněvivé bohyně.

"Ne, necítím strach," zašeptal jsem chraplavě.

"To je dobře. Pak máš právo tady být a budeš v bezpečí."

Obrátila se a já uviděl jen neškodnou, usměvavou tvář Olympiady.

Vydychl jsem úlevou.

Les temněl. Mezi stromy se rozprostírala těžká, lepkavá mlha. Pach moře se mísil s vlhkými pachy hniječích listů a plesnivějících kůry. Pak na nás zaútočil jiný pach, pach vroucí síry.

Olympias ukázala na mýtinu po naší pravici. Vyjeli jsme na úsek holé skály. Nad námi se tyčil zubatý okraj vrstvy mlhy, vající se od moře. Pod námi se otevřel veliký volný prostor. Dole vířila obrovská jáma plná par, olemovaná temnými, smutnými stromy. Skrz páry jsem stěží rozeznal povrch ohromného, zvířeného kráteru, kde to bublalo a vřelo a prskalo.

"Čelisti hádu," zašeptal jsem.

Olympias přikývla.

"Někteří říkají, že to muselo být tady, kde Pluton vtáhl Proserpinu do podsvětí. Pod touhle kaluží prskajícího sírného bahna, hluboko v neklidných útrobách země, prý vede množství podzemních řek, které oddělují říši živých od říše mrtvých. Je tam Acheron, řeka žalu, a Cocytus, řeka oplakávání. Je tam Phlegethon, řeka ohně, a Léthé, řeka zapomnění. Společně se pak vlévají do velké řeky Styx, přes kterou převozník Charon přepravuje duchy mrtvých do prázdných pustin Tamaru. Občas prý Plutův hlídací pes Cerberus uprchne ze svých pout a zaběhne do horního světa.

Jednou jsem mluvila s jedním sedlákem z Cumae, který slyšel tu příšeru v Avernském lese, všechny tři hlavy společně vyly ve světle úplňku. Jindy za noci uniknou z jezera Avernus obávaní lemurové, zlomyslní duchové mrtvých, kteří straší po lesích a vtělují se do vlků. Pluton je ale vždycky do rána odtáhne zase zpátky. Z jeho říše nikdo nadlouho neunikne."

Odvrátila tvář od strašidelné vyhlídky pod námi a koukla na Eka, který na ni civěl s vyvalenými očima.

"Zvláštní, vidíte," řekla, "to pomýšlení, že tohle všechno existuje tak blízko civilizace a pohodlí Baiae a zdejších vil? V Gelině domě jako by byl svět zhotoven ze slunečního svitu tančícího na vodě a svěžího slaného vzduchu; je snadné zapomenout na bohy, kteří žijí pod vlhkými kameny, a na lemury, co prodlévají pod sirnatými jámami. Jezero Avernus tady bylo před Římany i před Řeky. Byly tu tyhle lesy a taky všechny ty kouřící fumaroly a vroucí jámy plné smradu, co obkružují celou Číši. Tohle je místo, kde se podsvětí nejvíc přibližuje světu živých. Všechny ty krásné domy a jasná světla kolem Číše jsou jako maska, šaráda, nepodstatná jako slupka bubliny; pod nimi rachotí a bublá síra, už od nepaměti. Ještě dlouho po tom, co ty hezké domy shnijí a světla uhasnou, budou tady ještě dokořán otevřené Čelisti hádu, aby přijímaly stíny mrtvých."

Hleděl jsem na ni v úžasu, polekán tím, že taková slova mohou vycházet ze rtů stvoření tak mladého a plného života. Na okamžik se setkala pohledem s mýma očima a usmála se svým nevyzpytatelným úsměvem, pak otočila koně.

"Není dobré dívat se moc dlouho do tváře Avera ani vdechovat ty výpary."

Naše cesta začala pozvolna klesat. Posléze jsme vyjeli z lesa do travnaté krajiny nízkých pahorků, protatých zubatými bílými skalisky. Čím blíž jsme byli k moři, tím byly kopce ošlehanější větrem a holejší; mlha se zvedla a visela nám v cárech nad hlavami. Skály narostly do velikosti domů a ležely roztroušené kolem nás jako polámané a omšelé kosti obrů.

Nabývaly fantastických tvarů, ježily se ostrými hranami a protínaly je vířivé tunely a díry jako od červotoče.

Nějakou dobu jsme projížděli labyrintem skal, až jsme dorazili ke skryté výduti zasazené ve strmém svahu jako ohyb lokte. Úzká prohlubeň byla pokryta skutálenými balvany a stromy podivně vytvarovanými větrem.

"Tady vás opustím," řekla Olympias. "Najděte si místo, kam uvázat koně, a čekejte. Knězka pro vás přijde."

"Ale kde je chrám?"

"Knězka vás do chrámu zavede."

"Ale já myslel, že tu bude nějaký velký chrám, který označuje místo Sibyliny svatyně."

Olympias kývla.

"Myslíš ten chrám, který postavil Daidalos, když po svém dlouhém letu sestoupil na tomhle místě na zem? Daidalos ho postavil na počest Apollóna, vyzdobil ho deskami, celými pobitými zlatem, a zakryl ho zlatou střešou. Tak se to říká ve vesnici Cumae. Jenže ten zlatý chrám je jen legenda, anebo ho už dávno spolkla země. To se tady někdy stává - zem se otevře a pohltí celé domy. Dnes je chrám na skrytém, skalnatém místě poblíž ústí Sibyliny jeskyně. Neboj se, knězka přijde. Přinesl jsi obětní dar ve zlatě nebo stříbre?"

"Přinesl jsem pár mincí, které jsem měl s sebou ve svém pokoji."

"To bude stačit. Teď vás opustím." Škubla netrpělivě otěžemi svého koně.

"Ale počkej! Jak tě zase najdeme?"

"Proč byste mě měli hledat?" V jejím hlase zazněl nepřijemný podtón.

"Přivedla jsem vás sem, jak jsi žádal. Nedokážeš najít cestu zpátky sám?"

Pohlédl jsem na labyrint skal. Klesající mlha nám vířila nad hlavami a tlumený vítr sténal mezi kameny. Nejistě jsem

pokrčil rameny.

"Tak dobře," řekla, "až s vámi Sibyla skončí, jedte kousek směrem k moři. Přes hřeben travnatého kopce dojedete do vesnice Cumae. Iaiin dům je na druhém konci vsi. Jeden z otroků vás pustí dovnitř, kdyby..., " nejistě se odmlčela, "kdybych tam nebyla. Počkejte na mě."

"A kde jinde bys byla?"

Odjela bez odpovědi a rychle zmizela mezi balvany.

"Jakápak životně důležitá záležitost ji táhne dennodenně do Cumae?" řekl jsem si pro sebe. "A proč se nás tak horlivě chce zbavit? Eko, co říkáš tomuhle místu?"

Eko se schoulil a zachvěl se, ale ne zimou.

"Souhlasím. Je tu něco, z čeho mě brní zuby."

Pohlédl jsem na labyrint skal kolem nás. Vítr sténal a hvízdal v soutěskách.

"Nevidíš dál než pár metrů od sebe díky všem těm zubatým balvanům."

Dala by se tu schovat z dohledu celá armáda, za každým skaliskem jeden vrah."

Sesedli jsme z koní a zavedli je hlouběji do ohybu kopce. V kůře jedné pokroucené větve byl vydržený pruh, svědčící o tom, že si sem přivázali koně už mnozí před námi. Zajistil jsem zvířata a pak ucítil, jak mě Eko naléhavě tahá za rukáv.

"Ano, co..."

Zarazil jsem se. Jakoby odnikud šinula se mezi dvěma nedalekými kameny postava na koni, ubírala se po stejné cestě, kudy prve odjela Olympias. Klesající mlha tlumila všechny zvuky kopyt jejího koně, takže nás minula tiše jako fantom. Bylo ji vidět jen na okamžik, zahalenou v tmavém plášti s kápí.

"Co ty na to?" zašeptal jsem.

Eko přiskočil k nejvyššímu z nedalekých skalisek a vyškrábal se na ně, přičemž se prsty zachycoval v úchytech mezi otvory. Zadíval se před sebe. Na okamžik se mu tvář rozzářila a pak zase potemněla. Zamával na mě, ale nespouštěl oči ze skalního labyrintu. Jako by dával signál, štipl se do brady a odtáhl prsty, aby naznačil špičku.

"Dlouhé vousy?" řekl jsem.

Eko přikývl.

"Myslíš, že ten jezdec je Dionysius, ten filozof?"

Znovu kývl.

"To je ale zvláštní. Vidíš ho ještě?"

Eko se zamračil a zavrtěl hlavou. Pak se zase rozzářil. Ukázal prstem, jak letí šíp, obloukem, který stoupá a pak klesá, naznačil cosi ve větší dálce. Udělal své znamení pro Olympiadinu vrkoče.

"Vidíš dívku?"

Kývl že ano, pak ne, když zmizela z dohledu.

"A zdá se, že ji filozof sleduje?"

Eko se díval ještě chvíli, pak ke mně shlédl s výrazem vážné obavy a zvolna přikývl.

"To je ale zvláštní. To je ale velmi zvláštní. Jestli už nic nevidíš, pojď dolů."

Eko se díval ještě chvíli, pak si sedl na skálu a nešoupl se dolů, přistál se zasténáním.

Spěchal ke koním a ukazoval na zauzlené opratě.

"Jet za nimi? Nebud' směšný. Není důvod domnívat se, že by ji Dionysius chtěl nějak ublížit. Možná ji vůbec nesleduje."

Eko si založil ruce v bok a díval se na mě tak, jak to často dělává Bethesda, jako bych byl hloupé dítě.

"Tak tedy dobře, připouštím, že je zvláštní, jestli projíždí po stejné skryté pěšině jen pár minut za námi, pokud nemá nějaký tajný důvod."

Možná sledoval nás, a ne Olympiadu, v kterémžto případě jsme mu upláchlí."

Eko nebyl spokojen. Založil si ruce a zavrtěl se.

"Ne," řekl jsem pevně. "Nejedeme za nimi. A ne, na vlastní pěst taky nepojedeš. Olympias už je patrně v Cumae. Kromě toho pochybuju, že by mladá žena tak silná a zdatná jako Olympias potřebovala ochranu před takovým starým šedovousem, jako je Dionysius."

Eko sražil čelo a kopl do kamene. S pažemi dosud založenými vykročil k vysoké skále, jako by na ni chtěl znovu vyšplhat. Vzápětí ztuhl a otočil se na patě jako já.

Ten hlas byl divný a znervózňující - mručivý, hvízdavý, stěží se v něm dalo rozeznat hlas ženy. Jeho majitelka na sobě měla krvavě rudý plášť s kápí a stála s rukama sepjatými v objemných rukávech, takže nebylo vidět žádnou část jejího těla. Z hlubokého stínu, který ji skrýval tvář, vycházel hlas jako sténání fantoma z Čelistí hádu.

"Vrat se, mladíku! Ta dívka je v bezpečí. Ty jsi tady na druhé straně vetřelec a jsi v neustálém nebezpečí, dokud bůh neuvidí tvou obnaženou tvář a neposoudí, zda tě má srazit bleskem nebo otevřít tvé uši hlasu Sibyl. Oba seberte odvahu a následujte mě. Hned!"

12

Kdysi dávno existoval jeden římský král zvaný Tarquinius Hrdý.

Jednoho dne přišla ze své jeskyně v Cumae do Říma čarodějnice a nabídla Tarquiniovi devět knih okultních vědomostí. Tyto knihy byly zhotoveny z palmových listů a neměly podobu svitku, takže se stránky daly uspořádat v jakémkoli pořadí. To se Tarquiniovi zdálo velice divné. Byly také psány řecky, ne latinsky, ale čarodějnice tvrdila, že ty knihy předpovídají celou budoucnost Říma. Ti, kdo je prý prostudují, pochopí všechny ty divné jevy, jimiž bozi sdělují pozemšťanům svou vůli, jako třeba když vidíme v zimě letět husy na sever anebo hořet vodu plamenem anebo když je slyšet kohouty o polednách kokrhát.

Tarquinius zvažoval její nabídku, ale suma ve zlatě, kterou vyžadovala, byla příliš velká. Poslal ji pryč s tím, že král

Numa před stovkou let zřídil kněžství, kultu a rituály Římanů a tyto instituce vždycky stačily rozeznat vůli bohů. Toho večera bylo vidět, jak nad obzorem visí tři ohnivé koule. Lid se polekal. Tarquinius povolal kněží, aby ten jev vysvětlili, avšak k jejich veliké zlosti se žádné vysvětlení najít nedalo.

Příštího dne čarodějnice navštívila Tarquinia znovu a řekla mu, že má na prodej šest knih vědomostí. Žádala stejnou cenu jako předchozího dne za devět knih. Tarquinius chtěl vědět, co se stalo se zbylými třemi knihami, a čarodějka řekla, že je v noci spálila. Tarquinius, uražen tím, že čarodějnice požaduje za šest knih tolik, kolik odmítl zaplatit za devět, ji poslal pryč.

Té noci vyvstaly nad horizontem tři spirálovité sloupy kouře, rozfoukané větrem a osvětlené měsícem tak, že skýtaly groteskní a odpornou podívanou. Lid se znovu polekal v domněni, že je to určitě znamení od rozhněvaného boha.

Tarquinius povolal kněží. Opět byli zmateni.

Příštího dne přišla čarodějnice navštívit krále znovu. Předchozí noci spálila prý další tři knihy a teď mu nabízela tři zbývající za stejnou cenu, jakou původně požadovala za všech devět. Ačkoli ho to velice dopalovalo, Tarquinius zaplatil ženě obnos, který požadovala.

A tak, protože Tarquinius zaváhal, byly sibylské knihy převzaty pouze v podobě fragmentu. Budoucnost Říma lze předpovídat jen nedokonale a čtení ze znamení a věštb není vždy přesné. Tarquinius byl současně uctíván za to, že získal posvátné texty, i kárán za to, že je nekoupil všechny. Sibyla z Cumae si získala legendární pověst svou moudrostí.

Byla vážená jako velká čarodějnice i mazaná obchodnice, neboť získala cenu devíti knih za pouhé tři.

Sibylské knihy se staly objekty zbožného uctívání. Překaly římské krále a staly se nejposvátnějším majetkem římského lidu. Senát vydal dekret, že mají být uloženy v kamenné truhle hluboko pod zemí v Jupiterově chrámu na kopci Kapitol nad Forem. V knihách se hledala rada v časech velkých pohrom, anebo když se objevila nevysvětlitelná znamení.

Ti kněží, kteří byli zvlášť pověřeni knihy studovat, měli pod trestem smrti přikázáno udržovat jejich obsah v tajnosti, a to dokonce i před senátem.

Jedna zvláštní skutečnost o verších z knih však byla obecně známá. Byly psány jako akrostich; první písmena každého řádku, čtena po sobě, tvořila název tématu každého verše. Taková chytrost, která by smrtelníka přiváděla k zoufalství, musela být pro božskou vůli hotovou hračkou.

Protože knihy zůstaly takovou záhadou, jen velmi málo lidí přesně ví, co se ztratilo, když před deseti lety. V posledních poryvech občanských válek zachvátil Kapitol veliký požár a pohltit Jupiterův chrám, pronikl do kamenné truhly a spálil sibylské knihy na popel. Sulla obviňoval z požáru své nepřátele, jeho nepřátelé obviňovali Sullu; na každý pád to nebylo zrovna dobré znamení pro počátek tříletého diktátora panování. Má Řím nějakou budoucnost, když nemá sibylské knihy, které by ji předpovídaly?

Senát vyslal zvláštní posly po celém Řecku a Asii, aby pátrali po posvátných textech, jež by nahradily ztracené sibylské knihy. Úředně se to zdařilo k plné spokojenosti kněžstva a senátu. Pro ty, kdo jsou plni úcty k božské vůli, avšak skeptičtí k lidským institucím, je množství příležitostí k podvodům a balamucení, jež se nabízejí při takovém zběsilém shánění, příliš hrozné, než aby o něm vůbec uvažovali.

O hlubinách, do nichž upadla ve veřejném mínění Sibyla z Cumae, alespoň v Římě, nemálo svědčí, že k ní nebyl vyslán žádný vyslanec, když se původní knihy ztratily. Určitě by bylo rozumné vrátit se ke zdroji, aby se knihy arkán nahradily - anebo se senát obával vyhlídky na to, že by z druhého obchodování se Sibylou z Cumae nevyšel jako vítěz?

Kolem Číše je Sibyla nadále uctívána, zvlášť obyvateli starých řeckých měst, kde se nosí chlamys místo tógy a častěji je slyšet řečtinu než latinu, a to nejen na tržištích, ale i v chrámech a u soudu. Sibyla je věštkyně ve východním smyslu slova; ona, nebo přesněji ono, je zprostředkující silou mezi lidským a božským, schopnou dotknout se obou světů.

Když Sibyla vstupuje do jedné ze svých kněžek, je tato kněžka schopna promlouvat hlasem samého Apollóna. Taková orákula existovala od úsvitu všech dob, od Persie až po Řecko, a ve vzdálených starých řeckých koloniích jako Cumae. Římané je však nikdy plně nepřevzali, mají raději, když nadaní jedinci interpretují vůli bohů podle obláček kouře nebo rachotí fazolemi ve vydlabané tykvi, než aby pronášeli božské zprávy přímo. Sibylu z Cumae dosud uctívají místní vesničané, kteří ji přinášejí darem potraviny a mince. Není však v milosti u módní římské elity, obývající velké vily u moře; ta raději hledá moudrost u hostujících filozofů a zahrnuje svou přízní vážené chrámy Jupitera a Fortuny na forech v Puteoli, Neapoli a Pompejích.

Nijak mě nepřekvapilo zjištění, že Apollónův chrám přiléhající k Sibylině svatyni je poněkud ve stavu rozkladu. Nikdy to nebyla velkolepá stavba, neodpovídala pověstem o Daidalovi a jeho zlatých okrasách.

Dokonce ani nebyl zbudován z kamene, nýbrž ze dřeva, s bronzovou sochou Apollóna na mramorovém podstavci uprostřed. Sloupy natřené červenou, zelenou a šafránovou barvou podpíraly kruhovou střechu, jejíž spodní strana byla rozdělena do trojúhelníkových výsečí a pomalována podobiznami Apollóna, přihlížejícího různým činům z pověsti o Théseovi:

Pásifaé zachvácená chťicem k býkovi a zrození krétského Minotaura; metání losu o každoroční oběť sedmi athénských synů bestii; Daidalova stavba velkého labyrintu; smutek Ariadne; Théseus zabíjí příšeru; okřídlený let Daidala a jeho ke zkáze odsouzeného syna Ikara. Některé z obrazů vypadaly velmi staře a byly tak vybledlé, že se sotva daly rozeznat; jiné byly nedávno přemalovány a zářily živými barvami. Probíhaly tu restaurátorské práce a já měl tušení, že znám ženu, která za to může.

Chrám byl situován ve výběžku země tísněném ze tří stran stěnami ze zubatého kamene. Byla to jen plošina na strmém svahu, který byl jinak posetý balvany; velké kameny jako by ztuhly uprostřed valivého pohybu a přerůstaly je pokroucené stromy, které vypadaly, jako by natahovaly rozevláté větve, aby se zachránily před pádem. Kněžka kráčela před námi s klidným a neomylným smyslem pro rovnováhu, ani jednou nešlápla špatně, kdežto Eko a já jsme klouzali a klopýtali za ní a shazovali kousky šterku dolů z kopce, jak jsme se chytali větví, abychom neupadli.

Místo bylo mimo dohled a chráněno před větrem. Ovládl nás tichý šum. Nad našimi hlavami se mlha pracně snažila dostat přes vrchol kopce a vynořovala se odtud v cárech, vrhajících na okolí podivnou, skvrnitou směs tmy a slunečního svitu.

Uvnitř chrámu se kněžka obrátila čelem k nám. Její rysy pod kápí zůstaly skryty ve tmě. Hlas odtud vycházel stejně divný jako prve. Takhle by podle Ezopova názoru mluvila zvířata, kdyby mohla přimět svá nelidská hrdla vydávat lidské zvuky.

"Očividně," řekla, "jste nepřivedli krávu."

"Ne."

"Ani kozu."

"Ne."

"Jen koně, což není vhodná oběť bohům. Máš tedy peníze, aby sis koupil obětní zvíře?"

"Ano."

Uvedla sumu, která se nezdála přemrštěná; Sibyla z Cumae nebyla zřejmě tak tvrdá obchodnice jako kdysi její předchůdkyně. Vytáhl jsem peníze z váčku a napadlo mě, zda Krassus uzná tenhle výdaj jako zúčtovatelnou položku mého honoráře.

Na pouhý okamžik jsem zahlédl její pravici, když ode mě přijímala mince. Byla to ruka stařeny, jak jsem očekával, s vystupujícími kostmi a skvrnami. Její prsty nezdobily žádné prsteny a na zápěstí neměla náramek.

Na palci však měla šmouhu modrozelené barvy právě takového odstínu, jaký toho dne ráno používala Iaia k doplnění své mozaiky.

Snad tu šmouhu od barvy sama uviděla. Buď to, anebo tak dychtila po penězích, protože popadla mince a uškubla rukou, skrývající ji opět v rukávech svého roucha. Všiml jsem si také, že lemy jejích rukávů jsou tmavěji červené než zbytek oděvu, potřísněné krví.

"Damone!" zavolala. "Přines jehně!"

Kdovíodkud se objevilo dítě, chlapeček, který vystrčil hlavu mezi dvěma sloupy a pak stejně rychle zmizel. Pár minut nato se znovu objevil a nesl na ramenou bečící jehně. Zvíře nebylo ze selského stáda, nýbrž zhýčkané chrámové zvíře vykrmené k rituální oběti, udržované v čistotě, pečlivě kartáčované a čištěné. Chlapec si je zhoupal přes ramena na krátký oltář před Apollónovou sochou. Stvoření zabečelo při dotyku studeného mramoru, ale chlapci se podařilo je uklidnit něžným hlazením a šeptáním do ucha, i když mu pevně svazoval nohy.

Hbitě odběhl a pak se vrátil, přičemž nesl v natažených rukou dlouhou stříbrnou čepel s rukojetí posázenou lápisem a granáty. Kněžka ji od něj převzala a stoupla si nad jehně zády k nám, zvedla čepel do výše a mumlala zaříkání. Očekával jsem delší obřad a snad i sérii otázek, jak to mnohé věštkyňe vyžadují od svých žadatelů, a tak mě trochu polekalo, když se čepel náhle zablýskla a dopadla.

Kněžka byla obratná a silnější, než jsem si myslel. Čepel musela proniknout přímo do srdce zvířete, které okamžitě zabila. Došlo k několika křečovitým stahům a vystříknutí krve, ale neozvalo se ani hlásku, ani to nejslabší zakňourání na znamení protestu, když jehně odevzdávalo život bohu. Budou otroci dole v Baiae umírat stejně snadno? V té chvíli padl na nás mrazivý chlad, ačkoli vzduch byl nehybný. Eko to také pocítil, neboť jsem uviděl, jak se vedle mě zachvěl.

Kněžka rozpárala jehněti břicho po celé délce, pak sáhla dovnitř.

Uviděl jsem, jak okraje jejích rukávů potemněly krví. Okamžik pátrala, pak našla, co hledala. Otočila se k nám, držíc v rukou chvějící se srdce jehněte a část jeho střev. Následovali jsme ji v krátkém odstupu k boku chrámu, kde bylo v kamenné zdi vytesáno hrubé ohniště. Chlapec už připravil oheň.

Kněžka vrhla orgány na rozpálený kámen. Ozvalo se hlasité zasyčení a malá exploze páry. Pára se vyvalila ven a pak ji to nasálo zpátky ke kamenné stěně. Škvíry v kameni ji vtahovaly, jako komín vtahuje kouř.

Kněžka zamíchala syčící vnitřnosti hůlkou. Pach sežehlého masa mi připomněl, že jsme zapomněli na dnešní polední jídlo. V žaludku mi zakňičelo. Vrhla na rozpálený kámen hrst čehosi, co vyprodukovalo další oblak kouře. Vzduch se zaplnil zvláštní, aromatickou vůní, jako když hoří konopí, až jsem pocítil závrať. Eko vedle mě se zakymácel tak prudce, že jsem po něm sáhl, abych ho podepřel, ale když jsem ho popadl za rameno, podíval se na mě podivně, jako bych to byl já, kdo klopytl. Koutkem oka jsem zahlédl pohyb a podíval se na velkou stěnu z kamene nad a před námi, kde se mezi štěrbinami a stíny začaly objevovat prapodivné tváře.

Taková zjevení nejsou v posvátných svatyních ničím neznámým. Už jsem je viděl. Stejně se však člověk vždycky znovu vyděsí a zapochybuje v okamžiku, kdy se svět mění a síly neviditelného se začnou projevovat.

Ačkoli jsem neviděl zastíněnou tvář, věděl jsem, že mě kněžka pozoruje. Viděla, že jsem připraven. Znovu jsme ji následovali nahoru po strmé kamenné stezce šikmo svahem, pak jsme sestoupili do temné, stále se prohlubující rokle. Připadalo mi, že jdeme velmi daleko. Pěšina byla tak neschůdná, že jsem se musel shýbnout a škrábat se dál po všech čtyřech.

Ohlédl jsem se a uviděl, že Eko učinil totéž. Kupodivu kněžka dokázala jít vzpřímeně, kráčela kupředu dokonale uměřenými kroky.

Došli jsme k ústí jeskyně. Když jsme vstoupili dovnitř, udeřil mě do obličeje studený, vlhký vítr, nesoucí podivný pach jako výpary mnoha rozkládajících se květin. Vzhlédl jsem a uviděl, že jeskyně není tunel, nýbrž vysoká, vzdušná komnata, protknutá na všech stranách drobnými otvory a zubatými štěrbinami. Tyto otvory vpouštěly dovnitř šerý přísvit a závaný větru, sténajícího mezi nimi. Vytvářely neustále se měnící kakofonii, jež někdy připomínala hudbu, někdy mohutné sborové kvílení.

Někdy všechny ostatní zvuky přehlušil jeden jediný a pak zas odumřel - trylkování nápěvů, jako když satyr hraje na svou flétnu, anebo dunivý hlas slavného herce, kterého jsem slyšel jednou jako kluk, či vzdech, jaký vydá Bethesda, než se ráno probudí.

Sestupovali jsme hlouběji do jeskyně, k místu, kde se stěny zužovaly.

Tma houstla a sbor hlasů slábl. Knězka zvedla paži na znamení, že se máme zastavit. V šeru bylo její krvavě rudé roucho černé jako uhlí, tak tmavé, až vypadalo jako zející otvor, pohybující se kolem v šedém šeru.

Stoupala si na nízkou kamennou římsu podobnou jevišti a já měl na okamžik dojem, že tančí. Černé roucho vířilo a svíjelo se, jako by se samo od sebe skládalo. Nakonec se ozval dlouhý, kvilivý skřek, při kterém mi vstávaly vlasy na hlavě. To zmtání nebyl tanec, nýbrž křečovitě svíjení kněžky, jak se jejího těla zmocňovala Sibyla.

Černé roucho se třepetavě sneslo k zemi, nebylo už ničím víc než velkou hromadou látky. Eko postoupil kupředu, aby se ho dotkl, ale já ho zadržel. V příštím okamžiku se roucho začalo zase plnit a zvedat. Před našima očima začala Sibyla z Cumae nabývat tvaru. Zdála se vyšší než knězka, nadživotně veliká. Zvedla ruce a shrnula si z hlavy kápi.

Její tvář byla ve tmě stěží rozpoznatelná, a přece jako bych dokázal rozeznat její rysy s jakousi nadpřirozenou jasností. Káral jsem se, že jsem si kdy představoval, že je tou kněžkou Iaia. Tohle byla rozhodně tvář stařeny a v některých povrchních ohledech Iaia připomínala; ústa mohla být stejná a také vysedlé lícní kosti, i hrdé čelo ale žádný hlas smrtelníka nemohl nikdy vydávat takové zvuky a žádná smrtelnice nikdy neměla takové oči, zářící jasně jako světlo ve štěrbinách jeskyně.

Začala mluvit, pak se schoulila. Prsa se jí zvedala a z hrdla jí vycházel rachotivý zvuk, jak skrze ni začal dýchat bůh. Náhle se za námi zvedl vítr a rozcuchal jí vlasy jako rozevlátá chapadla. Bránila se, nepodřizovala se bohu a snažila se ho vytřást ze svého mozku, jako když se kůň pokouší vyhodit jezdce ze sedla. U úst se jí objevila pěna. Z hrdla jí vycházely zvuky jako vítr ve skalní dutině a pak jako bublání vody v trubkách. Bůh se jí zmocňoval kousek po kousku, až ji uklidnil. Skryla tvář v dlaních, pak se zvolna napřímila.

"Bůh je se mnou," řekla hlasem, který nebyl mužský ani ženský.

Sibyla jako by pouze vyslovovala slova, která vycházela z nějakého jiného zdroje. Pohlédl jsem na Eka.

Čelo se mu perlilo potem, oči měl vyvalené, chřípí rozšířené. Sevřel jsem mu ruku, abych mu potmě dodal síl.

"Proč přicházíte?" zeptala se Sibyla.

Začal jsem mluvit, ale hrdlo jsem měl příliš stažené. Polkl jsem a zkusil to znovu.

"Bylo nám řečeno, abychom... přišli." I můj vlastní hlas mi zněl nepřirozeně.

"Co hledáte?"

"Přišli jsme... hledat znalost... o jistých událostech... v Baiae."

Kývla. "Přicházíte z domu mrtvého muže, Lucia Licinia."

"Ano."

"Hledáte odpověď na hádanku."

"Chceme vědět, jak zemřel... a čí rukou."

"Ne rukou těch, kdo jsou obviněni," řekla Sibyla důrazně.

"A přece o tom nemám důkaz. Pokud nemohu ukázat na toho, kdo Licinia zavraždil..., budou všichni otroci v domácnosti usmrceni. Muž, který po tom prahne, myslí jen na svůj vlastní prospěch, ne na spravedlnost. Bude to krutá tragédie. Můžeš mi říct jméno muže, který zabil Licinia?"

Sibyla mlčela.

"Můžeš mi ukázat jeho tvář ve snu?"

Sibyla na mě upřela oči. Ledový třas mi projel kostmi. Zavrtěla hlavou.

"Ale tohle já musím vědět," protestoval jsem. "Tuhle pravdu hledám."

Sibyla znovu zavrtěla hlavou.

"Kdyby ke mně přišel nějaký generál a požádal mě, abych usmrtila jeho nepřítele, neodmítla bych snad? Kdyby ke mně přišel lékař a požádal mě, abych vyléčila jeho pacienta, neposlala bych ho pryč? Věštkyň nejsou od toho, aby dělaly za muže jejich práci. A přece, přijdou-li tito muži za mnou a prahnou jen po vědění, vyhovím jim. Kdyby to byla vůle boha, řekla bych generálovi, kde číhá skrytá armáda, a řekla bych lékařovi, kde najít bylinu, jež by mohla jeho pacienta zachránit. Zbytek už by byl na nich. Co tedy udělám s tebou, Gordiane z Říma? Nalézat pravdu je tvá práce, ale já za tebe tvou práci neudělám. Dám-li ti odpověď, kterou hledáš, připravím tě o prostředky, jimiž můžeš dosáhnout svého. Půjdeš-li za Krassem a nebudeš znát nic než jméno, jen se ti vysměje nebo tě potrestá za falešné nařčení. Pokud nedospěješ k pravdě na vlastní pěst, pomocí svých schopností, nebude mít žádný význam. To, co tvrdíš, musíš také dokázat. Je vůle boha, že ti pomáhám, ale neudělám za tebe tvou práci."

Zavrtěl jsem hlavou. K čemu je mi Sibyla, když odmítá pronést pouhé jméno? Je možné, že je nezná? Přikrčil jsem se, že podléhám tak bezbožné myšlence, ale současně jako by se mi z očí začal zvolna zvedat závoj a Sibyla se znovu začala podezřele podobat Iaie.

Eko se dotkl mého rukávu, dožadoval se mé pozornosti. Zvedl dva prsty na jedné ruce a druhou rukou ukazoval dva prsty směřující dolů, jeho znamení pro muže: dva muži. Ovinul jednu ruku kolem zápěstí druhé, znamení okovů, jeho znamení pro otroka: dva otroci.

Obrátil jsem se zpět k Sibyle.

"Ti dva pohřešovaní otroci, Zeno a Alexandros - jsou živí nebo mrtví?"

Kde je najdu?"

Sibyla stroze kývla na znamení souhlasu.

"Ptáš se moudře. Povím ti, že jeden z nich je ukryt a druhý všem na očích."

"Ano?"

"Řeknu ti, že po jejich útěku z Baiae zamířili nejprve sem."

"Sem? Přišli do tvé jeskyně?"

"Přišli, aby je Sibyla vedla. Přišli ke mně jako nevinní, ne provinilci."

"Kde je teď můžu najít?"

"Toho, který je skryt, možná časem najdeš. A toho, který je všem na očích, najdeš cestou zpátky do Baiae."

"V lese?"

"Ne v lese."

"Kde tedy?"

"Je tam kamenná římsa s vyhlídkou na jezero Avernus..."

"Olympias nám to místo ukázala."

"Na levé straně přechodu je úzká pěšina, která vede dolů k jezeru."

Zakryjte si ústa a nos rukávem a sestupte až k samému ústí jámy. Tam vás bude očekávat."

"Stín mrtvého muže uprchlého z Tamaru?"

"Poznáš ho, až ho uvidíš. Uvítá tě s otevřenýma očima."

Byl by to zaručeně mazaný úkryt, ale co je to za člověka, když dokáže rozbít svůj tábor na samotných březích Avernú, mezi sírou, párou a smrdutými přízraky smrti? Blíž než na tu kamennou římsu bych se k tomu místu neodvážil; sestoupit až na jeho okraj, z toho mě mrazilo. Podle toho, jak svíral mou paži, jsem poznal, že Ekovi se ta představa nezamlouvá o nic víc než mně.

"Ten chlapec," řekla Sibyla úsečně, "proč nemluví sám?"

"Nemůže mluvit."

"Lžeš!"

"Ne, nemůže mluvit."

"Narodil se hluchý?"

"Ne. Když byl malý, postihla ho horečka. Ta samá horečka zabila jeho otce; od toho dne už Eko nikdy nepromluvil. Tak mi to řekla jeho matka, než ho opustila."

"Mohl by už mluvit, kdyby se snažil."

Jak mohla něco takového říct? Začal jsem něco namítat, ale přerušila mě.

"Ať to zkusí. Řekni své jméno, hochu!"

Eko na ni pohlédl ustrašeně a pak se zvláštním zábleskem naděje v očích. Byla to další zvláštní chvíle ve dni zvláštních chvil a já skoro uvěřil, že se v Sibylině jeskyni nemožné stane skutkem. Eko tomu určitě taky věřil. Otevřel ústa. Hrdlo se mu zachvělo a líce se napjaly.

"Řekni své jméno!" dožadovala se Sibyla.

Eko se napjal. Tvář mu potemněla. Rty se mu třáslly.

"Řekni to!"

Eko to zkusil. Avšak zvuk, který mu vyšel z hrdla, nebyla lidská řeč.

Byl to pňtlumený, zkreslený zvuk, šeredný a skřípavý. Zavřel jsem oči, styděl jsem se za něj, pak jsem ho ucítil na své hrudi, třásl se a plakal.

Pevně jsem ho objímal a uvažoval, proč Sibyla vyžadovala tak krutou cenu - ponížení nevinného chlapce - oplátkou za tak málo. Zhluboka jsem se nadechl a naplnil si plíce vůní rozkládajících se květin. Sebral jsem odvahu a otevřel oči, odhodlán ji vyplísnit, ať už je lodicí boha, nebo není, ale Sibylu už nebylo nikde vidět.

13

Opustili jsme Sibylinu jeskyni. Siň ozvěn a hlasů už nepůsobila tak docela záhadně - zvláštní prostor, to jistě, ale ne to místo budící zlozvěst, jímž byla, když jsme sem vstoupili. Cesta zpět k chrámu byla namáhavá a skalnatá, ale ani nebylo třeba, abychom se plazili; zpátky to nebylo tak daleko, jak se zdálo cestou do Sibyliny jeskyně. Celý svět jako by procítl z podivného snu. I ta roztrhaná mlha ustoupila a svah se jasně odpoledním sluncem.

Oheň v ohništi uhasl. Zčernalé vnitřnosti dosud prskaly a sem tam zapraskaly na rozpáleném kameni, což polekalo roj much, kroužících nad nimi. Pohled to byl nepřijemný, ale pach zuhelnatělého masa mi znovu připomněl, že už jsme mnoho hodin nejedli. V malém výklenku za chrámem chlapec Damon stáhl kůži ze zdechlíny jehněte a s překvapivou zručností je teď rozřezával.

Slezli jsme dolů do rokle a odvázáli své koně. Jasné sluneční světlo se odráželo od labyrintu skal, takže působil stejně záhadně jako dřív, i když ne tak zlověstně. Vydali jsme se k pobřeží. Na hřebeni malé vyvýšeniny se před námi otevřela třípytlivá plocha. Už to nebyla ze všech stran uzavřená Číše, nýbrž opravdové moře, vodní plocha bez hranic, sahající až k Sardinii, a ještě dál k Herkulovým sloupům na západě. Prastará vesnice Cumae nám ležela u nohou.

Jeli jsme mlčky. Na našich cestách jsem zpravidla udržoval rozhovor v proudu, i když Eko nemohl odpovídat vlastním hlasem. Teď mě nenapadalo nic, co bych řekl. Mlčení mezi námi ztěžklo nevyřčenou melancholií.

Nějaký vozká nám ukázal cestu k Iaiinu domu, který stál na útesu na druhém konci vesnice s vyhlídkou na moře. Nebyl tak působivý jako vily, ale patrně to byl největší dům ve vesnici, se skromnými křídly vybíhajícími na sever a na jih a s dalším podlažím sestupujícím dolů k moři na západě. Záplava barev, které zdobily fasádu, byla rafinovaně originální, směs šafránu a okru zdůrazněná místy modří a zelení. Dům směle vystával proti pozadí moře, a přece se zdál nedílnou součástí vyhlídky. Iaiina ruka a oko dokázaly proměnit v umělecké dílo všechno.

Otrok u dveří nám sdělil, že Olympias odešla, ale vrátí se, a že nechala vzkaz, aby bylo postaráno o uspokojení našich potřeb. Zavedl nás na malou terasu s vyhlídkou na moře a přinesl jídlo a pití. Nad mísou kouřící kaše se Eko zdál zase být ve své kůži. Jedl s rozkoší a mě potěšilo, když jsem viděl, že ze sebe setřásl smutek. Po jídle jsme odpočívali nataženi na lehátkách na terase a hleděli na moře, ale zanedlouho se mě zmocnil neklid a začal jsem se vyptávat otroků, co je s Olympiadou. Pokud věděli, kde je, neřekli mi to. Nechal jsem Eka klímat na lehátku a vydal jsem se po domě.

Iaia posbírala během své kariéry mnoho krásných věcí - jemně vyřezávané stoly a křesla, malé sošky tak jemně modelované a omalované, že skoro jako by dýchaly, vzácné předměty zhotovené ze skla, slonovinové figurky a obrazy

jiných malířů stejně jako své vlastní. Tyto věci byly vystaveny po domě s velkým smyslem pro harmonii a neomylným okem pro krásno. Žádný div, že se tak opovrhlivě vyjadřovala o vkusu Lucia Licinia, pokud šlo o obrazy a sochy. Můj nos mě zavedl do místnosti, kde Iaiia a Olympias vytvářely své pigmenty. Sledoval jsem jakousi podivnou směsici pachů chodbou, až jsem přišel do komory přeplněné hrnci, ohřívadly, hmoždíři a paličkami.

Všude kolem místnosti se vršily desítky hliněných nádob, velkých i malých, a všechny byly označeny toutéž rukou, která podepsala Gelinin portrét. Otvíral jsem víčka a zkoumal rozličné sušené rostliny a na prášek rozdrcené nerosty. Některé z nich jsem poznával - červenohnědou sinopis, zhotovenou ze zrezavělého sinopejského železa; španělský cinobr barvy krve; temně purpurový písek z Puteoli; modré indigo zhotovené z prášku, seškrábaného z egyptského rákosu.

Jiné nádoby zřejmě neobsahovaly pigmenty, nýbrž léčivé rostliny - černou a bílou čemeřici rozdrcenou na prášek, jedovatou, ale použitelnou k mnoha účelům; holosteon neboli "kostěnou" rostlinu (tak ji zvráceně pojmenovali Řekové, protože je úplně měkká, stejně jako říkají žluči "sladká") se štíhlými vlásky kořínků, dobrou k hojení ran a léčení výronů a podvrtnutí; semena bílé lathyris, dobrá k léčení vodnatelnosti a vytahující žluč. Právě jsem vracel víčko na malou nádobku plnou aconita, zvaného také "panteří smrt", když si za mnou někdo odkašlal. Otrok, který otvíral dveře, mě nesouhlasně pozoroval z chodby.

"Měl bys dávat pozor, než strčíš nos do těch nádobek," řekl. "Některé z těch věcí uvnitř bývají velmi jedovaté."

"Ano," souhlasil jsem, "jako tahle látka. Aconitum prý vyrůstá z pěny, která stříkala z tlamy Cerberovi, když ho Herkules vlekl vzhůru z podsvětí."

Právě proto roste poblíž otvorů do podsvětí, jako jsou Čelisti hádu. Prý je dobré k zabíjení panterů... nebo lidí. Rád bych věděl, proč ho tu tvá paní má."

"Na bodnutí škorpióna," odvětil otrok stroze. "Smícháš to s vínem a uděláš obklad."

"Á, tvá paní se musí v takových věcech dobře vyznat."

Otrok si založil paže a zíral na mě jako bazilišek. Zvolna jsem vrátil nádobu na polici a opustil místnost.

Rozhodl jsem se, že se projdu podél útesů za vesnicí. Odpolední slunce hřálo, obloha byla křišťálově jasná. Zástup mraků se ubíral podél modrého obzoru a nad hlavou mi kroužili a vrískali rackové. Mlha, jež přikrývala pobřeží ještě před hodinou, už zmizela. Sibyla z Cumae mi začala připadat stejně neskutečná jako ty páry, co stoupaly z jezera Avernus. Jako by všechno, co se stalo od chvíle, kdy jsme dnes ráno vyjeli z Baiae, bylo jen snění za bílého dne.

Zhluboka jsem se nadechoval mořského vzduchu a náhle jsem pocítil únavu z vily v Baiae i jejích záhad.

Zatoužil jsem být znovu v Římě, procházet přeplněnými ulicemi v Subuře, pozorovat party kluků, jak hrají na náměstích trigon. Zatoužil jsem po klidu a ústraní své zahrady, pohodlí vlastní postele a vůni Bethesdiny kuchyně.

Pak jsem uviděl Olympiadu, jak šplhá po úzké pěšince od pláže. V jedné ruce nesla košíček. Byla ještě dost daleko, ale poznal jsem, že se usmívá - ne tím dvojnásobným úsměvem, který nasazovala v Gelinině vile, ale opravdovým úsměvem, zářivým a spokojeným. Také jsem uviděl, že lem její krátké jezdecké stoly je tmavý, jako by se brodila ve vodě až po kolena.

Díval jsem se za ni a snažil se přijít na to, odkud přišla. Pěšina, po které se ubírala, mizela z dohledu ve změti skal a u okraje vody jsem neviděl vůbec žádnou pláž. Kdyby chtěla sbírat škeble nebo mořské tvory, určitě by se v blízkosti Cumae našla lepší a bezpečnější místa.

Když se přiblížila, schoval jsem se za kámen. Obešel jsem ho ve snaze najít způsob, jak ji pozorovat, aniž bych byl spatřen, a všiml jsem si koutkem oka nějakého pohybu. O sto kroků dál jsem uviděl cosi, co mohlo být mou zrcadlovou podobou, kdybych měl dlouhý plášť s kápí a dlouhý špičatý plnovous. Filozof Dionysius stál stejně jako já schovaný za skaliskem na okraji útesu a kradmo pozoroval Olympiadu, jak šplhá vzhůru po svahu.

Neviděl mě. Zvolna jsem obešel kámen, skrývá se před Olympiadou i před Dionysiem, a pak jsem pelášil z útesu, až jsem byl z dohledu.

Spěchal jsem zpátky do Iaiina domu a vrátil se na terasu k Ekovi.

Olympias dorazila o několik minut později. Otrok u dveří s ní mluvil tlumeným hlasem. Olympias vstoupila do jiné místnosti. Když se za několik minut později objevila, byla už převlečená do suché stoly a košík už s sebou nenesla.

"Přinesla vaše návštěva u Sibylы nějaké ovoce?" zeptala se s přívětivým úsměvem.

Eko se zamračil a odvrátil oči.

"Snad," řekl jsem. "To zjistíme na zpáteční cestě do Baiae."

Olympias se zatvářila nechápavě, ale nic nemohlo pokazit její bujarou náladu. Obcházela terasu a hladila květiny, které kvetly v květináčích.

"Pojedeme zpátky brzy?" zeptala se.

"Asi ano. Eko a já tam ještě máme práci a v Gelinině domě bude bezpochyby velký zmatek, jak tomu bývá vždycky den před velkým pohřbem."

"No ano, ten pohřeb," zašeptala Olympias vážně.

Zamyšleně kývla a úsměv z jejích půvabných rtů takřka zmizel, když sklonila hlavu, aby přivoněla ke květinám.

"Mořský vzduch ti svědčí," řekl jsem.

Vypadala krásněji než kdy jindy, oči jí jasně zářily a zlaté vlasy jí vítr shrnul z obličeje.

"Udělala sis procházku po pláži?"

"Krátkou procházku, ano," řekla, odvracejíc oči.

"Když jsi před chvílí přišla ke dveřím, měl jsem dojem, že neseš košík. Sbíralas mořské ježky?"

"Ne."

"Škeble?"

Zatvářila se nejistě. "Vlastně jsem na pláž nešla."

Jiskra v jejích očích se zamžila. "Procházela jsem se místo toho po pahorku. Posbírala jsem pár hezkých kamenů, když to musíš vědět. Iaia je používá k výzdobě zahrady."

"Aha."

Krátce poté jsme odjeli. Když jsme procházeli halou ke dveřím, viděl jsem, že se Olympias ani neobtěžovala skrývat košík, když přišla, ale nechala ho všem na očích v rohu naproti stoličce, kde sedával otrokdveřník.

Když Olympias vycházela ze dveří do slunečního světla, opozdil jsem se. Přistoupil jsem ke košíku a nohou nadzvedl víko. Uvnitř nebyly žádné kameny. Kromě malého nože a pár chlebových kůrek byl košík prázdný.

Cesta kamenným bludištěm a přes holé, větrné kopce vypadala v zářivém slunci docela jinak, ale když jsme začali vstupovat do lesů kolem jezera Avernus, vycítil jsem tutéž atmosféru záhadné odloučenosti jako prve. Občas jsem se ohlédl, ale jestli nás Dionysius sledoval, držel se z dohledu.

Teprve až když jsme dorazili k převisu, řekl jsem Olympiadě, že chci zastavit.

"Ale výhled už jsem vám ukázala," protestovala. "Přece to nechceš vidět znovu! Představ si, jak krásně musí být dole v Baiae."

"Ale já to chci vidět," trval jsem na svém.

Zatímco Eko našel místo, kam přivázat koně, našel jsem začátek pěšiny po levé straně kamenné římsy, přesně jak to Sibyla popsala. Otvor byl zakryt přerostlým podrostem a starými větvemi a stezka sama byla slabě znatelná a nepoužívaná. Na mlhou zvlhlé zemi nebylo ani stopy čerstvých otisků nohou, ba ani stopy vysoké zvěře. Prodíral jsem se houštinou a Eko za mnou. Olympias protestovala, ale následovala nás.

Pěšina sestupovala v ostrých zákrutách po holé, skalnaté zemi. Pach síry ještě zesílil, nesen na vlně horkého, stoupajícího vzduchu, až nás to přimělo zakrýt si obličej rukávy. Nakonec jsme se ocitli na široké, mělké pláži ze žlutého bahna. Jezero nebylo jednotná tekutá hladina, jak se zdálo seshora, nýbrž řada navzájem propojených sirnatých rybníčků, nad nimiž visela mračna páry a oddělovaly je můstky ze skály, které se daly použít k přechodu na druhou stranu, pokud by člověk stál o to riskovat a dokázal by přežít ten žár a zápach. Smrad bublajících jam byl téměř nesnesitelný, ale mně připadlo, že jsem vysledoval ještě nepříjemnější odér nesený párou.

Vzhlédl jsem. Stáli jsme takřka přímo pod skalnatou římsou, odkud jsme sestoupili. Na čelní straně útesu jsem neviděl ani jeskyni, ani žádné jiné stopy přístřeší.

Potřásl jsem hlavou a víc než kdy jindy zapochyboval o Sibiyliných slovech.

"Jak se tady s námi může někdo setkat?" zabručel jsem k Ekovi. "Spíš bych čekal, že po téhle pláži přikráčí Minotaurus než jeden z Gelininých uprchlých otroků."

Eko se rozhlížel sem tam po pláži, pokud to mlha dovolovala. Pak zvedl obočí a ukázal na cosi u okraje vody, jen pár metrů od nás.

Už jsem tu věc viděl a nevšiml si jí v domněnku, že je to jen kus vyplaveného dřeva nebo nějaký přírodní odpad, vyvržený jezerem. Ted' jsem se na to podíval důkladněji a otráslo mnou zjištění, co to asi je.

Eko a já jsme k tomu obezřele přistoupili a Olympias za námi. Jednu chvíli byla většina té věci ponořena v jámě, kde už jí větší část užralo vroucí, žíravé bahno. Zbytky byly vybledlé, potřísněné blátem a rychle se začínaly rozkládat. Dívali jsme se na to, co zbylo z lidské hlavy připojené k ramenům, zakrytým dosud kousky odbarvené látky.

Tvář byla obrácena dolů do bláta. V týle hlavy mrtvolý vířil kolem lysiny kroužek šedých vlasů. Eko zděšeně ucouvl a zadíval se přes mrtvolu na jezero, jako by si myslel, že se ta věc vynořila z jámy, místo aby do ní spadla.

Našel jsem klacek a štouchl do ramen, abych tu věc obrátil, a současně jsem si zacpával nos. Nebylo to snadné, maso na obličej jako by se v bahně poněkud rozpustilo. Když se mi to konečně podařilo, byl to pohled dost těžko snesitelný, ale z obličejů pořád zbylo dost, aby ho Olympias poznala. Přerývaně se nadechla a zakvílela do rukávu:

"Zeno!"

Než mě napadlo, co s tou věcí udělat, Olympias rozhodla za mě. S pronikavým zavřísknutím se sklonila, zvedla hlavu za zbytek vlasů a hodila ji do jezera. Prolétla mlhou, až se za ní zvířily a zatřepaly, a přistála nikoli se šplouchnutím, nýbrž s plesknutím. Na prapodivný okamžik se čas zastavil a hlava zůstala viset na hladině bublající nádrže.

Pod ní se otevřel syčící průduch páry. Skrz dým jsem měl dojem, že vidím, jak se oči té věci otevřely a podívaly se na nás, jako když tonoucí muž v zoufalství hledí na ty, kdo zůstali na břehu. Pak to kleslo pod hladinu bahna a zmizelo navždy.

"Ted' se ho nadobro zmocnily Čelisti hádu," zašeptal jsem jen tak pro sebe, neboť Olympias střemhlav utíkala zpátky ke stezce, klopýtajíc a vzlykajíc, a Eko klečel na kolenou a zvracel do bahna pláže.

TŘETÍ ČÁST Smrt v Číši

14

"Copak tenhle den nikdy neskončí?" Koukal jsem do stropu nad svou postelí a třel si tvář oběma rukama. "Zítřka mě od všeho toho ježdění budou bolet záda. Do kopce a z kopce, lesem a napříč pustinou."

Blábolil jsem, jak to dělají unavení lidé, když se jim dostane příležitosti k odpočinku během dlouhého dne a oni jsou příliš přetaženi, než aby se dokázali uvolnit. Možná by pomohlo, kdybych zavřel oči, ale kdykoli jsem to udělal, uviděl jsem, jak na mě ze zejícího ústí plamenů zírá děsivě rozložená Zenova tvář.

"Eko, mohl bys mi nalít pohár vody z toho džbánu na podokenici?"

Voda! Plácl jsem se do čela. "Ještě musíme najít někoho, kdo se dokáže potopit dole na mělčině kolem loděnice a zjistit, co se to házelo včera v noci z můstku."

Posadil jsem se zpřímá, abych pňjal od Eka pohár, a koukl přes jeho rameno z okna. Slunce ještě svítilo, ale moc dlouho už to nepotrvá. Než najdu Meta, pokud se pro ten úkol vůbec hodí, a odplahočíme se dolů k okraji vody, budou se stíny prodlužovat a začne padat večerní chlad. My potřebujeme jasné sluneční světlo, které proniká vodou, pokud máme mezi kameny na dně něco najít. Tenhle úkol bude muset počkat.

Zasténal jsem a promnul si oči - pak jsem rychle odtrhl ruce, když se přede mnou vynořila Zenova tvář.

"Málo času, Eko, málo času. K čemu má všechno tohle šmejdění být, když vůbec nemůžeme doufat, že se dostaneme věci na kloub dřív, než Krassus dosáhne svého? Kdyby aspoň Olympias nehodila tu hlavu do jezera a pak neuháněla sama zpátky do vily, mohli jsme mít aspoň co Krassovi ukázat - důkaz, že jsme našli jednoho z otroků. Ale k čemu by to bylo? Krassus by v tom viděl jen další důkaz Zenovy viny - jak lépe by mohli bozi projevit svůj hněv nad vraždícím otrokem, než když Pluton sám provinilce spolkně nohama napřed?"

Přes všechnu svou práci nemáme nic než otázky, Eko. Kdo mě napadl včera v noci na můstku? Co to dnes podnikala Olympias a proč ji Dionysius sledoval? A jakou roli v tom všem hraje Iaia? Jako by měla nějaký vlastní cíl, ale k čemu směřuje a proč hraje svou roli za závojem utajení a magie?"

Protáhl jsem si ruce a nohy a náhle mi připadaly těžké jako olovo. Eko klesl na svou postel, tváří obrácený ke zdi.

"Už bychom tu neměli déle ležet," zamumlal jsem. "Máme tak málo času. Ještě jsem nemluvil se Sergiem Oratou, tím obchodníkem. Ostatně ani s Dionysiem. Kdybych tak dokázal toho filozofa nějak zaskočit..."

Zavřel jsem oči - jen na okamžik, říkal jsem si. Kolem mě jako by sám pokoj vzdychal únavou. Trůnil na vrcholku vily a terasu měl obrácenou na východ, takže vstřebával ranní žár a skladoval ho v sobě po celý den, teď ale stěny začínaly chladnout. Chlad se vkrádal okny dovnitř a pronikal vzduchem. Na záda, vmáčknutá do lůžka, mi bylo rozkošně teplo, kdežto na ruce a nohy mírně chladno. Mohl jsem použít lehkou přikrývku, ale byl jsem moc unavený, než abych se s tím obtěžoval. Ležel jsem na posteli vyčerpaný, bystře vnímavý vůči všem pocitům, a přece jsem začínal klímat.

Sen začal v posteli, na které jsem ležel, až na to, že jako bych byl ve svém domě v Římě, neboť jsem ležel na boku a Bethesda se ke mně tiskla, tváří v tvář. Se zavřenýma očima jsem jí přejížděl dlaněmi po teplých stehnech a nahoru po břiše, užaslý nad tím, že její tělo je stále tak pevné a štíhlé, jako když jsem ji koupil v Alexandrii. Předla pod mým dotekem jako kočka; její tělo se ke mně vinulo a já cítil silící bolestnou tuhost mezi nohama. Pohnul jsem se, abych do ní vstoupil, ale strnula a odstrčila mě.

Otevřel jsem oči a uviděl ne Bethesda, nýbrž Olympiadu, pohlížející na mě s povzneseným znechucením.

"Co si to ke mně dovoluješ," zašeptala nadutě, "nejsem otrokyně, že bys mě mohl takhle zneužívat!"

Vymrštila se z postele a zůstala stát nahá, zaplavena měkkou září světla z terasy. Vlasy měla kolem tváře jako zlatou aureolu; plné, štíhlé křivky a jemné prohlubně jejího těla vytvářely krásu, na niž byl pohled takřka k nesnesení. Sáhla jsem po ní a ona ucukla. Myslel jsem, že mě škádlí, ale ona si najednou zakryla tvář rukama, utekla plačky z místnosti a práskla za sebou dveřmi.

Vstal jsem z postele a následoval ji. Otevřel jsem dveře s náhlým odporem a ucítil na tváři dech horkého vzduchu.

Dveře nevedly na chodbu, ale na skalní římsu nad jezerem Avernus. Nepoznal jsem, zda je den nebo noc; všechno bylo osvětleno drsnou, krvavě rudou září. Na okraji skály seděl muž na nízké židli, zahalený v karmínové vojenské plášťence. Předkláněl se, bradu v dlani a loket opřený o koleno, jako by pozoroval průběh bitvy někde hluboko dole. Podíval jsem se mu přes rameno a uviděl, že celé jezero je jako nesmírná nádrž šlehajících plamenů, od jednoho břehu k druhému plná svíjejících se těl mužů, žen a dětí uvízlých po pás hluboko v hořícím bahně. Ústa měli zkřivená a otevřená bolestí, ale vzdálenost tlumila jejich řev, takže to bylo jako burácení moře nebo zvuk davu v amfiteátru. Byli příliš daleko, než aby se jejich obličej daly rozlišit, a přece jsem mezi nimi poznal malého otroka Meta a mladého Apollonia.

Krassus se ohlédl přes rameno.

"Římská spravedlnost," řekl s chmurným zadostiučiněním, "a nemůžeš s tím nic dělat."

Podivně na mě pohlédl a já si uvědomil, že jsem nahý. Obrátil jsem se, abych se vrátil do svého pokoje, ale nemohl jsem najít dveře. Ve zmatku jsem přistoupil příliš blízko k okraji. Část skály se začala drolit a povolovat. Krassus jako by si vůbec nevšiml, že padám dozadu a zoufale se snažím vyškrábat na skálu, jenže ta padala se mnou, řítila se do prázdna...

Procítl jsem zalit studeným potem a uviděl, že nade mnou stojí chlapec Meto s výrazem vážné obavy ve tváři. Z druhé strany pokoje jsem uslyšel jemné Ekovo pochrupování. Zamrkal jsem a přetřel si dlaní čelo, překvapen zjištěním, že se na něm perli pot. Obloha za terasou byla temně modrá, oživena prvními večerními hvězdami. Místnost byla osvětlena lampou, kterou nesl Meto v ruce.

"Kdo? Proč?" Zmateně jsem mrkal a sledoval záblesky světla lampy na stropě.

"Jsou tam všichni kromě vás," řekl.

"Kde?"

"V jídelně. Čekají na vás s večeří. Ačkoli nevím, proč tak spěchají," pokračoval, zatímco já potřásl hlavou, abych se vzpamatoval, a pracně vstával z postele.

"Proč to říkáš?"

"Protože je to večeře sotva tak pro otroky!"

V jídelně jako by zavládla velká zasmušilost. Zčásti ji způsobovala vážnost celé události, neboť šlo o poslední jídlo před pohřbem; po celou noc a příští den, až do pohřební hostiny, jež bude následovat po zpopelnění a pohřbu Lucia Licinia, se všichni v domě postí. Tradice předpisovala přísně prosté jídlo: obyčejný chléb a misky čočky, ředěné víno a obilná kaše. Jako novinku přidal Gelinin kuchař pár lahůdek, všechny černé barvy: černé jikry servírované na kůrkách černého chleba, nakládaná vejce zbarvená do černa, černé olivy a rybu vařenou v inkoustu chobotnice.

Nebyla to pastva, která by rozjiskřila inteligentní konverzaci, dokonce i Metrobius se zdržel. Na druhé straně místnosti zkoumal Sergius Orata tu podívanou chmurným zrakem a cpal se dosyta nakládanými vejci, která si strkal do úst celá. Zasmušilost měla jiný zdroj, který vyzařoval z lehátka vedle Geliný.

Dnes večer se dostavil Markus Krassus. Jeho přítomnost jako by pohltila veškerou spontánnost. Poručíci Mummus a Fabius, spočívající jeden vedle druhého po jeho pravici, jako by nedokázali setřást své stroze vojenské vystupování. Podle postranních pohledů a zasmušilých tváří bylo zřejmé, že ani Metrobius, ani Iaia se necítí v přítomnosti velkého

muže zcela ve své kůži: Olympias byla pochopitelně duchem nepřítomna; vzhledem k otřesu, který prožila u jezera Avernus, mě překvapovalo, že ji tu vůbec vidím. Dobala do jídla, kousala se do rtů a klopila oči. Na tvář měla uhranutý výraz, který jen zdůrazňoval její krásu v tlumené záři lamp.

Eko, jak jsem si všiml, od ní nedokázal odtrhnout oči.

Gelina byla ve stavu zpanikařeného rozrušení. Nedokázala zůstat zticha a neustále mávala na otroky a pak, když k ní přiběhli, si nemohla vzpomenout, proč je volala. Její výraz se pohyboval od ztrhaného zoufalství k přihlouplému a zdánlivě bezdůvodnému úsměvu. Na hony vzdálena odvracení očí, rozhlížela se po místnosti z jednoho obličejě na druhý, upírajíc na každého z nás soustředěný, neproniknutelný pohled, který byl velmi znervózňující. Dokonce ani Metrobius si s ní nedokázal poradit; občas ji vzal za ruku, aby ji konejšivě zmáčkl, ale vyhýbal se pohledu na ni. Vtip jako by mu vyschl.

Krassus sám byl zadumaný a povznesený. Většinu hovoru si vyhradil pro Mummia a Fabia, s nimiž si vyměňoval stručné poznámky o stavu vojska a pokrocích při dokončování dřevěného amfiteátru u jezera Lucrinus. Jinak mohl klidně večeret sám, pokud šlo o to, kolik pozornosti věnoval svým hostům. Jedl s chutí, ale byl upjatý a uzavřený. Jen filozof Dionysius jako by měl dobrou náladu. Líce měl zardělé a oči mu jiskřily. Cesta koňmo do Cumae a zpět ho rozjařila, říkal jsem si, anebo byl velmi potěšen výsledkem, jehož dosáhl onoho odpoledne špehováním Olympiady. Náhle mě napadlo, že mu možná její krása učarovala stejně jako všem ostatním, a účel, za nímž ji sledoval, byl zkrátka a dobře chlípný. Vzpomněl jsem si, jak jsem ho viděl na útesu, kde kradmo pozoroval Olympiadu ze skrytých záhybů svého pláště, a otřásl jsem se při představě, jak sám sebe tajně laská. Jestliže úsměv, který měl toho večera na tváři, byl způsoben dozrání uspokojení jeho podivných sexuálních choutek, pak mi bohové poskytovali daleko intimnější pohled do duše toho muže, než mi bylo milé spatřit.

A přece Dionysius zřejmě dokázal docela dobře Olympiadu i její stísněnost ignorovat, i když spočívala po jeho pravici. Místo toho soustředil svou pozornost na Krassa. Jako předchozího večera to byl i dnes Dionysius, kdo nakonec zvedl otěže upadající konverzace a pokusil se nás pobavit, anebo aspoň na nás udělat dojem svým vzděláním.

"Včera večer jsme trochu mluvili o dějinách povstání otroků, Marku Krasse. Mrzelo mě, že tu nejsi. Možná by pro tebe něco z mých zjištění bylo novinkou."

Krassus beze spěchu dožvýkal kůrku chleba, než odvětil:

"O tom vážně pochybuju, Dionysie. V posledních několika měsících se věnuji vlastnímu bádání na tohle téma, hlavně pokud jde o chyby učiněné neúspěšnými římskými veliteli, kteří se střetli s tak velikými, ale nedisciplinovanými jednotkami."

"Aha!" Dionysius kývl. "Moudrý muž se zajímá nejen o svého nepřítele, ale i o, řekněme, dědictví svého nepřítele a historické síly, které má jeho nepřítel k dispozici, ať si jsou, jak chtějí pochybné nebo neblahé."

"O čem to propána mluvíš?" Krassus sotva vzhlédl.

"Chci říct, že Spartakus se nevynořil jen tak odnikud. Mám teorii, že mezi těmi otroky se šeptají legendy o povstáních otroků v minulosti, příběhy zbudované kolem takových, jako byl předem odsouzený otrokčaroděj Eunus, a přizdobené všemožnými rádobyheroickými detaily a toužebnými přáními."

"Nesmysl," řekl Faustus Fabius a odhrnul si z čela kadeř neposlušných rudých vlasů. "Otroci nemají legendy ani hrdiny o nic víc než manželky nebo děti, které by mohli zvát svými vlastními. Otroci mají povinnosti a pány. Tak to chodí na světě, jak to bozi ustanovili."

V místnosti se ozval šum všeobecného souhlasu.

"Ale chod světa se může narušit," řekl Dionysius, "jak tuze jasně vidíme už dva roky, co Spartakus a jeho čeládka řádí sem a tam po celé Itálii, budí zmatek a lákají do svých řad další a další otroky. Takoví muži dělají dlouhý nos na přirozený řád věcí."

"A tak přišel čas, aby silný Říman ten řád znovu zavedl!" zaburácel Mummus.

"Ale jistě by pomohlo," naléhal Dionysius, "pochopit motivace a cíle těchto vzbouřených otroků, aby byli tím jistější poraženi."

Fabius opovržlivě našpulil rty a kousl do olivy.

"Jejich motivací je uniknout celoživotní službě a lopotě, kterou jim Fortuna přidělila. Jejich cílem je být svobodnými muži, ačkoli jim na to chybí nezbytný morální charakter, zvláště těm, kdo se jako otroci narodili."

"A těm, kteří upadli do otroctví, protože byli zajati ve válce anebo zbídačeni?"

Ta otázka zazněla od Olympiady, která se zarděla, když ji kladla.

"Může se člověk ponížený do otroctví stát ještě někdy úplná člověkem, i kdyby měl jeho pán pocit, že se k tomu hodí?" Fabius naklonil hlavu ke straně.

"Jakmile Fortuna zbaví člověka majetku, je nemožné, aby se mu někdy vrátila důstojnost. Může vykoupit své tělo, ale ne ducha."

"A přece podle zákona....," začala Olympias.

"Zákony jsou různé."

Fabius hodil na stůl před sebou pecku z olivy. Odrazila se od stříbrného tácu na podlahu, kde ji přispěchal zvednout jeden z otroků.

"Ano, otrok si může koupit svobodu, ale jen když mu to jeho pán dovolí. Sám čin svolení otrokovi, aby si nashromáždil vlastní cenu ve stříbře, je zákonná fikce, protože otrok nemůže vpravdě vlastnit nic - všechno, co mu může patřit, náleží jeho pánovi. I po emancipaci může propuštěnec znovu upadnout do otroctví, projeví-li drzost vůči svému dřívějšímu pánu. Je politicky omezený, společensky zaostalý a dobrý vkus brání tomu, aby se přiznal do vážené rodiny."

Propuštěnec může být občan, ale nikdy není doopravdy člověk."

Gelina se ohlédla přes rameno na otroka, který zvedl olivovou pecku a který se teď vzdaloval s tácem ke kuchyni.

"Myslíš, že je moudré vést takové debaty vzhledem k..."

Krassus si odfrkl a opřel se na lehátku dozadu.

"No tohle, Gelino, jestli Říman nemůže debatovat o povaze vlastnictví v přítomnosti vlastnictví, pak jsme přišli ke smutným koncům. Všechno, co Fabius říká, je pravda. A pokud jde o Dionysia a jeho konstatování o jakési mluhavé souvislosti mezi vzpourami otroků, pak je ta idea absurdní.

Otroci nemají pouta s minulostí; jak by mohli, když ani neznají jména svých předků? Jsou jako houby; vyraší jich ze země nesmírné množství, a to z rozmaru bohů. Jaký je jejich účel? Sloužit jako nástroje mužů větších, než jsou sami, aby tito muži mohli realizovat své veliké cíle. Otroci jsou lidské doplňky, dané nám onou božskou vůlí, která inspiruje velké muže a obohacuje velkou republiku, jako je ta naše. Nemají minulost a minulost je nezajímá. Otroci nemají ani smysl pro budoucnost, jinak by Spartakus a jeho chátka věděli, že jsou předem odsouzeni k osudu daleko horšímu než ten, kterému se domnívali uniknout, když se obrátili proti svým pánům."

"Slyšte, slyšte!" řekl Mummius přiopile, bouchaje pohárem o stůl.

Metrobios po něm vrhl zdrcující pohled a užuž chtěl něco říct, ale pak si to rozmyslel.

"Obyčejný otrok, který se lopotí na poli, žije ze dne na den," pokračoval Krassus, "a uvědomuje si velmi málo kromě svých bezprostředních potřeb a nutnosti uspokojit svého pána. Spokojenost, anebo alespoň rezignace, je přirozeným stavem otroctví; pro takové muže je ve sku tečnosti nepřírozené povstat a zabít ty, kdo stojí nad nimi, jinak by k tomu docházelo neustále a otroctví by nemohlo existovat, což znamená, že by nemohla existovat civilizace. Spartakovo povstání stejně jako vzpoura čaroděje Euna a hrstky dalších je úchylnka, zvrácenost, trhlna ve tkanině kosmu spředené osudem."

Dionysius se předklonil a civěl na Krassa s přemrštěným obdivem.

"Jsi doopravdy muž dneška, Marku Krasse. Nejen státník a generál, ale i filozof. Existují tací, kteří by řekli, jakkoli zvráceně, že Spartakus je mužem dneška, že diktuje cíle našich nadějí a obav, ale já myslím, že na něj Řím brzy zapomene v nádheře a slávě tvého vítězství. Zákon a řád budou obnoveny a všechno bude, jako by Spartakus nikdy neexistoval."

"Slyšte, slyšte!" řekl Mummius.

Dionysius se zaklonil a stydlivě se usmál.

"Rád bych věděl, kde ten mizera Spartakus zrovna v tuhle chvíli."

"Zahrabaný v Thurii," řekl Mummius.

"Ano, ale co dělá zrovna teď, když tu mluvíme? Přecpává se snad ukradenými zásobami, chvástaje se svým mužům ukradenými vítězstvími?"

Anebo se už odebral na lože - koneckonců, jakým hovorem se mohou nevzdělaní otroci zabývat pro potěšení, když padne tma? Představuje si ho, jak leží potmě a bdí, neklidný a vzdálen spánku, neurčitě sužován tušením toho, co mu chystají Fortuna a Markus Krassus. Leží ve stanu, kde to čpí jeho hnusným pachem? Anebo na tvrdých kamenech pod hvězdnatou oblohou - ne, určitě ne, neboť pak by byl obnažen pohledu bohů, kteří jím opovrhují. Myslím, že takový muž musí spát v jeskyni, zahrabán do vlhké země jako divoká bestie, již ve skutečnosti je."

Mummius se krátce zasmál. "Na spaní v jeskyních nic tak strašného není. Aspoň podle toho, co mi vyprávěl jistý velký muž o dnech svého mládí."

Hodil mazaným pohledem po Krassovi, který se neochotně usmál.

Dionysius sevřel rty, aby potlačil vlastní triumfální úsměv nad tímto obratem v konverzaci, který očividně zamýšlel a v němž byl Mummius jeho nedovtipným spojencem. Zaklonil se a kývl.

"Ach ano, jak bych mohl zapomenout na tak okouzující vyprávění?"

Bylo to za starých zlých časů před Sullou, kdy Cinna a Marius, nepřátelé všech Liciniů, šířili hrůzu po celé republice. Krassova otce dohnali k sebevraždě a zabili mu bratra. A mladý Markus - nemohlo ti tehdy být víc než pětadvacet? - byl nucen uprchnout do Španělska, aby si zachránil život."

"Skutečně, Dionysie, myslím, že ten příběh už tady slyšel každý mockrát."

Krassus se snažil, aby jeho hlas zněl znuděně a nesouhlasně, ale úsměv v koutcích rtů ho zrazoval. Připadalo mu, že si stejně dobře jako já uvědomuje, že Dionysius naschvál nadhodil toto téma, aby dosáhl svého, dosud nevyřčeného, avšak vzpomínka na ten příběh očividně Krassa příliš potěšila, než aby odolal pokušení znovu ho vyprávět.

Dionysius naléhal dál.

"Všichni to vyprávění určitě neslyšeli - například Gordianus a jeho syn Eko. Vyprávění o jeskyni," vysvětloval s pohledem na mě.

"Zní to mluhavě známě," připustil jsem. "Nějaký klípek jsem asi zaslechl na Foru."

"A Iaia a její mladá chráněnka - příběh o Krassovi v mořské jeskyni pro ně určitě bude novinkou."

Dionysius se obrátil k ženám s výrazem, který podivně připomínal úšklebek. Jejich reakce byla stejně podivná.

Olympias se zarděla ještě temněji, kdežto Iaia zbledla a strnule se napřímila.

"Znám ten příběh docela dobře," zaprotestovala.

"Pak by se tedy měl vyprávět kvůli Gordianovi. Když mladý Krassus přijel do Španělska jako uprchlík před pronásledováním Maria a Cinny, mohl čekat vřelé uvítání. Jeho rodina měla odedávna styky; otec sloužil ve Španělsku jako prétor a Markus tam strávil nějakou dobu jako výrostek.

Místo toho shledal, že římscí kolonisté a jejich poddaní jsou ochromeni strachem z Maria; nikdo na něj nepromluvil, natož aby mu pomohl, a dokonce tu hrozilo značné nebezpečí, že ho někdo zradí a donese jeho hlavu Mariovým přívržencům. Uprchl tedy z města, ale ne sám - přijels s několika společníky, vid?"

"Tři přátelé a deset otroků," řekl Krassus.

"Ano, takže uprchl z města se svými třemi přáteli a deseti otroky a cestovali dolů po pobřeží, až dorazili na pozemek

starého známého jeho otce. Na jméno si nemohu vzpomenout..."

"Vibius Paciacus," řekl Krassus s tesklivým úsměvem.

"Á, ano, Vibius. Náhodou tedy byla na pozemku velická jeskyně, přímo na mořském břehu, na kterou se Krassus pamatoval z dětství.

Rozhodl se tam se svou společností na nějakou dobu skrýt, aniž by o tom Vibiovi řekl, neboť neviděl důvod, proč by měl svého starého přítele ohrožovat. Ale nakonec jim došly zásoby, a tak Krassus poslal otroka k Vibiovi, aby ho informoval. Stařec byl potěšen zjištěním, že Krassus uprchl a je v bezpečí. Vypál se na velikost společnosti, a ačkoli sám nešel, nařídil svému správci, aby dal každý den připravit jídlo a dopravit je na skryté místo na útesech. Vibius vyhrožoval správci smrtí, jestli bude strkat nos dál do té věci anebo začne šířit klepy, a slíbil mu svobodu, bude-li věrně plnit jeho rozkazy. Časem tam ten muž nosil také knihy, kožené koule k hraní trigonu a další prostředky k rozptýlení, aniž by někdy uviděl uprchlíky anebo místo, kde byli skryti. Jeskyně sama..."

"Ach, ta jeskyně!" přerušil ho Krassus. "Hrával jsem si tam jako kluk, kdy mi připadala záhadná a strašidelná jako jeskyně Sibyl. Je velmi blízko moře, ale v bezpečné výšce nad pláží, obklopena strmými útesy.

Pěšina, která vede dolů k jejímu ústí, je strmá a úzká, těžko ji najít; uvnitř se rozevívá do úžasné výše, s komnatami vybíhajícími do všech stran. Z úpatí útesů vyvěrá čistý pramen, takže je tam hojnost vody. Skálu protínají praskliny, proto je tam i hojnost světla, ale také ochrana před větrem a deštěm. Vůbec žádné vlhko ani chladno díky tloušťce kamenných stěn; vzduch byl docela suchý a čistý. Cítil jsem se znovu jako dítě, osvobozený od všech starostí světa, bezpečně ukryt. Předcházející měsíce byly děsivé utrpení, následkem smrti mého otce a bratra a paniky v Římě. V jeskyni jsem zažil dny melancholie, ale také pocit, že se čas zastavil, že se ode mě momentálně nic nechce - ani žal, ani pomsta, ani zápas o místo ve světě.

Myslím, že moji přátelé začali být dost znudění a lenošívní a otroci takřka neměli co dělat, ale pro mě to byl čas odpočinku a samoty, které jsem bolestně potřeboval."

"A nakonec, jak příběh vypráví, bylo postaráno o všechny potřeby," řekl Dionysius.

"Alethea a Diona," usmál se Krassus při té vzpomínce. "Jednou ráno přiběhl otrok, kterého jsme poslali pro denní zásoby. Vrátil se zpátky celý určený a neschopný slova a tvrdil, že se z moře vynořily dvě bohyně, jedna blondýna a druhá bruneta, a kráčeji po pláži směrem k nám. Odplížil jsem se po stezce dolů a podíval se na ně zpoza nějakých kamenů. Na to, že se vynořily z moře, byly zvláštně suché od hlavy až k patě, a pokud to byly bohyně, pak bylo zvláštní, že byly oblečeny v obyčejném šatě, zdaleka ne tak krásném, jako byly samy.

Ukázal jsem se jim a ony mi bez zaváhání vyšly vstříc. Blondýna postoupila kupředu a oznámila, že je Alethea, otrokyně, a zeptala se, zda já jsem její pán. Tehdy jsem si uvědomil, že je poslal Vibius u vědomí, že jsem nebyl se ženou od odjezdu z Říma, a ve snaze být pětadvacetiletému mladíkovi co nejlepším hostitelem. Díky Alethei a Dioně byl zbytek těch osmi měsíců daleko příjemnější."

"Jak tvé dobrodružství skončilo?" zeptal jsem se.

"Přišla zpráva, že Cinna zahynul a Marius je konečně zranitelný.

Shromáždil jsem všechny své zastánce, které jsem dokázal najít, a vydal jsem se za Sullou."

"A ty otrokyně?" zeptal se Fabius.

Krassus se usmál.

"O několik let později jsem je od Vibia koupil. Dosud neuvadla ani jejich krása, ani mé mládí. Žili jsme v ohromně zábavném svazku. Našel jsem pro ně místo ve svém domě v Římě a od té doby mi sloužily. Zařídil jsem, aby o ně bylo dobře postaráno."

"Okouzlující epizoda v tak rušném a fascinujícím životě," řekl Dionysius a sepal ruce. "Jak mě ten příběh vždycky fascinoval, zvláště v posledních dnech! Je cosi tak půvabného a bájeného na jeho prvcích - představa jeskyně u moře, použité jakožto úkryt, zpodobení krásné dívky, přinášející útěchu uprchlíkovi, lákavá nepravděpodobnost toho všeho! Skoro se to až příliš podobá pohádce, než aby se to doopravdy stalo. Máš za to, že by se taková věc mohla ještě někdy opakovat? Že by se taková zvláštní situace dala trochu překroutit a odehrát na jiném místě a v jiné době?"

Dionysius byl úplně uchvácen sám sebou, předl jako kocour blahem z vlastní rétoriky, ale já se přistihl, že místo na něj hledím na Olympiadu, která se viditelně třásla, a na Iaiu, která sáhla po ruce své chráněnkyně a stiskla ji, ne příliš jemně soudě podle toho, jak dívce v místě jejího stisku zbělela pokožka.

"Připravuješ nějaký hlavolam či hádanku?" zeptal se Krassus, který se znovu začínal nudit.

"Možná," řekl Dionysius. "A možná ne. V dnešním světě se děje mnoho zvláštních věcí, znepokojující věci, k nimž dochází, když se vůle bohů zvrtné a čára mezi otrokem a svobodným se zamlží. V takovém chaosu vznikají nepřírozená spojení a hříšná zrada vzkvétá. Proto máme ve svém středu muže jako Gordianus. Není zde, aby odkryl pravdu a rozptýlil naši nedůvěru? Pověz mi, Gordiane, měl bys nějaké námitky, kdybych se rozhodl vystupovat v této honbě za věděním jako tvůj soupeř? Filozof versus Hledač? Co bys na to říkal, Krasse?"

Krassus na něj temně pohlédl a snažil se stejně jako já odhadnout, oč mu jde.

"Jestli myslíš, že dokážeš vyřešit záhadu obklopující vraždu mého bratrance Lucia..."

"Přesně to mám na mysli. Po Gordianově boku, souběžně s ním, dalo by se říct, jsem prováděl vlastní vyšetřování, ačkoli poněkud odlišnou cestou. Momentálně nemám co odhalit, ale myslím, že velmi brzy budu moci zodpovědět všechny otázky, jež z této tragické události vyvstaly.

Považuji to za svou povinnost filozofa a tvého přítele, Marku Krasse."

Vysunul bradu ve strnulém, nemilosrdném úsměvu a rozhlížel se místností z jedné tváře na druhou.

"Á, jídlo už určitě skončilo, neboť mi přinesli můj lektvar."

Dionysius vzal pohár od otroka, který stál mlčky čekaje vedle jeho lehátka. Usrkl zelené pěny. Olympias a Iaia se vedle něj vrtěly, jako by jejich lehátka byla vycpána drobnými kopřivami. Snaží se ze všech sil, říkal jsem si, skrýt tichou

paniku, která se do nich zvolna vkrádala, a hanebně v tomto úsilí selhávaly.

15

"Už ani sousto až do zítřejšího večera. Jen si to představ!"

Sergius Orata stál o samotě na terase před jídelnou. Při mém příchodu se ohlédl přes rameno, pak se teskně zahleděl ke světlům Puteoli, jako by cítil aroma nějaké pozdní večere, podávané na druhé straně zátoky.

"Půst je už tak dost zlý, ale ještě k tomu po tak děsném jídle! Žaludek mi bude kručet přes všechny pohřební proslovy. Lucius Licinius by to tak nechtěl. Když tu byl Lucius, každý večer byla hostina."

Kolem nás ševlely koruny stromů ve vánku. V domě otroci tiše sbírali zbytky večerního jídla s tlumeným rachocením nožů a lžic. Jak se hodilo při tak vážné příležitosti, nenásledovala po večeři žádná zábava. Jakmile Markus Krassus vstal a omluvil se, ostatní hosté se rozptýlili jako úzkostlivé děti, propuštěné učitelem. Eko, sotva schopný udržet oči otevřené, šel rovnou do postele. Zůstali jsme jen Orata a já. Připadalo mi, že otálí nablízku ducha večere, jako by mohl zklamaný milenec otálet u prázdného lože své milé, dumat nad vůní a vzpomínkou na to, po čem touží, co však nemůže mít.

"Byl Lucius Licinius tak výstřední?" zeptal jsem se.

"Výstřední? Lucius?" Orata pokrčil oběma rameny. "Podle baianských měřítek ne. Podle římských měřítek by nejspíš mohl patřit k těm, jimž senát neustále vyhrožuje vydáním nějakého zákona, kterým se trestá rozmařilost. Řekněme, že utrácel své peníze s chutí."

"Anebo utrácel Krassovy peníze?"

Orata nakrčil čelo. "Striktně řečeno. A přece..."

Stál jsem vedle něj a opíral se o kamenné zábradlí. Po prvním večerním ochlazení jako by se vzduch zklidnil a mírně oteplil, jak se na Číši někdy stává. Studoval jsem čáru světél, malíčkových jako hvězdy, jež lemovala linii pobřeží. Oblasti tmy se střídaly se shluky tlumených ohňů tam, kde města jiskřila jako drahokamy v křišťálovém vzduchu.

"Tys tady byl tu noc, co Lucia zavraždili, vid'?" řekl jsem tiše. "Musel to být značný otřes, probudit se druhý den ráno a zjistit..."

"Otřes, to tedy ano. A když jsem se dozvěděl o tom jménu, co měl naškrábané u nohou, a o skutečnosti, že to způsobili jeho otroci - jen si představ, mohli nás ve spánku povraždit všechny! Taková věc se dokonce stala před pouhými několika týdny dole v Lucanii, když se Spartakus probíjel do Thurie. Jednu bohatou rodinu tam v noci vyvraždili spolu se všemi hosty, kteří tam přespávali. Ženy byly znásilněny; děti se musely dívat, jak jejich otcům stínají hlavy. Člověku z toho stydne krev v žilách."

Kývl jsem. "Tvoje návštěva tady - byla čistě společenská?"

Orata se slabě usmál. "Jen zřídka kdy dělám něco z čistě společenských důvodů. I jídlo slouží životně důležitému cíli, ne?"

Podnikám hodně návštěv kolem Číše ve všech ročních dobách; nesmírně mě to těší. Ale vždycky se najde čas na obchod. Bezmezně zahálet a vyhledávat rozkoš pro rozkoš, to je dekadentní. Já musím vždycky jít za nějakým cílem; narodil jsem se v Puteoli, ale myslím, že se držím římských ctností."

"Měls tedy s Luciem Liciniem obchodní jednání?"

"Byly před námi určité plány."

"Už jsi mu přebudoval lázně - úžasný kus práce."

Usmál se té pokloně.

"Co se mělo ještě dělat? Stavět rybníček?"

"Pro začátek."

"Žertoval jsem."

"O rybníčcích tady v Baiae nežertuj. Tady i velcí muži roní slzy žalu, když jim pojdou parmice, a slzy radosti, když vrhnou mladé."

"V Římě se říká, že u obyvatel Baiae se vyvinula doslova mánie pro chov ryb."

"Udělal z toho neřest," světil se Orata se smíchem, "stejně jako Parthové prý dělají neřest z prostých koňských dostihů. Ale přináší to výděleček muži, který zná tajemství řemesla."

"Je to drahý koníček?"

"Může být."

"A Lucius byl ochoten si ho pěstovat? To nechápu. Byl bohatý, nebo nebyl? Pokud měl tolik peněz, proč mu nepatřil jeho vlastní dům?"

"Abych řekl pravdu..." Orata se odmlčel a tvář se mu protáhla. "Musíš chápat, Gordiane, že po mých předcích a bozích není nic, čeho bych si vážil tolik jako důvěrnosti finančních otázek jiných lidí. Nepotrpím si na klepy o zdroji nebo rozsahu bohatství někoho jiného. Ale protože je Lucius mrtev..."

"Ano?"

"Kéž mi jeho stín odpustí, jestliže ti povím, že pokud šlo o Luciovy finance, nebylo všechno tak, jak se zdálo."

"Nějak ti nerozumím."

"Lucius měl v téhle vile za lubem všechna možná vylepšení. Drahé renovace a přístavky. Právě proto mě na pár dní pozval do domu, abychom probrali uskutečnitelnost a náklady na některé projekty, které měl na mysli."

"Ale proč by tolik utrácel za vylepšení domu, v němž byl pouze nájemníkem?"

"Protože měl v plánu ten dům od Krassa koupit, a to velmi brzy."

"Věděl to Krassus?"

"Asi ne. Lucius mi řekl, že asi tak za měsíc půjde za Krassem s nabídkou. Zdálo se mi, že si je dost jistý, že ji Krassus přijme. Máš představu, kolik takováhle vila stojí, zvláště když uvažuješ náklady na provoz takového domu?" Orata

ztlumil hlas. "Sdělil mi velmi důvěrně, že se mu konečně naskytla příležitost odloučit se od Krassa. Navrhl, abychom spolu uzavřeli partnerství; prý mé obchodní schopnosti dohromady s jeho kapitálem. Přišel na několik dobrých nápadů, to musím uznat."

"Ale byl jsi opatrný."

"Slovo ‚partnerství‘ mě vždycky vede k opatrnosti. Záhy jsem se naučil spoléhat vždycky na sebe."

"Ale jestliže Lucius nabízel peníze..."

"To je právě ono: kde je vzal? Když jsem tady představoval lázně, byl to Krassus, kdo podepisoval závěrečnou smlouvu, a Krassus vždycky dohlížel na to, abych dostal zaplacené včas. Občas se však vyskytly vedlejší náklady, maličkosti, kvůli nimž Lucius hrozně nerad Krassa obtěžoval, takže je Lucius platil z vlastní kapsy. Vždycky vystupoval, jako by to byla velká oběť, vyklopit i jen pár sesterciů na nákup vozu vápence."

Orata nakrčil buclaté čelo. "Prve jsem ti říkal, že Lucius vždycky podával opulentní večeře, ale to bylo teprve poslední rok dva. Předtím vždycky předstíral, že je na tom líp, než ve skutečnosti byl. Bylo vidět, jak se říká, mosaz pod zlatem - ústřice byly možná čerstvé, ale bylo vidět, že otroci pořád umývají ty samé stříbrné lžice před podáváním každého chodu, protože jinak by stříbro nestačilo."

"To je rozhodně rafinovaný postřeh."

"V mém oboru se člověk naučí všimat si jemných rozdílů mezi opravdovým bohatstvím a předstíráním. Mám strašně nerad, když mi zůstane na krku nezaplacený účet."

"A zhruba během posledního roku se Luciovi podařilo nakoupit si tolik stříbrných lžic, kolik potřeboval?"

"Přesně tak. A zdálo se, že má zásluku na další."

"Nejspíš si dlouho musel šetřit své kapesné od Krassa."

Orata zasmušile zavrtěl hlavou.

"Tak co teď? Měl nějaký jiný zdroj příjmu?"

"Pokud vím, tak ne. A na Číši se toho děje hodně málo, abych o tom nevěděl - to jest velmi málo toho, co je zákonné, legitimní povahy."

"Chceš říct..."

"Chci říct jen tolik, že Luciovo náhlé zbohatnutí mi bylo záhadou."

"A Krassovi?"

"Myslím, že Krassus o tom nevěděl."

"Ale co mohl Lucius dělat, že o tom Krassus ani nevěděl? Naznačuješ, že nějaké utajené..."

"Nenaznačuju nic," trval Orata bez mrknutí oka na svém.

Obrátil se od vyhlídky na zátoku a podíval se do domu. Poslední stopy večeře už zmizely; i servírovací stoly už byly pryč. Vzdychl a náhle jako by ztratil veškerý zájem o náš rozhovor.

"Asi už půjdu do svého pokoje."

"Ale Sergie Orato, určitě máš nějakou představu, nějaké podezření..."

Pokrčil dost přehnaně rameny, dobře nacvičené gesto dobré k tomu, aby unikl nežádoucím investorům a klientům příliš malým, než aby se s nimi stálo za to obtěžovat.

"Vím jen tolik, že jedním z důvodů, proč sem Markus Krassus přijel, bylo, aby si pečlivě prohlédl Luciovy finanční záznamy, aby Krassus mohl zhodnotit výši svých zdrojů na Číši. Kdyby se díval dost dlouho a důkladně, mám tušení, že by Krassus mohl odhalit některá velmi nepříjemná překvapení."

Cestou do knihovny jsem se vyhnul průchodu atriem, kde byly vystaveny ostatky Lucia Licinia; jestliže součástí mého posláním bylo nyní odhalení některých trapných transakcí, nebo dokonce trestné činnosti z jeho strany, nestál jsem o to, abych uprostřed noci narazil na jeho stín.

Vzal jsem si lampu, abych našel cestu neznámými chodbami, ale skoro jsem ji ani nepotřeboval; měsíční světlo proudilo jako tekuté stříbro skrz okna a stropní otvory a zaplavovalo chodby a otevřené prostory chladnou září.

Doufal jsem, že najdu knihovnu prázdnou, ale když jsem zahrnul za roh, uviděl jsem téhož osobního strážce, který hlídal dveře předchozí noci.

Když jsem k němu přistoupil, otočil hlavu s vojenskou přesností a upřel na mě pronikavý pohled. Trochu změkl, když mě uviděl. Studená maska na jeho tváři ochabla; abych řekl pravdu, čím jsem byl blíž, tím vypadal dopáleněji. Když jsem byl dost blízko, abych uslyšel hlasy zevnitř, pochopil jsem jeho rozpaky.

Museli mluvit dost hlasitě, neboť zvuky pronikaly těžkými dubovými dveřmi. Krassův hlas, který měl řečnický výcvik, pronikal jasněji; ten druhý hlas měl tlumenější, rachotivý timbr, který nebylo tak snadné rozeznat, ale bombastický tón mimo veškerou pochybnost náležel Marku Mummiovi.

"Naposled, žádné výjimky nebudou!"

To říkal Krassus. Následovalo rachotivé Mummiovo odmoulování, příliš tlumené, abych zachytil víc než několik slov - "kolikrát... vždycky věrný, i když... dlužíš mi tuhle laskavost..."

"Ne, Marku, ani jako laskavost ne!" zařval Krassus. "Přestaň křísit mrtvou minulost. Tohle je otázka politiky - není v tom nic osobního. Když připustím i jen jednu jedinou sentimentální výjimku, nebude to mít konce. Gelina mě přiměje zachránit je všechny! Jak myslíš, že by to vypadalo v Římě? Ne, já ze sebe nedám udělat pitomce, protože ti chybí rozum na to, aby ses dokázal vyhnout takovéhle malicherné náklonnosti..."

To přimělo Mummia k hněvivému řevu; nedokázal jsem rozeznat slova, ale tón úzkosti pod zběsilou zuřivostí nebylo možno přeslechnout.

Za okamžik se dveře náhle otevřely tak prudce, až tělesný strážce ucukl a tasil meč.

Mummus se vynořil rudý ve tváři, oči vytrřštěné, bradu vystrčenou, že by se s ní dal drtit kámen. Otočil se zády k místnosti a zatal pěsti podél boků, až se mu žíly na mohutných předloktích zasněily stejně jako ta, jež mu tepala na čele.

"Kdybyste mi ty a Lucius byli dovolili, abych si ho koupil sám, tak by k tomuhle nedošlo! Nemohl by ses toho hocha ani dotknout! Kdyby se mu sám Jupiter pokusil zkřivit vlasek na hlavě, tak bych..."

Vydal přidušený zvuk a roztřásl se, neschopen pokračovat. Poprvé jako by si všiml, že je na chodbě ještě někdo jiný. Obrátil se a pohlédl prázdně a nepřítomně nejprve na strážného a pak na mě. Jeho zuřivý výraz se vůbec nezměnil, ale oči se mu začaly horece třpytit, jako by byly plné slz.

Dál v chodbě směrem k atriu se otevřely dveře. Gelina, vlasy rozcuchané, ličidlo rozmazané, pohlédla směrem k nám s výrazem zmatku.

"Lucius?" zašeptala chraplavě.

I na tu dálku jsem cítil z jejích pórů víno.

Krassus se vynořil z knihovny. Nastal okamžik napjatého ticha.

"Gelino, vrat se do postele," řekl Krassus stroze.

Stáhla obočí k sobě a povolně uposlechla. Krassus rozšířil chřípí v hlubokém nadechnutí a zvedl bradu. Po dlouhou chvíli Mummius opětoval jeho upřený pohled, pak se otočil na patě a beze slova odspěchal chodbou.

Mladý strážný mlčky zasunul meč zpátky do pochvy, zatal čelist a zadíval se přímo před sebe. Otevřel jsem ústa a hledal způsob, jak vysvětlit svou přítomnost, ale Krassus mě té povinnosti zbavil.

"Nemusíš tady stát a civět na chodbě. Pojď dovnitř!"

Díky dobrému vychování typickému pro nobilitu Krassus neřekl vůbec nic o hádce, již jsem byl právě svědkem. Nebýt mírného uzardění na čele a povzdechu, který mu splynul ze rtů, když za námi zavíral dveře, jako by se vůbec nic nestalo. Jako předchozí noci měl řecký chlamys namísto pláště, aby se bránil chladu; tato náhražka ho zřejmě hřála dost, neboť si dotyčnou část oděvu svlékl a pohodil ji na sochu kentaura.

"Vino?" nabídl a vzal z police číši.

Všiml jsem si, že na stole už jsou dva poháry, jeden pro něj a druhý pro Mummia; oba byly prázdné.

"Nepostíme se?"

Krassus zvedl jedno obočí. "Mám potvrzeno od dobrých autorit, že člověk se nemusí zdržet vína, když se postí za mrtvého. Zvyklost se prý dá ohnout oběma směry, slyšel jsem, a podle mého názoru je vždycky nejlepší ohnout zvyklost podle současné potřeby."

"Od dobrých autorit, říkáš?"

Přijal jsem židli, kterou mi Krassus nabídl, kdežto on svou obrátil a opřel se o stůl, který byl poset dokumenty.

Krassus se usmál a usrkl vína. Zavřel oči a projel si prsty řídnoucí vlasy. Náhle vypadal velmi unaveně.

"Od dobrých autorit, bodejt. Dionysius tvrdí, že víno je metafyzickým ekvivalentem krve, a tak by se nemělo tomu, kdo se postí, odpírat o nic víc než vzduch, který dýchá."

"Mám tušení, že Dionysius je ochoten ti povědět cokoli, co si podle jeho domnění přeješ slyšet."

Krassus kývl. "Přesně tak. Beznadějný patolízal - a patolízalové nejsou to, co momentálně potřebuju. Co to bylo dneska večer za nesmysly, že je tvým soupeřem? Urazils ho nějak?"

"Sotva jsem s ním promluvil."

"Á, pak tedy osnuje nějaký plán, jak vyřešit Luciovu vraždu na vlastní pěst v domnění, že tím na mě dokáže udělat dojem. Vidíš přece, co se děje, ne? Když je Lucius pryč a domácnost jenjen se rozpadnout... ať tak nebo tak... bude potřebovat nového patrona a nové sídlo."

"A rád by se přilepil na tebe?"

Krassus se nelítočně zasmál a upil ještě vína.

"Nejspíš bych měl být polichocen. Očividně si myslí, že jsem na vzestupu. Spartakus pokořil teprve dva římské konzuly a porazil všechny armády, které poslali, aby ho zničily; čeho bych se měl bát?"

Tento sebepochybovačný tón byl tak nečekaný, že mi to na okamžik vůbec nedošlo.

"Je tedy tak jisté, že se ti dostane velení proti Spartakovi?"

"Kdo jiný by se toho ujal? Všichni politici v Římě, kteří mají vojenskou zkušenost, se třesou strachy. Chtějí, aby byl Spartakus problém někoho jiného."

"A co..." "Ani mi nevyslovuj jeho jméno! Kdybych je už nikdy neuslyšel, klidně a spokojeně umřu."

Krassus se sesul na stůl. Jeho výraz změkkl.

"Abych řekl pravdu, necítím k Pompeiovi nenávist. Za Sullových časů jsme byli dobří kamarádi. Nikdo nemůže tvrdit, že jeho sláva je nezasloužená. Ten člověk je skvělý - ohromný taktik, báječný vůdce, vynikající politik. Taky hezký jako polobůh. Skutečně vypadá jako Alexandrova busta, nebo aspoň kdysi vypadal. A bohatý! Lidé říkají, že bohatý jsem já, ale zapomínají, že Pompeius je stejně bohatý jako já, ne-li bohatší. Pompeius je prý geniální, Pompeius je hezký, ale bohatý, to říkají jenom o mně - Krassus, Krassus, bohatý jak Krésus." Sáhl po víně a nalil si další pohár. Nabídl mi také, ale já mu ukázal, že mám číši dosud do poloviny plnou. "Kromě toho má Pompeius ve Španělsku plné ruce práce, aby tam zamezl s tím rebelem Sertoriem. Nemůže to stihnout zpátky včas, aby udělal konec Spartakovi. Po pravdě řečeno by mohl, ale neudělá to, protože tou dobou já už to budu mít hotovo. Co víš vůbec o Spartakovi?"

"O nic víc, než vědí kupci dole na tržištích v Subuře, když mi říkají, že se ceny ztrojnásobily kvůli někomu, kdo se jmenuje Spartakus."

"Vždycky nakonec skončíme u toho, co? Můžou vypálit na venkově celé město a otce města pověsit za nohy, ale zle začne být teprve, když Spartakus a ta jeho sprostá malá vzpoura začne znepříjemňovat život římské lůze. Situace je tak absurdní, že by si to nikdo nedokázal vymyslet; je to jako zlý sen, ze kterého se neprobudíš. Víš, kde to začalo?"

"Capua, ne?"

Krassus kývl. "Jen chvíli jízdy odtud, nahoru po Via Consularis od Puteoli. Jeden blázen jménem Batiatus vedl na okraji města gladiátorskou farmu; nakupoval otroky ve velkém, vyřazoval slabé, cvičil silné a prodával je klientům po celé

Itálii. Nakonec měl hodně Thráků - dobří bojovníci, ale prosluli svým temperamentem. Batiatus se rozhodl ukázat jim hned od počátku, kde je jejich místo, a tak je držel v klecích jako divou zvěř a krmil je jen řídkou ovesnou kaší a vodou, ven je pouštěl jen na cvičení a na trénink. Ten idiot! Proč dokážou lidi, které by nikdy ani nenapadlo zbít koně nebo znehodnotit solí kus dobré země, být tak nerozvášní, pokud jde o jejich lidský majetek? Zvlášť o takový majetek, který ví, jak má nosit zbraň a zabíjet. Otrok je nástroj, používej ho moudře a přinese ti užitek, používej ho hloupě a tvé úsilí vyjde nazmar.

Ale já mluvil o Spartakovi. Za normálního chodu událostí by tyhle Thráky Batiatus zlomil, tak nebo jinak, anebo by se mohli proti němu vzbouřit a být zabiti na místě, čímž by ta smutná epizoda vzala smutný konec. Jenže mezi nimi byl muž jménem Spartakus. Někdy se stává, že i mezi otroky najdeš muže silné povahy, surovce, který dokáže přimět ostatní surovce, aby se shromáždili kolem něj a plnili jeho vůli. Na tom není nic záhadného - Dionysius ti nejspíš odblábolil tu svou historii údajného kouzelníka Euna a vzbouření otroků na Sicílii před šedesáti lety.

Je to jaksepatří nechutná epizoda; aspoň že se to omezilo jenom na ostrov.

Ty samé žvásty už se vykládají o Spartakovi, že než ho prodali do otroctví, spával prý s hady ovinutými kolem hlavy a otrokyně, kterou nazývá svou ženou, je jakási věštkyně, která dostává křeče a mluví za boha Bakcha."

"Dole v Subuře na tržištích se to říká taky," připustil jsem.

Krassus nakrčil nos. "Jak může člověk žít v Subuře, když je v Římě tolik slušných čtvrtí..."

"Můj otec mi tam odkázal dům, nahoře na Esquiline," vysvětloval jsem.

"Dej na mou radu a prodej tu blešárnu, co máš na Esquiline, ať je, jaká chce, a kup si něco slušného mimo městské hradby; venku na Campu Martiu za Forem Holitoriem se staví spousta nových budov podle starých loděnic. Blízko u řeky, čistý vzduch, dobré ceny. Ještě víno?"

Souhlasil jsem. Krassus si promnul oči, ale podle toho, jak zamlel čelisti, jsem poznal, že není ospalý.

"Ale mluvili jsme o Spartakovi," řekl. "Zpočátku jich bylo jenom sedmdesát. Umiš si to představit? Jen sedmdesát mizerných thráckých gladiátorů, kteří se rozhodnou uprchnout svému pánu. Neměli ani plán; chtěli získat čas a hledat si příležitost, ale pak je jeden z nich zradil - otroci se vždycky navzájem zrazují - a tak jednali impulzivně, místo zbraní použili sekery a rožně z kuchyně. Bohyně Fortuna tomu musela pobaveně přihlížet, protože cestou z města narazili na vozku s károu plnou opravdových zbraní, která mířila na Batiatovu farmu gladiátorů. Od té doby jako by je nic nedokázalo zastavit. Jistá věc je, že hrozba byla zpočátku špatně odhadnuta; nikdo v Římě nemohl brát vzpouru gladiátorů vážně, a tak tam poslali Clodia s půlkou legie záložníků, protože mysleli, že tomu udělá konec. Ha! Byl to všehovšudy jen konec Clodiovy politické kariéry. Vítězství plodí vítězství; pokaždé když triumfoval nad římskými zbraněmi, bylo pro Spartaka snazší podnitit další otroky, aby se k němu přidali. Teď prý velí kočovnému národu čítajícímu přes sto tisíc mužů, žen a dětí. A nejen otroků; dokonce i svobodní pastevci a honáci spojují svůj úděl s jeho. Především prý dělí kořist bez ohledu na hodnotu nebo postavení; jeho pěšáci dostanou stejně velký podíl jako generálové."

Krassus zkřivil ret, jako by mu víno zksyslo v ústech.

"Celá ta záležitost je zvrácená! Když si pomyslí, že to takhle dopadne, že se budu pachtit za slávou v bojůvce s otrokem, gladiátorem."

Senát mi ani nedovolí triumf v Římě, jestli vyhraju, bez ohledu na to, že Spartakus je pro republiku větší hrozba, než kdy byli Mithridates nebo Jugurta. Budu mít štěstí, jestli od nich dostanu girlandu. A kdybych snad prohrál..." Tváří mu přelétl stín. Zamumlal prosebnou modlitbu, namočil si prsty do číše s vínem a kapky hodil přes rameno.

Připadlo mi to jako vhodná chvíle ke změně tématu.

"Byla to pravda, ten příběh, co dnes večer vyprávěl Dionysius, o té mořské jeskyni?"

Krassus se usmál stejně jako prve u večeře.

"Do písmene. Ach, nejspíš už je to trochu přizdobeno tím, jak se to po léta zas a znova vypravuje, dostává to nostalgický náter. V mnohém ohledu to pro mě byly strašné časy, bídné měsíce úzkostlivého čekání. A žalu." Zavířil tekutinou v číši a zadíval se do jejích hlubin. "Pro mladého muže je těžké ztratit otce, zvlášť když jde o sebevraždu. Jeho nepřítel ho k ní dohnali. A staršího bratra, zavražděného jen proto, že Cinna a Marius chtěli zničit nejlepší rodiny v Římě. Byli by naši nobilitu úplně vyhladili, kdyby mohli. Díky bohům a zvlášť Fortuně, že povstal Sulla, aby nás zachránil."

Vzdychl. "Víš, když jsem den za dnem, měsíc za měsícem trčel v té mizerné jeskyni, každé ráno jsem si přísahal: Mě nedostanou, to jsem si říkal. Skolili mého otce, skolili mého bratra, ale mě neskolí. A zatím se jim to taky nepovedlo." Zakroužil pohárem a zamrkal, pevně zavřel oči a dokořán je otevřel.

Vypadal unaveně, ale zdaleka ne ospale. "Udělal jsem dobrou věc, víš, zbožnou. Ctil jsem bohy a stíny mrtvých. Splatil jsem otcovy dluhy, ačkoli mi pak už nic nezbylo, a chopil jsem se jeho věci, a když se situace trochu uklidnila, vzal jsem si vdovu po svém bratrovi. Oženil jsem se s Tertullou z piety, nikoli z lásky; ale stejně jsem své volby nikdy nelitoval. Ne každý z nás si libuje v laciném sentimentu jako Lucius Licinius. Nebo Mummus!" odfrkl opovržlivě. "Teď je Lucius mrtvý a já - já jsem buď muž dneška, jak ti ochotně sdělí Dionysius, anebo prostě muž, který pochoduje vytrvale a bez sebemenšího zaváhání k naprostému sebezničení z rukou otroka. Radši bych viděl své bohatství mizet, než abych slyšel, jak si za mými zády na Foru šeptají: Srazil ho na lopatky pouhý gladiátor..."

Neklidně jsem se zavrtěl v křesle, on se odmlčel a upil z poháru.

"Ty si myslíš, že bych měl ty otroky ušetřit, vid', Gordiane?"

"Jestliže ti budu moct dokázat, že by neměli zemřít."

Smutně zavrtěl hlavou.

"Všichni lidé jsou osudem předurčení zemřít, Gordiane. Proč je ta myšlenka plní takovou hrůzou? Bohatství a majetek, radost a bolest, dokonce i tělo - obzvlášť tělo - to všechno zmizí ve studni času. Nakonec jediné, na čem záleží, je čest."

lest, tu si lidé pamatují. Anebo zneuctění."

Takový způsob uvažování představuje rozdíl mezi šlechtici a obyčejnými lidmi, říkal jsem si; omlouvá se tím většina děsivých zločinů a přecházejí se tím ty nejprostší příležitosti k dobročinnosti a milosrdenství.

"Ale musels mít nějaký důvod, proč jsi sem přišel," řekl Krassus, "pokud jsi jen neposlouchal za dveřmi. Máš mi co hlásit, Gordiane?"

"Jen že jsme našli tělo jednoho z pohřešovaných otroků."

"Ano?" Zvedl jedno obočí. "Kterého?"

"Toho starého tajemníka, Zenona."

"Kde byl? Moji lidé údajně prohledali všechny možné úkryty v okolí jednoho dne jízdy."

"Byl jasně viditelný. Nebo aspoň to, co z něj zbylo. Jaksi skončil v jezeře Avernus. Našli jsme jeho ostatky na okraji; většina jeho těla byla rozežraná. Naštěstí z jeho obličeje zbylo dost, aby ho Olympias poznala."

"Avernus! Vím s jistotou, že než jsme odjeli do Říma, Mummius určil skupinu mužů, aby propátrala celou oblast kolem jezera včetně břehu. Jak dlouho tam Zeno byl?"

"Nejméně několik dnů."

"Pak ho nějak přehlédli. Patrně jeden z nich uviděl kus mlhy v podobě své mrtvé manželky nebo jezero vyprsklo jako nemluvně, co má průjem, a všichni se otočili a utekli a pak mi lhali, když hlásili, že tam není nic k nalezení. Budou muset být potrestáni; čas, aby člověk dal jasně najevo svou autoritu, je dávno před začátkem boje. Jen další z nekonečného množství maličkostí, o které se budu muset zítra postarat!"

Unaveně se otočil ke stolu a přehraboval se mezi dokumenty, až našel voskovou tabulku a stylus. Naškrábal si poznámku a hodil tabulku zpátky na stůl.

"Kde je teď Zenovo tělo, anebo to, co z něj zbylo?"

"Zbylo ho málo, jak už jsem říkal. Naneštěstí můj syn Eko uklouzl v bahně, když nesl hlavu po břehu; spadla do vroucí kaluže vody..."

Pokrčil jsem rameny. Nevěděl jsem jistě, proč lžu, až na to, že jsem nechtěl upoutat pozornost na Olympiadu.

"Chceš říct, že mi nemáš co ukázat?" Krassovi náhle jako by došla trpělivost. "Celá tahle záležitost je absurdní. S tebou a Gelinou a Mummiem - vážně, je to moc dlouhý den, Gordiane, a zítřek bude ještě delší. Asi už můžeš jít."

"Samozřejmě."

Vstal jsem a otočil se k odchodu, pak jsem se zarazil.

"Ještě jedna věc, mohu-li ještě chvíli pokoušet tvou trpělivost, Marku Krasse. Vidím, žeš prohlížel dokumenty Lucia Licinia."

"Ano?"

"Rád bych věděl, jestli jsi nenarazil na nic... nečekaného?"

"Jak to myslíš?"

"Nejsem si jist. Někdy mohou záznamy člověka odhalit nečekané věci. Mezi všemi těmi dokumenty by mohlo být něco, co by se mohlo nějak vztahovat k mé práci."

"Nedokážu si představit, jak by mohlo. Pravda je taková, že Lucius zpravidla vedl záznamy bez jediné chybičky; vyžadoval jsem to od něj."

Když jsem tu byl na jaře, prohlížel jsem jeho účetní knihy a našel jsem všechno vyúčtováno, a to s použitím metod, které jsem mu předepsal. Teď je to všechno jako hádanka."

"V jakém smyslu?"

"Výdaje jsou zanášeny bez vysvětlení. Existují protichůdné záznamy o tom, jak často používal Zbėsilost, a za jakým účelem. A co je ještě divnější, připadá mi, že některé dokumenty musí chybět úplně. Nejdřív jsem myslel, že bych je mohl rekonstruovat a přijít jim na kloub já sám, ale asi to nedokážu. Byl bych si přivezl z Říma vrchního účetního, kdybych byl znal pravý stav věcí, ale neměl jsem zdání, že jsou Luciovy záležitosti v takovém zmatku."

"A nasvědčuje něco z toho něčemu?"

"Čemu by to mělo nasvědčovat?" Zvědavě na mě pohlédl, pak odfrkl.

"U tebe se všechno pořád vrací zpátky k té vraždě. Ano, o něčem to svědčí - jmenovitě o tom, že ten starý tajemník Zeno nadělal ve všem takový zmatek, že se Lucius rozhodl důkladně mu natlouct, načež ten horkokrevný mladý stájník Alexandros vybuchl thráckým vztekem a zabil svého pána. Poté ti dva otroci uprchli do noci, aby je posléze spolky Čelisti hádu. Tak, udělal jsem tvou práci za tebe, Gordiane. Teď můžeš jít spokojeně spát."

Podle tónu jeho hlasu jsem poznal, že Krassus trvá na tom, že bude mít poslední slovo. Už jsem byl u dveří a sahal po klice, že je otevřu, když mi ztuhla ruka. Něco nebylo docela v pořádku od toho okamžiku, kdy jsem vstoupil do místnosti; cítil jsem předtuchu tak mlhavou, že jsem ji pominul, jako člověk mrknutím odežene smítko prachu. V tom okamžiku jsem pochopil, co to bylo, a že jsem to viděl ne jednou, ale zas a znova, zatímco jsem seděl, naslouchal Krassovi a pohledem se potuloval po místnosti.

Otočil jsem se a přistoupil k sošce Herkula ve lví kápi.

"Marku Krasse, byla během dne v téhle místnosti nějaká stráž?"

"Ovšemže ne. Moji tělesní strážci chodí tam, kam chodím já. Místnost byla prázdná, pokud vím. Nikdo v téhle místnosti nemá co dělat, kromě mě."

"Ale někdo sem mohl vstoupit?"

"Nejspíš ano. Proč se ptáš?"

"Marku Krasse, nezmínil ses nikomu o krvi na této sošce?"

"Ani Morfeovi ne," řekl unaveně, "s tím jsem se už dávno nesešel."

"A přece o tom věděl v domě ještě někdo. Protože od té doby, co jsme spolu mluvili naposled, někdo důkladně

odstranil zaschlou krev ze lví hřívý."

"Cože?"

"Podívej se sem, kde byla včera večer hojnost stop zaschlé krve ve vytesaných záhybech; někdo je pečlivě a důkladně oškrábal dočista.

Dokonce je i vidět, kde je kov čerstvě oškrábaný."

Sevřel rty. "No a co?"

"Zbytek místnosti není čerstvě uklizený; na policích vidím prach a na stole kroužek od poháru s vínem. Zdá se nepravděpodobně, že by nějaký otrok tak důkladně očistil tento konkrétní předmět v této konkrétní místnosti, když je tolik jiné práce s přípravami na pohřeb. Kromě toho by každý domácí otrok, hodný pracovat v tomhle domě, věděl, jak sochu očistit, aniž by poškrábal kov. Ne, já myslím, že to udělal nakvap někdo, kdo nevěděl, že už si krve někdo všiml, a doufal, že nám zabráni ji uvidět.

Ten někdo nebyl Alexandros a určitě to nebyl Zeno. Z čehož plyne, že vrah Lucia Licinia nebo někdo, kdo něco ví o vraždě, je tady mezi námi a aktivně utajuje důkazy."

"To je možné," připustil Krassus. Jeho hlas zněl unaveně a podrážděně. "Ochladuje se," postěžoval si, zvedl chlamys ze sošky kentaura a ovinul si ho kolem ramen.

"Marku Krasse, myslím, že by bylo dobré postavit do této místnosti natrvalo stráž, abychom měli jistotu, že odtud nikdo nic neodnese nebo nebude s ničím manipulovat, aniž bychom o tom věděli."

"Když si přeješ. Ještě něco?"

"Nic, Marku Krasse," řekl jsem tiše, opustil místnost, vydal se nazpátek a sklíčeně jsem přitom pokyvoval hlavou.

16

Proč tobě? ptal se Eko skepticky svou znakovou řečí nazítří ráno, když jsem mu vyprávěl o svém půlnočním rozhovoru s Krassem. Chápal jsem tu otázku takhle: Proč by se měl takový velký muž svěřovat někomu, jako jsi ty?

"Proč ne?" ošplchl jsem si obličej studenou vodou. "S kým jiným může v tomhle domě mluvit?"

Eko napřimil ramena a mimicky si na tváři naznačil plnovous.

"Ano, Markus Mummius je jeho starý přítel a důvěrník, ale momentálně spolu vedou válku o osud toho otroka Apollonia."

Eko vystrčil nos do vzduchu a namaloval prstence vlasů, shrnuté dozadu z čela.

"Ano, je tu Faustus Fabius, ale já si nedovedu představit, že by Krassus projevil svou slabost před patricijem, zvláště před patricijem, který je čistou náhodou jeho podřízený."

Eko před sebou zakroužil pažemi a nadmul tváře. Zavrtěl jsem hlavou.

"Sergius Orata? Ne, před obchodním společníkem by byl Krassus ochoten ukázat slabost ještě méně. Přirozeně by připadal v úvahu filozof, ale jestli Krassus nějakého má, nechal ho v Římě a Dionysiem opovrhne. A přece Krassus zoufale potřebuje, aby mu někdo - kdokoli - naslouchal... tu a tam, protože bozi jsou příliš daleko. Čeká ho velká krize; je naplněn pochybnostmi. Pochybnosti ho štvou od hodiny k hodině, od minuty k minutě. A nejde jen o jeho rozhodnutí vydat se proti Spartakovi. Myslím, že potají pochybuje i o svém rozhodnutí povraždit Gelininy otroky. Je to muž zvyklý na absolutní nadvládu a jasná rozhodnutí, počítá s hmatatelnými zisky a ztrátami. Straší ho minulost, krvavý chaos a smrt těch, které miloval nejvíc. Teď se chystá vkročit do temné a nejisté budoucnosti - strašný hazard, ale stojí za to, protože pokud uspěje, může se konečně stát tak mocným, že mu už nikdy žádná síla na zemi nemůže ublížit."

Pokrčil jsem rameny.

"Proč tedy neřít všechno Gordianovi Hledači, před kterým stejně nikdo nemůže udržet žádné tajemství? A pokud jde o důvěryhodnost, tou jsem proslulý - je o mně známo, že dovedu držet jazyk za zuby skoro stejně dobře jako ty."

Eko na mě cákl plnou dlaň vody.

"Nech toho! Kromě toho je na mně cosi, co ostatní láká, aby mi vylili svá srdce."

Řekl jsem to žertovným tónem, ale byla to pravda; existují tací, kterým ostatní docela přirozeně svěřují svá nejhlubší tajemství, a já byl odjakživa jedním z nich. Podíval jsem se na sebe do zrcadla. Pokud schopnost vytáhnout z ostatních pravdu sídlila někde v mé tváři, pak jsem ji tam nespatořoval. Je to obyčejná tvář, říkal jsem si, s nosem, který vypadal, jako by byl kdysi zlomený, ačkoli nebyl, s obyčejnými hnědými očima a obyčejnými černými kučery, protkanými rok od roku čím dál víc pramínky stříbra. Postupem času mi začala připomínat tvář mého otce, pokud jsem si ji dokázal vybavit. Matku jsem si sotva pamatoval, ale jestliže mi otec říkal pravdu, když tvrdil, že bývala krásná, pak jsem její zevnějšek nezdědil.

Také to byla tvář, která velice potřebovala oholit, pokud jsem měl na pohřbu Lucia Licinia vypadat slušně.

"Pojď, Eko. Mezi devětadevadesáti otroky má Gelina určitě jednoho, který je slušný holič. Ty se dáš taky oholit," řekl jsem, jen abych mu udělal radost, ale když jsem v ranním slunci pohlédl na jeho usměvavou tvář, uviděl jsem, že má na bradě opravdu slabý stín.

"Ještě včera jsi byl kluk," zašeptal jsem si pro sebe.

Jakkoli to zní ironicky, nikdy není v římské domácnosti tak živo jako v den pohřbu. Vila byla plná hostů, kteří zaplnili atrium i chodby a přetékali až do lázní. Zatímco jsme Eko a já spočívali na lehátkách a nechávali si holit brady, nazi cizinci skotačili kolem bazénů a občerstvovali se po náročné ranní jízdě z míst tak vzdálených, jako je Capua a druhá strana Vesuvu. Jiní přijeli lodí, která je převezla přes zátoku ze Surrenta, Stabiae a Pompejí. Po omytí jsem stanul na terase lázní a zadíval se dolů na loděnici, kde byl pro ty, kdo připluli, krátký můstek příliš malý. Veslice a bárky byly přivázány jedna k druhé, takže ti, kteří dorazili později, museli přecházet k můstku přes malé plující městečko člunů.

Metrobius, zahalen v objemné osušce, přišel na balkon za mnou.

"Lucius Licinius musel být populární člověk," řekl jsem.

Opovrživě odfrkl. "Nemysli si, že všichni přišli, jen aby viděli, jak se chudák Lucius promění v kouř. Ne, všichni tihle bohatí kupci a velkostatkáři a nobilové na dovolené jsou tady z docela jiného důvodu.

Chtějí udělat dojem, však víš na koho."

Ohlédl se přes rameno k vyhřívánému bazénu, kde otrok Apollonius pomáhal jednomu starému muži vystoupit z vody.

"Musel jsem se prodírat a strkat celým domem, abych se sem dostal.

V atriu už je tak nabito, že jsem se přes ně stěží dostal. Tolik černí pohromadě jsem neviděl od té doby, co naproti v Puteoli umřel Sulla.

Ačkoli jsem si všiml," nakrčil nos, "že většina návštěvníků obchází mrtvolu širokým obloukem." Tiše se zasmál. "A už si šeptají vtipy; s tím se obvykle začíná až po obřadu, když se začne jíst."

"Vtipy?"

"Však víš - přistoupí k márám, kouknou mrtvole do úst, pak vzdychnou: 'Mince tam ještě je! No tohle, když je v domě Krassus!' A neopovažuj se to opakovat před Krassem," dodal rychle. "Anebo mu aspoň neříkej, žeš to slyšel ode mě." Odstoupil se sarkastickým úsměvem.

Zřejmě už zapomněl, že mi tentýž vtip vyprávěl předchozího dne.

Znovu jsem se podíval dolů z balkonu a uvažoval, jak se mi podaří zjistit, co se to házelo z můstku, když je tam zakotveno tolik plavidel.

Mnozí z veslařů byli dosud ve svých člunech anebo se potloukali kolem loděnice, kde čekali, až se jejich páni vrátí.

Nakonec jsem našel Eka, který zmizel v jedné z kójí s chladnou lázní poté, co si dal horkou. Oblékli jsme se do

střízlivého černého oblečení, které nám ráno připravili. Otrok Apollonius nám pomáhal s různými úpravami a záhyby.

Choval se vážně, jak se při té příležitosti slušelo, ale oči měl jasné a oslnivě modré, nezastíněné strachem, který se

usídlil v očích ostatních otroků. Je možné, že ho Mummius nějak uchránil před vědomím, co by mohl přinést příští den?

Spíš, říkal jsem si, ho Mummius potají ujistil, že on sám bude ušetřen. Ví, že se Mummiovi nepodařilo Krassa zviklat?

Když mě oblékal, měl jsem příležitost prohlédnout si ho důkladněji.

Že je krásný, to bylo zřejmě na první pohled, a přece - čím důkladněji a déle jsem se na něj díval, tím se zdál krásnější.

Jeho dokonalost byla takřka neskutečná, jako by ožil proslulý Myronův Diskobolos; když se pohnul, pohyby světla na jeho tváři vytvářely jakoby sled kamejí, jednu nádhernější než druhou. Zatímco mnozí mladíci jeho věku bývají neohrabaní, on se pohyboval jako atlet nebo tanečník, beze stop vyumělkovanosti. Ruce měl obratné, vkládaly do každého pohybu vrozený a nenásilný půvab. Když stál blízko u mě, cítil jsem teplo jeho rukou a příjemnou sladkost jeho dechu.

Existují vzácné chvíle, kdy člověk vnímá u druhých mužů a žen nikoli povrch, ale samotnou životní sílu, která oživuje jejich bytost a následně pak celý život. Zahlédl jsem to u Bethesdy v okamžicích vášně a při několika dalších příležitostech, u mužů i žen v extrémních situacích, v křečích orgasmu nebo na prahu smrti či v jiných chvílích, kdy je krize omezila na samotnou podstatu. Je to děsivé a úžasné, nahlédnout přes závoje těla až do duše. Ta síla života byla u Apollonia tak velká, že prosvítala skrze ty závoje anebo je potlačovala dokonalým fyzickým ztělesněním sebe samé. Bylo těžké dívat se na něj a představovat si, že něco tak živého a tak dokonalého někdy zestárne a zemře, natož pak že zahyne v jediném okamžiku pouze pro vylepšení kariéry jednoho politika.

Náhle jsem pocítil veliký soucit s Markem Mummiem. Na cestě z Říma, na palubě Zběsilosti, jsem neomaleně podotkl, že v jeho duši není poezie. Mluvil jsem zbrkle a v nevědomosti. Mummius se dotkl tváře Erotovy a byl zasažen; žádný div, že tak zoufale toužil zachránit chlapce před nesmyslnou smrtí z Krassových rukou.

Jeden za druhým opustili hosté dům a seřadili se podél silnice, která vedla od vily. Ti, kteří byli Gelině nebo Luciovi nejbližší, se shromáždili na nádvoří, aby se stali součástí průvodu. Ceremoniář, malý hubený mužik, kterého dal Krassus najmout a přivést z Puteoli, začal řadit účastníky na místa. Eko a já jsme v průvodu místo neměli, a tak jsme se vydali napřed, abychom si našli slunné místo na zaplněné silnici lemované stromy.

Konečně jsme uslyšeli tóny smuteční hudby. Zvuk sílil a objevil se průvod. V čele šli hudebníci, duli do rohů a fléten a třásli bronzovými chřestidly. Podle Dvanácti tabulí stačilo deset hudebníků, ale Krassus jich najal nejméně dvojnásobek. Očividně chtěl udělat dojem.

Následovaly najaté plačky, zástup žen, které kráčely šouravým krokem, vlasy měly nezakryté a skandovaly refrén, který parafrázoval proslulý epitaf dramatika Naevia:

"Jestliže smrt smrtelníka zarmoutí srdce nesmrtelných, pak bozi nahoře určitě želi smrti toho muže..."

Hleděly přímo před sebe, lhostejné k davu; chvěly se a plakaly, až jim po lících stékaly mohutné proudy slz.

V průvodu byla malá mezera, právě tak dlouhá, aby jednotvárná píseň plaček zanikla v dálce, než dorazili šašci a maškary. Eko se při jejich příchodu rozveselil, ale já v duchu zastěnal; nic není tak trapné jako pohřební průvod

znetvořený neschopnými klauny. Tihle však byli docela dobří; dokonce ani na konci letní sezony není na Číši nedostatek prvotřídních bavičů a ceremoniář z nich najal ty nejlepší. Zatímco někteří z nich se uchýlili k hrubým, leč účinným fackovacím scénkám, jež budily v davu zdvořilý smích, byl mezi nimi jeden s působivým hlasem, který recitoval úryvky z tragické poezie. Většina standardních pasáží používaných v pohřebních průvodech je mi dobře známá, ale tato slova pocházela od nějakého nového a neznámého básníka epikurejské školy:

Čím může smrt děsit muže, když i duše umřít může?

Až smrtelnou schránku opustí, až se z těla život vytratí, pak bolesti i žalu pozbudeme nebudeme cítit, když už nebudeme. Co když však, až naplní se osud, bude duše cítit dál jak dosud.

Co pak s námi? Vždyť my jsme jen my, dokud duše v našem těle dli.

A když náhoda zas atomy nám spojí, naši materii, tělo znovu zhojí, bude z toho nějaký zisk přec? Nový člověk vznikne, nová věc.

My pak navždy mrtvi nezažijem už nic z rozkoší, jež pozná nový muž, nic z toho, co jej čeká ve světě, do nějž Čas tu

naši materii uhněte.

Nuž rozum do hrsti a slyšte, poslouchejte:

Nač se bát ještě smrti v tomto světě?

Po krátké pauze, v níž jsme tady žili, je vše zas jako dřív, než jsme se narodili.

Recitátora z ničeho nic přerušil jeden ze šašků, který mu pohrozil do tváře prstem.

"To je ale nesmysl! Mé tělo, má duše, mé tělo, má duše," papouškoval šasek, kymácejí hlavou dopředu a dozadu.

"Samé epikurejské nesmysly! Já měl jednou v domě jednoho epikurejského filozofa, ale vykopl jsem ho. Já si dám líbit takového otravu stoika, jako je Dionysius!"

Z davu se ozvalo několik přivětivých a chápavých uchechtnutí.

Pochopil jsem, že to musí být arcimim, najatý ceremoniářem, aby láskyplně parodoval zesnulého.

"A ať tě taky ani nenapadne, že bych ti za takovou dojemnou poezii zaplatil třeba i jen půl měďáku," pokračoval a stále přitom hrozil prstem, "ani za tuhle takzvanou zábavu. Já chci za své peníze opravdovou hodnotu, rozumíš?

Opravdovou hodnotu! Peníze nepadají z nebe, víš, aspoň ne do mých rukou! Do rukou mého bratrance Krassa možná ano, ale do mých ne!" Prudce stiskl rty, otočil se na patě, sepal ruce za zády a začal přecházet sem a tam.

Zaslechl jsem, jak nějaký muž vedle mě zašeptal:

"Umí Licinia napodobit dokonale!"

"Je to div!" souhlasila jeho manželka.

"Ale nemysli si, že když ti nezaplatím, znamená to, že ti nemůžu zaplatit!" kvičel arcimim. "Mohl bych! Zaplatil bych!

Jenže jsem dlužný v sedmi krámech v Puteoli a v šesti v Neapoli a v pěti v Surrentu a ve čtyřech v Pompejích a ve třech v Misenu a ve dvou v Herkulaneu," arcimim se zajíkl a zhluboka se nadechl, "a taky mám dlouhodobý dluh u jedné babičky, co prodává jablka u silnice hned tady v Baiae! Jakmile jim všem zaplatím, vrať se a zkus to s další básní, ty blázně epikurejská, a pak možná zazpívám jinou."

"Jinou," zahulákal muž vedle mě.

"Zpívej jinou písničku!" řekla jeho žena a s uznalým smíchem přikyvovala.

Arcimim zřejmě pronesl jednu z oblíbených frází Lucia Licinia.

"Však já vím," pokračoval a trucovitě zkřížil ruce na prsou, "vy si všichni myslíte, že jsem samé peníze, protože žiju jako král, ale ono to tak není. Aspoň zatím ne." Pohyboval obočím nahoru a dolů. "Ale jen počkejte, protože já mám plán.

No ano, plán, plán. Plán, jak vydělat víc peněz, než byste vy kluci z Baiae dokázali sníst na lžici. Plán, plán.

Udělejte cestu muži s plánem!" zabečel, přestal se předvádět a utíkal, aby dohnal ostatní šašky.

"Plán," zamumlal muž vedle mě.

"Přesně, jak to Licinius vždycky říkal," usmála se jeho žena.

"Vždycky se chystal zbohatnout - zítra!" Vzdychla. "Jenže místo toho došlo k tomuhle. Vůle bohů..."

"...a cesty Fortuny," uzavřel muž.

Vzpomněl jsem si na to, co Sergius Orata naznačoval o pokoutních jednáních. V hlavě se mi začínalo vytvářet znepokojivé podezření, pak se zas rozptýlilo a zmizelo s příchodem voskových masek.

Luciova větev rodiny Liciniů netrpěla nedostatkem vážených předků.

Jejich podobizny z vosku, jako živé, za normálních okolností vystavené u něj v hale, nesli teď před jeho pohřebními márními lidé, které ceremoniář pro ten účel zvlášť najal. Byli oblečení do autentických kostýmů odpovídajících úřadům, které dotyční zaujímal ve službě státu. Taková prezentace je součástí pohřebního průvodu každého římského šlechtice.

Maskování herci kráčeli vážně, zvolna, otáčeli hlavy ze strany na stranu, aby každý mohl vidět obličej bez výrazu, jako by mrtví ožili. Tím se i ve smrti šlechtic odlišuje od neurozeného, "známý" od "neznámého", hrdě se chvástaje svým původem před těmi z nás v davu, kteří nemáme žádné předky, jen rodiče a zapomenuté předchůdce.

Následoval Lucius Licinius sám, spočívaje na svém slonovinovém lehátku a ověšený čerstvě nařezanými květy a haluzemi, hojně vydechujícími silnou vůni, která nedokázala zcela zakrýt pach rozkladu.

Krassus krácel v čele nosičů, na tváři strohý, lhostejný výraz, pohled upřený dopředu.

Pak přišla rodina. Mnoho Liciniů z Luciovy větve občanské války nepřežilo a většina z nich náležela do starší generace.

Skupinu vedla Gelina, doprovázená Metrobiem. Často jsem viděl ženy v pohřebních průvodech na ulicích Říma, které klopýtal v nepřičetném žalu a rozdíraly si tvář v rozporu se zákony Dvanácti tabulí, ale Gelina neplakala.

Pohybovala se strnule a dívala se pod nohy.

Podezřelé bylo, že v průvodu scházeli otroci z domácnosti mrtvého.

Když přešla rodina, přihlížející, kteří lemovali silnici, se shlukli za nimi a přidali se k průvodu. Posléze jsme došli k otevřenému místu vedle silnice, odkud bylo průsekem mezi stromy vidět zátoku. Nedaleko stála kamenná hrobka, vysoká jako člověk. Byla nově zbudovaná; stěly byly hladké a neomšelé a země kolem ní byla udusaná a vyložená otesaným kamenem. Byla tu jen jediná ozdoba, prostý basrelief koňské hlavy, prastarý symbol smrti a odchodu.

Uprostřed mýtiny se tyčila pohřební hranice z vyschlého dřeva, navršeného do podoby čtvercového oltáře. Za normálních okolností by se o ni slonovinové lehátko nesoucí mrtvolu mohlo šikmo opřít, jak se taková lehátka opírají o rostru na Foru v Římě, aby si pozorovatelé mohli mrtvého prohlížet, zatímco se přednášejí proslovy. Luciovu mrtvolu však uložili přímo na hranici, mimo dohled, nepochybně s ohledem na znetvořující ránu na jeho hlavě.

Předstoupili otroci se skládacími židlemi pro členy rodiny. Když se dav uvelebil, stanul Markus Krassus před hranicí.

Shromážděním to zašumělo. Nad hlavami nám zakřičel racek. Koruny stromů zčeřil mírný vánek. Krassus zahájil svou řeč; v jeho hlase nebyl ani náznak nerozhodnosti a nejistoty, kterou přede mnou projevil předchozí nocí. Jeho hlas byl hlasem cvičeného řečníka, zběhlého ve všech technikách síly, melodie i rytmu. Začal tichým, žalostným tónem, který postupně nabíral na síle.

"Gelino, oddaná manželko mého milovaného bratrance Lucia Licinia; členové rodiny, kteří jste přijeli z blízka i z dále; stíny jeho předků, zastoupené zde svými uctívanými podobiznami; přátelé a členové jeho domácnosti, známí a lidé z Baiiae a všech okolních měst Kampánie a Číše - přišli jsme pohřbít Lucia Licinia.

Jak se to zdá prosté: muž zemřel, a tak dáme jeho tělo pohřbit plamenům a pohřbíme jeho popel. Je to běžná událost. Ani sama skutečnost, že zemřel násilnou smrtí, není nijak výjimečná; dnes jsou takové násilnosti běžné. Zajisté, v naší rodině už bylo tolik žalu a ztrát způsobených násilím, že jsme teď vůči rozmarům Fortuny dost strozí a otupělí.

A přece skutečnost, že je vás tu dnes tolik přítomno, je důkazem toho, že smrt Lucia Licinia nebyla žádná maličkost, stejně jako jeho život nebyl ničím malým. Měl mnoho společného s mnoha lidmi. A kdo z vás může říct, že někdy nebyl čestný? Byl to Říman, ztělesnění římských ctností. Byl dobrý manžel. Že bohové nepožehnali jeho manželství ratolestmi - že po sobě nezanechává syna, který by nesl dál jeho jméno a krev, aby ho uctíval tak, jako on uctíval svoje předky - to je jeden z úkolů, jež zbyly nesplněny vinou jeho předčasně a trpké tragické smrti.

Bez syna, který by se staral o truchlící vdovu anebo pomstil jeho nesmyslnou vraždu, připadly tyto povinnosti jinému, připadly muži spojenému s Luciem pouty krve a dlouhých let vzájemné úcty. Ty povinnosti připadly mně.

Už se mezi vámi rozkřiklo, jakým způsobem Lucius zesnul. Nemějte pochyb o tom, že smrti čelil statečně. Nebyl z těch, kteří se krčí tváří v tvář protivenstvím. Jeho snad jedinou chybou bylo to, že vkládal důvěru do těch, kteří si to nezasluhovali - co ale může člověk předvídat v okamžiku, kdy se spolehlivá čepel, dlouho používaná, z ničeho nic zlomí anebo věrný pes se vztekne bez varování?

Osud Lucia Licinia zdaleka není ojedinělý. Po pravdě řečeno, v leckterém ohledu je ztělesněním dobrého občana a státu samého, nebol neocitá se snad Řím náhle v ohrožení ze strany celého národa důvěryhodných mastifů, kteří zešíleli chtíčem po krvi a zlodějně? Lucius byl další obětí toho moru, který hrozí převrátit řád přírody, vyhladit tradici a čest, vrátit normální chod událostí mezi lidmi.

Ten mor má jméno. Nebudu ho šeptat, neboť já se ho nebojím:

Spartakus. Ten mor vstoupil i do domácnosti Lucia Licinia; rozežral pouta poslušnosti a loajality; obrátil ruce otroků proti jejich pánovi. Co se stalo v jeho domě, to nelze zapomenout ani odpustit. Stín Lucia Licinia je neklidný; vznáší se poblíž nás i teď, posílen stíny svých předků, kteří všichni dohromady volají, že my, živí, musíme to zlo napravit."

Rozhlédl jsem se po tvářích pohřebních hostů. Pozorovali Krassa se směsí obdivu a smutku, otevření každému prohlášení, ke kterému se snad připravoval. Pocítil jsem bodnutí hrůzy.

"Jsou tací, kteří by mohli říct, že Lucius Licinius byl mimo veškerou pochybnost dobrý člověk, ale ne veliký, že se za svého života nepovzněl do vysokého úřadu, nedosáhl úžasných věcí. To je tragická pravda, obávám se; byl zavražděn dřív, než dosáhl vrcholu, a jeho život byl menší, než měl být. Jeho smrt však malou smrtí nebyla. Může-li existovat dobrá smrt, pak jí byla smrt Luciova něco strašného, děsivého, výrazně špatného, urážka boha stejně jako člověka. Taková smrt vyžaduje víc než smutek a lítost, víc než slova chvály či přísahy pomsty. Vyžaduje, abychom se všichni zvedli k činu, ne-li jako vykonavatelé pomsty, pak jako její svědci."

Krassus zvedl paži. Po obou stranách od něj začali ceremoniář a jeden z jeho mužů zapalovat své pochodně, jež vzplály plamenem.

"Už dávno naši předci založili tradici konání gladiátorských soutěží na počest mrtvého. Za normálních okolností je tato slavná tradice vyhrazena pro smrt velikých a mocných, já ale myslím, že boží vůči nám nepojmou zášť, jestliže vzdáme čest stínu Lucia Licinia celodenními hrami. Ty začnou zítra na pláni vedle jezera Lucrinus. Jsou tací, kteří říkají, že bychom se měli zdřizet účasti gladiátorů, neboť Spartakus byl gladiátor a žádný otrok by prý neměl nosit zbraň, dokud Spartakus běhá na svobodu.

Já ale říkám, že je lepší ctít tradice našich předků než bát se otroka. Říkám též, že konání těchto her nám poskytne nejen příležitost složit naposled hold stínu Lucia Licinia, ale také zahájit plnění úkolu pomstít jeho smrt."

Krassus odstoupil stranou. Uchopil jednu z pochodní a dotkl se jí hranice, naproti němu ceremoniář učinil totéž. Suché dřevo vzplálo a zapraskalo, vystřelily z něj jazyky plamenů a prsty šedého kouře.

Časem hranice shoří. Oharky budou napojeny vínem a kosti a popel Lucia Licinia Krassus s Gelinou posbírají, pak je postříkají parfémy a vloží do alabastrové urny. Kněz očistí dav, bude procházet mezi lidmi a postříkovat je vodou z olivové ratolesti. Luciovy ostatky budou zapečetěny do jeho hrobky a dav společně zamumlá: "Sbohem, sbohem, sbohem..."

Já ale odešel dřív, než tohle všechno nastalo. Nebyl jsem očištěn; nerozloučil jsem se. Místo toho jsem tiše vyklouzl a vrátil se do domu a Eka jsem vzal s sebou. Do začátku jatek zbývalo jen velmi málo času.

17

"Kde najdeme malého Meta?" uvažoval jsem nahlas.

Atrium, které bylo ráno plné pohřebních hostů a jejich otroků, se vyprázdnilo. Naše kroky se dutě rozléhaly v prázdném prostoru. Kadidlo a květiny zmizely, ale jejich vůně spolu s pachem rozkládající se mrtvoly Lucia Licinia dosud visela ve vzduchu.

Do kuchyně jsem šel za svýmnosem. Dávno předtím, než jsem ji nalezl, uslyšel jsem lomoz horlivé činnosti. Přípravy k pohřební hostině ještě neskončily.

Prošli jsme velkými dřevěnými dveřmi a pohroužili se do hluku a vedra. Kolem nás pobíhali kuchyňští otroci, tuniky potřísněné skvrnami a sazemí. Ozývalo se volání chraplavých hlasů, údery těžkých nožů o dřevěné špalvy, v kotlích to vřelo a syčelo. Eko si zakryl uši na protest proti lomozu, pak ukázal na jakousi postavu na druhém konci místnosti.

Malý Meto stál na stoličce a sahal do hlubokého hliněného hrnce na stole. Rozhlédl se, jestli ho nikdo nepozoruje, pak vytáhl hrst čehosi a strčil si to do úst. Přešel jsem místnost, uhýbaje z cesty spěchajícím otrokům, a popadl ho za tuniku za krkem.

Vykvíkl a ohlédl se na mě. Ústa, pokrytá pastou z medu, prosa a drcených ořechů, se mu otevřela ve výkřiku zoufalství,

který se vzápětí změnil v široký úsměv, když uviděl můj výraz - a stejně rychle se zkroutila v bolestném zaskučení, když mu s prasknutím dopadla na hlavu dřevěná lžice.

"Ven z kuchyně! Ven! Ven!" řval starý otrok, jehož lepší oblečení a nadřazené chování pasovaly na šéfkuchaře. Už se zdálo, že mě taky praští, pak uviděl železný prsten, který jsem měl na prstě.

"Odpusť mi, občane, ale když tady Meto krade sladkosti a otroci všech těch hostů se sem vkrádají uzmut něco k jídlu, nedá se tu skoro pracovat. Nemohl bys prosím poslat toho zmetka něco vyřídít?"

"Přesně proto jsem přišel," řekl jsem.

Ostře jsem Meta pleskl po zaděčku, když seskakoval ze stoličky a pelášil přes přeplněnou místnost, přičemž si olizoval med z prstů. Vydal jsem se za ním, klopýtaje o kuchaře a pomocníky. Eko ho chytil u dveří a přidržel mi ho.

"Meto!" vykřikl jsem, dohnal ho a zavřel za námi dveře. "Jsi přesně ten člověk, kterého hledám. Umíš plavat, Meto?"

Vážně ke mně vzhledl, olizuje si sladkou kaši z koutků úst. Zvolna zavrtěl hlavou.

"Ne?"

"Ne, pane."

"Vůbec neumíš plavat?"

"Ani tempo," ujistil mě.

Dopáleně jsem zavrtěl hlavou. "Zklamals mě, Meto, ačkoli to není tvoje chyba. Přesvědčoval jsem sám sebe, že musíš být ratolestí fauna a říční nymfy."

Na okamžik užasl, pak se nahlas rozesmál mé pošetilosti.

"Ale vím, kdo plave ze všech nejlíp!" prozradil mi.

"Ano? Kdopak to je?"

"Pojď se mnou, ukážu ti ho. Je s ostatními ve stáji!"

Rozběhl se chodbou, až ho Eko dohnal a popadl ho v týle za tuniku jako za vodítko. Následovali jsme ho do středu domu, přes atrium a ven na nádvoří. Vytrhl se z Ekova sevření a spěchal ke stájím. Přišli jsme k otevřeným dveřím, odkud chladnější vzduch zevnitř přinášel smíšené vůně se na a hnoje. Meto spěchal dál.

"Počkej! Řekls, že nás vedeš do stáji!" protestoval jsem.

"Ne do těchhle stáji!" zavolal přes rameno.

Ukázal před sebe a zaběhl za roh budovy. Měl jsem dojem, že si s námi určitě zahrává, až jsem zahnul za roh a uviděl dlouhý, nízký dřevěný přístavek, který byl připojený ke kamenným stájím.

"Copak tahle vila nemá konec?" zamumlal jsem k Ekovi.

Pak jsem uviděl vojáky střežící dveře do přístavku. Šest jich sedělo se zkříženými nohama na mýtince pod jehličnatými stromy. Vzhledl jsem a uviděl sedmého strážného stát na červené prejzové střeše přístavku, kopí opřené v ohybu paže a prsty v ústech.

Těch šest bylo okamžitě na nohou, meče tasené a kostky, které prve hráli, zapomenuté v prachu. Jejich náčelník - nebo aspoň ten, co měl nejvíc insignií - ke mně přistoupil, oháněje se mečem a celý zaškareděný pod prošeďivělým plnovousem.

"Kdo jsi a co chceš?" zeptal se nabručeně.

Meta, který prošel kolem něj a spěchal ke dveřím přístavku, si nevšímal. Pochopil jsem, že Meta už stráže znají; jeden z nich dokonce natáhl ruku a láskyplně mu načechral vlasy.

Držel jsem ruce u boků, kousek od těla, jasně viditelné. Eko na mě nervózně pohlédl a pak udělal totéž.

"Jmenuji se Gordianus. Jsem hostem Geliny a tvého generála Marka Krassa. Tohle je můj syn Eko."

Voják podezíravě přimhouřil oči, pak schoval meč.

"To je v pořádku, chlapi," zavolal přes rameno. "To je ten, co nám o něm říkal Markus Mummius. Říká si Hledač. A koho tady chceš vypátrat?"

Už nevypadal jako divoký válečník připravený zabíjet, naopak působil docela přívětivě a zdvořile. Ze všeho nejvíc vypadal jako mimoděk znužený muž, vděčný za každé vyrušení z jednotvárnosti.

"Ten malý otrok nás sem zavedl," vysvětloval jsem. "Zapomněl jsem, že stáje mají přístavek."

"Ano, stáje jsou z nádvoří skryty; z domu prý nejsou vidět vůbec, dokonce ani z horního patra ne. Tím se z nich stává ideální místo, kam je všechny skrýt, pěkně z dohledu."

"Skrýt koho?" zapomněl jsem, co mi Gelina řekla o tom, co se stalo s většinou otroků.

"Podívej se sám. Vypadá to, že malý Meto se nemůže dočkat, až ho budeš následovat. To je v pořádku, Fronto," zavolal na strážného, který prve načechral Metovi vlasy. "Můžeš otevřít dveře."

Strážný vytáhl velký mosazný klíč a vsunul ho do zámku, zavěšeného na řetěze. Zámek se otevřel a dveře se otevřely ven. Strážé stály opodál, ruce na jílcích mečů a oči ve střehu. Meto vběhl dovnitř a mával na nás, abychom ho následovali.

Pach, který vycházel zevnitř, byl docela jiný než ten, který vycházel ze stáji. Byla v něm sladká vůně slámy, to jistě, ale odér moči a odpadků nepocházel od zvířat, nýbrž od lidí. Smrad lidského potu rovněž těžce visel ve vzduchu spolu s pachem ženské menstruace a smíšenými pachy hnilých potravin a zvratků. Připomnělo mi to puch v podpalubí Zběsilosti - ne tak čpavý smrad mužů na pokraji zhroucení, ale také ho nezmírňoval čerstvý sláný vánek; byl to spíš odporný, dusný, zatuchlý smrad jatek než otrokářské galéry.

Ekovi se dovnitř nechtělo, ale já ho vzal za paži. Dveře se za námi zavřely.

"Zabouchejte na dveře a zavolejte, až budete chtít odejít," zařval strážný skrz dřevo. Řetěz zarachotil a zámek s cvaknutím zapadl.

Mým očím chvíli trvalo, než přivykly šeru. U střechy bylo jen pár zamřížovaných oken, vpouštějících dovnitř kužely slunečního světla zahoustlé prachem.

"Co je tohle za místo?" zašeptal jsem.

Neočekával jsem odpověď, ale malý Meto byl nablízku.

"Pán tady skladoval všechny možné věci," ztlumil hlas, aby se vyrovnal mému. "Staré krámy a sedla a deky, a rozbitá vozová kola a volské káry. Někdy i meče a kopí a štíty a helmy. Ale když pan Lucius zemřel, bylo tu skoro prázdné."

Když přišel den přijel pan Krassus, tak sem dal všechny otroky, až na nás několik."

V místnosti zavládlo ticho, když jsme vstoupili, ale teď se ze tmy ozývaly mumlavé hlasy.

"Meto!" uslyšel jsem zavolat nějakou stařenu. "Meto, pojď nás obejmout!"

Chlapec zmizel ve stínu. Jak se místnost prosvěťovala, uviděl jsem ženu, která ho objala. Seděla na slámě na podlaze, bílé vlasy sepnuté do uzlu, dlouhé, bledé ruce se jí v šeru třáslly, jak hladila chlapce po vlasech.

Kam jsem se podíval, tam jsem viděl další a další - muže, ženy a děti, samé otroky, kteří byli shromážděni z polí anebo uvolnění od konání jiných než naléhavých úkolů v domě a zamčení, aby tu očekávali Krassův rozsudek.

Seděli namačkání u stěn. Procházel jsem mezi nimi dlouhou, úzkou místností. Eko mě následoval, vyvalenýma očima zíral z jedné tváře na druhou a klopýtal na nerovné podlaze. Pach moči a odpadků zesílil na druhém konci místnosti.

Otroci nucením sedět nablízku se shlukovali od toho smradu co nejdál. Protože tomu byli vystaveni den co den, museli si na to zvyknout aspoň natolik, aby to snesli. Zakryl jsem si tvář záhybem těžkého pohřebního roucha a stejně jsem skoro nemohl dýchat.

Ucítil jsem, jak mě u kolena něco zatahalo. Meto ke mně vážně vzhlížel.

"Nejlepší plavec na světě," ujistil mě šeptem. "Lepší než Leander, a ten dokázal přeplavat přes Hellespont. Lepší než Glaukos, když plaval za Scyllou, a to byl Glaukos napůl ryba!"

K ničemu nám to nebude, když je zamčený tady, pomyslel jsem si.

Pak jsem uviděl mladého muže, na kterého Meto ukazoval. Mladiček klečel na slámě, držel ruce nějakého starce ve svých a mluvil tlumeným hlasem. Bledé světlo dodávalo jeho tváři mramorovou hladkost, takže víc než kdy jindy připomínala oživlou sochu nebo živého mládence, který zkameněl.

"Apollonius," řekl jsem, překvapen, že ho tu vidím.

Naposled stiskl starcovy ruce, pak vstal a otřepal si slámu z kolenou.

Ten prostý pohyb byl elegantní jako báseň. V patricijích, jako je Faustus Fabius, je nadutá, umělá aristokratičnost, pomyslel jsem si. Ale tady člověk vidí přirozenou aristokracii takových exemplářů, jalo je tenhle, která pochází od bohů bez ohledu na pozemské postavení.

"Proč jsi tady?" zeptal jsem se v domnění, že ho Krassus určitě zapudil z domu jen na vztek Mummiovi.

Jeho vysvětlení však bylo jednoduché.

"Větším otroků je tu zamčená už od toho dne, co našli pána mrtvého."

Pár nás smělo zůstat na svých místech a spát v našich obvyklých příbytcích mezi stájem a domem. Stejně jako Meto sem i já chodím co nejčastěji navštěvovat ostatní. Stráže mě znají a pustí mě."

"Je to tvůj otec?" zeptal jsem se a shlédl dolů na starce.

Apollonius se usmál, ale v očích měl smutný výraz.

"Já jsem otce nikdy neměl. Soterus zná byliny a masti. Ošetřuje ostatní otroky, když jsou nemocní, ale teď je nemocný on sám. Dychtí po vodě, ale nemůže pít a nic v sobě neudrží. Podívej, myslím, že teď usnul."

Jednou, když jsem měl zlou horečku, mě ošetřoval ve dne v noci. Tenkrát v létě mi zachránil život. A to všechno pro nic."

Nedokázal jsem v jeho hlase rozeznat žádnou trpkost, vůbec žádné pohnutí. Byl jako hlas jeho jmenovce, lhostejný a záhadný.

Přidržel jsem si látku u obličeje a snažil se zadržet dech.

"Umíš plavat?" zeptal jsem se, když jsem se rozpomněl, proč jsem tady.

Apollonius se upřímně usmál.

"Jako delfin," řekl.

Pěšina začínala hned kousek na jih od přístavku a vedla dolů k loďnici, stáčela se sem a tam strmě dolů pod jižním křídlem a pod lázněmi. Pěšina byla z domu převážně neviditelná, skryta hustým listovým a strným srázem svahu. Byla to cesta neschůdnější než ta, po které jsem se ubíral z terasy v severním křídle, ale byla hodně vyšlapaná a na většině míst dost široká, aby tudy prošli dva lidé vedle sebe. Malý Meto šel v čele, přeskakoval kořeny stromů a slézal skalní římsy. Eko a já jsme sestupovali opatrnějším tempem, kdežto Apollonius nás uctivě následoval.

Malá flotila člunů připoutaných k můstku o sebe tiše narážela. Když jsme vstoupili na můstek, všiml jsem si jen několika klímajících postav lenošících na člunech. Nohy se jim houपालy ve vodě a tváře měly zakryty širokými námořnickými klobouky. Většina převozníků a otroků si šla vyšmejdit něco k jídlu, vedena vůní pečení z kuchyně nahore, anebo se vytratili, aby si zdřímli pod stromy na stinném svahu.

"Co jsi ztratil?" zeptal se Apollonius, přičemž koukal dolů do čisté vody na volném místě mezi dvěma čluny.

"Ne že bych přesně něco ztratil..."

"Ale co mám hledat?"

"Já vlastně nevím. Něco dost těžkého, aby to hlasitě šplouchlo. Snad několik takových předmětů."

Pochybovačně na mě pohlédl, pak pokrčil rameny.

"Voda by mohla být čistší, ale většina kalu, který zvířily tyhle čluny, když připlouvaly, už se nejspíš usadila. A hodilo by se mi víc světla; všechny ty čluny dohromady vrhají na dno veliký stín. Ale jestli uvidím něco, co by tam být nemělo, přinesu ti to nahoru."

Odložil opasek a stáhl si tuniku, pak si přetáhl přes hlavu spodní tuniku a zůstal stát nahý. Zcuchané vlasy se mu na slunci blýskaly do modročerna, zatímco odlesky světla, odraženého od vody, mu poskakovaly po štíhlých svalech na

hrudi a nohou. Eko na něj hleděl se směsí zvědavosti a závisti. Jeden z námořníků sprostě, ale uznale hvízdal zpod širokého klobouku. Apollonius zvedl jedno obočí, ale jinak ten zvuk ignoroval; už dávno si musel zvyknout, že si ostatní všimají jeho zevnějšku.

Napřiml se v ramenou a několikrát se hluboce nadechl, pak si našel místo mezi dvěma čluny, kde bylo dost prostoru, aby se tam dalo skočit do vody. Hladina se za ním sotva zčeřila.

Přecházel jsem sem a tam po můstku, koukal do zelených hlubin a sem tam zahlédl jeho bílou nahotu, jak se míhal mezi mechem porostlými kameny a dřevěnými trámy. Ve vodě se pohyboval stejně elegantně jako na souši, kopal oběma nohama současně a paží používal, jako by to byla křídla.

Nad hlavami nám prolétl racek. Sloup kouře ze vzdálené pohřební hranice dál stoupal nad koruny stromů. Apollonius byl stále ještě pod vodou. Nakonec jsem uviděl, jak ke mně jeho tvář vzhlíží od kalného dna, pak se zvětšovala a zvětšovala, jak vyplouval vzhůru, a nakonec prorazila hladinu.

Užuž jsem se ho chtěl vyptat, co viděl, ale zalapal po vzduchu a vztáhl ruku. Potřeboval dýchat, ne mluvit. Jeho dech se postupně zpomaloval a vracela se mu pravidelnost. Nakonec otevřel ústa - aby promluvil, myslel jsem si, ale on místo toho zhluboka nabral dech, ohnul se v pase a zaplul znovu pod hladinu. Za jeho kopajícíma nohama zůstala brázda zpěněných bublinek.

Potopil se přímo dolů, zmizel ve tmě. Přecházel jsem sem a tam po můstku a hleděl přes jeho okraj. Racek kroužil, kouř stoupal, přes slunce se překulil mrak. To už byly klimbající postavy z člunů všechny vzhůru a velmi zvědavě nás pozorovaly zpod svých klobouků.

"Je dole dlouho," řekl konečně jeden z nich.

"Hodně dlouho," řekl druhý, "i na takového ramenatého kluka."

"Ále, to nic není," řekl třetí. "Můj bratr se potápí pro perly a dokáže zůstat dole dvakrát tak dlouho jako tenhle."

"Ale stejně..."

Pohlédl jsem mezi čluny ve snaze spatřit, jestli se nevynořil na nějakém skrytém místě - napadlo mě, jestli se neudeřil do hlavy.

Vyžadoval jsem na něm tenhle úkol v nevhodnou dobu, když u přístaviště kotvilo tolik člunů. Apollonius sám si stěžoval na ten tmavý stín, zakrývající dno; i delfini určitě potřebují světlo, aby mohli plavat. Ať si bratr lovců perel tvrdil cokoli, zdálo se stěží možné, že by člověk dokázal zůstat pod vodou tak dlouho, jak dlouho už byl pryč Apollonius.

Začínal jsem být nervózní. Eko nebyl žádný plavec a malý Meto taky ne, jak sám přiznal. Představa, že bych se sám vrhl do vody, ve mně budila vzpomínky na utrpení, které jsem prožil tuhle v noci; cítil jsem v hrdle mořskou vodu a měl jsem pocit, že mě pálí ve chřípí. Zachvěl jsem se v panice. Podíval jsem se na roztroušený sbor námořnických klobouků a zastíněné tváře pod nimi.

"Chlapi!" řekl jsem posléze. "Mezi vámi je určitě nějaký dobrý plavec! Zaplatím kterémukoli z vás pět sesterciů, aby se podíval pod můstek a řekl mi, co se stalo s tím otrokem."

Mezi roztroušenými klobouky nastal rozruch. Jejich majitelé vytahovali nohy z vody, objevovaly se obličeje, ruce zápasily s rovnováhou.

"Honem!" zařval jsem, pohlížeje do bezedné zelené tmy. Cítil jsem, jak mi hrdlo svírá chladný strach. "Honem! Sskočte tam rovnou! Deset sesterciů..."

V tom okamžiku mě však umlčelo bizarní zjevení, které se vynořilo z vody na konci můstku. Lodníci ztuhlí jako přimrazení a zírali němě na to, jak se kolmo vzhůru do vzduchu vznáší dlouhá, lesklá čepel. Meč, ovinutý mořskými řasami, se na slunci zeleně a stříbrně třpytil. Za ním následovala dlouhá, bílá, svalnatá paže a pak široká ramena a Apolloniova tvář, lapající po vzduchu, ale ověšená triumfálním úsměvem.

18

Apollonius se prve přirovnal k delfinu - a opravdu, když ležel nahý na můstku s jednou paží přehozenou přes obličej, široký klenutý hrudník se mu zdvihal dechem, bledé tělo mokré a lesklé, připadal mi jako mladý mořský bůh vytažený z hlubin. Prkna všude kolem něj byla potemnělá vodou, vytvářející zhruba obrys jeho těla. Z napjaté kůže mu stoupala pára a v prohlubních na břiše se mu leskly duhově zbarvené kapičky. Meto mu přinesl spodní tuniku, kterou si Apollonius nedbale hodil na klín.

Meč se vedle něj na slunci leskl. Poklekl jsem a zbavil ho stébel mořských řas. Nebyl pod vodou dlouho; na jílcí nebyly stopy rzi. Věděl jsem dost málo o zhotovování takových zbraní, ale podle ozdob na rukojeti se zdálo, že jde o římský výrobek.

Apollonius se posadil, zkřížil nohy a opřel se rukama za tělem. Jednou rukou si přejel po temeni a vyslal do vzduchu spršku vody. Pár kapek zasáhlo Eka do oka. Otřel si tvář a pohlédl na Apollonia s podivným, nasupeným uchvácením, pak odvrátil oči. Byli zhruba stejně staří; dokázal jsem si představit, jak musí Eka zarážet přítomnost jiného muže tak nádherného zevnějšku, který dokáže předvádět svou dokonalou nahotu bez sebemenšího náznaku rozpaků.

"Není jediný?" zvedl jsem meč, abych si ho prohlédl důkladněji.

"Zdaleka ne. Jsou jich tam celé rance, svázané dohromady koženými řemeny. Pokusil jsem se vynést nahoru celý takový svazek, ale byl moc těžký. Řemeny byly zauzlené a nasáklé vodou, nedaly se rozvázat; nakonec se mi povedlo dřít jedním z řemenů o čepel a přerušit ho."

"Nic jiného než meče jsi neviděl?"

Kývl hlavou. "Taky kopí, stejně svázaná. A pytle plné něčeho jiného."

Byly zavázané, takže jsem dovnitř neviděl, a byly moc těžké, abych je zvedl."

"Rád bych věděl, co by mohlo být v těch pytlích," řekl jsem a pocítil záblesk intuice. "Za jak dlouho můžeš jít zase dolů?"

Apollonius pokrčil rameny, kteréžto gesto narušilo hladinu kalužinek vody usazených na jeho klíčních kostech, takže mu stekly jako rtuť po hrudi.

"Už jsem nabral dech. Ale tentokrát by se mi hodil nůž."

Zvědaví lodníci udržovali odstup, ale shromáždili se dost blízko, aby slyšeli. Jeden z nich nabídl svůj nůž, silnou čepel vhodnou k přerézání kožených řemenů, a Apollonius opět zmizel pod vodou.

Nebyl pryč dlouho. Tentokrát vyplul na hladinu hlavou napřed, a když se vytáhl na můstek, zdálo se, že nenese nic jiného než nůž. Zabodl ho do dřeva, vzal si od Meta spodní tuniku a pak beze slova spěchal k loděnici.

Metó běžel za ním. Eko a já jsme ho následovali. Apolloniova levá ruka, jak jsem si všiml, byla pevně zafatá v pěst.

Obešel loděnici a opřel se o zed mimo dohled lodníků. Přistoupil jsem k němu, tázvavě nakláněje hlavu.

"Dej dlaně k sobě," zašeptal, "jako misku."

Natáhl paži a rozevřel pěst. Mokrý mince mi vklouzly do dlaní jako hejno maličkých stříbrných rybiček.

Ty samé mince, mezitím už oschlé, vydávaly vyšší, cinkavější zvuk, když jsem je vysypal na stůl v knihovně. Krassus se právě vrátil z pohřebního obřadu, dosud oděn v černém rouchu a načichlý kouřem ze dřeva. Zvedl polekaně obočí.

"Kdes je našel?"

"Na mělčině hned u přístavního můstku. Tu první noc, kdy jsem přijel, jsem viděl, jak někdo něco hází z přístaviště.

Ten, kdo to byl, mě srazil do vody a pokusil se mě utopit. Moc nechybělo a povedlo se mu to. Teprve až dnes se mi podařilo poslat někoho do vody, aby to tam prošmejdl. Toho otroka Apollonia - ano, Mummiova oblíbenec. Tohle tam našel. Plno pytlů stříbra, říká. A nejen mince; jsou tam zřejmě taky pytle plné zlatých a stříbrných šperků a tretek. A zbraně."

"Zbraně?"

"Rance mečů a kopí. Ne gladiátorské nebo obřadní zbraně, ale opravdické vojenské zbraně. Jeden z těch mečů jsem ti přinesl ukázat, ale tvůj strážný mi ho u dveří zabavil. A když už je řeč o strážích, doporučoval bych ti, abys jich několik okamžitě postavil v loděnici. Nechal jsem tam Eka a Apollonia, aby dohlídli na lodníky, ale bude tam muset ve dne v noci stát ozbrojená stráž, dokud nebudeš moci vylovit celý ten poklad."

Krassus zavolal na strážného, který stál před dveřmi, a vydal mu rozkazy. Pak si od něj dal přinést ten meč, co vylovil Apollonius.

Otevřenými dveřmi bylo slyšet pohřební hosty v atriu. Krassus počkal, až budou dveře zavřené, a teprve pak promluvil.

"Zvláštní," řekl. "Tenhle byl zhotoven v jedné z mých vlastních sléváren tady v Kampánii, z železné rudy pocházející z mých dolů ve Španělsku; to poznáš podle tohoto otisku razidla na hrušce. Jak to, že je tady?"

"Přesněji řečeno," řekl jsem, "kde měl skončit?"

"Jak to myslíš?"

"Pokud předpokládáme, že tyhle věci byly uskladněny v loděnici a že je tam dal Lucius Licinius, na co tedy potřeboval tolik zbraní?"

"Na nic."

"Nashromáždil je pro tvou potřebu?"

"Kdybych chtěl, aby Lucius odvezl zbraně z jedné z mých sléváren a přivezl je sem, tak bych mu to řekl," prohlásil Krassus stroze.

"Pak tu patrně ty zbraně byly uskladněny pro někoho jiného. Kdo by asi mohl potřebovat tolik kopí a mečů?"

Krassus na mě přísně pohlédl, uvažoval, ale nechtělo se mu vyslovit to jméno nahlas.

"Vezmi v úvahu ty cennosti," pokračoval jsem, "ty mince, šperky a kovy, nahromaděné v pytlích jako pirátská kořist. Pokud to Lucius nějakým způsobem všechno neukradl, pak mu to patrně bylo poskytnuto jakožto platba."

"Platba za co?"

"Za něco, co sám nepotřeboval, ale mohl to získat - zbraně."

Krassus na mě pohlédl, popelavý ve tváři. "Ty se opovažuješ naznačovat, že můj bratranec Lucius pašoval zbraně nějakému nepříteli Říma?"

"Co jiného se může rozumný člověk dohadovat, když narazí na hromadu zbraní a cenností, nakupených na skrytém místě? A loděnice nemusela být jediným místem, kde se takové věci na přechodnou dobu uskláděvaly. Ten malý otrok Metó se mi zmínil, že někdy vídal meče a kopí uskladněné v tom přístavku za stájemi, kde jsou teď uvězněni otroci.

Ten přístavek byl možná prázdný, když jsi sem přijel, ale to neznamená, že v minulosti neobsahoval zásilky zbraní. A nejen zbraní; Metó se mi zmínil, že tam vídal také hromady štítů a helmů. Slyšel jsem, že někteří spartakovci musí nosit místo helmů sušenou kůru z melounů. Spartakus zoufale potřebuje dobře zhotovenou zbroj."

Krassus se na mě zamarčil a zhluboka se nadechl, ale nepromluvil.

"Také se říká, že Spartakus mezi svými lidmi zakázal používat peníze.

Jsou národem bez oběživa. Životní nezbytnosti si berou z půdy a od lidí, kteří na ní žijí, ale necítí potřebu přepychu.

Všechno je společné.

Spartakus je přesvědčen, že peníze jeho válečníky jen kazí. K čemu lepšímu by mohl použít všechny ty mince a cetky, které nahromadil, než aby je propašoval mimo zónu svého vlivu výměnou za věci, které on a jeho válečníci doopravdy potřebují - věci jako meče, štíty, přilby a kopí?"

Krassus dlouhou chvíli uvažoval.

"Ale nemohl to být Lucius, kdo hodil tyhle věci z můstku," namítl.

"Právě jsi mi řekl, že slyšel, jak je někdo hází do vody tu noc, kdy jsi přijel. Říkals, že ten, kdo to udělal, tě pak napadl a pokusil se tě utopit.

Rozhodně to nebyl Lucius, pokud nevěříš, že tě jeho stín tu noc na můstku stopoval."

"Ne, ne jeho stín. Ale patrně jeho společník."

"Společník? V tak nechutném podniku?"

"Možná ne. Možná byl Lucius v té záležitosti nevinný a celá ta záležitost se mu odehrávala přímo pod nosem, aniž o tom věděl. Patrně na to přišel, a právě proto byl zabit."

"Nos mého bratrance vrhal značný stín, ale ne tak dlouhý, aby se v něm skryla takováhle záležitost. A proč trváš na souvislosti tohoto objevu s jeho smrtí? Víš stejně dobře jako já, že ho zavraždili ti uprchlí otroci, Zeno a Alexandros."

"Ty tomu upřímně věříš, Marku Krasse? Věřils tomu vůbec někdy?"

Anebo se to prostě tak hodí do tvých vlastních plánů, že odmítáš vidět všechny ostatní možnosti?"

Ta slova zazněla ukvapeně, hlasitěji a drsněji, než jsem měl v úmyslu.

Krassus se zarazil. Dveře se otevřely a dovnitř nahlédl strážný. Odstoupil jsem od Krassa a kousl se do jazyka.

Krassus propustil stráž mávnutím ruky. Založil si paže na hrudi a začal přecházet po místnosti sem a tam. Posléze se zastavil před jednou z polic a zadíval se na stoh svitků.

"Z Luciových záznamů chybí víc než jen pár dokumentů," řekl zvolna, obezřele. "Kniha, kde by měl být výčet cest, které za tohle léto podnikla Zběsilost, seznamy nákladu..."

"Pak předvolej kapitána té lodi nebo někoho z posádky."

"Lucius kapitána propustil a posádku taky, jen pár dní před mým příjezdem. Proč myslíš, že jsem pro tebe poslal loď obsazenou Mumniem a mými vlastními lidmi? Poslal jsem už posly, aby hledali kapitána v Puteoli a v Neapoli, ale bez úspěchu. Ale stejně existují důkazy, že Lucius vyslal to plavidlo na četné cesty, které nejsou vyúčtovány."

"Jaké jiné dokumenty ještě chybějí?"

"Záznamy k vyúčtování všemožných výdajů. Když nevím, co tu bylo předtím, nedá se poznat, co chybí teď."

"Takže to, co říkám, je možné, ne? Lucius Licinius mohl provádět tajné obchody bez tvého vědomí. Velezrádné obchody."

Krassus dlouhou chvíli mlčel. "Ano."

"A kromě nás o tom ví ještě někdo, protože někdo se pokoušel utajit důkazy tím, že skryl zbraně a kořist pod vodou, stejně jako někdo očistil krev z té sošky, která Lucia zabila - ten samý člověk určitě ukradl usvědčující záznamy. Není daleko pravděpodobnější, že za Luciovu smrt je odpovědná tahle osoba - spíš než dva neškodní otroci, kteří se z ničeho nic rozhodli utéct a přidat se ke Spartakovi?"

"Dokaž to!" řekl Krassus a obrátil se ke mně zády.

"A co když nemohu?"

"Ještě máš den a noc na to, abys udělal svou práci."

"Co když se mi to nepodaří?"

"Spravedlnosti bude učiněno zadost. Odvěta bude hbitá a strašná."

Oznámil jsem svůj slib na pohřbu a hodlám ho splnit."

"Ale Marku Krasse, smrt devadesáti devíti nevinných otroků, která nemá jiný účel..."

"Všechno, co dělám," řekl zvolna, zdůrazňuje každé slovo, "má nějaký účel."

"Ano. Já vím."

Sklopil jsem poraženě hlavu. Snažil jsem se vymyslet nějaký konečný argument. Krassus přistoupil k jednomu z oken a zadíval se na pohřební hosty, kteří se hemžili na nádvoří.

"Ten malý otrok - Meto mu říkáš - běhá a ohlašuje hostům, že už začne hostina," řekl tiše. "Je na čase převléct se z černého roucha do bílého. Omluvíš mě, když se půjdu převléct do svého pokoje, Gordiane."

"Už jen jedna poslední věc, Marku Krasse. Jestliže dojde ke krizi - jestliže dojde na to, k čemu ses rozhodl - žádám, abys vzal v úvahu počestnost otroka Apollonia. Mohl si nechat to objevené stříbro pro sebe..."

"Proč, když má zítra zemřít? Stříbro pro něj nemá žádnou hodnotu."

"Ale stejně, kdybys dokázal najít způsob, jak ho omilostnit, a snad toho malého Meta..."

"Žádný z těchto otroků neudělal nic mimořádného."

"Ale kdybys dokázal projevit milosrdenství..."

"Řím nemá náladu na milosrdenství. Myslím, abys mě už nechal být, Gordiane."

Když jsem opouštěl místnost, stál nehybně jako sloup, paže zkřížené na prsou, ramena ztuhlá, a zíral oknem do prázdna. Těsně předtím, než jsem vyšel ze dveří, jsem uviděl, jak se otočil a zadíval se na hromádku stříbrných mincí, které jsem nechal na stole. V očích se mu zalesklo a já viděl, jak se mu koutek úst zachvěl a zvlnil způsobem, který mohl být úsměv.

Atrium bylo zase přeplněné hosty, někteří byli dosud v černém, jiní už se převlékli k hostině do bílého. Prodral jsem se tlačenicí, vystoupil po schodech a kráčel ke svému pokoji.

Chodbička byla prázdná a tichá. Dveře do mého pokoje byly mírně pootevřené. Když jsem se přiblížil, uslyšel jsem zevnitř podivné zvuky.

Zastavil jsem se a snažil jim porozumět. Mohl to být zvuk nějakého zvířátka, které trpí jakousi bolestí, anebo nesmyslné blábolení idiota s vyříznutým jazykem. První, co mě napadlo, bylo, že Iaia napáchala v mém pokoji nějaké další čarodějnické kousky, a obezřele jsem se tedy přiblížil.

Podíval jsem se úzkou škvírou dovnitř a uviděl Eka, jak sedí před zrcadlem, křečovitě stahuje obličej a vydává sérii neartikulovaných zvuků.

Zarazil se, prohlédl si bedlivě sám sebe v zrcadle a pak to zkusil znovu.

Snažil se mluvit.

Ucouvl jsem. Zhluboka jsem se nadechl. Poodešel jsem do poloviny chodby, pak jsem bouchl loktem do zdi, abych

vydal zvuk, který by uslyšel. Kráčet jsem zpátky k pokoji.

Eka jsem našel uvnitř, už ne před zrcadlem, nýbrž sedět strnule na mé posteli. Vzhledl ke mně, když jsem vstoupil dovnitř, a pokřiveně se usmál, pak se zamračil a rychle odvrátil pohled k oknu. Viděl jsem, jak polkl a dotkl se hrdla, jako by ho bolelo.

"Přišly tě Krassovy stráže vystřídat k loďnici?" zeptal jsem se.

Kývl.

"To je dobře. Podívej, tady na mé posteli máme pěkně připravené bílé oblečení na hostinu. Měl by to být velkolepý banket."

Eko kývl. Znovu se podíval oknem ven. Oči měl zarudlé a lesklé.

Kousl se do rtu, zamrkal a mělce se nadechl. Něco se mu mokře zalesklo na tváň, ale rychle si to setřel.

19

Hostina se konala ve třech velkých, navzájem propojených pokojích podél východní strany domu, všechny měly vyhlídku na zátoku. Hosté se do nich hrnuli jako příliv bílé mořské pěny. Šum davu zněl v místnostech s vysokými stropy jako slabé burácení oceánu.

Závěrečným úkolem ceremoniáře bylo uspořádat zasedací pořádek a dohlédnout na to, aby každému hostu ukázal nějaký otrok jeho místo.

Krassus v bílé a zlaté nádhře předsedal svému dvoru v nejsevernějším pokoji, kde se k němu přidali Fabius, Mummus, Orata a významnější obchodníci a politici z různých měst kolem Číše. Gelina předsedala prostřední místnosti, s Metrobiem po boku, obklopena Iaiou, Olympiadou a prominentnějšími hosty ženského pohlaví.

Do třetí místnosti, největší a nejvzdálenější od kuchyně, náleželi ti z nás, kteří nepatřili nikam jinam, mladší společníci a druhorození synové, zbytky a přívěsky. Pobavilo mě zjištění, že Dionysius byl přidělen do naší společnosti; trhl sebou, když mu otrok ukázal jeho lehátko, tiše se dožadoval setkání s ceremoniářem a pak byl jednoznačně odeslán zpět na své místo naproti Ekovi a mně, zastrčené v koutě, ani ne u okna. Za všech normálních okolností by domácí filozof seděl někde blízko u pána nebo paní. Měl jsem podezření, že to byl Krassus, kdo nařídil ceremoniáři, aby zastrčil Dionysia do temného kouta - naschvál projevené pohrdání.

Doopravdy tím filozofem opovrhoval.

Protože časově bylo stejně daleko k obědu jako k večeři, Dionysius se rozhodl dát si svůj zelený lektvar raději před jídlem než po něm. Aby zhojil svou pošramocenou důstojnost, dožadoval se ho s velkou okázalostí okamžitě a byl zbytečně hrubý k mladé otrokyni, která mu pro něj utíkala do kuchyně. Za pár minut se vrátila a třesoucím se rukama postavila pohár na stoleček před ním.

Rozhlédl jsem se po místnosti, po rozličných lehátkách shluknutých kolem malých stolků. Neviděl jsem nikoho, koho bych znal. Eko byl zaražený a uzavřený a nechutnalo mu jíst. Mně stačilo uždibovat od lahůdek, které přede mě postavili, a uvažoval jsem, kam nasměrovat své činy ve zbývajících hodinách.

Z místa, kde jsem ležel, bylo vidět přímo do dalších místností.

Kdybych se zvedl na lokti, mohl bych zhlédnout Krassa, jak uskuje víno a rozpráví se Sergiem Oratou. Byl to Orata, kdo mi první sdělil, že Lucius Licinius přišel k nevysvětlitelnému bohatství; ví víc, než mi řekl? Nemohl by dokonce on být tím stínovým společníkem, zapleteným do Luciova pašeráckého plánu? Se svou kulatou, neomalené samolibou tváří se sotva zdál být schopen vraždy, ale často už jsem zjistil, že bohatí muži jsou schopni čehokoli.

Markus Mummus, spočívající těsně vedle Krassa, vypadal nervózně a nešťastně - a proč ne, když člověk vezme v úvahu, že všechny jeho prosby o záchranu Apollonia Krassus odmítl? Připadalo mi nepravděpodobné, že by Mummus mohl být Luciovým stínovým společníkem, vzhledem k tomu, jaké rozepře mezi nimi panovaly kvůli Apolloniovi. A přece mě napadlo, že Mummus mohl tu noc, kdy se stala vražda, přijet z tábora u jezera Lucrinus a zase se vrátit. Co když to tak udělal, aby získal příležitost znovu Luciovi nabídnout koupi toho otroka? Jestliže byl Lucius jen zpoloviny tak tvrdohlavý jako jeho bratranec, jistě znovu odmítl Apollonia prodat; nemohlo to Mummia přivést do stavu vražedné zuřivosti? Pokud ano, pak zabitím Lucia Mummus nechtěně rozpoutal události, vedoucí k záhubě právě toho, po kom toužil, mladého Apollonia.

Jediným způsobem, jak chlapce zachránit, by bylo přiznat se k vlastní vině. Do jaké bída by tím zabředl!

Pohled mi padl na Krassovu "levou ruku", Fausta Fabia s nafoukanou bradou a ohnivými vlasy. Setkával se s Luciem Liciniem při stejných příležitostech jako Mummus, a tudíž měl příležitost i styky, aby se stal Luciovým stínovým společníkem a pustil se do podniků, který musel být pohádkově výnosný, i když mimořádně nebezpečný. Mummus mi prve pověděl, že Fabius pochází z patricijské rodiny nepříliš zámožné, ale o jeho povaze jsem věděl velmi málo; takoví muži nosí před světem masky strnulější, než jsou voskové masky jejich mrtvých předků. Fabiové byli přítomni u zrození republiky; byli mezi prvními volenými konzuly, jako první nosili tógu lemovanou purpurem a usedali na slonovinový státní stolec, vybojovaný od králů. Zdálo se neslýchané třeba i jen podezírat muže tak vysokého rodu z velezrady a vraždy, ale na druhou stranu takové vlastnosti musí v krvi patricijů obíhat, jak jinak by jejich předci dokázali svrhnout krále, udupat ostatní Římany a vůbec se stát patricijí?

Blíž ode mě, v prostředním pokoji, upoutala můj pohled Gelina. Zdála se nejméně pravděpodobnou kandidátkou ze všech. Všechno nasvědčovalo tomu, že její láska k manželovi byla upřímná a její žal hluboký. Iaiia, jakkoli nevalný měla názor na Lucia, se také nezdála pravděpodobná; kromě toho byly s Olympiadou tu noc, kdy došlo k vraždě, v Cumae, alespoň mi to tak bylo řečeno. Měla by některá z žen v tomto domě, třeba i Olympias, dost síly, aby roztržila Luciovi lebku těžkou soškou a pak odvěkla jeho tělo do atria? Nebo aby vynosila svazky zbraní z loďnice na můstek a srazila mě pak do vody?

Tutéž otázku bylo možno si klást, pokud šlo o Metrobia s ohledem na jeho věk, ale stál za úvahu. Byl členem úzkého okruhu Sullových přátel, a tudíž měl pramálo skrupulí, i pokud šlo o vraždu. Byl mužem, který v sobě dokázal chovat

dávnou i čerstvou zášť, jak jsem pochopil z jeho tirády proti Mummiovi. Když opustil jeviště a přišel o svého celoživotního dobrodince, připraven plynoucími léty o svou legendární krásu, do jakých asi tajných cílů investoval svou zbrklou energii? Byl oddán Gelině a opovrhoval Luciem; nemohl využít Gelinino zoufalství jako záminku, aby jí zabil manžela? Byl on tím stínovým společníkem? Nenávist vůči Luciovi mu ještě nemusela bránit investovat část svého nahromaděného jmění do Luciových plánů. Je dokonce i možné, říkal jsem si, že mohl předvídat Krassovo rozhodnutí usmrtit v důsledku vraždy otroky včetně Apollonia; kdyby tak zavraždil Lucia a nechal události dál jít svou cestou, mohl se Mummiovi strašlivě pomstít. Byla by však i jeho rafinovaná a tvořivá mysl schopna tak zlomyslné a složité intriky?

Samozřejmě, navzdory mým objevům v loďnici a všem důkazům nasvědčujícím opaku, je pořád ještě možné že...

"Udělal to otroci! Urazili Luciovi půlku hlavy a pak utekli ke Spartakovi!"

Na okamžik jsem měl dojem, že je to nějaký bůh, který promluvil, plísnil mě za zákeřné spekulace a připomíná mi tu jedinou možnost, kterou jsem odmítal brát v úvahu. Pak jsem poznal ten hlas, který přicházel z lehátka za mnou. Byl to ten muž, kterého jsem slyšel, jak si s manželkou na pohřbu vyměňují klepy. Už zase klevetili.

"Ale pamatuješ na Krassovu řeč? Otroci z toho nevyjdou nepotrestáni - a dobře jim tak!" řekla žena a mlaskla rty.

"Člověk musí znát meze. Od otroků nižšího druhu se nikdy nedá čekat, že by věděli, kde je jejich místo.

Necháš je, aby byli ve vlastní domácnosti svědky takového zločinu, jako je tenhle, a jsou navždy zkažení - už nebudou nikdy k ničemu. Jakmile uvidí, že některému z nich projde vražda, od té chvíle už se k nim nikdy nemůžeš otočit zády. Nejlepší zbavit je trápení, jářku, a jestli to dokážeš udělat tak, aby to bylo dobrým příkladem pro ostatní otroky, pak tím líp! Ten Markus Krassus ví, jak na to!"

"No, rozhodně si ví rady s vlastními záležitostmi," souhlasil muž. "Za všechno mluví jeho bohatství. Prý chce velet v tažení proti Spartakovi a já doufám, že ti pitomci v senátu budou mít pro jednu tolik rozumu, aby dali správnému muži správný úkol. Je to tvrdý chlap, o tom se nedá pochybovat. Chce to tvrdého chlapa, aby poslal na smrt dům plný svých vlastních otroků, a právě to my teď potřebujeme - tvrdou ruku, která by se vypořádala s tou thráckou příšerou! Má milá, nemohla bys mi podat jednu tu zelenou olivu? A snad ještě lžici té jablečné omáčky na telecí mozeček?"

Lahůdka! Běda, že Krassus bude muset poslat na smrt i tak báječné kuchaře!"

"Ale on to stejně udělá. Tak jsem to slyšela - a chudinka ubohá Gelina celou dobu vrtí hlavou a je proti tomu. Vždycky měla měkké srdce. A Lucius měl taky měkké srdce, a vidíš, co z toho vzešlo! Ale Markus Krassus, ten ne - tvrdá hlava a srdce ještě tvrdší. Ten nepřipustí ani jedinou výjimku z římského práva, a tak by to taky mělo být. V takových časech, jako jsou teď, nemůžeš dělat výjimky."

"Ne, to rozhodně nemůžeš. Ale člověk by musel být necita jako Kato, aby poslal na smrt kuchaře, který dokáže vytvořit takhle přepychový pokrm." Muž zamlaskal. "Pst! Neříkej to slovo."

"Jaké slovo?"

"Smrt. Copak nevidíš, že zrovna tamhle stojí služebná?"

"No a?"

"Nosí to smůlu, říkat to slovo nahlas někde, kde je může slyšet otrok odsouzený k záhubě."

Okamžik byli zticha, pak žena znovu promluvila.

"Táhne tu, vid'?"

"Ale ženská, nezačínej..."

"Jídlo vychladne, když ho musí nosit z kuchyně takovou dálku."

"Myslím, že jíš dost rychle, aby sis s tím nemusela dělat starosti."

"Ale stejně, ten samolibý ceremoniář nás klidně mohl dát do jednoho z lepších pokojů, kdybys měl kuráž ho požádat, jak jsem ti říkala."

"Má milá, nezačínej s tím zas. Jídlo je určité to samé, a na to si stěžovat nemůžeš."

"Jídlo možná, ale nemůžeš tvrdit, že je tu stejná společnost. Jsi dvakrát bohatší než všichni v téhle místnosti! Vážně by nás měli dát blíž ke Krassovi, anebo aspoň do prostředního pokoje ke Gelině."

"Je tu jen omezený počet pokojů a omezený počet lehátek," vzdychl muž. "A tolik lidí jako tady už jsem kolik let na žádné pohřební hostině neviděl. Ale stejně, pokud jde o lidi v téhle místnosti, tak máš pravdu."

Není to zrovna smetánka, co? Koukni tamhle, na toho filozofa, co tu žije.

Myslím, že se jmenuje Dionysius."

"Ano, jako polovička řeckých filozofů v Itálii," zabručela žena.

"Tenhle není zvlášť vážený, aspoň podle toho, co jsem slyšela."

"Prý veskrze druhořadý. Nedokážu pochopit, proč si ho tu Lucius pořád držel; nejspíš ho vybrala Gelina a na její vkus se nedá spoléhat, s výjimkou kuchařů. Když už tu Lucius není, bude mít co dělat, aby si našel takhle pohodlné postavení. Kdo potřebuje v domě druhořadého filozofa, obzvlášť stoika, když se dá vybírat z tolika dobrých epikurejců, zvlášť tady na Čiši? Protivný chlap a taky dost nevyčválaný. Jen se na něj podívej!"

Dělat takovéhle obličejové a vyplazovat jazyk - no vážně, jeden by řekl, že je jen napůl civilizovaný!"

"Ano, chápu, co máš na mysli. Ten se dost předvádí, co? Spíš jako šašek než učenec."

Dionysius nepůsobil zrovna jako typ člověka, co se u stolu projevuje nevychovaně, i když ho dopálilo, kam ho posadili. Otočil jsem hlavu, abych se přesvědčil na vlastní oči. Opravdu vypadal, jako by dělal obličejové, krčil nos, vyplazoval jazyk a zase ho vtahoval do úst.

"Ale vypadá zábavně," připustila žena. "Jako jedna z těch děsných masek v nějaké komedii!"

Dala se do smíchu a manžel se k ní přidal.

Jenže Dionysius neusiloval o komický efekt. Popadl se za hrdlo a s křečovitým záškubem sebou na lehátko hodil kupředu. Hvízdavě nasál vzduch a pak, s jazykem napůl vyplazeným z úst, se pokusil promluvit.

Přerývaná slova byla z místa, kde jsem seděl, stěží slyšitelná.

"Jazyk," zajíkal se, "v ohni!"

A pak: "Vzduch! Vzduch!"

To už si ho začali všimnout i ostatní. Otroci přestali obsluhovat a hosté obraceli hlavy, aby pozorovali, jak Dionysius dostává křeče. Strnule si přitáhl paže k hrudi, jako by se pokoušel křečovitě stahy ovládnout, a dál vyplazoval jazyk, jako by ho nesnesl v ústech.

"Dusí se?" zeptala se žena.

"Asi ne," řekl její manžel, který vzápětí nesouhlasně odfrkl. "No tohle, to už je moc!" zaprotestoval, když se Dionysius předklonil a začal zvracet na stoleček, prostřený před jeho lehátkem.

Četní hosté se vymrštili. Zmatek se postupně rozšířil do prostředního pokoje, jako když se rybníčkem šíří kruhová vlna. Gelina se úzkostlivě zachmuřila a otočila hlavu. Za okamžik už se šepot začal šířit do nejvzdálenější místnosti, kde se Krassus, smějící se jednomu z Oratových vtipů, otočil a zvědavě nakoukl otevřenými dveřmi. Zachytil jsem jeho pohled a naléhavě mu pokynul. Gelina vstala. Spěchala ke mně. Krassus ji následoval uměřeným krokem.

Oba dorazili právě včas, aby byli svědky toho, jak filozof zvrátil další zelenavě zpěněnou žluč na tác toho, co bývalo telecím mozečkem s jablečnou omáčkou, a to před očima půlkruhu vyplašených hostů. Prodrál jsem se davem. Právě když jsem přikročil ke Krassovi, hosté nakřčili unisono nosy a o krok ucouvli. Filozof se znečistil.

Krassus udělal obličej nad tím zápachem. Gelina postávala vedle filozofa, snažila se pomoci, ale bála se ho dotknout.

Dionysius se náhle skrčil a pak vymrštil z lehátka kupředu, až dopadl na stoleček s lahůdkami.

Dav se odtáhl, aby se vyhnul telecímu mozečku a žluči, které se rozlétly kolem.

Pohár, v němž prve byl Dionysius bylinkový odvar, se skutálel ze stolu a se zařinčením přistál u mých nohou. Poklekl jsem, zvedl ho a podíval se dovnitř. Nebylo v něm nic až na pár zelených kapek; Dionysius ho vypil do dna.

Krassus mě popadl za paži železným stiskem.

"Co se tu, u Háda, děje?" otázel se, zatínaje zuby.

"Asi vražda. Že by znovu udeřili Zeno a Alexandros?"

Krassovi to nepřípadalo k smíchu.

ČTVRTÁ ČÁST Pohřební hry

20

"Jedna pohroma za druhou!"

Krassus přestal přecházet místností jen na tak dlouho, aby na mě upřel pohled s jedním obočím zdviženým, jako by mě činil zodpovědným za to, že mu komplikuji život.

"Tentokrát asi budu doopravdy rád, až se vrátím do relativního klidu a bezpečí Říma. Tohle místo je prokleté!"

"Souhlasím, Marku Krasse. Ale prokleté kým?"

Pohlédl jsem na Dionysiovu mrtvolu, která ležela roztažená na podlaze knihovny, kam ji na Krassův rozkaz odnesli jeho lidé z nedostatku lepšího místa prostě jen proto, aby ji hosté u večeře neměli na očích. Eko stál a koukal dolů na znetvořenou tvář mrtvého muže, zjevně fascinován tím, jak se Dionysius jazyk odmítá vrátit do úst.

Krassus nakřčil nos a přezíravě mávl rukou.

"Odneste to!" zařval na jednoho ze svých tělesných strážců.

"Ale kam ho máme dát, Marku Krasse?"

"Kamkoli! Najděte Mummia a zeptejte se ho, co máte dělat - jen to tělo odneste odtud! Když už teď nemusím toho pitomce poslouchat, rozhodně nehodlám snášet jeho smrad." Upřel pohled na mě. "Jed, Gordiane?"

"Zdá se to nasnadě, vzhledem k příznakům a okolnostem."

"A přece byly pokoje plné dalších lidí, kteří jedli. Nikdo jiný nebyl postižen."

"Protože nikdo jiný nepil z Dionysiova poháru. Měl komický zvyk pít nějaký bylinný odvar před poledním jídlem a pak znovu při večeři."

Krassus zamrkal a pokrčil rameny.

"Ano, vzpomínám si, že jsem ho už slyšel při jídle velebit ctnosti routy. Další z jeho protivných zálib."

"A ideální příležitost pro každého, kdo by si ho snad přál otrávit - nápoj, který požívá jen on sám, a to vždy v předepsaný čas na předepsaném místě. Teď musíš souhlasit s tím, Marku Krasse, že tady někdo v tomto domě vraždí ve velkém. Celkem pravděpodobně je to táž osoba, která zavraždila Lucia, protože teprve včera večer Dionysius veřejně slíbil, že dotyčnou osobu odhalí. To mohlo být stěží dílo Alexandra nebo Zenona."

"A proč ne? Zeno je možná mrtvý, ale pořád ještě nevíme, kde je Alexandros, ani s kým může být v kontaktu."

Nepochybně má v domácnosti spojení mezi kuchyňskými otroky."

"Ano, snad má v tomto domě přátele," řekl jsem, ale neměl jsem přítom na mysli otroky.

"Očividně to byla ode mě chyba, když jsem dovolil, aby někteří z otroků u Geliny nadále sloužili. Jakmile večeře skončí a hosté, kteří tu přenocují, budou doprovazeni do svých příbytků, dám všechny otroky shromáždit a zamknout v přístavku. Ráno by se to stejně muselo udělat."

Fabie!"

Zavolal na Fausta Fabia, který čekal na chodbě, a vydal pokyny.

Fabius chladně přikývl a opustil místnost, aniž by se na mě vůbec podíval.

Unaveně jsem potřásl hlavou.

"Proč myslíš, že Dionysia otrávil někdo z otroků, Marku Krasse?"

"Kdo jiný měl přístup do kuchyně, kde by si toho nikdo nevšiml?"

Předpokládám, že právě tam měl Dionysius uloženy své byliny."

"Po celý den chodili do kuchyně a z kuchyně všichni možní lidé. Lidé napůl umírali hladu čekáním na večeři; hosté si

tam chodili uzmut něco k jídlu anebo si tam posílali otroky dávno předtím, než se začalo jíst; kuchyňští otroci běhali sem a tam a sotva se od nich dalo čekat, že si všimnou každého, kdo se jim připlete do cesty. A mýlil ses, Krasse; Dionysius si své byliny sbíral sám a měl je uložené ve svém pokoji. Každý den posílal čerstvou porci do kuchyně, aby mu ji připravili; zpravidla si je zabalil hned ráno a předal je nějakému kuchyňskému otrokovi, ale dnes je odevzdal až po pohřbu. To znamená, že byliny mohl někdo otrávit v Dionysiově pokoji dnes ráno, když měli všichni napilno s přípravami na pohřeb."

"Jak to všechno víš?"

"Protože zatímco jsi se svými muži sbíral Dionysiovo tělo a odnášeli jste je sem, položil jsem pár otázek služebné, která mu dnes večer přinesla nápoj. Říká, že přinesl byliny do kuchyně po návratu z pohřbu. Jako obvykle už byly namíchané, rozdrčené a svázané v hadříku. Dionysius zřejmě pojímal dost rituálně otázku jejich odměřování a přípravy předem."

Ona sama přidala potočnici a listy vinné révy, pak lektvar těsně před jídlem uvařila a procedila."

"Mohla přidat taky jed," trval na svém Krassus. "Ty určitě o jedech něco víš, Gordiane. Co myslíš, že to bylo?"

"Hádal bych aconitum."

"Oměj? Panteří smrt?"

"Někteří lidé to tak nazývají. Prý je to chutné, takže si ho ve svém odvaru nemusel všimnout. Je nejrychlejší ze všech jedů. Symptomy odpovídají - pálení na jazyku, dušení, křeče, zvracení, uvolnění střev, smrt."

Ale kdo," uvažoval jsem nahlas, "by věděl o takových věcech dost, aby získal jed a podal patřičnou dávku?"

Pohlédl jsem na Eka, který sevřel rty. Zdřím si, když jsem se v Iaiině domě v Cumae probíral rozličnými bylinami a extrakty, ale pověděl jsem mu o nich později.

Krassus si protáhl ramena a udělal grimasu.

"Nenávídím pohřby. Ještě horší než pohřby jsou pohřební hry. Aspoň že zítra už bude po všem."

"Kdyby nám tak byl Dionysius stihl povědět, co ví o Luciově vraždě," řekl jsem, "pokud opravdu něco věděl. Rád bych se podíval do jeho pokojů."

"Zajisté." Krassus pokrčil rameny. Duchem už byl jinde.

Našel jsem v atriu malého Meta a nařídil mu, aby nás zavedl do filozofových komnat. Procházeli jsme hodovnickými síněmi. Jídlo Dionysiovou smrtí a odchodem hostitele a hostitelky náhle skončilo, ale mnozí hosté dosud otáleli mezi stoly a lehátky. Zastavil jsem se a pátral pohledem v davu.

"Koho hledáš?" zeptal se Meto.

"Iaiu a její asistentku Olympiadu."

"Paní malířka už odešla," řekl. "Hned potom, co filozof dostal ten záchvat."

"Odešla z místnosti?"

"Odešla z domu, šla do svého vlastního domu v Cumae. Já to vím, protože mě poslala do stájí zjistit, jestli už jsou jejich koně připraveni."

"To je škoda," řekl jsem. "Moc rád bych s ní mluvil."

Meto nás vedl dále chodbou a za roh.

"Tady je to," ukázal na dveře do Dionysiových pokojů.

Apartmá tvořily dvě malé místnosti oddělené závěsem. V předním pokoji byl kulatý stůl obklopený židlemi; stál u okna, odkud byl výhled na nízké zalesněné kopce na západě. Na malém stolku v jednom rohu stála hliněná nádoba. Když jsem nadzvedl víčko, ucítil jsem smíšené vůně routy, silphia a česneku.

"Dionysiův lektvar. Otrávený neotrávený, všechno by se to mělo spálit nebo vysypat do moře, aby byla jistota, že to nikomu jinému neublíží."

V zadním pokoji, zařízeném se stoickou strohostí, bylo jen lehátko na spaní, závěsná lampa a velká truhla.

"Nic moc k vidění," podotkl jsem k Ekovi, "pokud není něco skryto z dohledu."

Začal jsem otvírat kufr a shledal, že víko drží zámek, ke kterému je zapotřebí klíč.

"Mohli bychom to nejspíš vylomit. Pochybuji, že by Krassus něco namítal. A můžeme požádat Dionysiův stín, aby nám odpustil. Dokonce mi připadá, jako by se to už někdo pokusil otevřít násilím a neuspěl. Vidíš ty škrábance a ten podrápaný kus kovu, Eko? Budeme potřebovat silnou, tenkou ocelovou tyč, abychom to vypáchili."

"Proč nepoužít klíč?" navrhl Meto.

"Protože ho nemáme," řekl jsem.

Meto se uličnickicky usmál, pak se rozplácl na podlahu, zalezl pod lehátko a vynořil se, třímaje v pěsti čístej jednoduchý mosazný klíč.

Rozhodil jsem rukama.

"Meto, ty jsi nedocenitelný! Každá domácnost potřebuje otroka, jako jsi ty."

Zazubil se a koukal mi přes rameno, když jsem se sklonil, abych vsunul klíč do zámku.

"Já si dokonce myslím, Meto, že až vyrosteš, budeš jako ti otroci v Plautových hrách, ti, co vždycky vědí, která bije, když jsou jejich páni příliš hloupí nebo láskou potrefení, aby pochopili pravdu."

Ten, kdo se pokoušel otevřít víko násilím, poškodil i zámek, takže jsem musel klíčem viklat.

"Plautovi chytří otroci vždycky vyslechnou pokárání od svých závistivých pánů, ale svět by se bez nich jakživ neobešel. A tak, už je to otevřené! Jaképak poklady měly pro filozofa takovou cenu, aby je bezpečně uzamkl, to jsem zvědavý?"

Zvedl jsem víko. Eko se prudce nadechl. Meto vydešeně uskočil.

"Krev!" zašeptal.

"Ano," souhlasil jsem, "to je dozajista krev."

Na ostatních svitcích, jež byly rozvinuté a naplocho srovnané uvnitř truhly, ležel pruh pergamenu pokrytý drobným, rozlezlým rukopisem, přes který se rozlila veliká, rozstříknutá krvavá skvrna.

"Chybějící dokumenty?" zeptal jsem se.

Krassus v knihovně dumal nad rozprostřenými listy, bral jeden po druhém. Konečně kývl.

"Ano, tohle jsou ty záznamy, po kterých jsem pátral, spolu s dalšími, o nichž jsem neměl ani zdání, že existují. Jsou plné všemožných nezvyklých poznámek a záhadných odkazů - výdaje a přijaté částky, zanášené v jakémsi tajném kódu.

Budu je muset vzít po pohřebních hrách zpátky s sebou do Říma. Neexistuje způsob, jak jim porozumět, aniž by se jejich studiu věnoval značně dlouhý čas. Snad je můj vrchní účetní dokáže rozšifrovat."

"Viděl jsem, že se několikrát opakuje označení ‚Přítel‘, vždy v souvislosti s nějakou finanční částkou, často dost velkou částkou.

Nepředpokládáš snad, že by to mohl být záznam o investicích a výdajích v souvislosti s Luciovým tichým společníkem?"

Krassus na mě vrhl nasupený pohled.

"Ze všeho nejvíc mě zajímá, co tyhle dokumenty dělaly v Dionysiově pokoji."

"Mám svou teorii," řekl jsem.

"To věřím."

"Víme, že Dionysius chtěl vyřešit Luciovu vraždu, i kdyby jen proto, aby na tebe zapůsobil svou chytrostí. Dejme tomu, že nás předběhl - dřív než my si všiml krvavých skvrn na soše, kterou byl Lucius zavražděn, a dospěl už k závěru, ještě před mým příjezdem, že Lucius zemřel v této místnosti. Dejme tomu, že měl také jakési tušení o Luciových pokoutních jednáních. Žil přece tady v domě a mohl si tuze dobře všimnout toku stříbra a zbraní, ať si byl Lucius, jak chtěl tajnostkářský."

Krassus přikývl. "Pokračuj."

"U vědomí těchto věcí musel ukrást tyhle dokumenty sám, dřív než jsi měl možnost je najít ty. Odnesl je z tohohle pokoje do svého, kde je mohl potají prozkoumat a pátrat po stopách vraždy totožnosti."

"Snad. Ale jak vysvětlíš tohle?"

Ukázal na zakrvácený svitek.

"Lucius si ho určitě prohlížel v okamžiku, kdy byl zabit. Svitek musel ležet rozvinutý tady na tom stole."

"A vrah, který tak pečlivě odvěkl Luciovo tělo do atria, nechal tenhle dokument ležet, aby ho Dionysius našel hned příštího dne, až vstoupí do knihovny? Mně připadá, že by ho vrah spíš zničil, než aby ho nechal vyčmúchat Dionysiovi. To by nasvědčovalo tomu, že dokument nemá s vraždou nic společného."

Krassus na mě zasmušile zíral, pak se pousmál, když uviděl, že nemám odpověď. Potřásl hlavou a tiše se zasmál. "Jedno ti řeknu, Gordiane - jsi vytrvalý. Jestli ti to udělá dobře, přiznám, že já sám nejsem docela spokojen s tím, co víme o okolnostech Luciovy smrti. Podle důkazů, které jsi našel ve vodě, a podle těchto dokumentů se zdá, že můj drahý, hloupý, prokletý bratranec se zapletl do pašování zbraní někomu - ano, snad dokonce i Spartakovi. To však jen oslabuje tvou teorii a posiluje mou."

"Já to tak nevidím, Marku Krasse."

"Ne? Když přišla zpráva, že se zakrátko ukáží, Lucius zpanikařil a pokusil se přerušit své kontakty se Spartakovými zástupci, zákazníky, kteří vykoupení jeho skladiště zbraní. Když viděli, že už z Lucia nic nedostanou, rozhodli se mu pomstít. Kdo mohli být tihle zločinci, tihle Spartakovi agenti? Kdo jiný než Zeno a Thrák Alexandros, kteří nebyli ničím jiným než spartakovskými špehy v této domácnosti. Ano, už to vidím docela jasně - vyslechni mě, Gordiane! Střetli se s Luciem tady v knihovně, uprostřed noci. Zeno, který pomáhal svému pánu vést knihy, vytáhl tyhle všelijaké dokumenty, prozrazující Luciovu zrádnost, a vyhrožoval, že mi všechno prozradí, jestli nebude nadále pašovat zbraně Spartakovi. Ale ani vydírání Lucia nezviklalo; rozhodl se přerušit svá pouta ke Spartakovi a nedal se zastrašit. A tak ho Zeno s Alexandrem zavraždili pomocí sošky, přesně jak jsi řekl.

Aby byla jeho smrt ještě veřejnější, odvěkl jeho tělo do atria a začali vyškrabávat jméno svého pána Spartaka. Jenomže Dionysius byl té noci dlouho vzhůru, přemílal v hlavě to, co přemílají v hlavě druhořadí filozofové uprostřed noci. Potřeboval si dojít do Luciovy knihovny pro takový či onaký svitek. Musel přitom nadělat hluk, čímž vyrušil vrahy a zahnal je na útěk, dřív než stihli dokončit rytí celého jména svého pána. Dionysius vstoupí do knihovny a uvidí zakrvácený svitek. Jde do atria a najde tělo. Jenže místo aby spustil poplach, zosnuje plán, který má napomoci jeho kariéře. Ví, že nazítří přijede já; bez Lucia nemá patrona, ale kdyby se nějak dokázal připoutat ke mně, bylo by mu to jen k užitku. Myslí si, že na mě dokáže udělat dojem tím, že nalezne řešení vraždy. Prostuduje si zakrvácený dokument, uváží jeho význam a projde ostatní svitky, ve kterých hledá podobně usvědčující důkazy. Vezme si je všechny do svého pokoje, aby je ve volném čase dešifroval a roztřídil."

"Ale proč ti tohle všechno neřekl dřív?" zaprotestoval jsem.

"Snad měl v plánu odhalit vše, co věděl, zítra na pohřebních hrách v domnění, že jeho výmluvnost dokáže soupeřit s krví a dramatem v aréně.

Anebo byl možná nespokojen, protože dosud existovaly nějaké útržky důkazů, které si nedokázal docela zařadit. Chtěl, aby jeho prezentace přede mnou byla co nejpůsobivější. Anebo.. "

Krassovi se rozzářily oči.

"Ano!" vykřikl. "Dionysius byl na stopě Alexandrovi a chtěl mi otroka předat osobně - ano, tím se všechno řeší!

Koneckonců, kdo jiný by ho otrávil kromě Alexandra nebo jiného z otroků, jednajícího tak, aby Alexandra chránil?

Dionysius určitě objevil Alexandrův úkryt a zamýšlel mi ho zítra veřejně předat k popravě spolu se všemi důkazy, které odhalil."

Krassus lítostivě potřásl hlavou. "Přiznávám, že to byla na toho starého supu slušná trefa - příležitost předvést se před

všemi, kdo se shromáždí při hrách. Potom bych měl co dělat, abych pro něj vydoloval nějaké místo ve svém doprovodu. Takže ze supa se vyklubala liška!"

"Mrtvá liška," řekl jsem tupě.

"Ano, a navždy nemá. Škoda že mi nemůže říct, kde najít Alexandra.

Strašně rád bych toho prevíta dostal zítra do ruky. Privázal bych ho na kříž a upálil zaživa pro pobavení davu." Oči se mu zablýskly krutostí a náhle se rozzlobil. "Už chápeš, Gordiane, jak jsi mrhal mým i svým časem, když ses honil za tou svou iluzí, že jsou otroci nevinní? Měl jsi využít své chytrosti k tomu, abys mi chytil Alexandra a předal ho spravedlnosti, ale tys místo toho dovolil, aby nepřítel spáchal další vraždu přímo před tvýma očima!"

Začal zuřivě přecházet sem a tam. "Jsi sentimentální blázen, Gordiane.

Už jsem takové potkal, vždycky se snažíte vetřít mezi otroka a jeho spravedlivý úděl, kňouráte nad tím ošklivým, čeho je někdy zapotřebí, aby se udržel římský zákon a řád. No, dělals v tomhle případě, cos mohl, aby ses postavil do cesty spravedlnosti, a neuspěls. Říkat si Hledač, no tohle!"

Začal křičet. "Tvě neschopnosti můžeme děkovat za Dionysiovu smrt a za skutečnost, že vrah Alexandros dosud běhá na svobodě. Vypadni! U mě není místo pro takovou neschopnost! Až se vrátím do Říma, zesměšním tě před celým městem. Uvidíme, jestli ještě někdy někdo vyhledá služby takzvaného Hledače!"

"Marku Krasse..."

"Ven!"

Ve své zběsilosti popadl dokumenty, roztroušené na stole, zmačkal je v pěstích a hodil je po mně. Netrefil se, ale jeden z nich zasáhl Eka do tváře.

"A už se přede mnou neukazuj, ledaže bys mi přivedl otroka Alexandra v řetězech, připraveného k ukřižování za své zločiny!"

"Ten člověk je si sám sebou mň jistý než kdy dříve," šeptal jsem Ekovi, když jsme kráčeli k našemu pokoji. "Napětí z pohřbu, to krveprolití, co hrozí zítra, začíná být přetažený..."

Náhle jsem si uvědomil, že mám tvář horkou a srdce mi buší příliš rychle. V ústech jsem měl tak sucho, až jsem skoro nemohl polknout.

Mluvím tu o Marku Krassovi, anebo o sobě?

Udělal jsem pár kroků a zastavil se. Eko ke mně zvědavě vzhlédl a dotkl se mého rukávu v otázkce, co bude dál. Kousl jsem se do rtu, náhle zmaten a dezorientován. Eko stáhl obočí v ustaraném výrazu. Nedokázal jsem se mu podívat do očí.

Co se dá ještě dělat? Byl jsem po celé dny v neustálém pohybu, pořád jsem viděl o krok před sebe, ale teď jsem najednou uvízl na mělčině.

Možná má Krassus pravdu a má obhajoba otroků byla od začátku sentimentální pošetilost. I kdyby se mýlil, můj čas už skoro vypršel a já mu nemám co nabídnout - až na skutečnost, že vím, anebo se domnívám, že vím, kdo otrávil Dionysia, stejně jako se domnívám vědět, kde se skrývá otrok Alexandros. Když už nic jiného, aspoň bych mohl odhalit pravdu, teď už jen pro své vlastní uspokojení.

V našem pokoji jsem vyndal dvě dýky, které jsem přivezl z Říma, a jednu podal Ekovi. Pohlédl na mě vykulenýma očima. "Než se naděješ, může přijít krize," řekl jsem. "Myslím, že nejlepší bude, když se oba ozbrojíme. Přišel čas konfrontovat jisté osoby s tímhle."

Vytáhl jsem zakrvácený plášť z úkrytu mezi našimi ostatními věcmi.

Pevně jsem ho svinul a zastrčil si ho pod paži. "Samí bychom si taky měli vzít plášť. Noc nejspíš bude chladná. A teď do stájí!"

Kráčeli jsme rychle chodbou, po schodišti dolů a přes atrium. Vyšli jsme z domovních dveří na nádvoří. Slunce právě začalo zapadat za nízké pahorky na západě.

Meta jsme našli ve stájích, opatroval koně na noc. Řekl jsem mu, ať připraví mně a Ekovi jezdecké oře.

"Ale už se stmívá," protestoval.

"Než se vrátím, bude ještě větší tma."

Už jsme seděli v sedlech a byli připraveni vyrazit. Zastavili jsme se jen před stájemi, když přes nádvoří prošel Faustus Fabius a ozbrojený kordon stráží. Mezi řadami vojáků v zástupu kráčeli poslední domácí otroci na cestě do přístavku. Kráčeli mlčky, pokorně. Někteří měli hlavy sklopené a plakali. Jiní se rozhlíželi vyvalenýma, ustrašenýma očima. Mezi nimi jsem uviděl Apollonia, který šel s pohledem upřeným přímo před sebe, zuby pevně zaťaté.

Připadalo mi, že z vily někdo vypustil životodárnou krev. Všichni ti, kdo veliký dům oživovali, kdo ho udržovali v pohybu od svítání do soumraku, začínali opouštět jeho chodby - holiči a kuchaři, udržovači ohňů a otvírači dveří, sluhové a pomocníci.

"Ty tam, kluku!" zařval Fabius.

Meto se přikrčil za mého koně, chytil se mě za nohu. Ruce se mu trásly.

V ústech mi vyschlo.

"Ten kluk je se mnou, Fauste Fabie. Plním Krassův úkol a potřebuji ho."

Faustus Fabius mávl, aby oddíl pokračoval k přístavku, a přistoupil k nám.

"Myslím, že tomu tak sotva bude, Gordiane." Obdařil mě jedním ze svých povznesených patricijských úsměvů. "Já jsem slyšel, že tvá cesta se s Markovou nadobro rozešla. On by viděl tvou hlavu radši na stříbrné míse než na tvých ramenou. Pochybují, že bys měl mít vůbec dovoleno brát si koně z jeho stájí. Kam máš vlastně namířeno - jen pro případ, že by se Krassus zeptal."

"Do Cumae."

"Je to tak zlé, Gordiane, že musíš žádat o pomoc Sibylu, a k tomu v nadcházející noci? Anebo se tvůj syn chce

naposled podívat na krásnou Olympiadu?"

Když jsem neodpověděl, pokrčil rameny. Tváří mu přelétl zvláštní výraz a já si uvědomil, že zahlédl kousek zakrváceného pláště, složeného a skrytého pod mým vlastním pláštěm, který se uvolnil a vyklouzl ven.

Zakryl jsem ho pohybem lokte.

"Na každý pád ten kluk půjde se mnou," řekl Fabius.

Popadl Meta za rameno, ale dítě se nechťelo pustit mé nohy. Fabius zatáhl silněji a Meto začal kvičet. Otroci a stráže se k nám ohlíželi. Eko byl čím dál rozčilenější; jeho oř začal ržát a dupat.

Zašeptal jsem skrz zuby:

"Měj s tím chlapcem milosrdenství, Fauste Fabie! Nech ho jít se mnou - nechám ho u Iaii v Cumae. Krassus se nic nedozví!"

Fabius uvolnil stisk. Roztřesený Meto pustil mou nohu a začal si utírat oči. Fabius se slabě pousmál.

"Bohové ti poděkují, Fauste Fabie," zašeptal jsem.

Natáhl jsem ruku, abych vyzvedl dítě na hřbet koně, ale Fabius ho hbitě odtáhl a odstoupil, pevně ho svíraje. Fabius zavrtěl hlavou.

"Ten otrok patří Krassovi," řekl.

Otočil se a strkal Meta, klopýtajícího a zoufale se ohlížejícího, směrem k ostatním otrokům.

Tupě jsem se za nimi díval, až poslední strážný zmizel za rohem stájí.

Soumrak pokrýl zemi a nad námi se zamihotaly první hvězdy. Nakonec jsem nasadil svému oři ostruhy a vyrazil. Ke všem bohům, kteří by snad náhodou naslouchali, jsem se modlil, aby ráno nikdy nepřišlo.

21

Bylo by od nás moudřejší, plánil jsem se potom, kdybychom jeli do Cumae po silnici, a ne zkratkou mezi kopci, kterou nám ukázala Olympias.

Právě za takových nocí, jak si představuji, prchají lemurové z hádu, stoupají jako pára nad jezerem Avernus a procházejí mlhou, šíříce chlad smrti lesem a mezi holými vršky. Přítomnost krácející smrti však bledne a slábne v porovnání s živou, krevnatou plodností živé materie, tak jako bledne svíčka ve slunečním svitu. Avšak v jistých chvílích a na jistých místech, jako třeba na bitevním poli nebo poblíž vstupu do podsvětí, jsou duchové mrtvých tolik koncentrováni, že se mohou stát stejně hmatatelnými jako lidská těla - aspoň tak mi ten jev vysvětlovali ti, kdo jsou v těchto záležitostech moudřejší než já. Já vím jen tolik, že té noci se smrt ubírala směrem ke Cumae a že ti, na něž si činila nárok, neměli daleko k tomu, aby je vsála ústa hádu.

Zprvu nebylo těžké najít cestu. Nedalo nám žádnou práci dostat se z vily na hlavní silnici a Ekův ostrý zrak zahlédl i úzkou pěšinu, odbočující k západu. I za soumraku nám ta cesta připadala známá. Projeli jsme mezi skupinou stromů na holý pahorek. Na severu bylo vidět táborové ohně Krassových vojáků, seskupených kolem jezera Lucrinus. Z údolí pod námi stoupaly slabé zvuky zpěvu. Ve světle vycházejícího měsíce jsem rozeznal mohutnou masu arény. Její vysoké dřevěné stěny se matně leskly jako srst dřímající obludy; zítra procitne a pohltní svou kořist.

Teprve když jsme vstoupili do lesa a padla tma, přestal jsem si být naší cestou tak docela jist. Zapomněl jsem, jak slabě znatelná je pěšina a jak rychle k tomu dojde. Bez slunečního světla si člověk nemohl být jistý směrem. Úplněk stál na obloze dosud nízkou a modrá záře, kterou vrhal mezi stromy, vytvářela podivnou, zmatenou směsicí světla a stínu.

Kolem nás se klikatily cary mlhy. Nedokázal jsem rozeznat, zda šlo o mořskou mlhu nebo páry stoupající z vlhké země.

Možná ty cary vůbec nebyly mlha, nýbrž rozkolísání, napůl zahlédnutí duchové neklidných mrtvých.

Pach síry ve vlhkém vzduchu těžkl. Kdesi v dálce zavyl vlk. Přidal se k němu další a pak třetí. Byli tak blízko nás, až jsem sebou trhl. Tři vyjící hlasy jako tři hlavy Cerberovy. Noc byla chladnější, než jsem očekával.

Přitáhl jsem si plášť těsněji k ramenům. Vzpomněl jsem si na plášť, který nesu v podpaží, a napadlo mě, zda vlci nemohou cítit krev, již je potřísněn, a zda je to snad netáhne blíž k nám. Na krátký okamžik jsem měl dojem, že za námi slyším koně, pak jsem usoudil, že je to jen naše ozvěna.

Pokračoval jsem v cestě, čím dál tím méně si jist, zda si ji pamatuju.

Posléze jsme dorazili na mlhavě známé místo, kde se nad námi otevřela obloha a kopyta koní zacvakala o tvrdý kámen.

Můj kůň zaváhal, ale pobídl jsem ho dál. Zaváhal znovu, pak mě Eko zezadu popadl za rameno a vydal lokavý zvuk zoufalství. Zajíkl jsem se.

Stáli jsme na okraji převisu nad jezerem Avernus. Poryv sirnatého žáru mi dýchl do obličeje jako odporný dech samotného Plutona. V tichu jsem slyšel hvízdání a řihání výparů a v duchu jsem viděl mrtvé nešťastníky, zápolící jako tonoucí v žiravém bahně hluboko dole. Měsíc vystoupil nad koruny stromů a vrhl chorobně modré světlo na okolní pustinu. V té neskutečné záři jsem uviděl skvrnitou, zjizvenou tvář příšery příliš velké, než aby si ji člověk dokázal představit, a pak, když se světlo nepostřehnutelně pohnulo a páry se rozevřely a zase zavřely, uviděl jsem obrovskou nádrž hemžící se červy o velikosti lidí. Ze vzdáleného lesa za jezerem, viditelného jen jako zubatá silueta, jsem uslyšel štěkat tři psy zároveň.

"Cerberus je dnes v noci volný," zašeptal jsem. "Může se stát cokoli."

Eko vydal divný, přidušený zvuk. Kousl jsem se do jazyka proklínaje se, že jsem ho vyděsil. Zhluboka jsem se nadechl, navzdory pachu síry, a obrátil se k němu.

Úder přišel a srazil mě střemhlav z koně.

Ekův přidušený zvuk byl varováním. Úder přišel zezadu a přistál mi přímo mezi lopatkami. Ještě když jsem padal, podivil jsem se v duchu, proč se vrah rozhodl srazit mě kyjem, místo aby mě probodl. Dospěl jsem jenom k tomu závěru, že Ekovi se jaksí podařilo jeho úder srazit. Snad to byl loket, co mě zasáhlo, anebo koš meče.

Dlaněmi jsem dopadl na tvrdou skálu a sjel po ní. Pak dopadla nějaká jiná část mého těla, patrně bok, soudě podle modřin, kterých jsem si všiml později. Škrábal jsem se kupředu, až k samému kraji převisu.

Dostal jsem silný kopanec do žeber, až jsem se napůl skulil přes kamennou římsu. Pak jsem pochopil, proč jsem nebyl probodnut, což by bylo snadno šlo, když nás takhle zaskočili. Proč nechávat důkazy o vraždě, když můžeš člověka prostě shodit z útesu vstříc smrti? Anebo možná nezáleželo na tom, jak mě zabijou; pokud měli v úmyslu se mě potom zbavit tím, že hodí mé tělo do ohnivého jezera, spolkl by mě Pluton i s kostmi a se vším ostatním.

Ucítil jsem na tváři Plutonův horký dech a odcouval od převisu.

Dostal jsem kopanec do zadnice. Setrval jsem na svém místě a obdržel další kopnutí. Kdesi za mnou se ozval zvuk jako bečení porážené ovce -

Eko na mě křičel.

Překulil jsem se nalevo, aniž jsem věděl, zda tam římsa končí, a připravil se vrhnout do prázdného prostoru. Místo toho jsem se ale překulil na tvrdý kámen, vyškrábal se na nohy a otočil na patě tváří k útočnickovi. V měsíčním světle se zatřpytila ocel a já sklonil hlavu právě včas; čepel zasvištěla nade mnou a vzduch, který zčeřila, mi foukl do vlasů. Sáhl jsem po vrahově paži a vyvedl ho z rovnováhy. Vůbec jsem neviděl obličej, ba ani tělo, jen předloktí, které jsem třímал oběma rukama a zkroutil v krutém úhlu.

Zajíkl se a zaklel. Natáhl druhou ruku, aby převzala čepel z té, která mu nebyla k užítku. Kopl jsem ho kolenem do rozkroku. Jeho volná ruka se bezcílně rozmáchla, zachňapala kolem sebe náhlou bolestí a já ucítil, jak slábne.

Nepřipadalo v úvahu, že bych mu vzal nůž nebo sáhl po svém vlastním. Klopýtal jsem pozadu, vlekl ho s sebou, a když jsem vycítil, že jsem dorazil na okraj útesu, otočil jsem se vši silou kolem své osy a přiměl ho, aby se otočil se mnou, jako když akrobat zhoupne svého partnera.

Ozval se zvuk nohou škobrtajících na holé skále a pak se mi jeho předloktí vyškublo z ruky, jako by ho něco neuvěřitelně silného popadlo za nohy a táhlo rovnou dolů. Držel jsem ho skoro až moc dlouho a cítil jsem, jak to mnou škublo dolů spolu s ním. Čepel v jeho pěstí sebou švihla kolem a řízla mě do ruky. Vykřikl jsem a pak se dlouhou, závrtnou chvílí potácel na okraji skály. Roztáhl jsem paže jako ukřižovaný, abych znovu nabyl rovnováhy. Kolena se mi proměnila ve vodu.

V tom okamžiku by stačilo sebeslabší šťouchnutí a sletěl bych z útesu.

I sebeslabší zatahání zezadu za plášť mě mohlo dostat do bezpečí. Kde je Eko?

Divoce jsem zakroužil pažemi ve vzduchu a konečně se složil pozadu, až jsem se zasténáním přistál na zadku. Přetočil jsem se na všechny čtyři a vymrštil se na nohy. Můj kůň stál kousek stranou, ucouvl od převisu, ale Eka a jeho oře nebylo nikde vidět. Nebylo tu také ani stopy po dalším útočnickovi.

Noční mlha zhoustla, ředila sílicí měsíční světlo a všechno zakrývala.

Zadíval jsem se do šera a zašeptal:

"Eko?" Opakoval jsem jeho jméno hlasitěji a pak jsem zařval: "Eko!"

Odpovědi jsem se však nedočkal - ani toho žalostného, napůl lidského mumlání, které jsem ho slyšel vydávat v našem pokoji, ani přidušeného, přískrceného zvuku, který prve vyloudil, aby mě varoval. Panovalo jen ticho, přerušované šumem větru v korunách stromů.

"Eko!" křikl jsem, lhotejný k tomu, že na sebe upozorním další vrahy, kteří by mohli číhat v temnotách. "Eko!"

Měl jsem dojem, že z dálky slyším zvuky, anebo mohly být i zblízka, ale tlumené mlhou a hustým listovým zarachocení kovů o kov, výkřik, zaržání koně. Rozběhl jsem se k svému koni a nasedl na něj.

Okamžitě jsem pocítil závrať, takovou závrať, až jsem málem spadl. V hlavě mi dunělo. Zvedl jsem ruku, abych si stiskl spánky, a nahnátl slizkou vlhkost. I v houstnoucím šeru jsem poznal, že to, co mám na prstech, je krev. Z rány na ruce, pomyslel jsem si, a pak jsem si uvědomil, že čepel mi protřela druhou ruku. Nějak jsem se udeřil do hlavy, aniž jsem si to uvědomil - anebo mi vrahova čepel proletěla blíž u temene, než jsem si uvědomil.

Krev mi připomněla plášť. Upustil jsem ho, když jsem padal. Rozhlédl jsem se po holém kameni, ale nikde jsem ho neviděl.

Z lesa se ozývaly další zvuky - ržání koně, nějaký muž křičel. Byl jsem zmatený a nedokázal myslet. Vjel jsem do lesa směrem ke vzdáleným zvukům, ale slyšel jsem jen šum ve své hlavě, silnější než vítr v korunách stromů. Mlha se kolem mě zavřela, jako by mi zakryli tvář gázou.

"Eko!" vykřikl jsem, náhle vylekaný tichem.

Svět kolem mě se zdálo obrovské a prázdné. Jel jsem kupředu. Přes všechno dívání a naslouchání jsem byl bezmocný jako člověk, který ztratil zrak i sluch.

Měsíční světlo sláblo, protínáno zářivými přízraky z par, které vyskakovaly ze tmy a zase v ní mizely. Smrt přijde jako konec všeho, vzpomněl jsem si na staré egyptské rčení, které mě naučila Bethesda. Smrt si přišla pro Lucia Licinia a pro Dionysia, stejně jako si přišla pro milovaného otce a bratra Marka Krassa, jako si přišla pro všechny Sullovy oběti i oběti Sullových nepřátel, tak jako si přišla pro Sullu samého i pro čaroděje Euna, oba je zaživa sežrali červi. Přijde si i pro Metrobia a Marka Krassa, pro Mummia, ba i pro toho náfuku Fausta Fabia. Smrt si přijde pro krásného Apollonia, stejně jako si přišla pro starého Zena, který skončil jako napůl sežraná mrtvola na břehu jezera Avernus. Smrt si přijde pro malého Meta, který takřka ani nežil - ne-li zítra, pak někdy jindy. Nalézal jsem v těchto myšlenkách zvláštní, chladnou útěchu. Smrt přijde jako konec všeho...

Pak jsem si vzpomněl na Eka.

Neviděl jsem a neslyšel - byl jsem slepý a hluchý, anebo noc zčernala a vítr skučel. Ale nebyl jsem němý. Vykřikoval jsem jeho jméno:

"Eko! Eko!"

Pokud odpovídal, neslyšel jsem ho. Jak ale mohl odpovědět, když byl němý? Něco mi stékalo po lících - ne krev, nýbrž slzy.

Padl jsem kupředu a sevřel krk svého koně. Zastavil se a zůstal nehybně stát. Vytí větru odumřelo, ale svět byl i nadále

temný, neboť jsem měl oči pevně zavřené. Nějak se všechno obrátilo vzhůru nohama a já shledal, že ležím na zemi mezi navátým listím a větvičkami.

Nějaký kolemjdoucí bůh přece jen vyslechl mou modlitbu. Tahle noc bude nekonečná a ráno nikdy nepřijde.

22

Otevřel jsem oči do světa, kde nebyla tma ani světlo. Nade mnou, v jemném vánku před svítáním, praštěly a sténaly větve - anebo se mi s praskotem rozevírala hlava?

Zvolna jsem se napřímil a vsedě opřel o kmen stromu. Můj kůň byl nedaleko, jakoby nic šiouchal hlavou mezi listím a hledal něco k jídlu. V břiše mi zakníčelo; zasténal jsem záblesky bolesti uvnitř hlavy. Zvedl jsem ruku a dotkl se zaschlé krve - bylo jí dost, aby mi z toho bylo nanic, ale ne tolik, aby mě to polekalo.

"Ještě jí zbylo dost a dost," říkával můj otec, když jsem jako kluk přišel domů a tekla mi krev; nebyl ani stoik, ani přísný, ale věděl, jak správně zhodnotit zranění.

Roztřeseně jsem se postavil a zhluboka nadechl, vděčný a nemálo překvapený, že jsem prostě naživu. Zavolal jsem Ekovo jméno tak hlasitě, aby mi je kopce zavolaly nazpátek. Jak jsem křikl, zaburácelo mi v lebce bolestí. Eko se neobjevil. Svět začal světlát.

Mohl bych po něm pátrat v lese; mohl bych se vrátit do vily. Rozhodl jsem se místo toho pokračovat do Cumae bez Eka, bez zakrváceného pláště. Pohřební hry začnou během několika hodin. Zbývá ještě slabá naděje, že třeba dokážu vymáčkout pravdu z těch, kdo ji znají.

Les jako by se v silicím denním světle zmenšoval a smršťoval. Z místa, kde jsem stál, bylo vidět k převisu, kde mě ten vrah napadl; v opačném směru jsem přes stromy viděl na skalnatou oblast obklopující Sibylinu jeskyni. Dal se zahlédnout dokonce i kousíček moře. A přece bylo předchozí noci tak snadné sejít z cesty! Noc a temnota připravují lidi nejen o zrak, ale i o rozum. Rána do hlavy nepomáhá.

Pěšinu jsem našel dost rychle. Za pár minut už jsem vyjel z lesa do skalnatého bludiště, vrhaje nejisté pohledy vlevo vpravo. Teď jsem se víc bál, že Eka najdu, než že ho nenajdu. Zas a znova jsem zahlédl pahýl stromu nebo šedý kus balvanu a považoval je za jeho tělo.

Na silnici, která vedla přes vesnici Cumae, nebylo ještě ani živáčka, ale z domů ranních ptácat už vystupovaly obláčky kouře. Dojel jsem k Iaiinu domu na konci vesnice. Z ohnišť uvnitř žádný kouř nevystupoval; z oken nevycházelo světlo ani zvuky. Přivázal jsem koně a šel dál.

Našel jsem úzkou pěšinu, která vedla dolů k moři, tu samou stezku, odkud se Olympias vynořila toho odpoledne, kdy jsme byli navštívit Sibylu. Ubíral jsem se nízkým podrostem. Cesta se klikatila strmě dolů, z obou stran obklopena prudce se svažujícími kamennými stěnami. Pěšina místy slábla a úplně mizela tam, kde byla přerušena výběžky omšelého kamene. Párkrát jsem uklouzl po uvolněných kamíncích a měl jsem co dělat, abych udržel rovnováhu. Nebyla to pěšina, po níž by se někdo ubíral čistě pro radost nebo náhodou. Mnohem vhodnější byla pro dobrodružně založenou kozu než pro člověka, anebo snad pro obratnou mladou ženu, která má dobrý důvod, proč se tudy ubírat. Pěšina končila ve změti balvanů u okraje vody, těsně obklopena hladkými kamennými stěnami, které se tyčily nad ní. Vlny narážely do skal a zase ustupovaly, zanechávající po sobě namísto pláže jen úzký pruh černého písku. Rozhlédl jsem se a neviděl ani stopu po jeskyni nebo skalní průrvě. Skvrny od slané vody a podivní tvorové, kteří uvízli na kamenech, nasvědčovali tomu, že příliv by mohl vystoupit značně výš, spolknout i balvany a nezanechat po sobě vůbec žádnou pláž. Jestliže teď byla voda na úrovni polovičního přílivu, pak by při odlivu mohly vlny opadnout dost na to, aby odhalily pláž, po které by člověk mohl jaksepatří projít, aspoň kousek za balvany. Takhle jsem neviděl mezi prudkými skalními stěnami ani náznak skryté cesty. Došel jsem do slepé uličky.

A přece jsem viděl Olympiadu, jak vychází nahoru po téhle pěšině a nese košík, který byl prázdný až na nůž a pár chlebových kůrek, a lem její jezdecké stoly byl mokřý. Viděl jsem, jak zbledla, když Dionysius trval na tom, že bude vyprávět příběh o tom, jak se Krassus po celé týdny skrýval v mořské jeskyni.

Obrnil jsem se proti chladu a přešel přes balvany na úzkou pláž. Za okamžik mi na nohy šplouchly vlny a zaplavily je až ke kolenům, pak se stáhly a dosahovaly mi ke kotníkům. Zachvěl jsem se chladem a chytil se kamenů za sebou, abych neztratil rovnováhu. Vlny ustoupily a pak vyšplouchly znovu, tentokrát výš, a smáčely mě až ke stehnům. Zasyčel jsem chladem, násilím uvolnil prsty od skály a postoupil po přesypajícím se písku kupředu.

Brodil jsem se od břehu, až mi voda dosahovala k pasu. Opadající a vzdouvající se vlny mnou silně zmítaly a písek mi ustupoval pod nohama stejně rychle, jak jsem stíhal znovu nabývat rovnováhu. Na tak úzkém místě, říkal jsem si, by se člověk mohl snadno zmocnit spodní proud a vtáhnout ho v okamžiku do hluboké vody, kde by zmizel pod hladinou a už nikdy nespátril denní světlo.

Co jsem doufal nalézt? Zázračnou jeskyni, která by se z mého rozmaru rozevířela ve skále? Tady nejsou žádná tajemství, není tu co vidět, leda kámen a vodu. Udělal jsem další krok. Vlny mi vystoupily k žebrům.

Voda pleskla o kamennou stělu, která se tyčila z pěny jako želví hlava, pak mi šplíchla do obličeje. Prskaje a celý schoulený chladem jsem udělal další krok. Voda mi stoupla k hrudi a pak opadla s mocnou prudkostí, která mě hrozila vsát do hlubin. Chytil jsem se kamene, abych neztratil rovnováhu, a ucítil, jak mi voda podráždí nohy. Držel jsem se skály, jako se list drží větve v silném větru. Chlad mi bral dech. Na okamžik jsem měl před očima barevné skvrny.

Pak skvrny zmizely a já uviděl jeskyni.

Byla viditelná, jen když vlny ustoupily, a i to jen na okamžik. Uviděl jsem zubatý tmavý otvor vyříznutý v zubaté černé skále jako otevřená tlamu bezzubé šelmy. Z ústí prýštila a tryskala pěna, pak je opět zaplnily vlny.

Dokud nebude odliv podstatně nižší, nebude možné do té díry vstoupit. To by pochopil každý rozumný člověk. Jenže rozumný člověk by nevězel až po krk ve studené vodě a nedržel se kluzkého kamene, aby si v bledém světle časného jitra uchoval holý život.

Podánilo se mi pustit se skály a přisunout se k průrvě. Pak jsem se chytil těch zpěněných rtů a vtáhl se dovnitř. Zezadu

se přihnaly vlny a já byl uvězněn, nemohl jsem jít dopředu ani dozadu, zatímco kolem mě se vzdouvala sprška vody, bičovala mi obličej mořskými řasami a nos mi zaplnila slanou vodou. Když vlny ustoupily, popolezl jsem o kus dál a praštil hlavou do nízkého skalního stropu. Tehdy mi asi začalo znovu krváčet zranění na hlavě.

Tma mě obklopila. Síly mě náhle opustily, moře je vsálo s odlivem.

Obrnil jsem se proti další vlně, která se mi přehnala přes hlavu jako kýchnutí z Neptunova chřípí. Nos jsem měl plný slané vody a na jazyku jsem cítil chut krve. Voda opadla. Měl jsem dojem, že mě určitě stáhne s sebou, ale nějak jsem se udržel.

Otevřel jsem oči a zamrkal, jak mě páčila sůl. Vlna mě postrčila hluboko do průrvy. Vzhlédl jsem a uviděl paprsek světla z nějaké díry vysoko nahoře. Byl jsem v jeskyni.

Nebylo to jen překvapující, že jsem takovou věc dokázal; bylo to nemožné. To mi sdělil ohromený výraz v jejich tvářích. I v šeru jsem poznal Olympiada. Kdysi jsem ji ve snu uviděl nahou.

Ted' byla nahá doopravdy. Tělo měla hladké a bez poskvrnky, pokryté tenkým filmem potu, v němž bledší části jejího těla zářily jako alabastr v záhrobním světle. Paže a nohy měla tmavší než zbytek těla, opálené sluncem do bledězlatá. Byla stíhlá, ale zdaleka ne křehká. Nahá vypadala ještě vitálněji a robustněji než oblečená. Prsa měla plná a kulatá, s velkými bradavkami, jež byly překvapivě tmavé v porovnání se zlatou hřívou vlasů a skvrnou zlata mezi stíhlými stehny. Bohužel jsem nebyl v takové kondici, abych ten pohled dokázal ocenit.

Její společník je zřejmě oceňoval velice - jak velice, to bylo zřejmé, když se od sebe prudce odtrhli a já uviděl důkaz jeho vzrušení. Pracně se zvedl, praštil se hlavou o kamennou římsu a zaklel. Olympias se mezitím překulila na bok a hledala něco mezi poduškami a pokrývkami na kamenné podlaze. Našla, co hledala; lesklou dýku s čepelí dlouhou jako mužské předloktí, a rozmáchla se jí velikým obloukem vzhůru. Nejspíš ji hodlala předat svému obránci, ale v chvatu a zmatku málem učinila jeho vzrušení rázný konec. Oba se nad tím nebezpečím nahlas zajíkli.

Alexandros se zapotáčel dozadu, znovu se praštil do hlavy a zaklel. Byl bych se rozesmál, kdybych na tom nebyl tak bídně díky chladu a mokru a tepání v hlavě.

Fyzicky se k Olympiadě hodil, jak jsem očekával. Bylo nepravděpodobné, že by se krásná mladá žena s jejím talentem a možnostmi zamilovala do thráckého otrocka ze stájí, který by nebyl působivě ramenatý a hezký. Rozcuchaná hříva vlasů se mu v šeru kaštanově leskla; hrudník a údy měl poprášené porostem stejných jemných chloupků. Tvář měl ostře modelovanou, s plnými rty a hustým obočím, jež se nad jeho planoucím očima spojovalo v jedinou čáru; řídký plnovous, jen několik dní starý, zdůrazňoval vysedlé lící kosti a výraznou bradu.

Jeho vzrušení, i v rychle ochabujícím stavu, působilo impozantně. Nebyl jen krásný jako Apollonius, ale dokázal jsem i pochopit, proč si ho Olympias vybrala. Zřejmě měl kromě svalů taky mozek, protože ho Zeno používal jako pomocníka při vedení účtů, ale momentálně vypadal dost tupě, když se drbal na hlavě a šátral po dýce, kterou mu podávala Olympias.

"Dej tu zbraň pryč," řekl jsem unaveně. "Nepřišel jsem ti ublížit."

Zírali na mě vyvalenými očima a pochybovačně. V Olympiadiných očích to znějnělo; teprve v té chvíli mě poznala. Jak jsem asi vypadal, když jsem stoupal ze zpěněného tunelu obalen chapadly mořských řas, s krví prýstící přes obličej?

Alexandros na mě civěl, jako bych byl mořská příšera, a možná mě za ni skutečně považoval.

"Počkej," zašeptala Olympias. Položila ruku Alexandrovi na rameno.

"Já ho znám."

"Ano? Kdo je to?"

Mluvil se silným thráckým přízvukem a v jeho hlase byl divoký, zoufalý podtón, který mě přiměl zajet rukou blíž k místu, kde jsem měl pod tunikou v pochvě vlastní dýku.

"Hledač," řekla. "Z Říma - ten muž, o kterém jsem ti vyprávěla."

"Tak mě tedy konečně našel."

Vymanil se jí. Dlouhá čepel proťala bledý slunečního světla a zatřpytila se jako rtuť. Ucouvl ke stěně jeskyně a civěl na mě jako zvíře v pasti.

"Stalo se to, Gordiane?" Olympias na mě podezíravě pohlédla.

"Přišels, abys ho zavedl ke Krassovi?"

"Dej ten nůž pryč," zašeptal jsem. Začal jsem se neovladatelně třást.

Zaťal jsem zuby, aby mi nedrkotaly. "Nemůžete rozdělat oheň? Najednou je mi velmi zima a trochu mdlo."

Olympias mě okamžik pozorovala, pak se rozhodla. Sáhla po vlněném rouchu a přetáhla si je přes hlavu, pak přistoupila ke mně a sáhla po lemu mé tuniky.

"Nejdřív to ze sebe stáhni, jinak umřeš na nachlazení spíš než dýkou."

Oheň bohužel nebude - nikdo nesmí uvidět kouř ale můžeme tě zabalit do něčeho teplého. Alexandrosi, ty se taky chvěješ! Dej ten nůž pryč a přikryj se."

Jeskyně, když jsem ji zahlédl poprvé, se zdála obrovská, rozprostírající se jako Sibylina jeskyně do neznámého vesmíru. Tak velká sice nebyla, ale stoupala do značné výše a byla zaříznuta do kamene v úhlu, který se ostře svažoval směrem od moře, takže podlaží bylo stupňováno v četných kamenitých terasách. Tu a tam byly v malých výklencích uskladněny Alexandrovy životní potřeby - špinavé pokrývky, kousky jídla, předměty denní potřeby, džbány čerstvé vody a buclatý měch s vínem. Olympias mě zavedla na jednu z vyšších teras a zabalila do vlněné pokrývky. Když mě třás opustil, nabídla mi pár kousků chleba a sýra, a dokonce i pár lahůdek, které jsem poznával z pohřební hostiny; určitě je štípla ze stolu a přinesla Alexandrovi. Protestoval jsem, že nemám hlad, ale jakmile jsem začal, skoro jsem nedokázal přestat jíst.

Zanedlouho mi bylo lépe, ačkoli mi blesky bolesti dosud prostřelovaly hlavou, když jsem s ní moc prudce pohnul.

"Jak brzy bude otvor jeskyně průchozí? Chci říct bez vážného rizika utonutí?"

Alexandros koukl na ústí jeskyně, kde už zpěněný příliv jako by ustupoval.

"Už to dlouho nepotrvá. Volná pláž pod otvorem bude až za pár hodin, ale už bys mohl projít vodou a po pěšině nahoru bez nebezpečí."

"To je dobře. Ať se ještě děje cokoli, musím být tam, v aréně. ať je to, jak chce strašné. A musím najít Eka."

"Toho kluka?" řekla Olympias.

Zjevně jí na něm nikdy nezáleželo tolik, aby postřehla jeho jméno.

"Ano, toho syna. Mého syna. Toho, co vrhá tvým směrem tak toužebné pohledy, Olympiado."

Alexandros nesouhlasně sražil čelo.

"Němý chlapec," vysvětlovala mu Olympias. "Vyprávěla jsem ti o něm, pamatuješ? Ale Gordiane, jak to myslíš, když říkáš, že ho musíš najít? Kde je?"

"Včera v noci, když jsme se vydali do Cumae, ubírali jsme se cestou, kterou jsme už jeli s tebou. Byli jsme přepadeni na tom převisu, odkud je vidět jezero Avernus."

"Lemury?" zašeptal Alexandros.

"Ne, něčím horším: živými muži. Byli dva, myslím, ale nemohu to říct jistě. V tom zmatku Eko zmizel. Potom jsem ho šel hledat, ale má hlava..."

Dotkl jsem se citlivého místečka a škulb sebou. Krvácení ustalo.

Olympias mi ránu prohlédla.

"Iaia bude vědět, co s tím," řekla. "Ale co Eko?"

"Ztratil se. Vůbec jsem ho nenašel a pak jsem ztratil vědomí. Když jsem se probudil, šel jsem sem. Jestli se vrátil do Gelininy vily, možná skončí na pohřebních hrách sám od sebe. Boj gladiátorů na život a na smrt už viděl, ale ne masakr. Ať se stane cokoli, musím se vrátit, než to začne."

Nechci, aby to Eko viděl sám. Ti staří otroci a Apollonius... a malý Meto..."

"O čem to mluvíš?" Alexandros na mě nechápavě pohlédl. "Olympias, co myslí tím masakrem?"

Kousla se do rtu a lítostivě na mě pohlédla.

"Tys mu to neřekla?" zeptal jsem se.

Olympias zaskřípala zuby. Alexandros se polekal.

"Co myslíš tím masakrem? Co to říkáš o Metovi?"

"Odsouzen k záhubě," odpověděl jsem. "Všichni jsou odsouzeni k smrti. Všichni otroci z polí a stájí a z kuchyně budou veřejně usmrceni k zadostiučinění dobrých lidí z Číše. Politika, Alexandrosi. Nechtěj po mně, abych vysvětloval římskou politiku thráckému otrokovi, věř prostě mému slovu. Za zločin opravdového vraha, kterého nemůže nalézt, hodlá Krassus nechat usmrtit všechny otroky z domácnosti. Dokonce i Meta."

"Dnes?"

"Po gladiátorských soutěžích. Krassovi muži vztyčili na plošině u jezera Lucrinus dřevěnou arénu. Měla by to být náramná událost, taková ta věc, o které si budou vyprávět lidi odtud až po Řím ještě dlouho a dlouho, ještě i poté, co Krassus porazí Spartaka a konečně se dá zvolit konzulem - a potom, kdoví? Snad se mu podaří stát se diktátorem, jako jím byl jeho mentor Sulla, a lidé budou ještě pořád mluvit o tom dni, kdy ukázal otrokům z Baiae, kde je jejich místo."

Alexandros se zděšeně zaklonil.

"Olympiado, tos mi nikdy neřekla."

"K čemu by to bylo? Jen bys zpanikařil a trápil se..."

"A možná by udělal nějaké velkolepé gesto, jako třeba že by se vrátil a čelil Krassovu rozsudku sám?" nadhodil jsem.

"Proto jsi mu to neřekla, Olympiado? Místo toho jsi ho nechala v domněnku, že jen stačí, aby zůstal v úkrytu dost dlouho, než Krassus odjede, a pak by mohl uprchnout. Nešpitla jsi ani slůvko o tom, že je všem otrokům souzeno zemřít namísto něj."

"Ne namísto něj, ale spolu s ním!" řekla Olympias hněvivě. "Myslíš si, že je v tom pro Krassa nějaký rozdíl, jestli Alexandra najde, nebo nenajde?"

On chce ty otroky usmrtit - sám jsi to řekl zrovna teď; kvůli politice, aby se bylo na co dívat. Pro Krassa je lepší, když Alexandra nikdy nenajde - takhle může pořád děsit lidi historkami o vraždící thrácké příšeře, která utekla ke Spartakovi."

"Co říkáš, může být pravda teď, Olympiado, ale bylo tomu tak už na začátku, když Alexandros uprchl do Iaiina domu? Co kdybys ho byla předala Krassovi už tehdy? Byl by Krassus někdy zosnoval svůj plán, jak strašlivě pomstít Lucia Licinia? Nemáš pocit viny za to, cos udělala, když skrýváš svého milence a necháš všechny ostatní otroky pobít? Starce a ženy, děti..."

"Jenže Alexandros je nevinný! Nikdy nikoho nezavraždil!"

"To říkáš ty; to říká možná on. Ale jak to víš, Olympiado? Co vůbec víš?"

Odtáhla se a nadechla. Milenci si vyměnili podivný pohled.

"Víš stejně dobře jako já, že je to jedno, jestli je Alexandros nevinný, nebo není," řekla. "Vinný nebo nevinný, Krassus ho ukřižuje, jestli ho chytanou."

"Ne, pokud bych mohl dokázat, že je nevinný. Kdybych mohl objevit, kdo zabil Lucia Licinia, kdybych to mohl prokázat..."

"Pak - obzvláště pak - by Krassus Alexandra určitě zabil. A tebe taky."

Potřásl jsem hlavou a udělal grimasu, jak mi čelem projel zášleh bolesti.

"Mluvíš v hádankách jako ta Sibyla."

Olympias pohlédla do ústí jeskyně, kde se záblesky světla odrážely od vířící vody venku.

"Odliv už je dost nízký," řekla. "Je na čase, abychom šli všichni nahoru do domu za Iaiou."

23

Iaia nadělala kolem rány na mé hlavě spoustu okolků. Trvala na tom, že uvaří směs z hnusně páchnoucích bylin, kterou mi pomazala ránu, pak mi kolem hlavy ovinula dlouhý pruh plátna. Také mi dala vypít jakýsi jantarově zbarvený odvar, který jsem nesl ke rtům s myšlenkou na Dionysia poněkud zdráhavě.

"Zřejmě toho hodně víš o bylinkách a jejich užití," řekl jsem, čichaje k páře, která stoupala z číše.

"Ano, vím," řekla. "Za ta léta, co jsem se učila vyrábět si vlastní barvy - sklízet a připravovat patřičné rostliny v patřičnou roční dobu - jsem se o takových věcech dozvěděla docela hodně. Nejen který kořen může poskytnout nádherně modrý pigment, ale taky který dokáže vyléčit bradavice."

"Nebo zabít člověka?" troufl jsem si.

Pousmála se.

"Třeba. Ten odvar, který teď usrkáváš, by možná dokázal člověka zabít. Ale ne v té koncentraci, kterou jsem ti dala," dodala. "Je to většinou extrakt z vrbové kůry smíchaný s trošičkou látky, které Homér říkal nepenthes, zhotovené z egyptského máku. Uleví ti to od bolesti hlavy. Jen pij."

"Básník říká, že nepenthes přináší úlevu od smutku."

Civěl jsem do číše, hledaje ve vířící páře záblesk smrti. Iaia přikývla.

"Právě proto ho egyptská královna dala Heleně, aby ji vyléčila z melancholie."

"Homér také říká, že to přináší zapomnění, Iaio, a to, co jsem viděl a co jsem se dozvěděl, to bych nerad zapomněl."

"To množství, které jsem ti dala, tě nezanechá do snu, jen ti to uleví od toho dunění v hlavě."

Když jsem stále váhal, zamračila se a zklamaně potřásla hlavou.

"No tohle, Gordiane, kdybychom ti chtěli ublížit, nejspíš se s tebou Alexandros mohl vypořádat tam dole v mořské jeskyni nebo na strmém svahu. I teď bychom tě nejspíš dokázali nějak shodit z téhle terasy dolů na skaliska, kdybychom se k tomu rozhodli. Moře by tě spláchno a zmizel bys navždy." Soustředěně se na mě zadívala. "Získal sis mou důvěru, Gordiane. Zprvu jsem ti nevěřila, to připouštím, ale teď už ano. Ty mi nedůvěřuješ?"

Podíval jsem se jí do očí. Seděla strnule vzpřímená na židli bez opěradla, oděna v objemné žluté stole. Slunce ještě nevyšlo nad střechu domu a terasa byla ve stínu. Hluboko pod námi, za zdí terasy, dunělo moře o skalnatý břeh.

Olympias a Alexandros seděli opodál a pozorovali nás dva, jako bychom byli gladiátoři, kteří se mají utkat v souboji.

Zvedl jsem znovu číši ke rtům, ale postavil ji nedotčenou. Iaia vzdychla.

"Jen kdyby ses napil, bolest zmizí. Poděkuješ mi za ten dar."

"Dionysia už nic nebolí, ale myslím, že by moc neděkoval, kdyby tu teď mohl být s námi."

Čelo jí potmělo.

"Co to naznačuješ, Gordiane?"

"Říkáš, že mi věříš, Iaio. Pak mi aspoň přiznej to, co už vím. Toho dne, kdy jsem byl za Sibylou, jsem viděl, jak Dionysius potají sleduje Olympiadu. Myslím, že věděl o té mořské jeskyni a o tom, kdo je tam skryt, nebo aspoň hádal. Právě proto trval na tom, že bude vyprávět příběh o Krassovi, jak se skrýval v té jeskyni ve Španělsku. Viděl jsem, jak jste ty a Olympias tehdy večer reagovaly. Dionysius jen taktak že neprozradil vaše tajemství. Hned příštího dne na pohřební hostině dostal Dionysius v číši jed. Pověz mi, Iaio, bylo to aconitum? To byl můj odhad."

Pokrčila rameny.

"Jaké přesně byly příznaky?"

"Pálil ho jazyk. Začal se dusit a zmítat, pak zvracet; střeva mu povolila. Všechno se to odehrálo velmi rychle."

Kývla. "Řekla bych, že jsi hádal výtečně. Ale nemohu to říct s jistotou. Já ten pohár neotrávila a Olympias také ne."

"Kdo ho otrávil?"

"Jak to mohu říct? Já nejsem Sibyla..."

"Jen prostředník a hlas Sibyly."

Sevřela rty a nasála vzduch. Tvář měla náhle vychrtlou a vypadala na svůj věk.

"Někdy, Gordiane. Někdy. Skutečně chceš znát Sibylina tajemství? Je nebezpečné pro muže, aby je znal. Vzpomeň si na hloupého Pemhea roztrhaného bakchantkami. Jistá mysteria doopravdy směji poznat jenom ženy; muži je taková znalost často zcela k nepotřebě a může to být velmi nebezpečné."

"Bylo by to méně nebezpečné, kdybych to nevěděl? Pokud se do toho nerozhodne vložit nějaký bůh, začínám pochybovat, že se vrátím do Říma živý."

"Tvrdohlavý," Iaia zvolna potřásla hlavou, "velmi tvrdohlavý. Vidím, že nebudeš spokojen, dokud nebudeš vědět všechno."

"Mám to v povaze, Iaio. Bohové mě tak stvořili."

"To chápu. Kde začneme?"

"Prostou otázkou. Jsi Sibyla?"

Zatvářila se bolestně.

"Budu se snažit odpovédět, ačkoli pochybuju, že to pochopíš. Ne, nejsem Sibyla. Žádná žena jí není. Ale jsou takové z nás, v nichž se Sibyla někdy projevuje, stejně jako se prostřednictvím Sibyly projevují bozi.

Jsme kruh zasvěcených. Udržujeme chrám, udržujeme oheň v krbu, zkoumáme mysteria, předáváme dál tajemství. Gelina je jednou z nás. Je mi dražší, než víš, ale je příliš jemným prostředníkem, než aby ji Sibyla využívala přímo; má jiné povinnosti. Olympias je také zasvěcená. Je ještě příliš mladá a nezkušená, aby skrze ni Sibyla promlouvala, ale to pomine.

A jsou i další kromě mě, které působí jako prostřednice; některé žijí tady v Cumae, jiné pocházejí až z Puteoli a Neapole a druhé strany Číše.

Většinou pocházejí z řeckých rodin, které se tu usadily ještě před příchodem Aenea; pochopení pro tyhle záležitosti mají v krvi."

"Iaio, nemohu popřít, že rozhovor se Sibylou je tuze zázračná věc bez ohledu na to, či podobu na sebe bere. Rád bych například věděl, cos to páčila na ohni, než jsi nás zavedla do Sibyliny jeskyně. Je možné, že měl ten kouř nějaké účinky na moje smysly?"

Iaia se slabě pousmála.

"Velmi málo je toho, co ti unikne, Gordiane. Pravda, jisté byliny a kořínky, použité určitým způsobem, napomáhají plně docenit Sibylinu přítomnost. Použití těchto látek je součástí toho, čemu se učíme a co předáváme dál."

"Na svých cestách jsem na takové byliny narazil nebo o nich slyšel.

Ophiusa, thalassaeagle, theangelis, gelotophyllis, mesa..."

Zavrtěla hlavou a udělala grimasu.

"Ophiusa pochází z daleké Etiopie, kde jí říkají hadí rostlina; prý je na pohled stejně hrozná jako vidiny, které vyvolává. Sibyle takové hrůzy nejsou k ničemu. Thalassaeagle je podobně exotická a drsná; roste prý jenom podél řeky Indu.

Alexandrovi muži ji nazývali „mořský třpyt“.

Zjistili, že u nich způsobuje blouznění a po jejím požití trpí oslepujícími vidinami. Theangelis znám. Roste na vysoce položených místech v Sýrii, na Krétě a v Persii; mágové jí říkají „posel bohů“ a pijí odvar z ní, aby viděli do budoucnosti. Gelotophyllis roste v Bactrii, kde jí místní říkají smícholist; jenom opíjí a nepřináší žádnou moudrost. Věř mi, nic z toho nebylo tím, cos vdechoval."

"A co ta další, kterou jsem jmenoval mesa? Druh konopí, pokud vím, se silným aroma..."

"Unavuješ mě, Gordiane. Budeš mrhat časem a dechem, jen abys uspokojil svou zahálčivou zvědavost?"

"Máš pravdu, Iaio. Pak mi snad můžeš říct, proč si mi dala tu šerednou sošku do postele hned první noc ve vile."

Sklopila oči. "Byla to zkouška.

Jen zasvěcenec by to dokázal pochopit."

"Ale ať to byla jakákoli zkouška, složil jsem ji úspěšně?"

"Ano."

"A pak jsi nechala další vzkaz, doporučení, abych se poradil se Sibylou."

"Ano."

"Ale proč?"

"Sibyla byla ochotna zavést tě k Zenonovu tělu."

"Protože si Sibyla myslela, že se budu třeba dohadovat, že tentýž osud, který postihl Zenona, potkal i Alexandra a že jeho tělo pohltilo jezero? Ta možnost mi hlavou prolétla; koneckonců, do stáje se vrátili dva koně bez jezdců. Mohl jsem se vrátit a povědět to Krassovi a doporučit mu, aby odvolal pátrání po Alexandrovi."

"A proč jsi to neudělal?"

"Protože jsem viděl, jak Dionysius sleduje Olympiadu, a sám jsem viděl Olympiadu přinášet prázdný košík nahoru od mořské jeskyně. Tehdy mi napadlo, že je Alexandros skrytý tady v Cumae. Ale řekni mi, Iaio, zavedlas mě k Zenonovu tělu, abys mě svedla ze stopy?"

Iaia rozpřáhla ruce.

"Člověk nemůže vždy rozlišit Sibyliny metody; i když bůh vyhoví přání prosebníka, nepoužije vždy očekávaných prostředků, aby dosáhl svého. Mohl ses dohadovat, že je Alexandros mrtev, a z tohoto dohadu nadále vycházet. Místo toho tady sedíš ve stejném domě s Alexandrem.

Kdo může říct, že tohle Sibyla nezamýšlela, i když to není to, co jsem očekávala?"

Kývl jsem. "Vědělas tedy o Zenonově osudu a o tom, kde ho lze nalézt. Věděla to Olympias?"

"Ano."

"A přece se Olympias zdála upřímně otřesena, když jsme objevili Zenonovy ostatky."

"Olympias věděla o Zenonově osudu, ale neviděla jeho tělo, na rozdíl ode mě. Vůbec jsem neměla v úmyslu, aby je spatřila; zamýšlela jsem, abys navštívil jezero Avernus bez ní. Ona šla místo toho s vámi a v hrůze hodila jeho ostatky do té jámy. Nemám pochyb o tom, že i tohle byla vůle boha."

"A nejspíš taky byla vůle boha, který hned na začátku přivedl Alexandra k tvým dveřím, tu noc, co se stala vražda?"

"Snad bychom měli nechat Alexandra, aby mluvil sám za sebe," řekla Iaia, která vrhla na mladého Thráka kosý pohled.

"Pověz Gordianovi, co se stalo tu noc, kdy zavraždili tvého pána."

Alexandros zrudl, buď proto, že nebyl zvyklý mluvit s cizími lidmi, anebo kvůli vzpomínce na tu noc. Olympias se přisunula blíž k němu a položila mu ruku na předloktí. Žasl jsem nad ležérním způsobem, jímž projevovala důvěrný vztah k otrokovi v přítomnosti římského občana. V mořské jeskyni jsem je zastihl nechtěně uprostřed soulože. Olympias nebyla v rozpacích, jenže tenkrát ji ovládl strach a překvapení a obojí mohlo překonat její normální úsudek. Větší dojem na mě udělala veřejná náklonnost a něha, kterou ochotně projevovala vůči Alexandrovi před Iaio a přede mnou. Žasl jsem nad její oddaností a současně jsem si pro ni zoufal; jak by mohla taková nemístná láska skončit jinak než bídně?

"Té noci," začal Alexandros a jeho drsný thrácký přízvuk zastínilo soustředění, s nímž hovořil, "jsme věděli, že se blíží Krassus. Nikdy jsem ho neviděl, byl jsem v domácnosti nový, ale samozřejmě jsem o něm hodně slyšel. Starý Zeno mi řekl, že návštěva je nečekaná a zpráva přišla na poslední chvíli a že pán je nepřipravený, velmi nervózní a velmi nešťastný."

"Věděls, proč je Lucius nešťastný?"

"Nějaký rozpor v účtech. Vlastně jsem to nechápal."

"I když jsi někdy Zenonovi pomáhal se záznamy?"

Pokrčil rameny.

"Umím počítat a dělat správná znamínka, ale málokdy jsem věděl, co to vlastně počítám. Ale Zeno to věděl, nebo si myslel, že to ví. Pán se prý zabýval nějakým velmi tajným podnikáním, něčím moc špatným. Zeno říkal, že pán dělal něco za

Krassovými zády a že se Krassus bude zlobit.

To odpoledne jsme měli všichni tři napilno v knihovně, procházeli jsme účty. Nakonec mě pán poslal pryč z místnosti; poznal jsem, že chce Zenonovi říkat věci, které bych neměl slyšet. Později poslal Zenona taky pryč. Ve stáji jsem se Zenona zeptal, co se děje, ale on jen dumal a nemluvil. Začalo se stmívat. Najedl jsem se a pomáhal ostatním stájníkům postarat se o koně. Nakonec jsem šel spát."

"Do stáje?"

"Ano."

"Tam jsi obvykle spal?"

Olympias si odkašlala.

"Alexandros obvykle spal v mém pokoji," řekla, "vedle Iaiina, v domě. Jenže tu noc jsme Iaia a já byly tady v Cumae."

"Aha. Pokračuj, Alexandrosi; spal jsi ve stáji."

"Ano, a pak mě Zeno přišel probudit. Nesl lampu a strčil mi ji pod nos. Řekl jsem mu, že ještě nemůže být ráno; on řekl, že je půlnoc. Zeptal jsem se ho, co chce. Řekl, že přijel nějaký muž kdovíodkud a uvázal si koně u předních dveří, pak šel dovnitř za pánem. Prý byli oba v knihovně a mluvili tlumenými hlasy za zavřenými dveřmi."

"Ano? A kdo byl ten návštěvník?"

Alexandros zaváhal.

"Já sám ho nikdy neviděl, ne ve skutečnosti. Víš, to je právě to divné."

Ale Zeno říkal... chudák Zeno..."

Svraštil husté obočí a soustředěně zíral do prostoru, uvízlý ve vzpomínce.

"Ano," řekl jsem, "pokračuj. Co ti řekl Zeno? Proč jsi upláchl z domu?"

"Zeno říkal, že šel do knihovny. Jemně zafukal na dveře a měl dojem, že slyšel vyslovit své jméno, a tak vstoupil dovnitř. Možná své jméno vůbec neslyšel. Anebo mu možná pán říkal, aby šel pryč; Zeno už byl takový, měl ve zvyku vstoupit tam, kde ho nechtěli, jen aby vyčenichal, co se děje. Pán se prý otočil na židli a řekl mu, aby vypadl - nejdřív zařval, pak velmi rychle ztlumil hlas a vynadal mu šeptem."

"A návštěvník?"

"Ten stál u polic, prohlížel nějaké svitky zády ke dveřím. Zeno ho vlastně ani neviděl, ale všiml si, že je oblečený ve vojenském, a všiml si mužova pláště, přehozeného přes jednu ze židlí."

"Pláště," řekl jsem.

"Ano, jen prostého tmavého pláště - ale na jednom cípu byl emblém, pečet připjatá k látce jako brož. Zeno ji už předtím mockrát viděl; říkal, že by ji poznal mezi všemi."

"Ano?"

"Byla to Krassova pečet'."

"Ne," zavrtěl jsem hlavou.

Lebkou mi prolétlo zapulzování bolesti s takovou silou, že jsem konečně sáhl po čiši vrbové kůry a nepenthes a vypil ji.

"Ne. To nedává vůbec žádný smysl."

"Ale stejně," trval na svém Alexandros, "Zeno říkal, že v knihovně byl s pánem Krassus a že pánova tvář byla bílá jako senátorská tóga. Zeno začal chodit po stáji sem tam, vrtěl hlavou, jak byl ustaraný. Řekl jsem mu, že se nedá nic dělat; jestli se pán dostal do nesnázi, je to jeho problém."

Jenže Zeno řekl, že bychom si měli jít stoupnout za dveře knihovny a poslouchat. Řekl jsem mu, že je blázen, a překulil jsem se, abych spal dál.

On mi ale nedal pokoj, dokud jsem nevstal ze slámy a neoblékl si plášť a nevyšel s ním na dvůr.

Byla jasná noc, ale hodně větrno. Stromy se nám zmítaly nad hlavami, jako by duchové vrtěli hlavami a šeptali ne, ne. Mělo mě tehdy napadnout, že se chystá něco strašlivého. Zeno běžel napřed ke dveřím a otevřel je. Já ho následoval." Alexandros svraštil čelo. "Těžko se mi rozpomíná na všechno, co se událo potom, stalo se to příliš rychle. Byli jsme v chodbice, která vede do atria. Najednou ke mně Zeno ucouvl tak prudce, až mě málem povalil. Nadechl se a začal něco blábolit. Přes jeho rameno jsem uviděl muže oblečeného jako voják. Klečel na kolenou, držel lampu a vedle něj bylo pánovo tělo, hlavu celou rozdrcenou a krvavou."

"A ten muž byl Krassus?" zeptal jsem se nevěřícně.

Pokrčil rameny.

"Zahlédl jsem jeho tvář jen na okamžik. Anebo jsem snad jeho tvář vůbec neviděl; lampa vrhala divné stíny a on byl skoro ve tmě, aspoň myslím. I kdybych ho byl viděl jasně, nepoznal jsem ho. Říkal jsem ti, že jsem Krassa nikdy neviděl. Já si pamatuju pohled na pána - na jeho neživé tělo, na rozbitou, krvácející tvář. Pak ten muž postavil lampu a vyskočil a já uviděl jeho meč, který ve světle lampy poskočil jako plamen. Promluvil tlumeně, ne ustrašeně, ne hněvivě, ale chladně, velmi chladně. Obvinil nás, že jsme pána zabil! 'Za tohle zaplatíte,' říkal. 'Nechám vás oba přibít hřeby ke stromu!' Zeno mě popadl a odtáhl ze dveří přes dvůr do stáji. 'Koně!' říkal."

'Pryč! Pryč!' Udělal jsem, co řekl. Nasedli jsme a byli jsme pryč ze stáje, než nás ten muž stihl pronásledovat. Ale i tak jel Zeno jako šílenec. 'Kam můžeme jet?' říkal pořád, vrtěl hlavou a brečel jako otrok, kterého mají zbičovat. 'Kam můžeme jet? Chudák pán je mrtvý a svedou to na nás!' Já jsem myslel na Olympiadu a rozpomněl jsem se na Iaiin dům v Cumae. Už jsem tam párkrát byl, nosil jsem zásoby sem a tam. Myslel jsem si, že bych dokázal najít cestu potmě, ale nebylo to tak snadné, jak jsem čekal."

"Na to jsem sám přišel taky," řekl jsem.

"Jeli jsme příliš rychle a vítr pořád sílil, takže jsme se navzájem neslyšeli volat, a padla mlha. Zeno šíleně zpanikařil. Pak jsme špatně zahnuli a přišli jsme k útesu, co přečnívá nad jezero Avernus. Moje klisna mě znala, varovala mě včas, ale i tak jsem málem spadl. Jenže Zeno věděl o koních hodně málo. Když se zvíře pokoušelo zastavit, určitě ho pobídl a kůň

ho shodil. Viděl jsem, jak mizí, letěl střemhlav do mlhy.' Mlha ho pohltila a bylo ticho. Pak jsem uslyšel slabé šplouchnutí v dálce, jako když člověk spadne do mělké vody a bahna.

Pak zařval. Jeho hlas vyvstal ze tmy - dlouhý, děsivý výkřik. Pak zase ticho.

Snažil jsem se potmě najít cestu dolů na břeh, ale stromy a mlha a stíny mě mátly. Volal jsem jeho jméno, jenže on vůbec neodpovídal, ani nezasténal. Řekl jsem něco špatného?"

"Co?"

"Výraz v tvé tváři, Gordiane - tak divný, jako bys tam sám byl."

"Jen jsem vzpomínal na včerejší noc..." Vzpomněl jsem si na Eka a pocítil bodnutí hrůzy. "Pokračuj. Co bylo dál?"

"Nakonec jsem našel cestu do Cumae. Vstoupil jsem do domu, aniž bych probudil otroky, našel jsem Olympiadu a řekl jí, co se stalo. Byl to Iaiin nápad, ukrýt mě v jeskyni. Cumae je malá vesnice, nemohly mě skrývat v domě. I tak jsi nás objevil."

"První tě našel Dionysius. Měl bys poděkovat bohům, že to nepověděl Krassovi. Anebo snad můžeš děkovat někomu jinému." Úkosem jsem pohlédl na Iaiu.

"Znovu mě napadáš!" Iai sevrhla opěradla svého křesla.

"Uznej, že mám oči a nos, Iai. Tenhle dům je plný divných kořinek a bylin. A já náhodou vím, že je mezi nimi i aconitum. Toho dne, kdy jsem byl u Sibyl, jsem ho viděl v nádobě v místnosti, kde si vyrábíš barvy."

Soudím, že bys mohla mít také strychnos, hyoscyamus, limeum..."

"Něco z toho mám, ano, ale ne na vraždu! Tytéž látky, které vraždí, dovedou také léčit, jsou-li používány s patřičnými vědomostmi. Trváš na přísaze, Gordiane? Výborně! Přisáhám ti při svatosti Sibyliny svatyně, při bohu, který promlouvá skrz Sibyliny rty, že nikdo v tomto domě nespáchal vraždu na Dionysiovi!"

V prudkosti své přísahy napůl vstala. Když se zvolna usazovala zpátky do křesla, zavládlo na terase nepřírozené ticho. I rachot vln pod námi byl tlumený. Slunce konečně vyšlo nad střechu domu a dotklo se zdi terasy třásněmi zlatého světla. Přes slunce přešel osamělý mrak a znovu vrhl na všechno stín; potom mrak přešel a žár, odražený od oslnivě bílých kamenů, mě hřál na tváři. Mezitím jsem si všiml, že bolest v mé hlavě zmizela. Namísto ní jsem pocítoval příjemnou lehkost.

"Výborně," řekl jsem, "to by tedy bylo. Nezabilas Dionysia. Rád bych věděl, kdo to byl?"

"Kdo myslíš?" řekla Iai. "Ten samý muž, který zabil Lucia Licinia."

Krassus!"

"Ale z jakého důvodu?"

"To nemohu říct, ale myslím, že je už na čase, abys mi pověděl, co víš ty, Gordiane. Například včera jsi poslal otroka Apollonia potápět se u přístavacího můstku pod Gelininým domem. Pokud vím, učinil jsi několik překvapivých zjištění."

"Kdo ti to pověděl? Meto?"

"Možná."

"Žádné tajnosti, Iai!"

"Tak tedy dobře, Meto mi to pověděl. Ráda bych věděla, zda jsme dospěli ke stejnému závěru, Gordiane."

"Že Lucius prodával zbraně vzbouřeným otrokům výměnou za uloupené stříbro a klenoty?"

"Přesně tak. Myslím, že Dionysius možná také tužil takový skandál; že právě proto váhal odhalit Alexandrův úkryt, protože věděl, že existuje nějaké velké tajemství, které lze odhalit. Meto mi také řekl, že objevil v Dionysiově pokoji jisté dokumenty - usvědčující dokumenty, týkající se Luciových zločinných plánů."

"Snad. Krassus sám je nedokázal plně dešifrovat."

"Ale, že by?"

Lebkou mi prolétla slaboučká stopa bolesti.

"Iai, ty vážně naznačuješ..."

Pokrčila rameny. "Proč nevyslovit nevyslovitelné? Ano, do toho podniku musel být zapojen sám Krassus!"

"Krassus - a pašovat zbraně Spartakovi? Nemožné!"

"Ne, docela nechutně možné, aspoň u muže tak ješitného a hamižného jako Markus Krassus. Tak hamižného, že nedokázal odolat příležitosti shrábnout obrovský zisk obchodováním se Spartakem - potají, samozřejmě, jako prostředníka využíval chudáka ustrašeného Lucia. A tak ješitného, že si myslel, že se tím nakonec na jeho věci nic nezmění, až bude pověřen velením proti otrokům. Považuje se za tak brilantního стратега, že mu nezáleží na tom, jestli vyzbrojí vlastního nepřítele římskou ocelí."

"Tvrdíš tedy, že otrávil Dionysia, protože filozof už ho málem odhalil?"

"Možná. Spíš začal Dionysius vydírat, rafinovaně vydírat, žádal jen o nějakou pěknou apanáž a místo v Krassově doprovodu. Jenže muži jako Krassus nesnesou podřízené, kteří znají nějaké jejich tajemství; Dionysius byl moc pitomý, než aby pochopil, že mu z toho, co se snažil zjistit, nekyně žádný zisk. Měl si nechat svá tajemství pro sebe; pak by možná zůstal naživu."

"Ale proč Krassus zabil Lucia?"

Iai se podívala ke svým nohám, k nimž se už sluneční světlo připlížilo dost blízko, aby jí hrálo prsty.

"Kdoví? Krassus přišel tu noc potají prodebatovat jejich tajné záležitosti. Možná se Lucius začal obávat úkolů, jimiž ho Krassus pověřil, a vyhrožoval, že oba prozradí; to by byl celý Lucius, takhle zpanikařit."

Možná Krassus zjistil, že ho Lucius podvádí. Ať byl důvod jakýkoli, Krassus ho udeřil tou soškou a zabil ho, pak spatřil způsob, jak obrátit i ten okamžik nepřítelství ve svůj prospěch tím, že vzbudí zdání, jako by ten zločin spáchal nějaký Spartakův následovník."

Zadíval jsem se na nekonečný zástup vln, blížících se od obzoru.

Zavrtěl jsem hlavou.

"Tak nesmírné pokrytectví - je to skoro příliš příšerné, než aby se tomu dalo věřit. Ale proč tedy poslal Krassus pro mě?"

"Protože Gelina a Mummius naléhali. Stěží mohl odmítnout povolit počestné vyšetřování smrti svého bratrance."

"A jak přišel Dionysius k těm dokumentům?"

"To nemůžeme říct s jistotou. Jediné, co bezpečně víme, je to, že nikdy nezískáme vysvětlení z Dionysiových úst."

Myslel jsem na Krassovy temné nálady, nevyslovené obavy, dlouhé noci pátrání v dokumentech v Luciově knihovně. Jestliže je všechno tak, jak Iaia říká, pak je Krassus vrah, chvalořečník, soudce a mstitel v jedné osobě. A není v moci kohokoli z nás ho potrestat.

"Vidím, že nejsi zcela spokojen," řekla Iaia.

"Spokojen? Jsem nanejvýš nespokojen. Jaká zbytečnost, jaká marnost, vrhat se do takového nebezpečí, a nejen já sám - Eko! A to všechno pro pytlík stříbra. Krassus řeší všechny své problémy stříbrem - a proč ne, když se lidé jako my spokojí pouhými mincemi. Klidně mi mohl poslat peníze a dovolit mi zůstat v Římě, místo aby mě sem vlácel, abych se zúčastnil tohoto strašlivého podvodu..."

"Měla jsem na mysli," řekla Iaia, "že nemusíš být spokojen s mým vysvětlením toho, co se tu odehrálo. Existují určité další okolnosti, o kterých nic nevíš a které by ti mohly poskytnout trochu větší představu o tom, jak funguje Krassovo uvažování. Tyhle záležitosti jsou tak delikátní, tak osobní, že ještě i teď váhám debatovat o nich s tebou. Ale myslím, že Gelina by to pochopila. Víš, že ona a Lucius byli bezdětní."

"Ano."

"Ale Gelina velice chtěla dítě. Myslela si, že ten problém by mohl pramenit z ní, a tak vyhledala mou pomoc. Dělal jsem, co jsem mohla se svými znalostmi léků, ale k ničemu to nevedlo. Začala jsem si myslet, že problém je na Luciově straně. Vařila jsem medikamenty, které mu Gelina potají podávala, ale taky to nepomohlo. Místo toho Priapus nakonec odepřel svou přízeň Luciovi úplně. Stal se z něj v sexu mrzák - bezmocný, stejně jako byl bezmocný ovládat svůj život a osud. Představ si, že jsi Krassův člověk, nucený plesat nad jeho velikostí, odkázaný na prachbídné intriky, abys unikl jeho nadvládě - což by Krassus nikdy nedovolil, protože mu poskytuje zvrácenou rozkoš držet lidi pod krkem."

A přece Gelina pořád ještě chtěla dítě. Nedala se odbýt. Viděls ji; víš, že se o ní dá sotva tvrdit, že by byla náročná nebo panovačná. V mnohém ohledu je zdrženlivější a poddajnější, než sluší ženě jejího postavení. Ale v tomhle jediném chtěla, aby bylo po jejím. A tak, navzdory všem mým radám, ale zato s plným vědomím svého manžela, požádala Krassa, aby jí dal dítě."

"Kdy to bylo?"

"Během Krassovy poslední návštěvy na jaře."

"Proč to Lucius dovolil?"

"Nenechá si snad mnoho manželů v tichosti nasadit do hnízda kukaččí vejce, protože protesty by jen prohloubily jejich ponižení a hanbu? Kromě toho trpěl Lucius zvráceným sklonem činit rozhodnutí, která mu škodila. A Gelina apelovala na jeho rodinnou hrdost. Krassus by jim alespoň poskytl dědice s krví Liciniů."

Ale dítě nebylo. Jediným důsledkem byl chlad, který se vyvinul mezi Luciem a Gelinou. Udělala samozřejmě přesně to, co udělat neměla.

Kdyby byla oslovila kteréhokoli jiného muže než Krassa, uchoval by si možná Lucius nějaký ten cár důstojnosti. Ale že byl jeho všemocný bratranec pozván do lože jeho ženy - že byl Krassus požádán, aby přinesl dítě do domácnosti, které už vládl - tohle ponižení mu rvalo duši.

Vidíš tedy, že tu toho bylo víc než jen finanční podvody a zpronevěra, co mohlo být podnětem k vraždě mezi těmi dvěma bratrance. Krassus dokáže být dost chladný a brutální; Lucia jeho hanba bodala jako trnová koruna. Kdoví jaká slova si šeptem vyměnili té noci v knihovně? Než bylo po všem, jeden z nich byl mrtev."

Pohlédl jsem k nebesům. "A teď pomře celá domácnost otroků."

Římská spravedlnost!"

"Ne!" Alexandros vyskočil. "Něco se určitě dá udělat."

"Nic," zašeptala Olympias, sáhla po jeho paži a hmátla do vzduchu, když se od ní odtáhl.

"Snad..."

Zamžoural jsem na okraj slunečního svitu, který pražil na šupinatou prejzovou střechu. Čas letěl. Hry možná už začaly.

"Kdybych se mohl střetnout s Krassem přímo, v přítomnosti Geliny jako svědkyně. Kdyby ho Alexandros mohl spatřit a s jistotou identifikovat. . ."

"Ne!" postavila se mezi nás Olympias. "Alexandros nemůže odjet z Cumae."

"Kdybychom jen měli ten plášť - ten zakrvácený plášť, z kterého Krassus odtrhl svou pečeť, než ho zahodil u silnice!"

Kdyby mi ho nebyli včera v noci sebrali ti vrazi. Ti vrazi... ach, Eko!"

A pak se ten plášť objevil, vyplul z temného stínu domu do zářivého slunce. V napřažených pažích ho nesl sám Eko, který se usmíval a mrkal rozespálými očima.

24

"Ale já myslela, že to víš," říkala pořád Iaia. "Já myslela, že už ti to Olympias určitě pověděla."

Zapomínala, že předchozí noci, než zadýchaný Eko zabušil na její dveře, už Olympias vyklouzla dolů, aby spala s Alexandrem v mořské jeskyni, a tak nemohla vědět, stejně jako já jsem nemohl vědět, že celou tu dobu, co jsme diskutovali a dedukovali na terase, spal Eko tvrdě uvnitř domu, svíraje v rukou špinavý, zakrvácený plášť, který zachránil před vrahy.

"Jak si připadám hloupě, Gordiane! Já si tady sedím, snažím se na tebe udělat dojem svými dedukcemi, a přitom jsem ti už dávno měla říct to, co jsi nejvíc potřeboval vědět - že tvůj syn je v bezpečí a zdravý tady pod mou střechou!"

"Důležité je, že je tady," řekl jsem a polkl, abych se zbavil náhlé ochraptělosti.

Mrkáním jsem potlačil slzy, kvůli kterým mi Ekova zářící umouněná tvář plavala před očima. Pevně jsem ho stiskl v náručí a pak jsem odstoupil a vzdychl, jak se mi náhle nedostávalo dechu.

"Když ke mně včera v noci přišel, poznala jsem, že je ustrašený a vyčerpaný, ale ne zraněný," řekla Iaia. "Horečně se mi snažil něco sdělit - nedokázala jsem to pochopit. Dala jsem mu speciální lektvar na uklidněnou. Nakonec naznačil, že chce použít voskovou tabulku a stylus; šla jsem mu pro ně, ale když jsem se vrátila, tvrdě spal. Vzbudila jsem dva otroky, aby ho odnesli do postele. Jednou nebo dvakrát jsem se na něj byla podívat; celou noc spal, jako když ho do vody hodí."

Eko ke mně vzlédl. Opatrně se dotkl obvazu kolem mé hlavy.

"Tohle? To vůbec nic není; malá boule jako připomínka, abych byl v lese opatrnější."

Úsměv mu náhle zmizel ze rtů. Odvrátil oči a zatvářil se usouzeně.

Dokázal jsem uhádnout prameny jeho studu; nepodařilo se mu varovat mě před příchodem vrahů, nedokázal mě včera v noci zachránit, a místo aby mi poslal do lesa pomoc, proti své vůli usnul.

"Já jsem taky usnul," pošeptal jsem mu.

Zasmušile zavrtěl hlavou, nezlobil se na mě, ale na sebe. Udělal obličej a ukázal si na ústa. Oči mu přetékały slzami.

Chápal jsem stejně jasně, jako kdyby mluvil: Kdybych tak uměl mluvit jako ostatní, mohl jsem tam na převisu vykřiknout a varovat tě. Mohl jsem povědět iaie, že jsi zraněný a sám v lese. Mohl bych v téhle chvíli říct všechno, co říct potřebuju!

Objal jsem ho, abych ho ukryl před ostatními. Chvěl se. Pohlédl jsem přes jeho rameno a uviděl, že Olympias a Alexandros se přívětivě usmívají, neboť vidí jen radost z našeho znovushledání. Iaia se také usmála, ale oči měla smutné. Pustil jsem ho, a zatímco Eko se obrátil k prázdnému moři, aby ovládl svou tvář, vytáhl jsem mu z roztřesených prstů zakrvácený plášť.

"Teď je důležité, že máme plášť!"

"Tím se nic nemění," protestovala Olympias. "Řekni mu to, Iaio."

Iaia na mě úkosem pohlédla a stiskla rty.

"Nejsem si jistá..."

Alexandros postoupil kupředu.

"Pokud existuje nějaký způsob, jak zabránit Krassovi zabít otroky..."

"Možná," snažil jsem se přemýšlet. "Možná..."

"Vůbec bych nebyl zůstal celou tu dobu v jeskyni, kdybych věděl, co se děje," řekl Alexandros. "Nemělas mě podvést, Olympias, ani proto, abys mě zachránila."

Olympias pohlédla z jeho tváře na mou a zase zpátky, zprvu zoufale, potom mazaně.

"Nenecháš mě tu," naléhala tiše. "Půjdu s tebou. ať se stane cokoli, musím být u toho."

Alexandros ji chtěl obejmout, ale teď to byla ona, kdo ucukl.

"Jestli se to má udělat, měli bychom vyrazit," řekla. "Slunce stoupá."

Hry už začaly."

Otok, který nám přivedl koně, na mě vrhl prapodivný pohled, zmaten obvažem kolem mé hlavy. Když uviděl Alexandra, zajíkl se a zbledl. Iaie a Olympiadě se dařilo podvádět dokonce i své domácí otroky. Iaia se neobtěžovala zavázat toho muže k mlčení; zanedlouho bude celá Číše vědět, že uprchlý Thrák je pořád mezi námi.

"Iaio, jedeš?" zeptala se Olympias.

"Moc stará, moc pomalá," namítla Iaia. "Pojedu do vily vlastním tempem a počkám tam na zprávy."

Stoupla si vedle mě a pokynula mi, abych se sklonil ze svého oře. Pak mi tiše promluvila do ucha:

"Jsi si jist svou věcí, Gordiane? Takhle napadnout Krassa... vytahat lva za uši v jeho vlastním doupěti..."

"Myslím, že nemám na vybranou, Iaio. Takhle mě bozi stvořili."

Kývla.

"Ano, bozi nám dávají dary, ať už o ně žádáme nebo ne, a pak nám nedají jinou možnost než jich využít. Bohům můžeme zazlívát mnohé."

Ztlumila hlas. "Ale já myslím, že bys měl vědět, že bozi nestvořili tvého syna němého."

Nechápavě jsem se na ni zamračil.

"Včera v noci jsem se na něj mnohokrát byla podívat, abych zjistila, jestli spí zdravě. Pořád tě volal."

"Cože? Volal? Slovy?"

"Stejně jasně, jako teď k tobě mluvím já," zašeptala. "Říkal: ,Tati, tati.'"

Posadil jsem se zpřímá a zmateně na ni shlédl. Neměla důvod mě klamat nebo mně něco namlouvat, a přece, jak bylo něco takového možné?

Otočil jsem se a koukl po Ekovi, který zasmušile můj pohled opětoval.

"Na co čekáme?" ozvala se Olympias.

Když už se rozhodla, byla odhodlána začít. Alexandros na druhé straně vypadal, jako by se rozmýšlel. Jeho tvář přelétl stín pochybností, pak se mu v očích objevil výraz naprosté odevzdanosti ve vůli bohů, jaký by mu mohl každý stoik závidět.

Naposled jsme zamávali Iaie a všichni čtyři jsme vyrazili.

Z Averinského lesa jsme se vyhoupli na vysoký, větrný pahorek s vyhlídkou na jezero Lucrinus a Krassův tábor.

Nad plání se vznášela oblaka kouře, který stoupal z ohňů a pecí; dav musí jíst. Přes ten opar jsem uviděl velikou mísu dřevěné arény plné diváků, kteří přišli civět a tetelit se na pohřebních hrách. Na takovou vzdálenost se nedaly rozlišit žádné tváře, jen tečkované barvy diváků, oděných do svého nejpestřejšího oblečení na počest svátku a dokonalého

počasí svěžího podzimního dne. Slyšel jsem rachocení mečů o štíty. Neurčitý, celkový šum davu zesílil do burácivého řevu, který muselo být slyšet až za vodou v Puteoli.

"Gladiátoři určitě ještě bojují," řekl jsem, zamžoural a pokusil se rozeznat, co se děje uprostřed.

"Alexandros má ostrý zrak," řekla Olympias. "Co vidíš?"

"Ano, gladiátoři," řekl a zaclonil si oči před sluncem. "Určitě už bylo několik utkání; vidím na písku kaluže krve. Ted' probíhají tři utkání současně; tři Thrákové proti třem Galům."

"Jak to poznáš?" zeptala se Olympias.

"Podle zbraní. Galové nosí dlouhé, zakřivené štíty a krátké meče; kolem krku mají pásy z krouceného kovu a přilby s chocholy. Thrákové bojují s kulatými štíty a dlouhými, zahnutými dýkami a nosí kulaté přilby bez hledí."

"Spartakus je Thrák," řekl jsem. "Krassus nepochybně vybral Thráky, aby si na nich dav mohl vylít vztek. Nemohou od diváků očekávat žádnou milost, pokud padnou."

"Padl Gal!" řekl Alexandros.

"Ano, to vidím." Zamžoural jsem oparem.

"Odhodil svůj meč a zvedá ukazováček, žádá o milosí. Musel bojovat dobře; diváci mu ji dávají - vidíte, jak vytahují šátky?"

Aréna byla jako nádrž plná třepetajících se holubic, jak dav mával bílými kusy plátna. Thrák pomohl Galovi na nohy a společně kráčeli k východu.

"Ted' padá jeden z Thráků! Vidíte, má ránu na noze, krev mu z ní prýští na písek! Zabodává dýku do země a zvedá ukazováček."

Z arény se zvedl zvukný sbor pískání a bučení, zvuk tak plný nenávisti a krvelačnosti, až se mi zjezily chloupky na krku. Místo mávání šátků ukazoval dav zaťatými pěstmi vzhůru. Poražený Thrák se opřel na loktech dozadu a nastavil nahou hruď. Gal klekl na jedno koleno, uchopil svůj krátký meč oběma rukama a pohroužil ho do Thrákova srdce.

Olympias odvrátila tvář. Eko přehlížel zasmušile a fascinovaně.

Alexandros měl dosud ten výraz strohé rozhodnosti, s nímž odjížděl z Cumae.

Triumfující Gal obešel jednou po obvodu kruhu, přičemž držel meč ve vzduchu a přijímal uznání davu, zatímco tělo jeho protivníka vlekl k východu. Zanechávalo za sebou na písku dlouhou šmouhu krve.

Zbývající Thrák se náhle vymrštil a rozběhl se pryč od svého protivníka. Dav se smál a vysmíval. Gal ho pronásledoval, ale Thrák mu utekl, odmítal bojovat. Na tribunách nastal rozruch, pak do ringu vstoupilo tučet nebo více zřízenců, někteří nesli biče a jiní dlouhá, rozpálená železa, tak horká, že jsem viděl světlo na jejich koncích a obláčky kouře, které z nich stoupaly. Štouchali do Thráka, pálili mu ruce a nohy, až sebou škubal a ošival se bolestí. Práskali po něm biči, zaháněli ho zpátky k protivníkovi.

Olympias sevřela Alexandrovu holou paži, zaryla mu nehty do masa.

"Tohle byla chyba!" zasyčela. "Ti lidé jsou šílení, všichni. Nedá se nic dělat!"

Alexandros zakolísal. Zadíval se dolů na tu odpornou podívanou, zuby zataté. Svíral otěže tak pevně, až se mu začaly třást paže.

V aréně začal Thrák konečně opět bojovat, rozběhl se směrem ke Galovi s vysokým, šíleným výkřikem, který přehlušil šum davu. Gala to zaskočilo, ustupoval, zakopl o vlastní nohu a padl na záda. Vzpamatoval se dost na to, aby se chránil štítem, ale Thrák nepolevoval, bušil svým štítem o jeho a bodal zas a znova zahnutou čepelí. Gal byl raněn; odhodil svou zbraň stranou a horečně mával ukazováčkem ve vzduchu, signalizoval o milost.

Vzduch se zaplnil šátky a zatatými pěstmi spolu s burácivým řevem.

Nakonec bylo pěstí víc než šátků a dav začal dupat a skandovat:

"Zab ho! Zab ho! Zab ho!"

Místo toho Thrák odhodil dýku a štít. Zřízenci k němu znovu vyrazili s biči a železy, bičovali ho a štouchali ze všech stran, takže musel provozovat děsivý, křečovitý tanec. Nakonec zvedl dýku. Zahnali ho zpátky ke Galovi, který už byl pokryt krví z ran na pažích. Gal se převálil na břicho a přitiskl si ruce k hledí, připravoval se. Thrák klesl na kolena a zas a znova pohroužil dýku do Galových zad, do rytmu se skandováním davu:

"Zab ho! Zab ho! Zab ho!"

Thrák vstal a zvedl svou zkrvavenou dýku do vzduchu. Začal předvádět podivnou parodii vítězného naparování, komicky zvedal kolena a kroutil hlavou, vysmíval se davu. Z arény zazněl ohromný sbor syčení, pískání, hučení a krobiánského smíchu; v jejich stěnách musel být ten rámus ohlušující. Zřízenci vyrazili na Thráka se svými biči a pohrabáči, ale on jako by bolest necítil a jen neochotně se od nich nechal zahnat k východu a pryč z dohledu.

"Potřebuješ vidět víc, Alexandrosi?" zašeptala Olympias chraplavě.

"Tihle lidé tě roztrhají na kusy dřív, než stihneš pronést slovo! Krassus jim dává přesně to, co chtějí - nemůžeš udělat nic, Gordianus ani nikdo jiný nemůže nic dělat, aby to zastavil. Vrať se se mnou do Cumae!"

Uviděl jsem v jeho očích strach. Proklínal jsem vlastní ješitnost. Proč ho vláčet před Krassa, když to mohlo mít za následek jen další zbytečnou smrt? Co jsem to byl za blázna, když jsem si představoval, že důkaz vlastní viny by mohl Marka Krassa pokořit, anebo že by ho pouhá pravda mohla zvíkat od toho, aby poskytl davu krvavou zábavu, po které prahl?

Už jsem chtěl poslat Alexandra a Olympiadu zpátky do mořské jeskyně, když z arény dole zavřeštěly trumpety.

Brána pod tribunami se otevřela. Do arény se sunuli otroci. V rukou nesli předměty vyrobené ze dřeva.

"Co to je?" zamžoural jsem. "Co to nesou v rukou?"

"Malé meče," zašeptal Alexandros. "Krátké dřevěné meče, s jakými cvičí gladiátoři. Cvičební meče. Hračky."

Dav byl zticha. Neozývalo se bučení ani syčení. Dívali se s přitlumenou zvědavostí a uvažovali, proč před nimi pochoduje taková truchlivá čeládka. Byli zvědaví, jakou podívanou to pro ně Krassus vymyslel.

Za východním okrajem arény, kam dav dosud nedohlédli, se shromáždila jednotka vojáků. Jejich zbroj se leskla ve slunci. Mezi nimi jsem uviděl trubače a praporečníky. Začali se řadit a připravovat na vstup do arény. Náhle jsem pochopil a udělalo se mi slabo od srdce.

"Malý Meto," zašeptal jsem. "Malý Meto, jen s mečem na hraní, aby se mohl bránit..."

Moje oči se setkaly s Alexandrovým pohledem.

"Přišli jsme pozdě," řekl jsem.

"Po pěšině k silnici a po silnici dolů do údolí..."

Potřásl jsem hlavou. "Potrvá to příliš dlouho."

Kousl se do rtu. "Tak tedy rovnou dolů ze svahu?"

"Moc strmý," protestovala Olympias. "Koně klopýtnou a srazí si vaz!"

Jenže Alexandros a já už jsme se vrhali přes okraj a hnali jsme se dolů po strmém svahu, Eko jen o zlomek vteřiny za námi.

Držel jsem se jako o život. Jakmile jsme byli za hřebenem, můj oř zapřel přední nohy a začal klouzat ze svahu, kdežto zadní nohy mu kopaly a bušily do zvrásněné země. Potřásl hlavou a ržal jako válečník, když křičí na své bohy, aby ho zocelili do bitvy.

Při tom zoufalém sestupu jsme rvali keře ze země i s kořeny a uvolňovali laviny oblázků a písku. Náhle se přímo přede mnou tyčil balvan, napůl pohřbený v zemi. Na okamžik jsem v jeho ošlehané tváři spatřil rysy samotného Plutonna, děsivě se na mě zubil; srazíme se s kamenem a rozbijeme na kousky. Blížili jsme se k němu víc a víc a pak můj oř udělal veliký skok a přenesl se přes něj.

Přistál s trhnutím, které mi málem zlomilo vaz. Už žádné klouzání se zapříčenými předními nohama; neměl na vybranou než cválat plným tempem dolů po strmém svahu kopce. Padl jsem kupředu, sevřel koně kolem krku a zaryl mu paty do slabin. Z oblohy se stal vítr; země se změnila v oblak prachu. Celý svět byl koule, řítící se vesmírem. Veškerá rovnováha zmizela. Zavřel jsem oči, držel se zvířete co nejpevněji a nasával odér rozervané země, koňského potu a slepé paniky. Náhle se z rozmazaného chvostu stalo postupně zakřivení. Země se kousek po kousku zase zplošťovala. Hnali jsme se zvýšenou rychlostí ze svahu, ale už to nebylo nezvladatelné. Svět se vzpamatoval; obloha byla obloha a země byla země. Mžoural jsem do větru a zvolna nabýval kontroly, přitáhl jsem zvířeti otěže. Napůl jsem čekal, že mě ze vzteku a nedůvěry shodí, ale zdálo se, že je vděčný za uklidňující dotyk mých rukou na otěžích. Znovu potřásl hlavou a zaržal a znělo to, jako by se smál.

Podřídil se a zpomalil do klusu, přičemž mu z hřívky odletovaly chuchvalce pěny.

Alexandros byl daleko přede mnou. Otočil jsem se a zahlédl Eka těsně za sebou. Hnal jsem se dál, směrem k aréně.

Uháněli jsme mezi stany. Vojáci v tunikách seděli v kruzích a hráli hazardní hry anebo svlečení do pasu hráli trigon, užívali si svátek. Před námi se rozprchli a polekaně hrozili pěstmi. Hnali jsme se kolem rožňů a ohnišť s chocholy bílého kouře, od kopyt našich koní odletoval do plamene prach. Kuchaři se za námi rozehnali a řvali nadávky.

Alexandros na mě čekal před arénou, tvář zmatenou a nejistou. Ukázal jsem k severu, kde jsem viděl rudý přístřešek a praporce, jež zdobily Krassovu soukromou loži. Vyrázili jsme cvalet. Eko zůstal daleko za námi. Zamával jsem na něj, aby nás následoval.

Periferie arény byla takřka pustá, až na pár patronů, kteří odešli z tribuny, aby si ulevili u dřevěné zdi. Vstupy vedly na schody nahoru k sedadlům, já ale pokynul Alexandrovi, že bychom měli jet dál, dokud nenajdeme schodiště, které nás zavede přímo do Krassovy lože.

Na nejsevernějším konci kruhu jsme dorazili k otvoru menšímu než ostatní a lemovanému rudými praporci, na kterých byla ve zlatě vyvedená Krassova pečť. Alexandros zastavil svého koně a tázavě na mě pohlédl.

Přikývl jsem. Seskočil z koně. Zajel jsem o pár kroků dál a nakoukl, jak se nejlíp dalo, přes okraj arény; za východním okrajem se vojáci stále ještě řadili, dosud nevstoupili.

Přijel jsem zpátky k Alexandrovi. Nad námi, na okraji arény, jsem si povšiml nějakého pohybu. Vzhlédl jsem, ale uviděl jen tvář, která rychle zmizela.

Seskočil jsem a málem spadl na kolena. Při tom šíleném sestupu z kopce a honbě přes tábor jsem nepocíťoval bolest ani závrať, ale jakmile jsem se nohama dotkl země, kolena mi zeslábla a ve spáncích se znovu ozvalo bušení. Zapotácel jsem se a opřel o svého koně. Alexandros už se hnál do schodů, ale otočil se a seběhl zpátky ke mně. Zvedl jsem ruku k čelu, dotkl se obvazu a ucítil skvrnu teplé vlhkosti. Odtáhl jsem ruku a uviděl na prstech cosi rudého a lepkavého. Znovu jsem krvácel.

Kdesi za sebou jsem mezi duněním bubnů v hlavě uslyšel, jak nějaký chlapec volá:

"Tati! Tati!"

Alexandros mě popadl za paži.

"Není ti nic?"

"Jen trochu závrať. Malá nevolnost..."

Znovu jsem uslyšel, jak ten neznámý hlas volá:

"Tati, tati," hlasitěji a blíže než prve.

Otočil jsem hlavu, měl jsem dojem, že to musí být sen, a uviděl jsem, jak k nám Eko jede a ukazuje kamsi k nebi. "Tam!" řval přes dusot kopyt svého oře. "Muž! Kopí! Pozor!"

Přes rameno jsem se ohlédl směrem vzhůru. Alexandros učinil totéž.

Okamžik poté mě srazil a skulili jsme se na zem. Užasl jsem nad jeho silou, polekal mě blesk bolesti, který mi projel hlavou, a jen mlhavě jsem si uvědomoval to, co jsem zahlédl nad námi - muže s kopím, naklánějícího se přes stěnu arény. V příštím okamžiku proletělo kopí dolů s hvízdavým zvukem a zabodlo se do země, přičemž minulo mého koně ani ne o šířku dlaně. Kdyby mě Alexandros nestřhl do bezpečí, kopí by mi prošlo šíjí a skončilo kdesi pod pupkem.

Ve vteřině jsem zvracel. Žlutá žluč mi zanechala v ústech trpkou pachutí a pošpinila mi vpředu celou tuniku, ale potom mi bylo poněkud lépe. Alexandros mě netrpělivě popadl za jedno rameno a Eko za druhé. Společně mě zvedli.

"Eko!" zašeptal jsem. "Ale jak?"

Pohlédl na mě, ale neodpověděl. Oči měl skelné a horečnaté. Že bych si to byl jen představoval?

Vlekli mě nahoru po schodech. Došli jsme na odpočívadlo a otočili se na další křídlo schodů, další odpočívadlo a další schody v opačném směru.

Vstoupili jsme na tlustý červený koberec a vynořili se do zářivého slunečního svitu, filtrovaného přes červený plátěný přístřešek. Uviděl jsem Krassa a Gelinu sedět bok po boku, vedle nich Sergius Orata a Metrobius.

Uslyšel jsem klouzavý zvuk oceli tažené z pochvy. Zpoza Krassa vystoupil Mummius a zařval:

"Co, ve jménu Jupitera!"

Gelina se zajíkla. Metrobius jí sevřel paži. Orata sebou trhl. Faustus Fabius, stojící za Geliným křeslem, zaskřípal zuby a shlížel na nás s rozšířeným chřipím. Zvedl pravou ruku a řada ozbrojených vojáků vzadu pod přístřeškem zvedla kopí. Krassus, který měl současně výraz nepříjemného překvapení a rezignace vůči nepříjemným překvapením, se na mě zaškaredil a zvedl ruku, aby všichni zůstali na svých místech.

Omámeně jsem se rozhlížel a snažil se zorientovat. Z plátěného přístřešku visely rudé závěsy, které nás skrývaly před diváky bezprostředně z obou stran, ale za okrajem draperií jsem viděl velikou okrouhlou mísu arény, nacpanou lidmi odzola až nahoru. Příslušníci nobility seděli v dolních řadách, kdežto obyčejní lidé se mačkali na sedadlech výš. Odděloval je dlouhý bílý provaz kolem arény, který začínal na jedné straně Krassovy lóže a vedl dokola až zase zpátky ke straně druhé.

Přímě před krytou lóží, dole v aréně, shluknutí na písku mezi kalužemi krve, čekali otroci. Někteří byli ve špinavých hadrech; jiní, ti poslední, které odvedli rovnou z domácnosti, na sobě dosud měli tuniky z čistého bílého plátna. Byli tam muži i ženy, mladí i staří. Někteří stáli nehybně jako sochy, kdežto jiní se nepřičetně točili dokolečka a rozhlíželi se kolem sebe ve strachu a zmatku. Každý držel tupý dřevěný meč. Jak asi vypadal svět z místa, kde stáli? Krví nasáklý písek pod nohama, vysoká zed kolem nich, kruh ušklíbajících se, rozesmátých, nenávistných tváří, které na ně shora civěly. Ze dna arény prý člověk nemůže vidět bohy; vzhledne a uvidí jen prázdnou modrou oblohu.

Spatřil jsem mezi nimi Apollonia, pravou rukou objímal starce, kterého prve ošetřoval v přístavku. Hledal jsem očima v davu Meta a neviděl jsem ho; srdce mi poskočilo a na okamžik jsem měl dojem, že určitě nějak unikl. Pak vystoupil na volné místo poblíž Apollonia, rozběhl se k němu a objal mu nohy.

"Co má tohle znamenat?" zeptal se Krassus suše.

"Ne, Marku Krasse!" vykřikl jsem a ukázal do arény. "Co má znamenat tohle?"

Krassus se na mě mračil, víčka těžká jako ještěrka, ale hlas měl klidný.

"Vypadáš strašně, Gordiane. Nevypadá snad strašně, Gelino? Jako něco, co napůl rozzvýkané vyplivly Čelisti hádu. Poranil sis hlavu, jak vidím - nejspíš jak jsi s ní tloukl do zdi. Tu tuniku máš pozvracenou?"

Mohl jsem odpovědět, ale srdce mi v hrudi bilo příliš rychle a dunění v hlavě mi znělo jako burácení hromu. Krassus přiložil prsty obou rukou k sobě.

"Ptáš se mě, co má tohle znamenat? Zřejmě se chceš zeptat, co se tu děje? Povím ti to, protože jsi zřejmě dorazil pozdě. Gladiátoři už bojovali.

Někteří přežili, někteří zemřeli; Luciův stín je potěšen a stejně tak dav.

Ted' byli do arény přivedeni otroci - ozbrojeni, jak vidíš, jako ta hadrářská armáda, kterou také jsou. Za okamžik vystoupím na ten stupínek za tebou, aby mě dav viděl a slyšel, a ohláším nanejvýš skvělou a rafinovanou zábavu, veřejný výkon římské spravedlnosti a živoucí projev božské vůle.

Otroci z mého domu zde v Baiae byli poskvrněni zločinným rouháním Spartaka a jemu podobných. Byli spoluvíníky vraždy svého pána; tomu nasvědčují všechny důkazy, které jsi ani ty nedokázal vyvrátit. Ted' jsou k nepotřebě, leda aby posloužili jako příklad ostatním. V podívané, kterou jsem připravil, budou představovat budou ztělesňovat - to, čeho se dav nejvíce bojí a čím opovrhuje: Spartaka a jeho povstalec. Tudíž jsem je ozbrojil, jak vidíš."

"Proč jim nedáš skutečné zbraně?" řekl jsem. "Takové zbraně, jako jsou ty meče a kopí, které jsem našel pod vodou u loděnice?"

Krassus stiskl rty, ale jinak mě ignoroval.

"Několik mých vojáků bude představovat moc a slávu Říma věčně vítězného a věčně dobytčného pod vedením Marka Licinia Krassa. Moji vojáci se už připravují. Jakmile pronesu svůj úvod, vstoupí protější branou za zvuků trub a dunění bubnů."

"Jatka!" zasyčel jsem. "Zbytečná a příšerně krutá! Krvavá jatka!"

"Samozřejmě že jatka!" Krassův hlas byl teď ostrý jako pazourek, řezavý a břitký. "Co jiného by mohlo nastat, když Krassovi vojáci narazí na bandu vzbouřených otroků? Tohle je jen předkrk ke slavným bitvám, které přijdou, až mi Řím svěří nejvyšší velení svých legií a já vyrazím na pochod proti vzbouřeným otrokům."

"Je to trapné," zamumlal Mummius znechuceně. Tvář měl popelavou.

"Zneuctění! Římští vojáci proti starcům, ženám a dětem s dřevěnými hračkami! V tom není žádná čest ani sláva! Ti muži nejsou hrdí, věř mi, a ani já..."

"Ano, Mummie, znám tvé city." Krassův hlas pálil jako kyselina.

"Nechal ses zaslepit oplzlým chtíčem, dekadentní řeckou sentimentalitou.

Nevíš nic o opravdové kráse, o opravdové poezii - o drsné, strohé, neodpouštějící poezii Říma. V politice se vyznáš ještě méně. Myslíš, že není ctí pomstít smrt Lucia Licinia, Římana zabitého otroky? Ano, je to čest a jakási nemilosrdná krása. A mně to přinese politický zisk tady i v Římě na Foru.

A pokud jde o tebe, Gordiane - přijel jsi právě včas. Rozhodně jsem neměl v úmyslu usadit tě do své soukromé lóže, ale určitě najdeme místo pro tebe i pro tvého chlapce. Ekovi je také nevolno? Kymácí se a v očích jako by měl horečnatý svit. A tenhle člověk - tvůj přítel, Gordiane?"

"Otrok Alexandros," řekl jsem. "Jak už určitě víš."

Alexandros mi přiblížil ústa k uchu.

"On!" zašeptal přes dunění bubnů v mé hlavě. "Jsem si tím jistý!"

Musel jsem jeho tvář vidět jasněji, než jsem si myslel; poznávám ho, když ho teď zase vidím - ten člověk, co zabil pána..."

"Alexandros?" Krassus zvedl jedno obočí. "Vyšší, než jsem čekal, ale Thrákově jsou vysocí. Rozhodně se zdá dost silný, aby dokázal člověku rozbít lebku těžkou soškou. Dobře jsi udělal, Gordiane! Bylo od tebe moudré přivést ho rovnou ke mně, i když na poslední chvíli. Ohlásím jeho zajetí a pošlu ho dolů zemřít s ostatními. Anebo ho mám ušetřit a dát ho ukřižovat zvlášť jako vyvrcholení her?"

"Zab ho, Krasse, a já budu řvát z plných plic jméno muže, který ve skutečnosti zavraždil Lucia Licinia!"

Výtáhl jsem zakrvácený plášť. Hodil jsem mu ho pod nohy.

Gelina se vrhla kupředu, svírajíc rukama opěradla svého křesla.

Mummius zbledl a Fabius na mě polekaně pohlédl. Orata mžoural dolů na hromádku látky. Metrobius se kousal do rtů a ochranitelsky objal Gelinu kolem ramen.

Jen Krassus vypadal nedotčeně. Potřásl hlavou, jako by byl pedagog a já žák, který si nedokáže zapamatovat gramatiku, i když mě opravuje tak často.

"Ach, tu noc, kdy došlo k vraždě, než uprchl, aby si zachránil život, viděl Alexandros všechno," řekl jsem.

"Všechno! Mrtvolu Lucia Licinia; vraha, který klečel vedle těla a ryl Spartakovo jméno do kamene, aby od sebe odvrátil podezření; vrahovu tvář. Ten muž nebyl otrok. Kdepak, Marku Krasse, ten muž, který zabil Lucia Licinia, neměl jiný motiv než hltavou hrabivost. Prodával Spartakovi zbraně za zlato. Otrávil Dionysia, když se Dionysius příliš přiblížil pravdě. Shodil mě z můstku a pokusil se mě utopit hned tu první noc, co jsem byl v Baiae. Poslal na mě včera v noci do lesa vrahy. Ten muž není otrok, nýbrž římský občan a vrah. A na zemi ani na nebesích neexistuje zákon, který by dokázal ospravedlnit hromadný masakr nevinných otroků za jeho zločiny!"

"A kdopak je ten muž?" zeptal se Krassus mírně.

Štouchl palcem nohy do zmačkané, zakrvácené tuniky. Svrátil nos, pak se zamračil, jak mu svítilo poznání.

Otevřel jsem ústa, abych promluvil, ale Alexandros byl rychlejší.

"Byl to on!" vykřikl a zvedl paži. Ukazoval - ale ne na Krassa.

Mummius vycenil zuby a zavrčel. Gelina vykřikla. Metrobius ji k sobě pevně tiskl. Orata vypadal, jako by mu bylo mírně nevolno. Krassus zafal zuby a zachmuřil se jako nebe před boufku.

Všechny oči se obrátily k Faustu Fabiovi. Zbledl a udělal krok dozadu. Na pouhý okamžik mu spadla nevzrušená patricijská maska a odhalila výraz čirého zoufalství. Pak se stejně rychle vzpamatoval a zíral jako číhající kočka na prst, který na něj ukazoval.

Eko se vedle mě zakymácel a klesl na rudý koberec.

25

Eko padl do bezvědomí ve vysoké horečce. Jakmile to bylo možné, odvezl jsem ho do vily, kde už Iaia úzkostlivě očekávala zprávy. Vzala věc do svých rukou a trvala na tom, aby Eka odnesli do jejího pokoje, kde nad ním dumala a posílala Olympiadu do domu v Cumae pro různé lektvary a byliny. Vzduch v místnosti byl hustý kouřem z nakuřovadel a párou z maličkých hrníčků. Probouzela Eka z neklidného spánku, aby mu lila do úst své podivné odvary, a vtírala mu smrdutou mast za uši a kolem rtů.

Mně předepsala silnou dávku nepenthes. ("Aspoň na pár hodin tě to odnese daleko od tohoto místa, což právě potřebuješ.") Ale já ho odmítl vypít.

Den se změnil v noc bez formalit, které provázejí určité hodiny dne.

Večere se vůbec nepodávala; lidé se trousili do kuchyně, aby si vzali něco ze zbytků od včerejší hostiny, anebo uždibovali lahůdky, přinesené z místa konání her. Když tu nebyli otroci, kteří by stlali postele a rozsvěceli lampy, aby tak určovali denní dobu nekonečným cyklem své lopoty, jako by se čas zastavil; a přece padla tma.

Té noci se Morfeus vile v Baiae vyhnul. Jeho kouzlo přikrylo celý zbytek světa, ale obyvatelé tohoto domu přehlédli; nikdo nespál, byla jen tma a ticho dlouhé noci. Iaia, Gelina a já jsme bděli v Ekově pokoji a v úžasu naslouchali, jak mumlá trhaný proud jmen a nesouvislých vět. To, co říkal, nedávalo smysl a zvuky byly často hrubé a nezřetelné, ale nedalo se popřít, že mluví. Zeptal jsem se Iaii, jestli ho očarovala, ale ona se k tomu nehlásila.

Seděl jsem a ošíval se v šeru Iaiina pokoje. Hlava se mi točila všemi těmi strašnými a skvělými věcmi, k nimž došlo za jediný den.

Nakonec jsem si ovinul kolem ramen plášť, rozsvítil lampičku a vydal se na pouť ztichlým domem. V prázdných chodbách byla tma, jen tu a tam prosvětlená chladně bílým světlem měsíce, které sem pronikalo oknem.

Když skončila všechny pochůzky pro Iaiu, uchýlila se Olympias do svého pokoje, ale nespala. Přes dveře jsem slyšel tiché mumlání a vzdechy a tlumený, srdečný smích mladého muže, propuštěného po dlouhých dnech a nocích exilu v jeskyni, který si teď hověl mezi měkkými poduškami a laskal teplé, známé tělo. Usmál jsem se a přál si, abych tak měl nějakou záminku vrazit k nim ve chvíli milostného spojení, když mi teď konečně přestalo dunět v hlavě a dokázal bych tu podívanou doopravdy ocenit.

Putoval jsem dál, až jsem dorazil do mužských lázní a stanul u velkého bazénu. Vody minerálního pramene bublaly a zurčely; stoupající pára tančila a mizela ve světle mé lampičky. Pohlédl jsem směrem k terase a uviděl tam bok po boku stát dvě nahé postavy. Dívaly se na odraz měsíce na tetelivé hladině zátoky. Kaluže vody značily cestu jejich kročejů z

lázně k balustrádě a z rozehrátých těl jim stoupala velká oblaka páry. Měsíční světlo zářilo jako rozmazaná svatozář na Mummiových mohutných chlupatých ramenou a hýždích; totéž světlo ozařovalo Apollonia a jako by jej proměňovalo ve rtuť a leštěný mramor.

Zakryl jsem lampu rukou. Mlčky a nezpůsobován jsem se vydal z terasy dolů na pěšinu k molu. Zahnul jsem místo toho k přístavku a vystoupil na kopec. Došel jsem k dlouhé, nízké budově, kde prve drželi otroky. Dveře byly dokořán a zely do naprosté černi. Na okamžik jsem se zastavil a pak vstoupil dovnitř, ale zarazil jsem se nárazem zápachu.

Místnost byla plná pachu lidské bídě, ale dnes v noci byla prázdná a ztichlá.

Od stájí o kus dál jsem slyšel zvuky tichého hovoru a smíchu. Vydal jsem se po pěšině za roh budovy na otevřené nádvoří. Před stájem stáli tři strážníci, zahalení do pláštíků a shromáždění kolem tepla otevřeného ohně.

Jeden z nich mě poznal a kývl na pozdrav. Za nimi byly dveře do stájí dokořán otevřené a uvnitř jsem uviděl otroky, shluknuté do skupinek kolem lampiček. Přes tlumený šum jejich hovoru jsem uslyšel, jak někdo vyštěkl:

"Zmiz odtud, ty zmetku!" a hned jsem věděl, že Meto je určitě mezi nimi.

Zahnul jsem k vile a dlouze, zhluboka se nadechl chladného vzduchu.

Nefoukal vítr; vysoké stromy, které vilu obklopovaly, stály vzpřímeně a nehybně. Celý svět byl v měsíčním světle podivně bdělý a současně omámený.

Přešel jsem nádvoří a slyšel tiché křupání šterku pod nohama. Na prahu jsem zaváhal; místo abych vstoupil do vily, otálel jsem chvíli pod portikem a pak šel podél vnější zdi, až jsem došel k jednomu z oken vedoucích do knihovny. Draperie byly jen zčásti zatažené. Místnost byla jasně osvětlena. Uvnitř jsem uviděl Marka Krassa, zahaleného do svého chlamysu, jak se probírá stohem rozbalených svitků, v levé ruce číši vína.

Jako by vůbec nevzhledl, ale po chvíli promluvil.

"Nemusíš postávat venku, Gordiane; tvoje špehování skončilo. Pojď dovnitř. Ne oknem - tohle je římský dům, ne nějaká chajda."

Vrátil jsem se k domovním dveřím a prošel vstupní halou. Ve tmě na mě shůry civěly voskové tváře předků Lucia Licinia. Tvářily se zasmušile, ale spokojeně. Prošel jsem atriem, kde odér kadidla konečně zakryl setrvalý pach rozkladu. Měsíční světlo pronikalo otevřenou střechou jako veliký sloup tekutého opálu. Pozvedl jsem lampu a prohlédl si písmena SPARTA na zemi. V kolísavém světle lampy a měsíce zářily ty hrubé škrábance zlatě a stříbrně, jako by je prstem napsal nějaký kolenjdoucí bůh, a ne pouhý smrtelný vrah.

Před knihovnou nestála stráž. Dveře byly otevřené. Krassus se neotočil ani nevzhledl, když jsem vstoupil, ale ukázal, abych si sedl do křesla po jeho levici. Po chvíli odstrčil svítky, stiskl si palcem a ukazováčkem kořen nosu a vyndal druhou stříbrnou číši, kterou až po okraj naplnil z hliněné láhve.

"Nemám žízeň, děkuji ti, Marku Krasse."

"Pij," řekl tónem, který nepřipouštěl odpor.

Poslušně jsem přiložil pohár ke rtům. Víno bylo temné a syté a rozlilo mi hrudí teplou září.

"Falerské," řekl Krassus. "Z posledního roku Sullova diktátorství."

Výjimečný ročník; to byl Luciův oblíbený. Ve sklepě zbyla jen jedna láhev. Ted' už tam není žádná."

Znovu si naplnil svou číši, pak dolil poslední kapky do mé.

Usrkl jsem a vdechoval buket. Víno bylo stejně omamné jako světlo měsíce.

"Nikdo dnes nespí," řekl jsem tiše. "Čas jako by se úplně zastavil."

"Čas se nikdy nezastaví," řekl Krassus a v jeho hlase zazněl trpký podtón.

"Nemáš ze mě radost, Marku Krasse. A přece jsem udělal jen to, nač jsem byl najat. Jinak by to byl projev pohrdání tím velkorysým honorářem, který jsi mi slíbil."

Úkosem na mě pohlédl. Jeho výraz byl nezbadatelný.

"Neboj se," řekl nakonec, "dostaneš svůj honorář. Nestal jsem se nejbohatším mužem Říma tak, že bych šidil drobné nádeničky."

Kývl jsem a usrkl falerského.

"Víš," řekl Krassus, "na okamžik, dneska tam v aréně, když jsi koulel očima a pronášel ten svůj vášnivý proslov, jsem si dokonce myslel - věřil bys tomu? - myslel jsem, že ze zabítí Lucia obviníš mě."

"No tohle," řekl jsem.

"Ano. Kdyby ses opovážil takové nestoudnosti, asi bych musel nařídít jednomu ze strážných, aby ti hned na místě proklál srdce kopím. Nikdo by takový čin nezpochybnil. Nazval bych to sebeobranou; měl jsi u sebe skrytý nůž, vypadal jsi jako šílenec a vyřvával jsi jako Cicero, když má špatný den."

"Nikdy bys nic takového neudělal, Marku Krasse. Kdybys mě zabil okamžitě poté, co bych pronesl takové veřejné obvinění, zasel bys jen sémě pochyb do všech, kdo tam byli."

"Myslíš, Gordiane?"

Pokrčil jsem rameny.

"Kromě toho je to otázka hypotetická. Já jsem takové obvinění nikdy nevzněl."

"A nikdy jsi to neměl v úmyslu?"

Usrkl jsem falerského.

"Zdá se zbytečné prodlévat u takové otázky, protože to, co popisuješ, se nikdy neudálo. Opravdový vrah se vypátral právě včas, aby nedošlo ke strašlivému justičnímu omylu, mohl bych dodat, ačkoli vím, že tobě to připadá jako maličkost."

Krassus vydal tlumený hrdelní zvuk, dost podobný zasténání. Nebylo pro něj snadné zrušit jatka poté, co vzbudil zvědavost a rozdmýchal krvelačnost davu. Dokonce i po odhalení Fabiovy viny by byl mohl v masaku pokračovat, nebýt zásahu Geliny. Poddajná, mírná Gelina si konečně dupla. Vyzbrojena pravdou se nám proměnila před očima.

Zuby zatáté, tvrdé oči se jí třpytily jako sklo a požadovala na Krassovi, aby to mordování zrušil. Mummius, pobouřený a rozhořčený, se k ní připojil.

Útok z obou stran se Krassus podvolil. Nařídil svým strážím, aby odvedly Fabia i jeho samého zpátky do vily, stroze svěřil Mummiovi ukončení her a pak rychle a bez ceremonií odešel.

"Zůstals do konce her?" zeptal se Krassus.

"Ne, odešel jsem jen pár minut po tobě."

Nač se obtěžovat vysvětlováním, že jsme Alexandros a já odnesli Eka zpátky do vily v obavách o jeho život? Krassus si Ekova zhroucení sotva všiml, patrně si je ani nezapamatoval.

"Mummius říká, že všechno proběhlo hladce, ale samozřejmě lže."

Dneska v noci se mi určitě směje celá Číše."

"O tom vážně pochybuji, Marku Krasse. Nejsi z těch mužů, kterým by se kdy lidé opovážili smát, dokonce ani za zády ne."

"Ale stejně, nechat ty otroky shromáždit a vyhnat jako stádo z arény, stejně jako je nahnali dovnitř, bez vysvětlení."

Zklamaný a zmatený šum bylo slyšet i přes zdi arény. Aby bylo nějaké vyvrcholení, Mummius prý nakvap sehnal

všechny gladiátory, kteří přežili, a přinutil je znovu bojovat v simultánních utkáních; ne zrovna originální nápad, co?

Představ si, jaká to byla jatka! Gladiátoři už byli unavení a někteří ranění, a tak po sobě sekali jako nešikovní amatéři.

Když jsem naléhal, Mummius přiznal, že nižší řady se rychle vyprázdnily. Znalec pozná špatnou podívanou na první pohled a ti, kterým šlo o společenské postavení, neviděli důvod, proč zůstat, když už jsem tam nebyl, abych opětoval jejich úsměvy."

Chvilí jsme seděli mlčky a usrkávali víno.

"Kde je dnes v noci Faustus Fabius?" zeptal jsem se.

"Tady ve vile jako dřív. Jenže dnes jsem postavil před jeho pokoj stráž a dal ho zbavit všech zbraní, jedů nebo lektvarů, aby si něco neudělal, dokud nerozhodnu, co s ním udělám já."

"Vzneseš proti němu obvinění? Bude v Římě proces?"

Krassus znovu nasadil obličej zklamaného vychovatele.

"Cože? Podstupovat tolik nesnází kvůli vraždě takového nýmánda, jako byl Lucius? Znepřátelit si Fabia, odhalit nevýslovný skandál, do kterého byl zapleten můj vlastní bratranec, a přitom se ztrapnit? Používali koneckonců k uskutečnění svých plánů mou loď a moje výrobky. A tohle všechno udělat v předvečer veliké krize, když se připravuji převzít velení proti Spartakovi a napřesrok zahájit kampaň za zvolení konzulem? Ne, Gordiane, žádné veřejné obvinění nebude. Nebude žádný proces."

"Faustus Fabius tedy zůstane nepotrestán?"

"To jsem neřekl. Existuje mnoho způsobů, jak může člověk ve válečných dobách zemřít, Gordiane. Dokonce i vysoce postaveného důstojníka může zasáhnout oštěp, omylem vržený z místa kdesi za ním."

Anebo může dostat smrtící ránu do hlavy. Od koho, to už se pak nedá zjistit. A to jsem taky nikdy neřekl."

"Přiznal se ti se vším?"

"Se vším. Bylo to přesně, jak jsi říkal; on a Lucius upekli ten pašerácký plán během mé návštěvy v Baiae vloni na jaře. Faustus pochází z velmi staré, velmi ctěné patricijské rodiny. Jeho větev Fabiů si potrpí na svou starou prestiž, ale o jmění přišli už dávno. Takový muž někdy velice zatrpkne, zvlášť když slouží pod jiným mužem z nižších společenských vrstev, jehož bohatství a moc daleko přesahuje jeho - a vždycky bude přesahovat. Ale stejně, zradit Řím kvůli vlastnímu velikášství, obětovat čest Fabiů, napomáhat armádě vraždících otroků - tyhle zločiny jsou neodpustitelné a opovrženímhodné."

Krassus vzdychl. "Zločiny mého bratrance Lucia mě bolí ještě víc."

Byl to slaboch, byl příliš slabý, než aby se dokázal sám vydat do světa, ani dost moudrý nebo trpělivý, aby věřil v mou velkorysost. Považuji za osobní urážku, že využil mou vlastní organizaci a moje vlastní finance investoval do tak nechutného zločinného podniku. Vždycky jsem mu dával víc, než si zasluhoval, a takhle se mi odvděčil! Lituji, že zemřel tak rychle a bezbolestně; zasloužil si ještě krutější smrt."

"Proč ho Fabius zabil?"

"Má návštěva byla neplánovaná a nečekaná. Lucius se o mém příjezdu dozvěděl jen pár dní předem. Zpanikařil - v jeho záznamech jsou desítky nesrovnalostí. V loděnici byly ukryty meče a kopí, které čekaly na odvoz."

Noc před naším příjezdem se Fabius po setmění vykradl z tábora u jezera Lucrinus a vydal se na poradu s Luciem. Aby zmátl všechny, kdo by ho mohli uvidět, a bez mého vědomí si před odjezdem vzal můj plášť. Byl příhodně tmavý; tím líp ho skrýval. Nepředvídal, k čemu ho použije, ani si neuvědomil skutečnost, že se ho bude muset úplně zbavit. Protože byl nasáklý krví, nemohl ho ani nechat na místě činu, ani mi ho vrátit. Utrhl z pláště pečeť a obojí hodil do zátoky. Pečeť byla těžší, takže určitě dopadla do vody; plášť se zachytil ve větvích."

Následujícího dne jsem svůj plášť pohřešil a chtěl jsem vědět, kam se poděl; zmínil jsem se o tom i před samotným Fabiem, ale ten nehnul ani brvou! Proč myslíš, že nosím každý večer tenhle Luciův starý chlamys?

Ne abych vyhověl zdejší náchyllosti k řecké módě, ale protože se mi ztratil plášť, který jsem si přivezl z Říma."

Zíral jsem na něj s náhlým podezřením.

"Ale tentýž večer, kdy jsem naznačil, že Lucius byl zavražděn tady v knihovně, ses mě zeptal, kam se poděla krev; pamatuješ se na to, Marku Krasse?"

"Zcela přesně."

"A tehdy jsem ti řekl, že se našel zakrvácený plášť, pohozený u silnice. Musels mít podezření, že to byl tvůj plášť!" Zavrtěl hlavou.

"Ne, Gordiane. Řekl mi, že našel látku, ne plášť. Nikdy jsi to nenazval pláštěm; přesně si pamatuju tvoje slova."

Vydechl chřípím, usrkl vína a mazaně na mě pohlédl.

"Tak dobře, připouštím, že v tu chvíli mnou projel takový podivný třas tušení; snad jsem v hloubi duše zahlédl stezku, která by mohla vést k pravdě. Snad mi nějaký kolenjdoucí bůh pošeptal do ucha, že ta látka by mohla být můj pohřešovaný plášť, v kterémžto případě by Luciova vražda naznačovala něco daleko závažnějšího, než jsem původně tušil. Ale takové neurčité šepoty slychá člověk každou chvíli, ne? A ani ten nejmoudřejší muž nikdy neví, jestli mu boží šeptají do ucha opravdovou moudrost nebo krutou pošetlost."

"Ale stejně, proč Fabius zavraždil Lucia?"

"Fabius odjížděl z Říma připraven Lucia zabít, ale sama vražda byla spontánní. Lucius začal být hysterický. Co kdybych ho odhalil, jako že se to určitě stane, pokud provedu víc než jen zběžnou prohlídku jeho záznamů anebo najdu kapitána Zběsilosti? Viděl, jak se před ním tyčí vlastní zkáza. Fabius naléhal, aby si uchoval chladnou hlavu. Společně, tvrdil, mě dokážou zaměstnat jinými záležitostmi a odvrátit od veškerého podezření vůči jejich podnikání. Kdoví? Třeba by se jim to i podařilo.

Jenže Lucius ztratil soudnost, začal plakat a trval na tom, že jejich jedinou záchranou je přiznat se ke všemu. Hodlal mi všechno povědět, vydat se mi na milost a nemilost a současně odhalit i Fabia. Fabius sáhl po té sošce a umlčel jeho blábolení navždy.

Byl to geniální nápad, hodit to na ty otroky, nemyslíš? Taková důvtipná, chladnokrevná reakce, to je přesně ta vlastnost, kterou u svých důstojníků potřebuji. Taková škoda! Když na něj přišli Zeno a Alexandros, ještě líp. Fabius je vystrašil a zahnal úprkem do noci, aby se stali jeho obětními beránky. Měl štěstí, že Zeno zemřel, protože Zeno ho skoro určitě poznal. Jenže Alexandros ho dosud nikdy neviděl, a tak nemohl říct Iaie a Olympiadě, koho spatřil."

"Proto nechal Fabius Spartakovo jméno nedokončené - protože ho vyrušili otroci?"

"Ne. Očistil už viditelnou krev v knihovně a oťel ji z podlahy v hale, ale ještě neposbíral usvědčující svitky, nad kterými se prve potil Lucius.

Některé z nich ležely otevřené na stole, když Lucia zabil, a byly postříkány krví. Fabius je prostě svinul, aby nepřekážely, a položil je na podlahu. Měl v úmyslu dopsat to jméno, uložit mrtvolu přesvědčivějším způsobem a pak se vrátit do knihovny pro usvědčující dokumenty, aby je mohl hodit do moře spolu s pláštěm anebo snad spálit.

Pak uslyšel z chodby hlas. Někdo v domě ho očividně uslyšel při práci, možná se probudil rámusem, který nadělali otroci při odjezdu, a tak vstal, aby to prošetřil. Hlas se ozval znovu, blíž k atriu; Fabius věděl, že buď bude muset okamžitě uprchnout, anebo spáchat druhou vraždu.

Nevím, proč ztratil nervy; samozřejmě nemohl vědět, jestli je ten nově přichozí ozbrojený nebo ne, sám nebo s dalšími lidmi. Na každý pád popadl plášť a upláchl."

"Ale nikdo v domě nepřiznal, že by tu noc něco slyšel."

"Ale?" řekl Krassus ironicky. "Pak ti někdo lhal. No tohle! Kdo to jen mohl být?"

"Dionysius."

Krassus kývl.

"Ten starý vandrák přišel do atria a našel svého patrona ležet mrtvého na zemi. Místo aby spustil poplach, dopřál si čas na vyhodnocení situace a úvahu, jak by na ní mohl vydělat. Zamířil do knihovny, aby si tam v rychlosti začenichal. Našel usvědčující dokumenty; proč jsou usvědčující, to nemohl vědět, ale krev na pergamenu mluvila sama za sebe. Vzal si je nahoru do svého pokoje a ukryl je, pak nad nimi patrně ve volném čase dumal a snažil se nalézt souvislost s vraždou.

Představ si Fabiovu paniku, když se mnou nazítří dorazil do vily, při první příležitosti se vkradl do knihovny a zjistil, že dokumenty zmizely! A přece nedal navenek znát nic ze svého rozčilení. Jak chladná, vypočítavá povaha! Jakého důstojníka to Řím ztratil!

Teprve tu noc, kdy jsi přijel, mohl proklouznout dolů do loděnice a naházet zbraně do vody; pokusil se o to už v předchozích nocích, ale vždycky ho někdo vyrušil anebo byl viděn a nemohl riskovat. Dokonce si myslím, že přehnaně váhal; tvůj příjezd ho přiměl riskovat a pak jsi ho zastihl přímo při činu! Kdyby tě probodl, příliš by se to podobalo první vraždě, takže se tě pokusil místo toho utopit."

"Neuspěl."

"Ano. Od té chvíle, řekl mi Fabius, prý věděl, že jsi zbraní Nemesis."

"Nemesis má mnoho zbraní," řekl jsem s myšlenkou na všechny ty, kdo sehráli svou roli v odhalení Fausta Fabia - Mummia a Gelina, Iaia a Olympias, Alexandros a Apollonius, Eko a Meto, upovídaný Sergius Orata a mrtvý Dionysius, ba dokonce i Krassus sám.

"Takže to byl Fabius, kdo později vklouzl do knihovny a očistil krev z hlavy té sošky?"

Krassus kývl.

"Proč ale čekal tak dlouho? Byl to detail, který předtím prostě přehlédl?"

"Ne, chtěl důkladněji uklidit knihovnu už dřív, ale já tu pořád pracoval anebo on musel plnit své povinnosti. Také mohl být na chodbě někdo, kdo by ho uviděl. Jenže tvůj příjezd ho přiměl zuřivě jednat, aby zakryl všechny stopy."

"Můj příjezd," řekl jsem, "a Dionysiova ješitnost."

"Přesně tak. Když se ten starý měch u večere chvástal tím, že nalezne řešení dřív než ty, zpečetil svůj osud. Zda Fabia doopravdy podezíral, o tom lze pochybovat, ale Fabius rozhodně nemohl vědět, co filozof vydedukoval. Nazítří ráno ve zmatku příprav na pohřeb vklouzl do Dionysiova pokoje a přidal jed do jeho bylinného odvaru. Mimochodem, máš pravdu - použil aconitum. Když už byl v pokoji, pokusil se také vypáčit Dionysiovu truhlu, protože měl podezření, že pohřešované svitky by mohly být skryty tam; zámek byl ale moc silný, a tak nakonec z pokoje utekl, protože se bál, aby na něj nepřišel Dionysius nebo nějaký otrok."

"Kde získal jed?"

"V Římě. Získal aconitum od nějakého kramáře v Subuře tu noc předtím, než jsme vyrazili. Už tehdy si uvědomoval, že možná bude muset Lucia zabít, a doufal, že to dokáže udělat rafinovanějším, utajenějším způsobem, než aby ho praštil do hlavy. Ten jed koupil pro Lucia, ale nakonec ho použil k umlčení Dionysia. Ve Fabiově pokoji jsem toho našel víc a zkonfiskoval jsem to, aby to nepoužil k sebevraždě. Nehodlám ho nechat vyklouznout tak lehce."

"A včera v noci se mě Fabius pokusil zavraždit cestou do Cumae."

"Ne Fabius, ale jeho agenti. Během vašeho rozhovoru před stájem zahlédl, že máš pod svým pláštěm skrytý ten zakrvácený. Myslel, že ho tu noc, kdy se dopustil vraždy, hodil do moře; tehdy se poprvé dozvěděl, že se plášť našel."

"Ano," řekl jsem, "pamatuju si ten zvláštní výraz v jeho tváři."

"Kdyby ses byl obtěžovat mi ten plášť ukázat - kdybys mi důvěřoval natolik, abys mi předložil všechny důkazy, Gordiane - byl bych ho okamžitě poznal a začala by se točit všechna možná kolečka. Jenže běda!

Fabius mohl jen doufat, že ho přede mnou utajil úmyslně nebo z nedbalosti a že jsem ho ještě neviděl, což také byla pravda. Neměl jinou možnost, než tě zabít, vzít si plášť zpátky a co nejrychleji ho zničit.

Právě Fabia jsem pověřil, aby získal gladiátory a zorganizoval pohřební hry; za normálních okolností bych to dal za úkol Mummiovi, ale s ohledem na jeho slabost pro toho řeckého otroka a jeho odpor k podívané, kterou jsem naplánoval, byl nespolehlivý. Fabius už se tě však rozhodl zlikvidovat. Přivedl dva gladiátory z tábora u jezera Lucrinus, čistě jen pro případ, že by je potřeboval, a tak je mohl za tebou poslat okamžitě poté, cos odjel do Cumae. Fabius se tě ptal, kam máš namířeno, pamatuješ? Udělals tu vážnou chybu, žeš mu to pověděl. Fabius poslal gladiátory, aby tebe a chlapce sledovali, oba vás zavraždili a přinesli mu plášť."

Přikývl jsem.

"A až by se našla těla, vraždy by se opět svedly na Alexandra, skrývajícího se v lesích!"

"Přesně tak. Ale tady ve vile bys nebyl v bezpečí o nic větším. Pro případ, že bys strávil noc tady, měl v plánu vkrást se do tvého pokoje a nalít ti do ucha olej z hyoscyamu. Znáš jeho účinky?"

Po páteři mi přejel mráz.

"Olej z prasečích bobů; slyšel jsem o něm."

"Byl to další jed, který si koupil v Římě a přivezl sem, další možnost, jak zlikvidovat Lucia, aniž by ho zavraždil; vzhledem ke svým účinkům by se o tebe ten olej docela pěkně postaral. Říká se, že když někdo najeje spícímu člověku do ucha dostatečnou dávku, dotýčený se ráno probudí, běsní a mluví nesouvisle, je úplně bez sebe. Vidiš, Gordiane, kdybys strávil včerejší noc tady ve svém pokoji, mohl z tebe být dneska blekotavý idiot."

"A kdyby mě dneska Eko před arénou nevaroval výkřikem, mohlo mě proklát kopí od krku až k pupku."

"Další dárek od Fabia. Když se mu včera v noci vrátil jen jeden z jeho vrahů se zprávou, že jsi s pláštěm uprchl, nařídil gladiátorovi, aby fungoval jako jeho soukromá hlídka, skryl se nad vstupem do mé lóže a vyhlížel tvůj příjezd. Bez mého vědomí propustil Fabius stráž, které stály před vchodem, aby nebyli žádní svědci. Byl to jeho poslední zoufalý tah; kdyby se vrahovi podařilo tě proklát kopím, informoval by o tom Fabia a tebe by odvezli na káře někam shnit spolu s mrtvými gladiátory - anonymní a nikým neoplakávaná mrtvola."

"A dnes večer by byl Faustus Fabius zbaven všech podezření."

"Ano," vzdychl Krassus, "a lidé z Číše by šířili pověsti o jedinečné a nádherné podívané, kterou uspořádal Markus Licinius Krassus - vyprávění, jehož ozvěna by dolehla až do Říma a dolů do Spartakova tábora v Thurii."

"A devětadevadesát nevinných otroků by bylo po smrti."

Krassus na mě mlčky pohlédl, pak se pousmál.

"Jenže místo toho se stal opak toho všeho. Myslím, Gordiane, že jsi opravdu zbraní Nemesis. Tvá práce tady jen naplnila vůli bohů. Jak jinak by bylo možné, pokud by nešlo o žertík bohů, že tady dnes večer sedím a popíjím poslední výtečné falerské víno svého bratrance s jediným mužem na světě, který si myslí, že životy devětadevadesáti otroků jsou důležitější než ctižádost nejbohatšího muže v Římě?"

"Co s nimi uděláš?"

"S kým?"

"S tou stovkou."

Zakroužil zbytkem vína v poháru a zadíval se do rudého víru.

"Teď jsou pro mě k nepotřebě. Rozhodně se nemohou vrátit do tohoto domu ani do žádné z mých nemovitostí; už nikdy bych nemohl žádnému z nich důvěřovat po tom, co se stalo. Uvažoval jsem, že bych je rozprodal tady v Puteoli, ale nestojím o to, aby šířili ten příběh po celé Číši. Pošlu je na trh do Alexandrie."

"Ten thrácký otrok, Alexandros..."

"Iaia už za mnou byla, chtěla ho koupit darem Olympiadě."

Usrkl vína.

"To samozřejmě vůbec nepřipadá v úvahu."

"Ale proč?"

"Protože je možné, že by se někdo mohl rozhodnout vznést proti Faustu Fabiovi žalobu pro vraždu a trvat na procesu; už jsem ti řekl, že po takové veřejné podívané nijak netoužím. Každý žalobce by samozřejmě předvolal Alexandra jako svědka, jenže otrok nemůže svědčit bez svolení svého pána. Pokud tedy vlastním Alexandra já, už nikdy mu nedovolím o té záležitosti promluvit. Musí se dostat někam mimo dosah. Je mladý a silný; patrně z něj udělám otroka na galérie. Mohu ho také poslat do dolů anebo na nějaký trh s otroky tak daleko, že tam tiše a navždy zmizí."

"Ale proč ho nepřenechat Olympiadě?"

"Protože kdyby někdy bylo proti Faustu Fabiovi vzneseno obvinění z vraždy, mohla by mu dovolit svědčit."

"Otrok nesmí svědčit jinak než na mučidlech; to by Olympias nikdy nepřipustila."

"Mohla by ho propustit; po pravdě řečeno, pravděpodobně by to udělala; a propuštěnec může svědčit po libosti, což

by mě navěky ztrapnilo."

"Mohl by sis vyžádat slib..."

"Ne! Nemohu připustit, aby ten otrok zůstal kdekoli v oblasti Číše, copak to nechápeš? Pokud je nablízku, budou lidé pořád mluvit o aféře Lucia Licinia. A nebyl snad Alexandros ten otrok, kterého obvinili z vraždy, a neukázalo se snad nakonec, že to udělal nějaký patricij? Vidiš, on prostě musí zmizet z liše, tak či onak. Můj způsob je milosrdnější, než kdybych ho dal prostě zabít, copak to nechápeš?"

Zafal jsem zuby. Víno náhle ztrpklo.

"A otrok Apollonius?"

"Mummius ho chce koupit, jak už jistě víš. Ani to nepřipadá v úvahu."

"Ale Apollonius nic neví."

"Nesmysl! Ty sám jsi ho poslal potápnout se pro ty zbraně, které Faustus Fabius naházal do vody."

"Ale stejně..."

"A jeho přítomnosti mezi těmi ostatními devětadevadesáti dnes odpoledne vylučuje, že by ještě někdy mohl sloužit v mé blízkosti."

Mummius je moje pravá ruka; nemohu nechat otroka, kterého jsem málem nechal usmrtit, sloužit v Mummiově domě, aby mi podával víno, až přijdu na návštěvu, a stlal mi na noc postel a přitom mi strčil mezi příkrývky brejlovce. Ne, stejně jako Alexandros musí zmizet i Apollonius. Nejspíš nebude nijak těžké najít pro něj kupce, vzhledem k jeho kráse a nadání. V Alexandrii jsou agenti, kteří nakupují otroky pro bohaté Parthy. Bude nejlepší prodat ho nějakému bohatému pánovi na konci světa."

"Uděláš si z Marka Mummia nepřitele."

"Nemluv nesmysly. Mummius je voják, ne senzualista. Je to Říman!"

Jeho pouto ke mně a jeho smysl pro čest daleko převažují veškerou letmou přitažlivost, kterou pro něj mohl mít ten pěkný mladíček."

"Myslím, že se mýlíš."

Krassus pokrčil rameny. Za maskou tvrdé logiky na jeho tváři jsem viděl nafoukané zadostučinění. Jak se mohl tak veliký a mocný člověk radovat z tak malicherné pomsty na těch, kdo zhatili jeho plány? Na okamžik jsem zavřel unavené oči.

"Prve jsi říkal, že dostanu zaplacen honorář, který jsi mi slíbil, Marku Krasce. Jako součást svého honoráře... jako laskavost... mezi otroky je chlapec, pouhé dítě, jmenuje se Meto..."

Krassus zasmušile zavrtěl hlavou. Ústa měl sevřená do tenké čáry.

Jeho přimhouřené oči se zableskly ve světle lampy.

"Už ode mě nezádej žádné laskavosti, týkající se otroků, Gordiane."

Jsou živi, za což můžeš vděčit své urputnosti a Gelininu naléhání, ale tvůj honorář ti vyplatím ve stříbře, ne v živém inventáři. Ani jednomu z otroků se nedostane zvláštních výsad. Ani jednomu! Budou rozptýleni mimo dosah kohokoli z tohoto domu. Prodání novým pánům a dobře využití, aby se svým málem podíleli na budování prosperity a udržení věčné moci Říma."

Krassus se svým doprovodem se nazítří ráno připravoval k odjezdu do Říma. Otroky, mezi nimiž byli i Apollonius, Alexandros a Meto, sehnali jako stádo ze stájí dolů do tábora u jezera Lucrinus a odtud do přístavu v Puteoli.

Olympias, plačící a k neutíšení, se zavřela do svého pokoje.

Mummius pozoroval odchod otroků zasmušile a s popelavou tváří.

K nezbytné údržbě vil byli z Cumae povoláni otroci z Iaiiny domácnosti. Ekovi klesla horečka, ale neprobudil se.

Té noci se v jedné z Oratových vil v Puteoli konala slavnostní večeře na Krassovu počest. Tam také Krassus se svým doprovodem strávil noc.

Gelina se jí zúčastnila rovněž, ale já nebyl pozván. Iaia se mnou zůstala u Eka. Nazítří ráno opustil Krassus Číši. Gelina se připravovala vyklidit vilu, aby strávila zimu v Krassově domě v Římě.

Příštího dne se Eko probudil. Byl slabý, ale chut k jídlu měl silnou a horečka už se nevrátila. Napůl jsem očekával, že jeho nově získaná schopnost řeči zmizí spolu s onemocněním. Jestliže, jak řekl Krassus, byla má práce v Baiae pouhým naplněním vůle bohů, pak bylo důvodné předpokládat, že bozi poskytl Ekovi schopnost vykřiknout pouze za tím účelem, aby mi před arénou zachránil život. Teď si svůj dar vezmou bohové zase zpátky. Jenže když onoho jitra otevřel oči a vzhlédl ke mně, zašeptal chraplavým, dětským hlasem:

"Tati, kde to jsme, tati?"

Rozplakal jsem se a plakal jsem dlouho. Iaia, i když měla přístup k Apollónovým mysteriím, nedokázala vysvětlit, co se to událo.

Jakmile mu bylo dost dobře, vydal jsem se s Ekem na zpáteční cestu do Říma, raději však po souši než po moři.

Mummius nám nechal k dispozici koně a vojáky, kteří měli na silnici fungovat jako naši tělesní strážci. Byl jsem mu vděčný za tu péči, zvláště proto, že jsem u sebe měl dost značnou částku ve stříbře - honorář za nalezení vraha Lucia Licinia.

Ubírali jsme se po Via Consularis ke Capui, kde se Spartakus vycvičil na gladiátora a kde se vzbouřil proti svému pánu. Pak jsme po Via Appia pokračovali na sever a opájeli se nádhernou podzimní scénérií - aniž by nás napadlo, že na jaře bude tato široká, dlážděná silnice míli za míli až do Říma lemována šesti tisíci ukřižovanými těly těch, kdo budou mít tu smůlu a přežijí vyhlazení Spartakovy armády. Budou přibíti na kříže a veřejně vystaveni k morálnímu povznesení jak otroků, tak pánů.

Epilog "To bys nevěřil, kdo k nám přišel!" řekl Eko. Jeho hlas byl na tak mladého muže trochu hluboký a chraplavý, ale mně zněl krásněji než hlas cvičeného řečníka.

"Ale věřil," řekl jsem.

Slyšet jsem Eka mluvit. I když od událostí v Baiae už uplynuly dva roky, stačilo, abych od té doby uvěřil takřka čemukoli. Naučil jsem se neuvažovat o rozmarech bohů ani je nebrat jako samozřejmost.

Odložil jsem svitek, který jsem zkoumal, a usrkl studeného vína. Byl den letního slunovratu. Slunce pražilo, ale nad květinami v mé zahradě se třepetal chladný vánek, takže astry pokyvovaly hlavičkami a slunečnice tančily.

"Že by to byl... Markus Mummioš?" řekl jsem.

Eko na mě pohlédl zpod svraštělého obočí. Na nějakou dobu, když se mu vrátila řeč, se stal znovu dítětem. Pořád se vyptával, věčně byl zvědavý, ale řeč ho také zocelila a urychlila jeho zmužnění. Tatínkovy úžasné dedukce už na něj neudělaly dojem tak snadno jako za starých časů.

"Ty jsi slyšel jeho hlas z haly," řekl vyčítavě.

Zasmál jsem se.

"Ne, slyšel jsem jeho hlas, ještě když stál před domem. Nejdřív jsem to hlasité hučení nedokázal zařadit, ale pak jsem si vzpomněl. Zaved' ho dovnitř."

Mummioš přišel sám, což mě překvapilo, vzhledem k tomu, jak významnou hodnost teď ve městě zastával. Vstal jsem, abych ho uvítal jako občan občana a nabídl mu křeslo. Eko se k nám připojil. Poslal jsem jednu z otrokyň pro další víno. Vypadal nějak jinak. Chvilku jsem si ho zaraženě prohlížel.

"Ty sis oholil plnovous, Marku Mummie!"

"Ano." Rozpačitě se zatahal za holou bradu. "Plnovous je prý pro politika moc staromódní, anebo moc radikální, já si teď nemůžu vzpomenout, co z toho. Rozhodně jsem si ho oholil vloni na podzim při volební kampani."

"Sluší ti to. Ne, vážně, sluší. Vynikne tvá silná čelist. A ta hezká jízva na bradě - z bitvy u Collinské brány?"

"Ha! Ta je čerstvá, z boje se Spartakovou armádou."

Zasmál jsem se.

"Pomohl sis, Marku Mummie, a zahájil jsi novou kariéru."

Pokrčil rameny a rozhlédl se po peristylu. Nebyl tu takový binec jako obvykle, což se taky patřilo, vzhledem k těm novým otrokyním, které jsem na Bethesdino naléhání koupil.

"Ty sis taky pomohl, Gordiane."

"Svým způsobem. Ale praetor urbanus - taková pocta! Jaké jsou tvé dojmy v polovině volebního období?"

Potlačil pošetilý úšklebek. "Nejspíš je to dobré. Vlastně je to dost nuda, když mám vysedávat celý den u soudu. Věř mi, že spát vestoje je maličkost v porovnání s tím, když člověk musí zůstat vzhůru za horkého odpoledne a poslouchat, jak ti advokáti ňafají a repetí o nějakém úporném právním sporu. Díky Jupiterovi, že je to jen na rok! Ačkoli připouštím, že organizovat letos v létě apollónské hry byla docela zábava. Byls tam?"

Zavrtěl jsem hlavou.

"Ne, ale slyšel jsem, že Circus Maximus byl nabitý k prasknutí a podívaná že to byla nezapomenutelná."

"No, pokud byl bůh Apollón potěšen."

Otrokyně přišla s vínem. Mlčky jsme usrkávali.

"Z tvého syna se stal mužský." Mummioš se na Eka usmál.

"Ano, rok od roku přináší svému otci větší radost. Ale pověz mi, Marku Mummie, přišel jsi prostě jen navštívit známého, kterého jsi dva roky neviděl, anebo má římský praetor urbanus nějaké jednání s Gordianem Hledačem?"

"Jednání? Ne. Dokonce už jsem tě chtěl nějakou dobu navštívit, ale moje povinnosti jsou dost náročné. Nejspíš jsi od Baiae už s Krassem moc do kontaktu nepřišel?"

"Vůbec ne, ledaže jsem vloni na podzim všude viděl jeho volební graftiti a čas od času ho slyším mluvit na Foru. Já jsem zaměstnaný člověk, Marku Mummie, a mé povinnosti mě zřejmě nepřivádějí do styku s velkým konzulem Římské republiky."

Kývl.

"Ano, Krassus dostal všechno, co chtěl, vid' No, ne docela všechno a ne přesně, jak chtěl. Byl jsi na těch ovacích, co mu uspořádali vloni v prosinci, když porazil Spartaka?"

Zavrtěl jsem hlavou.

"Ne? Ale zúčastnil ses té velké hostiny, kterou uspořádal tehle měsíc na Herkulovu počest?"

Znovu jsem zavrtěl hlavou.

"Ale jak sis to mohl nechat ujít? Postavili v ulicích deset tisíc stolů a celé to trvalo tři dny! Já to musím vědět, bylo součástí mé práce udržovat klid. Rozhodně sis vyzvedl ten tříměsíční příděl obilí, který Krassus daroval každému občanovi?"

Zavrtěl jsem hlavou.

"Věřil bys, Marku Mummie, že jsem si dal záležet, abych byl v té době na návštěvě v domě jednoho přítele nahoře v Etrurii? Napadlo mě, že Eka by třeba bavilo procházet se v kopcích a rybařit v potoce. A v Římě je v létě takové horko a tolik lidí."

Stiskl rty.

"Mé vztahy s Markem Krassem také nejsou tak docela vřelé."

"Ale?"

"Dokonce jsou napjaté. Předpokládám, že víš všechno o té válce s otroky, decimování a tak dále."

"Ne z tvého hlediska, Marku Mummie."

Vzdychl a založil si ruce. Očividně se přišel zbavit nějakého břemene.

Už dříve jsem říkal, že je ve mně cosi, co svádí ostatní, aby mi prozrazovali svá tajemství. Důkladně jsem si lokl vína a zaklonil se, abych se mohl zády opřít o sloup.

"Stalo se to hned na počátku tažení," spustil. "Krassus měl svých šest legií, najatých za vlastní peníze. Dvě legie senátu svěřil pod mé velení - to byly ty, které už se střetly se Spartakem a byly poraženy. Myslel jsem, že z nich dokážu něco vytlout, ale už byly zle demoralizované a bylo málo času.

Spartakovci postupovali na Picentii od jihu, mířili k říši. Krassus mě poslal je pozorovat a hlásit jejich pohyby. Pravda, nařídil mi, abych se s nimi nepouštěl do boje ani do menších šarvátek, ale důstojník v poli musí použít vlastní úsudek. Skupina spartakovců zůstala oddělena od svých druhů v jednom úzkém údolí; žádný rozumný voják by si nedal ujít příležitost zaútočit na ně. Uprostřed bitvy se rozkřiklo, že Spartakus na nás nastražil léčku a že k nám táhne celá jeho armáda. Byla to falešná zvěst, ale v našich řadách se rozšířila panika. Moji muži se dali na útěk, jako by je zasáhl blesk. Mnozí padli. Mnozí byli zajati a umučeni k smrti. Mnozí odhodili zbraně a utekli.

Krassus zuřil. Vyplísnil mě před ostatními důstojníky. Rozhodl se použít mé muže jako příklad pro ostatní."

"To jsem slyšel," vzdychl jsem, ale Mummius byl rozhodnut stejně mi ten příběh vypovědět.

"Říkají tomu ‚decimování‘ - likvidace každého desátého. Je to stará římská tradice, ačkoli nikdo, koho znám, se nedokáže rozpomenout, že by k tomu už někdy za jeho života došlo. Krassus horlivě obnovuje velkolepé staré tradice, jak víš. Nařídil mi určit prvních pět set mužů, kteří utekli - to nebyl snadný úkol mezi dvanácti tisíci vojáky. Těch pět set rozdělil do padesáti jednotek po deseti mužích. Ti muži metali los. Jeden z deseti si vytáhl černou fazoli. To bylo dohromady padesát mužů, vybraných, aby zemřeli.

Jednotky vytvořily kruhy. Všechny oběti svlékli do naha, ruce jim svázali za zády a do úst dostali roubík. Zbýlých devět z každé jednotky dostalo kyje. Na Krassův signál se začalo bubnovat. Odehrávalo se to bez poct, bez slávy, bez jakékoli důstojnosti. Jsou tací, kteří říkají, že Krassus udělal správnou věc..."

"To rozhodně jsou," rozpomněl jsem se na mručení a vážné pochvalné přikyvování, když se ten příběh vyprávěl na římských tržištích.

"Ale těžko bys hledal vojáka, který by tomu uvěřil. Disciplína se musí udržovat, samozřejmě, jenže takhle římský válečník neumírá, aby byl ubit k smrti svými druhy!" Kousl se do rtu a potřásl hlavou. "Ale nevyprávím ti tenhle příběh jen proto, abych se obíral vlastní trpkostí. Myslel jsem, že si zaslouhuješ vědět, co se stalo s Faustem Fabiem."

"Jak to myslíš?"

"Slyšels někdy o jeho osudu?"

"Vím, že se z války nevrátil. Měl jsem na Foru nastražené uši, jestli o něm nezaslechnu nějakou zprávu. Slyšel jsem, že zemřel v boji proti Spartakovi."

Mummius zavrtěl hlavou.

"Ne. Krassus nějak zařídil, že se Fabius zamíchal mezi muže vybrané k decimaci. Když byl nahý, svázaný a s roubíkem, nebylo podle čeho odlišit jeho hodnotu nebo postavení. Když bití začalo, přiměl jsem se dívat spolu s Krassem a ostatními důstojníky. Byli to koneckonců moji muži; nemohl jsem se k nim obrátit zády. Mezi oběťmi byl jeden muž, kterému se podařilo vyplivnout roubík; pořád řval, že došlo k omylu. Nikdo jiný si toho nevšímal, ale já se běžel podívat zblízka.

Ještě minutu a nebyl bych ho poznal, aspoň ne potom, co ho hole zasáhly do obličeje. Ale viděl jsem ho dost jasně. Byl to Faustus Fabius.

Ten výraz, co měl v očích! Poznal mě; zavolal na mě jménem. Srazili ho k zemi. Roztříštili mu lebku a rozbili ho na krvavou kaši, až se dalo stěží poznat, že to vůbec byl člověk. Taková strašná smrt!"

"O nic strašnější než smrt Lucia Licinia nebo Dionysia; rozhodně o nic strašnější než osud, který Krassus určil otrokům."

"Ale stejně, římský patricij a důstojník, a tak ostudná smrt! Zděšeně jsem na Krassa zíral. Nepodíval se na mě, ale viděl jsem na jeho rtech úsměv."

"Ano, ten úsměv znám. Na, napij se ještě vína, Marku Mummie.

Ochraptěl jsi."

Lokl si vína jako vody a otřel si rty.

"Válka dlouho netrvala. Šest měsíců, a bylo po všem. Zahnali jsme je jako krysy do pasti do jižního výběžku Itálie a zničili jsme je. Krassus nechal šest tisíc těch, kdo přežili, přibít na kříže podél Via Appia."

"To jsem slyšel."

Mummius se slabě pousmál.

"Šťěstěna se na Marka Krassa usmála, ale taky se ušklíbala. Malá banda spartakovců uprchla a vydala se na sever. Právě včas, aby narazila na Pompeiovu armádu, vracející se konečně ze Španělska. Pompeius je rozdrtil jako mravence a pak poslal senátu list, kde tvrdil, že i když Krassus odvedl cennou práci, byl to on, Pompeius, kdo konečně učinil přítrž vzpourě otroků!"

Zasmál se a do tváře se mu trochu vrátila barva.

"Ale Mummie, ty mluvíš, jako bys změnil tábor a stal se Pompeiovým stoupencem."

"Nejsem už stoupencem nikoho. Jsem válečný hrdina, to jsi nevěděl?"

Aspoň mi to tvrdili moji příbuzní a přátelé, když jsem se vrátil do Říma.

To oni mě přiměli kandidovat, kvůli nim se ze mě stal praetor urbanus.

Radši bych byl ve stanu pod hvězdami a jedl z dřevěného hrnce."

"To ti věřím."

"Na každý pád se Pompeius a Krassus momentálně smířili.

Každoročně se volí dva konzulové, takže konzulem mohou být oba.

Pompeiovi se dostalo plného triumfu za to, že porazil ve Španělsku Sertoria, a Krassovi povolil senát za porážku Spartaka jenom ovace; za vítězství nad otrokem smí být člověk slavný jen do jisté míry. Takže zatímco Pompeius

vstoupit do města za zvuku trumpet a na válečném voze, Krassus ho následoval na koni za doprovodu fléten. Ale podařilo se mu přemluvit senát, aby mu dovolil vzít si vavřínovou korunu, ne jenom myrtový věnec."

"A ta velická hostina, kterou uspořádal tenhle měsíc?"

"Na Herkulovu počest. Proč ne, když Pompeius zasvětil Herkulovi chrám a současně uspořádal na jeho počest hry! Běhají sem tam a kradou si navzájem efekty. Ale stejně, Pompeius nemůže tvrdit, že by byl obětoval Herkulovi a římskému lidu desetinu svého bohatství, na rozdíl od Krassa."

Dneska musí být člověk hodně bohatý, aby byl úspěšným politikem!"

Skepticky jsem na něj pohlédl.

"Nějak mám dojem, Marku Mummie, žeš mě po takové době nepřišel navštívit jen kvůli politickým klepům, dokonce ani proto ne, abys mi vyprávěl o osudu Fausta Fabia."

Opětoval můj pohled se stejnou mazaností.

"Máš pravdu, Gordiane. Dlouho tě klamat nedokážu. Ačkoli bych řekl, že jsi jedním z mála lidí v Římě, kterému stojí za to svěřit nějaký klep - mám pocit, že s tebou mohu mluvit upřímně. Ne, přišel jsem s jinou zprávou. A mám pro tebe dar."

"Dar?"

V té chvíli jsem si všiml jedné z otrokyň.

"Další návštěvníci," zašeptala.

Mummius se usmíval od ucha k uchu.

"Ano?" řekl jsem.

"Dva otroci, pane. Prý patří k tvému hostu."

"Tak je uveď dovnitř!"

Za okamžik se v peristylu objevily dvě postavy. Nejdřív jsem si všiml Apollonia. Byl oslnivý jako vždy. Za ním vběhla střemhlav do zahrady menší postavička a byla u mě, než jsem si stihl narovnat křeslo. Meto mě popadl kolem krku, až jsem se skulil dozadu. Eko se nahlas rozesmál.

Mummius vstal a vztáhl ruku. Apollonius předstoupil kupředu, lehce kulhal. Spolu mě zvedli.

Meto stál, zubil se na mě a přešlapoval z nohy na nohu, náhle ostýchavý. Značně vyrostl od té doby, co jsem ho viděl naposled, ale pořád ještě to byl kluk.

"Marku Mummie, já to nechápu. Krassus mi řekl..."

"Ano, že rozpráší otroky do všech konců země, odkud se už nevrátí."

Jenže Markus Krassus není ten nejchytřejší z Římanů, víš, je jen nejbohatší. Můj agent našel Apollonia v Alexandrii. Jeho nový majitel byl krutý muž a neměl chuť se s ním rozloučit. Vloni v létě jsem se tam vydal, když válka skončila a než začala podzimní volební kampaň. Aby ten chlap povolil stisk, musel jsem se uchýlit k římské přesvědčovací metodě: trochu stříbra, trochu oceli - jako třeba meč napůl tasený z pochvy a přesně ten pravý tón hlasu stačil, aby se ten tlustý Egypt'an roztřásl.

Apollonius byl zesláblý špatným zacházením a na cestě do Říma onemocněl. Stonal celý podzim a zimu, ale už se vzpamatoval."

Mummius se poškrábal na holé bradě a v očích se mu zablýsklo.

"Prý vypadám bez toho plnovousu líp."

"A taky že vypadáš!" usmál se Apollonius láskyplně.

"Nejspíš si na to nakonec zvyknu."

"Víš to Krassus?" zeptal jsem se.

"O mém plnovousu? Ha! Ne, ty myslíš o Apolloniovi. Možná ano, možná ne. Nevídám se poslední dobou s Krassem moc často, leda když to povinnost vyžaduje. Není pravděpodobné, že by za normálních okolností přišel příliš často do styku s mými domácími otroky, a pokud ano, řekl bych mu: Proč by jinak Římané bojovali a umírali v boji proti Spartakovi, Marku Krasse, než aby ochraňovali právo občana vlastnit otroky podle vlastního výběru? Já se Krassa nebojím. Myslím, že má moc práce s útoky proti Pompeiovi, než aby se zabýval starou záští proti mně."

Natáhl se a pocuchal Metovi vlasy.

"Déle mi trvalo vystopovat tohohle, ačkoli byl jen dole na Sicílii."

Pěkných pár ostatních domácích otroků tam skončilo, prodali je pohromadě. Ten blbec sedlák, co ho koupil, se vůbec nestaral o jeho výcvik a poslal ho pracovat na pole. Není to tak, Meto?"

"Musel jsem dělat strašáka v sadech. Musel jsem stát celý den v horku na slunci, abych je zastrašil, a ruce mi omotával do hadrů, abych nemohl jíst ovoce ze stromů."

"No tohle," řekl jsem a polkl, abych si uvolnil náhle stažené hrdlo. "A co Alexandros, ten Thrák?"

Mummiova tvář potměněla. "Krassus ho poslal pracovat do jednoho ze svých stříbrných dolů ve Španělsku. V dolech otroci obvykle nežijí dlouho, ani silní, mladí otroci. Poslal jsem agenta, aby se ho pokusil koupit anonymně, ale předák se nedal koupit. Muselo se to donést až ke Krassovi;

Alexandra přeložili z dolů na galéru - po pravdě řečeno na Zběsilost. Ale stejně jsem pořád doufal, že ho zachráním. Pak, je to teprve pár dní - zrovna ten den, co Meto přijel do Říma - jsem se dozvěděl, že Zběsilost přepadli a zapálili piráti ze sardinského pobřeží. Pár námořníků uprchlo a vyprávělo o tom."

"A Alexandros?"

"Zběsilost šla ke dnu i s otroky, kteří byli přikováni k veslům."

Vzdychl jsem a zaskřípal zuby. Zaklonil jsem hlavu, abych vyprázdnil svou číši, a zadíval se na slunečnice, které se pokyvovaly v mírném vánku.

"Smrt strašnější než smrt Fausta Fabia, řekl bych! Byl by se mohl zachránit, kdyby byl zůstal ukryt v té jeskyni, kdyby

nevystoupil, aby identifikoval Fabia. Jenže to by dnes Apollonius a Meto nebyli naživu. Jak pozoruhodní lidé jsou tihle Thrákové! Ví o tom Olympias?"

Zavrtěl hlavou.

"Doufal jsem, že ji překvapím dobrou zprávou. Asi už jí to nikdy nepovím."

"Patrně bys měl. Jinak může doufat a doufat donekonečna. Iaia je dost moudrá, aby našla nějaký způsob, jak jí to sdělit."

"Petrně."

Chvilí bylo v zahradě ticho až na šustění kočky mezi astrami.

Mummius se usmál.

"Vidíš, čekal jsem s touto návštěvou, dokud pro tebe nehdu mít překvapení. Meto je můj dar tobě. Řeklš přece Krassovi, že chceš toho kluka koupit, ne? To je to nejmenší, co mohu udělat, abych ti poděkoval, žeš zachránil Apollonia a ostatní."

"Ale já ho chtěl koupit, jen abych ho zachránil před Krassem. . ."

"Tak si ho vezmi teď, prosím tě, i kdyby jen navzdory Krassovi! Víš, že ten kluk je chytrý a slušný; bude dělat čest tvé domácnosti."

Pohlédl jsem na Meta, který se na mě s nadějí usmál. Představil jsem si ho s rukama zabalenýma v hadrech, hladového a v horku, jak honí vrány v prašném sadě.

"Jak je libo," řekl jsem. "Přijímám tvůj dar, Marku Mummie. Děkuju ti."

Mummius se široce zazubil. Pak mu tváří přelétl podivný výraz a on kvapně vstal. Otočil jsem se a uviděl, že směrem od kuchyně vstoupila do peristylu Bethesda.

Uchopil jsem její ruku do své. Mummius udělal divný, stydlivý obličej a nervózně přešlápl, jak muži často činí v přítomnosti žen v pokročilém stupni těhotenství.

"Má žena," řekl jsem. "Gordiana Bethesda."

Mummius tupě přikývl. Apollonius za jeho zády se usmál. Malý Meto vzhlížel k Bethesdainu obrovskému břichu s pootevřenými ústy, očividně v úžasu nad svou novou paní.

"Nemohu zůstat v zahradě dlouho," řekla Bethesda. "Je moc horko."

Šla jsem si na chvíli lehnout, ale připadlo mi, že slyším v peristylu hlasy.

Tak ty jsi Markus Mummius! Gordianus o tobě často mluvil. Vítej v našem domě."

Mummius jen polkl a kývl. Bethesda se usmála a odcházela.

"Ach, Eko," zavolala přes rameno, "pojď mi na chvíli pomoci."

Eko pokynul našim hostům a následoval ji. Mummius zvedl jedno obočí.

"Ale já myslím..."

"Ano, Bethesda byla má otrokyně. A po celá léta jsem si dával veliký pozor, abych s ní nevyrobil dalšího otroka."

Nechtěl jsem žádné děti ze své krve, rozhodně ne otroké děti."

"Ale tvůj syn..."

"Eko vstoupil do mého života neohlášen. Den co den děkuji bohům, že jsem měl tolik moudrosti, abych ho adoptoval."

Ale nevidím důvod, proč přivádět nový život do takového světa, jako je tenhle." Pokrčil jsem rameny. "Po Baiae se ve mně cosi pohnulo. Bethesda je teď propuštěnka a má žena."

Mummius se zazubil.

"A já už vím, s čím jsi měl tolik práce před tolika měsíci, v prosinci, místo aby ses šel podívat na Krassovy ovace!"

Zasmál jsem se a naklonil k němu.

"Víš, Mummie, já jsem přesvědčen, že k tomu došlo zrovna tu noc!"

Na druhém konci peristylu se náhle objevil Eko. Vedle něj stála z každé strany jedna mladá otrokyně. Všichni tři měli ve tváři vepsanou směs šoku, zoufalství, zmatku a radosti.

Eko otevřel ústa. Chvilí se zdálo, že zase oněměl. Pak vyhrkl:

"Bethesda říká, že je připravená - prý už to začíná!"

Mummius zbledl. Apollonius se klidně usmíval. Meto se otočil na patě a zatleskal rukama. Obrátil jsem oči k nebesům.

"Další krize začíná," zašeptal jsem a pocítil náhlý strach a pak nepopsatelné nadšení. "Začíná další příběh."

Autorova poznámka Ačkoli dosáhl pohádkového bohatství a spolu s Caesarem a Pompeiem byl členem Prvního triumvirátu, je Marcus Licinius Crassus obecně považován za jednoho z největších smolařů v dějinách. Jeho základní chybou bylo to, že se dal zabít na špatně naplánovaném tažení proti Parthům roku 53 př. n. l., na vrcholu své moci a slávy. Ztráta hlavy dokáže udělat i toho nejbohatšího muže světa zbytečným.

V angličtině vyšly dvě Crasovy biografie. Nedocenitelná Marcus Crassus a pozdní římská republika od Allena Masona Warda (University of Missouri Press, 1977) je podložena puntičkářským sběrem materiálů a argumenty.

Marcus Crassus, milionář od F. E. Adcocka (W. Heffer & Sons, Ltd., Cambridge, 1966) je v podstatě dlouhá, elegantní esej. Ward někdy odpouští nějakou tu chybu, jako když píše o tom, jak Crassus decimoval vlastní vojáky: "Doba byla zoufalá a bylo zapotřebí zoufalých činů... nebylo by spravedlivé kritizovat Crassovo chování jako nepřírozeně zlovolné." Adcock je na druhé straně možná příliš povrchní, když píše o mladém Crassovi: "Nenosil srdce na dlani a lze pochybovat o tom, zda někdy vůbec nějaké měl."

Našimi hlavními zdroji, pokud jde o Spartakovo povstání, jsou Appianova Historie a Plutonarchův Život Crassův.

Původní materiály k ostatním vzpourám otroků a o římském otrokářství vůbec lze nalézt v publikaci Řecké a římské otrokářství Thomase Wiedemanna (Routledge, Londýn, 1988).

Nejobsáhlejším průvodcem po římském malířství, lektvarech a jedech je Pliniova Historie přírody, z níž jsme také získali naše chabé vědomosti o Iaie a Olympiadě. Ti, kdo se zajímají o mytické vlastnosti Sibyl z Cumae, se mohou poradit s

Vergiliovou Aeneidou. Zmínky o jídle jsou roztroušeny v mnoha zdrojích (pythagorejská poznámka o bobech v kapitole 7 například pochází z Cicerónova O zbožnění), ale nejbohatší studnicí informací je Apicius; kuchaři-dobrodruzi a salonní gurmáni se mohou poradit s Apiciovým římským kuchařstvím (Hartley & Marks, Inc., 1984), které přeložil John Edwards s recepty přizpůsobenými pro moderní kuchyni.

Tu a tam badatel objeví dříve neznámý svazek, který se záhadnou přesností zapadá do jeho potřeb. To se mi podařilo, když jsem objevil knihu Římané z Neapolské Zátoky - společenské a kulturní dějiny vil a jejich majitelů od r. 150 př. n. l. do r. 400 n. l. (Harvard University Press,

1970) od Johna H. D'Armse. Byla to kniha, kterou jsem toužil číst ještě předtím, než jsem se dozvěděl, že existuje.

Pokud jde o drobné detaily a otázky nomenklatury, radil jsem se takřka denně s masivním, zatuchlým, 1300stránkovým vydáním nedostižného Slovníku řeckých a římských starožitností Williama Smithe (James Walton, Londýn; druhé vydání, 1869) a v menším rozsahu i s Všedním životem Řeků a Římanů od Guhla a Konera, což je další příručka z devatenáctého století (Crescent Books, reprint z r. 1989).

Moje adaptace Lukreciova "Proč se bát smrti?" (podle Drydenova překladu) na pohřbu v kapitole 16 je, připouštím, anachronismem, vzhledem k tomu, že Lukrecius své dílo O povaze Vesmíru vydal teprve až kolem r. 55 př. n. l. Nicméně si s oblibou představuji (a je to i možné), že r. 72 př. n. l. Lukrecius, o málo víc než dvacetiletý, už mohl pracovat na prvních náčrtech své velké poémy, jejíž kousky mohly klidně kolovat mezi filozofy, básníky a umělci, kteří žili na čiši.

Chci poděkovat některým lidem, jejichž osobní zájem o mou práci a profesionální pomoc v mé kariéře byly neúnavné: svému vydavateli Michaelu Dennenymu a jeho asistentu Keithu Kahlovi; Tern Odomové a klanu Odomových; Johnu W. Rowberrymu a Johnu Prestonovi; mé sestře Gwyn, strážkyni disket; a samozřejmě Ricku Solomonovi.

V této knize výrazně figuruje knihovna - knihovna Lucia Licinia je místem vraždy. V současnosti jsou to právě knihovny, kdo je vražděn - snižují se jim rozpočty, zavírají se, bourají se a likvidují, kniha za knihou a dolar po dolaru. A přece bych bez nich sotva mohl dokončit svůj výzkum.

Zvlášť jsem vděčný Sanfranciské veřejné knihovně, těžce otřesené, ale nezlikvidované zemětřesením v r. 1989; systému meziknihovních výpůjček, který umožňuje přístup ke svazkům ze sbírek po celé zemi; knihovně Perry-Castañeda v kampusu Texaské univerzity v Austinu, kde jsem trávil celé dny mezi regály v jakési informační extázi a nalézal materiál jak pro Římskou mstu, tak pro její pokračování; a také Jennie Trent Dew Memorial Library v texaském Goldthwaiteu, kde v jistém smyslu před nějakými třiceti lety celé moje historické bádání započalo.